

Programmabegroting 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Aanbieding	5
Leeswijzer	7
Belangrijkste financiële aspecten uit de begroting	11
Programma 1: Wonen + Leven	18
1 Product Wonen	18
2 Product Mobiliteit	24
3 Product Accommodaties	28
4 Product Openbare ruimte	29
5 Product Duurzaamheid	32
Relatie met verbonden partijen programma Wonen + Leven	34
Beleidsindicatoren programma Wonen + Leven	35
Overzicht baten en lasten programma Wonen + Leven	36
Programma 2: Economie + Ondernemen	38
1 Product Economie	38
2 Product Ondernemen	40
Relatie met verbonden partijen programma Economie + Ondernemen	40
Beleidsindicatoren programma Economie + Ondernemen	42
Overzicht baten en lasten programma Economie + Ondernemen	43
Programma 3: Recreatie + Toerisme	45
1 Product Sport	45
2 Product Cultuur	47
3 Product Recreatie en Toerisme	48
Relatie met verbonden partijen programma Recreatie + Toerisme	50
Beleidsindicatoren programma Recreatie + Toerisme	50
Overzicht baten en lasten programma Recreatie + Toerisme	51

Programma 4: Sociaal domein	53
1 Product Meedoen	53
2 Product Maatschappelijke ondersteuning	54
3 Product Jeugd	55
4 Product Onderwijs	56
Relatie met verbonden partijen programma Sociaal domein	57
Beleidsindicatoren programma Sociaal domein	59
Overzicht baten en lasten programma Sociaal domein	60
Programma 5: Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen	62
1 Product Algemeen bestuur.....	62
2 Product Dagelijks bestuur	63
3 Product Openbare orde.....	64
4 Product Burgerdiensten	67
5 Product Algemene dekking	68
6 Product Bedrijfsvoering	68
Relatie met verbonden partijen programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen	70
Beleidsindicatoren programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen	72
Overzicht baten en lasten programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen	73
Programma 6: Overhead	75
Overzicht baten en lasten programma Overhead	76
Paragrafen	77
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	78
Paragraaf Wet Open Overheid.....	83
Paragraaf Grondbeleid.....	84
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	90
Paragraaf Subsidies	97
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	101

Paragraaf Financiering.....	112
Paragraaf Lokale heffingen	117
Paragraaf Verbonden partijen	129
Bijlagen	145
Bijlage 1: Begrotingsbeeld	146
Bijlage 3: Reserves en voorzieningen	152
Bijlage 4: Kerngegevens	178
Bijlage 5: Overzicht incidenteel budget.....	180
Bijlage 6: Kredieten.....	181
Bijlage 7: Geprognoseerde balans.....	182
Bijlage 8: Totaaloverzicht ontwikkelingen	183
Bijlage 9: Overzicht algemene dekkingsmiddelen.....	186
Bijlage 10: Specificatie baten en lasten per taakveld	187
Bijlage 11: Lijst met afkortingen	189
Bijlage 12: Structuurvisie uitvoeringsparagraaf 2025	196

Aanbieding

Aanbieding

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden we u de programmabegroting 2025 aan. Zoals we u al informeerde bij de kadernota 2025, is de financiële toekomst voor 2025 – 2028, met enig understatement, uitdagend te noemen.

Ons financieel voorland vraagt daarom om terughoudendheid bij nieuw structureel beleid of uitbreiding van bestaand beleid. De betaalbaarheid van onze lopende opgaven staat immers al onder druk. De kaders waarbinnen we deze begroting 2025 hebben uitgewerkt zijn daarom: afmaken waar we mee bezig zijn, terughoudend met extra structurele lasten, geen onomkeerbare maatregelen of bezuinigingen in deze meerjarenramingen en het stabiel houden van de woonlasten voor onze inwoners.

Op basis van die uitgangspunten zijn we er in geslaagd een reëel en structureel sluitende begroting 2025. Het zal geen verrassing zijn dat een sluitende meerjarenraming 2026 – 2028 nog niet is gelukt. Het lijkt erop dat driekwart van de Nederlandse gemeenten met diezelfde uitdaging te maken heeft. De stijging van de lasten als gevolg van de inflatie en de kostenstijgingen in de jeugdzorg, gekoppeld aan de daling van de algemene uitkering als gevolg van een nieuwe financieringssysteem, worden duidelijk zichtbaar in onze begroting. Het gevreesde “Ravijnjaar” lijkt werkelijkheid te worden. Het regeerakkoord van het kabinet houdt de miljardenkorting op de gemeenten in stand. Hiermee lijkt de balans tussen taken en middelen voor de jaren 2026 – 2028 structureel te worden verstoord. Dat heeft ingrijpende gevolgen voor de uitvoering van de medebewindstaken zoals de Participatiewet, de WMO en de Jeugdwet. In plaats van investeringen in de leefomgeving en voorzieningen voor onze inwoners worden we genoodzaakt tot uit- en afstel van plannen en bezuinigingen op budgetten en kredieten. Ook wil het kabinet de belastingautonomie van de gemeenten beperken door een plafond vast te stellen voor tariefsverhogingen OZB.

Hoewel het kabinet ook van zins is de Spreidingswet af te schaffen, maken we daar voor de begroting 2025 nog maximaal gebruik van. De €2,7 miljoen die we eind dit jaar uit die wet ontvangen, wordt toegevoegd aan onze reserves. Zoals we in de kadernota aangaven, mogen die reserves, onder voorwaarden, worden ingezet voor structurele dekking. Om de begroting 2025 reëel sluitend te maken is die verwerking noodzakelijk. De meerjarenraming 2026 – 2028 geeft nog voor die jaren negatieve begrotingssaldi. De betekenis daarvan is de winstwaarschuwing hoe groot de opgave de komende jaren is om een structureel sluitende begroting vanaf het “ravijnjaar” 2026 te kunnen vaststellen. En eind 2025 moeten we u, tenminste voor 2026, een structureel sluitende begroting voorleggen. Gaven we in de kadernota nog een tekort van €0,5 miljoen te verwachten, bij het opmaken van de begroting liep dat tekort al snel op naar € 1,5 miljoen structureel door onder andere een prognose van €0,7 miljoen aan structurele extra lasten in de jeugdzorg.

Desondanks zijn we erin geslaagd aan de hiervoor genoemde uitgangspunten te voldoen. Terughoudend met structurele lasten door waar mogelijk uitvoering zowel inhoudelijk als financieel in 2025 op meerwaarde te beoordelen voordat nieuw beleid voor structurele verwerking in aanmerking komt. We hebben de begroting opgezet volgens het principe “2025 = 2024”. Ook zijn drie begrotingsjaren op budgetniveau geanalyseerd en zijn structurele onderuitputtingen als besparingen ingeboekt. Alleen onvermijdelijke en wettelijke ontwikkelingen zijn verwerkt. Besparingen op gemeenschapsvoorzieningen en onomkeerbare ombuigingen hebben we in deze begroting nog kunnen vermijden.

Er is geen automatische indexatie op budgetten toegepast alleen daar waar het onvermijdelijk is vanwege externe en/of wettelijke oorzaken zoals de gemeenschappelijke regelingen, regionale afspraken in het sociaal domein en CAO overeenkomsten. Alle prijsverhogingen in de overige budgetten werken daarmee als een reële budgetverlaging.

Zoals u, raadsbreed, ons met uw algemene beschouwingen bij de kadernota heeft opgedragen geven we prioriteit aan onderwijshuisvesting, de gemeenschapshuizen Gastel en Dorplein, de

Cranendonckse belangen in de Brainport regio en de mobiliteitsstrategie. Die onderwerpen brengen we naar een volgende uitvoeringsfase in 2025. Daarbij zijn we er in geslaagd de stijging van de woonlasten voor onze inwoners te beperken door onder andere woonlasten uit de financieel gesloten systemen riool en afval "uit te ruilen" met een algemeen besteedbare ozb opbrengst. Dat heeft per saldo nauwelijks gevolgen voor de inwoners omdat de woonlasten over de periode 2023 - 2025 slechts met 1% stijgen. Tegelijkertijd geeft het u als raad meer bewegingsruimte bij uitoefenen van uw budgetrecht. Een deel van die vrij besteedbare ozb opbrengst reserveren we voor investeringen in brede welvaart zoals gemeenschapsvoorzieningen en onderwijs zoals u ook bij de kadernota heeft meegegeven.

Bij het opmaken van deze begroting gaan we ervan uit dat u op 15 oktober de strategische visie, het Kompas voor Cranendonck, vaststelt en daarmee onze koers bepaalt voor de komende jaren: het behoud en de verdere ontwikkeling van brede welvaart voor onze inwoners. Cranendonck kent een sterke sociale cohesie en een hoge maatschappelijke betrokkenheid onder inwoners. Ook hebben we een sterke economie en een door inwoners zeer gewaardeerd landschap. Om deze krachten te behouden en te kunnen benutten is het van belang dat we goed inspelen op de veranderingen in de wereld om ons heen. Daarom kiezen we voor:

- Vitale gemeenschappen
- Groei van de gemeente
- Duidelijke ontwikkelprofielen voor de zes kernen

Het Kompas voor Cranendonck is de nieuwe leidraad voor alle gemeentelijke beleid en plannen. In de uitvoering van deze programmabegroting 2025-2028 wordt zoveel mogelijk de relatie met het Kompas gelegd. In hierop volgende begrotingscycli wordende doelen van het Kompas voor Cranendonck ook mede bepalend voor de structuur van de begroting.

In de programmabegroting 2025 is ook een stap gezet naar meer samenhang tussen missie, strategische doelstellingen en concrete activiteiten. Elk programma kent haar specifieke doelstellingen die behaald moeten worden door de direct daaraan verbonden inspanningen met concrete resultaten. Daarmee kan het zijn dat de compacte en concrete teksten wat afwijken van wat u gewend bent. Uiteindelijk is het de bedoeling dat meer en duidelijkere samenhang in de begroting tussen missie, doelen en resultaten uw controlerende én kaderstellende rol meer en beter ondersteunt.

Deze programmabegroting is onder een ander financieel gesternte dan die van de voorgaande jaren tot stand gekomen. We zijn er desondanks van overtuigd u hiermee voor 2025 een realistische begroting voor te leggen waarvan de uitvoering een belangrijke impuls geeft aan het behoud en de verdere ontwikkeling van brede welvaart voor onze inwoners.

Roland van Kessel
Karel Boonen
Hennie Driessen
Marcel Lemmen

Leeswijzer

Leeswijzer

Deze leeswijzer geeft u inzicht in de opbouw van de programmabegroting 2025 van de gemeente Cranendonck. De programmabegroting is opgebouwd uit drie hoofdstukken en de bijlagen. Hieronder wordt per hoofdstuk de inhoud kort toegelicht.

Deze begroting 2025 is opgemaakt in een nieuw Planning & Control systeem. Hiermee is een stap gezet naar meer samenhang tussen missie, strategische doelstellingen en concrete activiteiten. Elk programma kent haar specifieke doelstellingen die behaald moeten worden door de direct daaraan verbonden inspanningen met concrete resultaten. Daarmee kan het zijn dat de compacte en concrete teksten wat afwijken van wat u gewend bent. Uiteindelijk is het de bedoeling dat meer en duidelijkere samenhang in de begroting tussen missie, doelen en resultaten de controlerende én kaderstellende rol van de raad meer en beter ondersteunt.

Programmaverantwoording

In dit hoofdstuk vindt u een toelichting op de beleidsvoornemens per programma inclusief de financiële consequenties hiervan. De indeling in de zes programma's wordt aangehouden:

1. Wonen + leven
2. Economie + ondernemen
3. Recreatie + toerisme
4. Sociaal domein
5. Bestuur + algemene dekkingsmiddelen
6. Overhead

In programma 1 t/m 5 is per product de volgende informatie opgenomen:

De missie van het programma

Hierin staat het waarom van het programma beschreven. Een programma is een manier van samenwerken aan een opgave, die een (gemeentelijke) organisatie in staat stelt bepaalde baten (effecten) tot stand te brengen en daarmee een of meer organisatiedoelen te verwezenlijken.

De producten

Hier staan de beleidsproducten die onder het programma vallen en die aansluiten bij de organisatiestructuur.

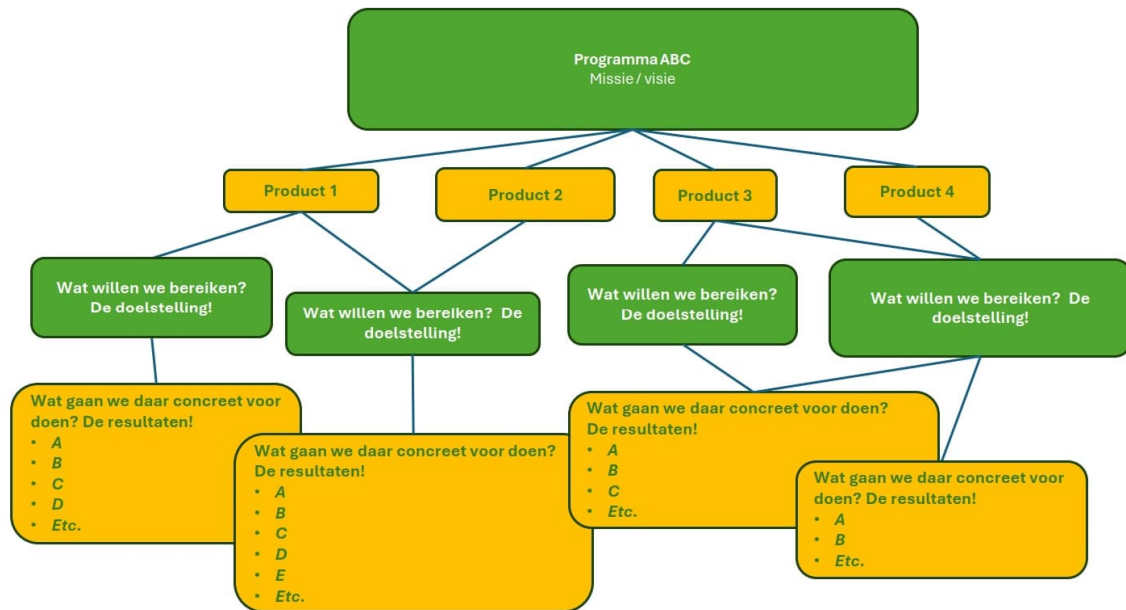
Wat wil de raad bereiken?

Hierin leest u welke (strategische) doelen bij het product horen. Een doel is de gewenste uitkomst of het effect dat we willen bereiken. Die effecten zijn het gevolg van de optelling van de onderliggende concrete resultaten van inspanningen, activiteiten, projecten, kredieten enz.

Wat gaan we ervoor doen?

Hier leest u wat we concreet gaan doen om de doelen dichterbij te brengen en de effecten te bereiken. Dat zijn dus de concrete tastbare resultaten en meetbare veranderingen.

De samenhang tussen missie/visie, product, doelen en concrete acties met resultaten geven we bij elk programma ter illustratie als volgt weer:

Resultaatafspraken LTA

De onderwerpen die op de LTA geagendeerd worden.

Beleidsindicatoren

Hier worden conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren benoemd.

Welke effectindicatoren horen daarbij?

Hier leest u alle meetbare bronnen met betrekking tot het product.

Relatie met verbonden partijen

Hier worden heel beknopt de verbonden partijen benoemd die een relatie hebben met het betreffende programma. Dit bevordert het integrale beeld (nieuwe BBV-richtlijn).

Overzicht baten en lasten programma

In dit overzicht zijn de totalen per product opgenomen.

Programma 6 heeft een afwijkende opbouw.

Paragrafen

Conform de verslaggevingsregels voor het opstellen van de programmabegroting (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten BBV), zijn zeven paragrafen opgenomen:

- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Wet Open Overheid
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragraaf Subsidies
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Verbonden partijen

Tot slot

Bij het opmaken van deze begroting kwamen een aantal ontwikkelingen tegelijkertijd samen. We kozen voor een nieuw systeem waarin we een begroting opbouwen dat ons dwingt concreter te zijn en een duidelijkere én logischer samenhang laat zien tussen doelen en resultaten. Elke verandering vraagt gewenning en elk nieuw systeem vertoont in het eerste gebruik altijd nog kinderziektes en onverwachte gebruikers strubbelingen. Tegelijkertijd zat er in de werkplanningen een onverwacht grote overlap met het afronden van de jaarrekening 2023 als gevolg van de haperende samenwerking met de controlerend accountant. Daar kwam vervolgens bij dat we bij het structureel sluitend maken van deze begroting met een nog groter initieel tekort werden geconfronteerd dan al was aangekondigd. Hierdoor bestaat het risico dat er in deze begroting op een aantal plaatsen nog een aantal opmaak-, type- en tekstfouten door de laatste kwaliteitscontrole zijn geglipt. Onze excuses hiervoor.

Desondanks zijn we er in geslaagd u een gedegen en robuuste begroting 2025 voor te stellen.

Het Kompas voor Cranendonck

Op 15 oktober 2024 heeft u met het *Kompas voor Cranendonck* de strategische visie voor de komende jaren vastgesteld.

Cranendonck staat voor stevige uitdagingen: de wereld om ons heen verandert. Als we niets doen, krimpt onze bevolking. Het voorzieningenniveau is dan lastig te behouden, de beschikbaarheid van woningen komt in de knel mantelzorgers krijgen het nog zwaarder. Om toekomstbestendige keuzes te kunnen maken, is een kompas nodig dat ons helpt om in 2040 onze dorpen leefbaar, gezond en aantrekkelijk te houden. Dat kompas gaat uit van een missie: het behouden en ontwikkelen van brede welvaart voor de huidige en volgende generaties Cranendonckers. Brede welvaart bevat alle aspecten die van invloed zijn op het geluk van onze inwoners: van een gezonde leefomgeving en een goed niveau van publieke voorzieningen tot sociale cohesie en mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling.

Hoe brede welvaart er in het Cranendonck van 2040 uit ziet vervatten we in een wensbeeld.

Cranendonck bestaat dan uit zes leefbare kernen met een eigen identiteit en karakter. We zijn een woon- én werkgemeente met sterke gemeenschappen en kenmerkend vakmanschap. We hebben voldoende (betaalbare) woningen en ons landschap is onze tuin. Om dit wensbeeld te bereiken, maken we nu deze drie keuzes om de juiste koers te plotten:

- Vitale gemeenschappen
- Groei van de gemeente
- Duidelijke ontwikkelprofielen voor de zes kernen

Alle vraagstukken monden uit in één opdracht

De vraagstukken in het *Kompas voor Cranendonck* draaien om de vraag hoe Cranendonck zich klaarmaakt voor de toekomst, mét behoud van onze eigenheid. Hoe kunnen we bijvoorbeeld de regionale schaa sprong benutten om kernen leefbaar te houden, met een acceptabel voorzieningenniveau? Hoe zorgen we dat de dorpse identiteit van kernen niet in het gedrang komt? Hoe verdelen we de schaarse ruimte? Hoe voorkomen we dat de regionale ontwikkeling de verschillen tussen kernen in onze gemeente te groot maakt?

Al deze vragen monden dus uit in één vraag, één opdracht: Hoe zorgen we voor de brede welvaart van onze inwoners in 2040?

Het *Kompas voor Cranendonck* is de nieuwe leidraad voor alle gemeentelijke beleid en plannen. In de uitvoering van deze programmabegroting 2025-2028 wordt zoveel mogelijk de relatie met het Kompas gelegd. In hierop volgende begrotingscycli wordende doelen van het Kompas voor Cranendonck ook mede bepalend voor de structuur van de begroting.

Belangrijkste financiële aspecten uit de begroting

Begrotingsbeeld

Wij voeren een gezond en realistisch financieel beleid dat past bij onze gedeelde ambities die onder deze begroting liggen. Bij een gezond financieel beleid zetten we in op een structureel meerjarig sluitende begroting (begrotingsevenwicht). Hierbij gaan we uit van stabiele gemeentelijke woonlasten.

In de inleiding is aangegeven dat de gemeentelijke financiën momenteel onvoldoende zijn voor het uitvoeren van het huidige takenpakket. Daarom presenteren wij u een reëel en structureel sluitende begroting voor 2025 en laten voor 2026, 2027 en 2028 structurele tekorten zien die grotendeels voortkomen uit onzekerheden en onduidelijkheden vanuit het Rijk voor structurele dekking op omvangrijke gemeentelijke taken zoals het sociaal domein. Wij kiezen er daarom voor om geen onomkeerbare maatregelen, bezuinigingen in te boeken voor 2026 tot en met 2028. Gelet op de tekorten na 2025 zijn we terughoudend geweest met het opnemen van structurele lasten in 2025.

De tekorten vanaf 2026 worden vooral veroorzaakt door de verwachte daling van de algemene uitkering en de stijging van de kosten van jeugdzorg. Het jaar 2026 blijft zeer onzeker, omdat het kabinet het regeerakkoord nog verder in detail moet uitwerken. Concreet betekent dit dat de kabinetsafspraken tot en met 2025 in de algemene uitkering zijn verwerkt en dat de onzekerheid blijft totdat het kabinet haar plannen over de omvang van het gemeentefonds presenteert. De verwachting is dat hierover meer duidelijkheid komt bij de meicirculaire 2025.

De voorliggende begroting is voldoende robuust. Dit wil zeggen dat we structureel evenwicht in het jaar 2025 hebben en ons weerstandsvermogen (o.a. algemene reserve) ruim voldoende is om risico's de komende jaren op te kunnen vangen. Zeker in deze tijd van onzekerheid is het belangrijk om een buffer te hebben. Een gedeelte van deze buffer (algemene reserve) zetten we in als algemeen dekkingsmiddel. Met onderstaand begrotingsbeeld blijven we binnen de normen van het provinciaal toezicht.

In 2025 houden u op de hoogte van de ontwikkeling van deze macro-economische risico's en de onvoorziene ontwikkelingen. We blijven onze financiële positie intensief volgen en sturen indien nodig bij.

Actuele begrotingsbeeld

Het actuele begrotingsbeeld ziet er als volgt uit:

	2025	2026	2027	2028
Stand van de begroting				
Structureel	194	-2.616	-2.519	-2.456
Incidenteel	-1.140	-288	0	0
Totaal	-946	-2.904	-2.519	-2.456

Toelichting actueel begrotingsbeeld

In de voorliggende begroting hebben we vanuit de raadsagenda 2023-2026 onderwerpen opgenomen. Verder zijn de structurele doorwerkingen van de Burap 2024 opgenomen. De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2024. De budgetten in het sociaal domein zijn aangepast om de beleidskeuzes vanuit de bestaande visie in het sociaal domein verder uit te werken en om de ingeslagen koers te verstevigen. De financiële gevolgen van het integraal huisvestingsplan onderwijs, de nota beheer infrastructuur en vastgoed, het Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMOP), het koersdocument cultuur en het koersdocument sport en bewegen zijn ook vertaald in deze begroting.

Op dit moment is een aantal projecten in voorbereiding. Omdat hiervoor nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden en de financiële gevolgen onvoldoende inzichtelijk zijn, was het niet mogelijk om de financiële gevolgen hiervan in de primaire meerjarenbegroting 2025-2028 te verwerken. De

projecten hebben we wel inzichtelijk gemaakt in het overzicht 'projecten in voorbereiding'. Verwerking in de begroting 2025-2028 vindt plaats nadat de raad hierover heeft besloten.

Ontwikkeling meerjarenperspectief

In onderstaande tabel ziet u de ontwikkeling van het begrotingssaldo

Tabel: Ontwikkeling begrotingssaldo

	2025	2026	2027	2028	I/S
Saldo na raadsvergadering juli 2025					
Incidenteel	-238	-53	0	0	
Structureel	-21	-2.819	-2.105	-2.105	
Totaal	-259	-2.872	-2.105	-2.105	
Ontwikkelingen					
1. Algemene Uitkering	-312	1.067	86	130	S
2. Structurele doorwerking Burap 2024	-165	-165	-165	-165	S
3. Netto-verhoging bijdragen verbonden partijen	-213	-258	-214	-234	S
4. lagere rente- en afschrijvingskosten	744	296	280	250	S
5. Ontwikkelingen in programma's	-2.516	-2.295	-1.350	-1.409	
- programma 1	-469	-316	-115	-173	I/S
- programma 2	-106	-17	-17	-17	I/S
- programma 3	-140	-350	-351	-352	I/S
- programma 4	-1.154	-1.080	-380	-380	I/S
- programma 5	-647	-532	-487	-487	I/S
6. netto-stijging salariskosten (inclusief bestuur)	-44	-44	-44	-44	I/S
7. Afval, riool, doorberekende uren aan projecten	42	42	42	42	S
8. Netto-voordeel Leges, toeristenbelasting en marktgelden	41	6	6	6	I/S
9. Stabiele woonlasten	254	254	255	382	S
10. Besparingen binnen bestaande budgetten	455	368	368	368	S
11. Geen prijscompensatie niet geclaimde budgetten	323	323	323	323	S
12. inzet surplus algemene reserve	704	374			
Saldo primitieve begroting 2025	-946	-2.904	-2.518	-2.456	
Incidenteel	-1.140	-288	0	0	
Structureel	194	-2.616	-2.519	-2.456	
Totaal	-946	-2.904	-2.519	-2.456	

Toelichting ontwikkelingen

1. Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds bepaalt voor 60% de inkomsten voor de gemeente. De algemene uitkering heeft de afgelopen jaren grote schommelingen laten zien door de economische ontwikkelingen en door de herverdeling van het gemeentefonds.

Begin juli 2024 bent u via de raadsinformatiebrief geïnformeerd over de financiële gevolgen van de meicirculaire 2024. De resultaten van de meicirculaire 2024 zijn verwerkt in de voorliggende begroting.

2. Structurele doorwerkingen Burap 2024

In de vergadering van 17 september jl. is de Burap 2024 geamendeerd vastgesteld. De volgende structurele doorwerkingen van de BURAP 2024 zijn in de begroting 2025-2028 verwerkt:

Structuureel doorwerkingen burap 2024	2025	2026	2027	2028
Structureel vanuit exploitatie burap 2024				
- per saldo hogere uitgaven bijstandsontvangers	-128	-128	-128	-128
- bijdrage Groote Heide	-44	-44	-44	-44
Verwerkt in jaarschijf 2024 burap 2024	-172	-172	-172	-172
Kredieten burap 2024; kapitaallasten vanaf 2025				
- verlichting fietspaden tussen dorpen	-4	-4	-4	-4
- geen tijdelijke huisvesting Bravo college (rentekosten)	11	11	11	11
Totaal structurele doorwerkingen Burap 2024	-165	-165	-165	-165

3. Netto-verhoging verbonden partijen

Door de oplopende inflatie, de gestegen salariskosten en de oplopende rente zien we een stijgende lijn in de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Voor de jaarschijf 2025 bedragen de uitgaven aan de gemeenschappelijke regelingen ruim € 13,0 miljoen, circa 17% van het begrotingstotaal.

We hebben de betreffende begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen met daarin de onderbouwing van de kosten aan de raad gepresenteerd. Op basis van deze begrotingen stijgt de bijdrage van de verbonden partijen in 2024 met € 753.000.

De oorzaak van de stijging is de verhoging van de bijdrage aan de GRSA2 (€ 570.000), de GGD (€ 55.000), de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) (€ 24.000), de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) (€ 66.000) en MRE (€ 38.000). De bijdragen zijn gebaseerd op de vastgestelde begrotingen van deze verbonden partijen.

Een gedeelte van de stijging vangen we op door inzet van de stelpost loon- en prijscompensatie (€ 540.000).

4. Lagere rente- en afschrijvingskosten

Jaarlijks actualiseren we de meerjarige rente- en afschrijvingslasten. Op basis van deze actualisatie zijn in 2025 de afschrijvings- en rentekosten lager. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat niet alle investeringen in het tempo zijn uitgevoerd zoals in de raming is opgenomen. Met name de investeringen in het Centrumplan Budel, de gemeenschapsvoorzieningen de Schaapskooi en de Schakel, Samen naar de A2, fietspaden 2022, projecten in het uitvoeringsprogramma wegen, verleiding openbare verlichting, Meemortel vervanging verhardingen rijbaan en het uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer

Verder ramen we lagere rentekosten omdat het afgelopen halfjaar de rente op de kapitaalmarkt daalde. In de begroting 2025 houden we rekening met een rentepercentage van 3,25% (was 3,75%).

5. Ontwikkelingen binnen de programma's

In de begroting 2025 nemen wij in de jaarschijf 2025 (ruim € 2,5 miljoen) en in 2026 (bijna € 2,3 miljoen) op. Vanaf 2027 nemen wij circa € 1,4 miljoen op. In bijlage 8 "ontwikkelingen begroting 2025" zijn deze lasten gespecificeerd.

De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Jeugdzorg: Extra middelen door stijgende kosten jeugdzorg en structureel maken van de inzet van 2 jeugdconsulenten
- Investeringen in de openbare ruimte (Samen naar de A2, verkeersveiligheid en riolering).
- Investeringen/vervangingen sportaccommodaties o.b.v. het uitvoeringsprogramma sport 2025:
 - Vervanging sportvloer Smeltkroes, LED verlichting (fase 2), velden VV Maarheeze
 - Middelen sportvisie meerjarig opgenomen vanaf 2026
 - Verkenning mogelijke gebiedsontwikkeling Maarheeze
 - Opstellen omgevingsplan
 - Onderwijs: extra inzet projecten Integraal Huisvestingsplan
 - Toezicht en handhaving: Project permanente bewoning vakantiepark
 - Toezicht en handhaving: Structureel maken van de inzet van 2 tijdelijke boa's

- j. Recreatie en toerisme: middelen voor het uitvoeringsprogramma toerisme o.b.v. nieuwe visie.
- k. Opvang zwerfdieren en ongediertebestrijding
- l. Organisatieontwikkeling en dienstverleningsconcept.

6. Stijging salariskosten

De salariskosten in de begroting 2025 zijn gebaseerd op de cao die op 31 maart 2025 afloopt en een loonstijging van 2,3%. Onderhandelingen over een nieuwe cao zijn opgestart. De verwachte loonstijging (2,3%) vangen we in de begroting 2025 op door de stelpost loon- en prijsstijging in te zetten.

De stijging van de salariskosten door voorgestelde formatie-uitbreiding zijn onder de ontwikkelingen per programma opgenomen. In de programma's is een toelichting gegeven waarvoor en waarom deze formatie benodigd is. De stijging van de salariskosten wordt veroorzaakt door de periodieke verhogingen.

Voor een toelichting op het totale P-budget verwijzen wij u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

7. Afval, riool, doorberekende uren aan projecten

Binnen de beleidsvelden afval en riolering ontstaat per saldo een voordeel van € 16.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de doorberekende uren (inclusief overhead) per saldo hoger zijn dan de raming. Aan riolering worden meer uren en rentekosten doorbelast en aan afval worden minder uren doorberekend. Deze per saldo hogere doorbelastingen worden in het tarief doorberekend. Hierdoor wordt de exploitatie per saldo minder belast .

Anderzijds is de btw-component die in de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt doorberekend hoger dan geraamd. Op de beleidsvelden afval en riool ontstaat hierdoor een voordeel.

Op basis van de actualisatie van de urenverdeling ontstaat een voordeel van € 26.000 in de doorberekende uren aan projecten en grondexploitaties.

8. Netto-voordeel leges, toeristenbelasting en marktgelden

Bij het opstellen van de begroting 2025-2028 hebben we een berekening van de leges tarieven geactualiseerd. De financiële gevolgen van de actualisatie van de legesverordening 2025 zijn in de begroting 2025-2028 verwerkt.

Bij de berekening van de legestarieven houden we rekening met de kaders van uw raad. Geconcludeerd is dat het bereiken van 100% kostendekkendheid van tarieven complex is. Dit is complex omdat we rekening moeten houden met regionale afspraken, kaders van de raad, maatschappelijke doelstellingen en wettelijk vastgestelde tarieven. Het kostendeckingspercentage voor 2025 komt uit op 78,20% (2024: 72,69%).

In de begroting 2025-2028 hebben we de marktgelden, de begraafrechten en de toeristenbelasting met 2,3% verhoogd. Het netto voordeel van de actualisatie van de leges is voor 2025 € 35.000. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de stijging van het aantal reisdocumenten en rijbewijzen. In de paragraaf lokale heffingen is een uitgebreide toelichting opgenomen.

9. Stabiele woonlasten

Voor 2025 kiezen we voor stabiele woonlasten. Wij stellen voor om de tarieven van het rioolrecht en de afvalstoffenheffing voor 2025 niet te verhogen en de ozb opbrengst met 9,3% te verhogen. Enerzijds stijgt de ozb-opbrengst met het inflatiepercentage (2,3%) en een compensatie voor het niet verhogen het rioolrecht en de afvalstoffenheffing (4%). Anderzijds stellen wij een verhoging van 3% voor om de extra lasten van de gemeenschapsvoorzieningen te dekken. Deze extra opbrengst van 3% (€ 177.000) storten we in de reserve gemeenschapsvoorzieningen. Uit het overzicht "ontwikkeling woonlasten" in de paragraaf lokale heffingen blijkt dat in de periode 2023-2025 de totale woonlasten gemiddeld met 1% zijn gestegen.

In de begroting 2025-2028 is een areaaluitbreiding voor woningen (0,4%) en voor niet-woningen (0,2%) verwerkt. Verder is in de jaren vanaf 2026 een verhoging van 2,3% van het ozb tarief meegenomen. Dit doen we omdat jaarlijks de lonen en prijzen stijgen. Omdat de jaarschijf 2028 een kopie is van 2027 betekent dit een voordeel vanaf 2028 van € 127.000.

10. Besparingen binnen bestaande budgetten

In de jaren 2020 tot en met 2022 waren de jaarrekeningresultaten groter dan € 3 miljoen en in 2023 bedroeg het rekeningresultaat € 1,8 miljoen. Voor het merendeel is dit veroorzaakt door incidentele en niet-beïnvloedbare voordelen. Uit een analyse van de budgetten van de laatste 3 jaren komt naar voren dat een aantal budgetten structureel naar beneden kunnen worden bijgesteld. Het voordeel dat hierdoor ontstaat in 2025 (€ 455.000) en vanaf 2026 (€ 368.000) is in deze begroting verwerkt.

11. Geen prijscompensatie niet geclaimde budgetten

Om de loon- en prijsstijgingen op te vangen nemen wij al jaren een stelpost op en verhogen wij niet automatisch de budgetten. Eventuele niet-benodigde loon- en prijsstijgingen in enig jaar komen dan als voordeel terug in de exploitatie. Het indexeren van budgetten is namelijk al jaren geen automatische. Alleen aantoonbare loon- en prijsstijgingen komen hierdoor in aanmerking voor indexatie.

In 2025 stellen wij voor om automatische indexatie op budgetten alleen toe te passen daar waar het onvermijdelijk is vanwege externe en/of wettelijke oorzaken zoals de gemeenschappelijke regelingen, regionale afspraken in het sociaal domein en CAO overeenkomsten. Alle niet doorgevoerde prijsverhogingen in de overige budgetten werken daarmee als een reële budgetverlaging en zijn een voordeel voor de begroting.

12. Inzet surplus algemene reserve

Gemeenten mogen vanaf 2025 jaar het surplus in de algemene reserve (de reserve waar geen bestemming aan is gegeven) aanwenden voor het dekken van structurele exploitatielasten. Van dit vrij besteedbare deel, het surplus, mogen gemeenten 10% inzetten voor structurele lasten. Dit onder de voorwaarde dat de solvabiliteit van de gemeente groter of gelijk aan 20% is en blijft. Dit deel wordt dan tot 'structurele baat' bestempeld. Ook moet het weerstandsvermogen naar het oordeel van de toezichthouder voldoende zijn, gebaseerd op een adequate risico-inventarisatie.

Projecten in voorbereiding (nog geen besluitvorming)

Op dit moment zijn de projecten die in onderstaande tabel staan in voorbereiding. Omdat hierover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden zijn de financiële gevolgen hiervan niet verwerkt in de primaire meerjarenbegroting 2025-2028.

	Projecten in voorbereiding (nog geen besluitvorming)				
		2025	2026	2027	2028
PR 1	De Borgh Budel; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	De Schaapskooi Gastel, extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	De Schakel Budel-Dorplein; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	De Reinder Budel Schoot; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	Smeltkroes Maarheeze; extra middelen	pm	pm	pm	pm
PR 1	(Overdracht) Woonwagens	pm	pm	pm	pm
PR 1	Huisvestingsopgave woonzorgvisie integreren in woningbouwprogramma	pm	pm	pm	pm
PR 1	Uitvoeringsprogramma Masterplan verkeer	pm	pm	pm	pm
PR 1	Verkeer: verkeersafwikkeling vrachtverkeer zuidkant Cranendonck	pm	pm	pm	pm
	Totaal projecten in voorbereiding (nog geen besluit)	0	0	0	0

PROGRAMMA'S

Programma 1: Wonen + Leven

Missie

Wonen en voorzieningen

We realiseren voldoende (betaalbare) woningen voor de inwoners van Cranendonck. Daardoor kunnen ze in hun dorp blijven wonen. Dit is mogelijk doordat onze inwoners samen nieuwe woonvormen en manieren van bouwen hebben ontwikkeld. Voorzieningen zijn voor alle inwoners van Cranendonck goed bereikbaar, maar dit betekent niet dat ze in ieder dorp aanwezig zijn. Budel en Maarheeze vervullen een centrumfunctie met een voorzieningenaanbod waar ook omliggende kernen voordeel van hebben.

Werken en mobiliteit

Cranendonck wil een woon- én werkgemeente zijn. De lokale economie is een onmisbare schakel tussen Weert en de Brainportregio. Voor een groot deel van onze inwoners is het mogelijk om te werken dichtbij de plek waar ze wonen. Dit zorgt voor een sterke binding met de eigen omgeving en de gemeenschap. Maarheeze is een essentiële schakel in het regionale mobiliteitsnetwerk, en de andere dorpen zijn hierdoor ook goed aangesloten op Weert en Eindhoven. De auto is voor onze inwoners nog steeds belangrijk, maar ze maken nu meer gebruik van het OV. Daarnaast zijn ook nieuwe, alternatieve vervoersmiddelen beschikbaar

Buitengebied, recreatie en landschap

Ons natuurrijke landschap is als een tuin voor onze inwoners. De leefomgeving van Cranendonck nodigt uit tot bewegen en draagt bij aan het welzijn van inwoners. De gemeente doet wat nodig is om de belevingswaarde van het landschap te bevorderen. Inwoners kunnen hierin niet alleen ontspannen en recreëren, maar ook aan de slag als ondernemer in de vrijetijdseconomie.

De toekomst van de agrarische sector in Cranendonck ligt in verbreding en verduurzaming. Zo kan de sector een rol spelen in de circulaire economie. De grootste uitdaging van agrariërs nu en in de toekomst ligt in de transitie van het landelijk gebied en de daarmee gepaard gaande concurrentieslag om de schaarse ruimte. De gemeente doet hieraan ook mee maar is slechts één van de partijen. Deze situatie vraagt erom dat de gemeente tegenover agrariërs duidelijk is over de strategische keuzes die ze maakt.

1 Product Wonen

Wat wil de raad bereiken?

Wonen, werken en mobiliteit

We willen voldoende (betaalbare) woningen voor de inwoners van Cranendonck. Daardoor kunnen ze in hun dorp blijven wonen. Dit is mogelijk doordat onze inwoners samen nieuwe woonvormen en manieren van bouwen hebben ontwikkeld. Voorzieningen zijn voor alle inwoners van Cranendonck goed bereikbaar, maar dit betekent niet dat ze in ieder dorp aanwezig zijn. Budel en Maarheeze vervullen een centrumfunctie met een voorzieningenaanbod waar ook omliggende kernen voordeel van hebben.

Cranendonck is een woon- én werkgemeente. De lokale economie is een onmisbare schakel tussen Weert en de Brainportregio. Voor een groot deel van onze inwoners is het mogelijk om te werken dichtbij de plek waar ze wonen. Dit zorgt voor een sterke binding met de eigen omgeving en de gemeenschap. Maarheeze is een essentiële schakel in het regionale mobiliteitsnetwerk, en de andere dorpen zijn hierdoor ook goed aangesloten op Weert en Eindhoven. De auto is voor onze inwoners

nog steeds belangrijk, maar ze maken nu meer gebruik van het OV. Daarnaast zijn ook nieuwe, alternatieve vervoersmiddelen beschikbaar.

Wat gaan we ervoor doen?

Onderzoek knooppunt Maarheeze

De gemeenteraad van Cranendonck sprak zich op 25 juni 2024 positief uit over een onderzoek naar een mogelijke gebiedsontwikkeling in Maarheeze. Dit vloeit voort uit de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant die de 21 MRE-gemeenten in 2023 opstelden om de groei van onze regio het hoofd te bieden. Deze strategie identificeert Maarheeze als een van drie locaties waar op grotere schaal woningen, werkplekken en voorzieningen kunnen worden gebouwd. In zijn besluit stelt de raad dat een mogelijke gebiedsontwikkeling een positieve impact moet hebben op heel Cranendonck. Het recent vastgestelde Kompas voor Cranendonck wijst in de richting van groei van de gemeente, en een meer op wonen gericht ontwikkelprofiel van Maarheeze. Een mogelijke gebiedsontwikkeling in Maarheeze past binnen deze hoofdkeuzes. Op dit moment is een plan van aanpak voor het onderzoek nog in voorbereiding, en is er nog geen concreet zicht op de kosten.

Wat wil de raad bereiken?

Een integrale lange termijn koers met uitgangspunten over hoe Cranendonck zich de komende jaren gaat ontwikkelen tot een nog mooiere, gezondere en aantrekkelijkere gemeente.

Er is behoefte aan een overkoepelende visie voor Cranendonck. Dus geen visie op één beleidsonderwerp, maar een visie op alle aspecten die van invloed zijn op onze leefomgeving en hoe we deze gebruiken. Een kader waaraan we toekomstig beleid, projecten en initiatieven kunnen toetsen. Gedurende de looptijd van de visie is het essentieel om deze te monitoren en waar nodig bij te sturen. Monitoring helpt bij het evalueren van de voortgang, het signaleren van knelpunten en het aanpassen van beleid om de gewenste doelen te bereiken.

De verschillende kernen van Cranendonck hebben hun eigen karakter en identiteit. Deze verscheidenheid is wat ons tot Cranendonck maakt. We willen alle kernen laten groeien, maar bij het goed geleiden van de schaa sprong hoort ook dat we onze eigenheid proberen te behouden. In de vier kleine kernen zijn omvangrijke ontwikkelingen daarom niet wenselijk. Die tasten het karakter van deze kernen te sterk aan. Daarom kiezen we hier voor beperkte, organische groei. De schaa sprong brengt onvermijdelijk grotere ontwikkelingen met zich mee. Daarom kiezen we voor Budel en Maarheeze twee onderscheidende ontwikkelprofielen. Deze profielen passen bij hun historie en identiteit. Zo is het verleden van Maarheeze nauw verbonden met Philips. De stapsgewijze groei vanaf de jaren vijftig leidde tot zijn huidige vorm. Budel kent een rijk industrieel verleden waarin de zinkfabriek een centrale rol speelt en heeft sindsdien een sterke eigen economie.

We kiezen ervoor om de regionale schaa sprong te geleiden in lijn met deze identiteiten:

- in Maarheeze een focus op woningbouw;
- in Budel een focus op economische ontwikkeling;
- in Schoot, Soerendonk, Dorplein en Gastel met meer organische groei.

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen omgevingsvisie

In 2025 stelt de gemeenteraad de omgevingsvisie vast. Een omgevingsvisie is een integrale langetermijnvisie voor de gehele fysieke leefomgeving en gaat verder dan alleen de ruimtelijke aspecten. Het geeft inzicht in de krachten en zorgen van de gemeente Cranendonck, de trends en ontwikkelingen die op Cranendonck afkomen, het toekomstbeeld van onze inwoners, de ruimtelijke puzzel en bijbehorende uitdagingen en onze opgaven & ambities voor de toekomst van Cranendonck. Het is de toekomstvisie van de leefomgeving van de gemeente Cranendonck voor 2040.

Monitoring feiten en cijfers

Onderdeel van de totstandkoming van de omgevingsvisie is het feiten en cijfer onderzoek naar de krachten en zorgen van Cranendonck. Om gedurende de looptijd van de omgevingsvisie te monitoren of we onze krachten behouden en onze zorgen ombuigen is het wenselijk om elke 4 jaar het feiten en cijfer onderzoek te herhalen.

Uitvoeringsparagraaf omgevingsvisie (voorheen structuurvisie)

Jaarlijks actualiseerden we de uitvoeringsparagraaf behorend bij de structuurvisie 'Landelijke Klasse!', 2015 - 2024. Deze structuurvisie loopt tot en met 2024, de omgevingsvisie vervangt deze structuurvisie op termijn. De projectenlijst wordt ieder jaar geactualiseerd i.h.k.v. de begroting. In de begroting van 2025 is laatste uitvoeringsparagraaf onder de structuurvisie 2015-2024 opgenomen.

Wat wil de raad bereiken?

Meer woningen, met name in het betaalbare segment.

De gemeente zet in op de bouw van extra woningen, met name in het betaalbare segment. In 2023 is de regionale woondeal Zuidoost Brabant getekend en heeft de gemeente de actualisatie woonvisie Gemeente Cranendonck vastgesteld. Er is een opgave van 555 woningen tot en met 2030. In 2024 wordt de woondeal herijkt. Het is nog niet bekend wat de nieuwe opgave wordt, maar het is wel al duidelijk dat deze naar boven wordt bijgesteld.

Er is vooral vraag naar woningen in het betaalbare segment (sociale en middeldure huur en sociale en betaalbare koop). Door de toename van het aantal kleinere en oudere huishoudens, zetten we vooral in op nultredenwoningen, appartementen en andere kleinere woningtypen.

Wat gaan we ervoor doen?

Inzetten op grote woningbouwlocaties

We hebben een enorme woningbouwopgave en tegelijkertijd is de ambtelijke capaciteit beperkt. We zetten daarom vooral in op grote(re) woningbouwlocaties. Op dit moment zijn er veel plannen in procedure. Om de woningbouwontwikkeling op gang te houden, gaan we aan de slag met nieuwe locaties.

Beter benutten van de bestaande voorraad

Het beter benutten van de bestaande voorraad draagt bij aan de realisatie van voldoende passende woonruimte. Dit kan door bijvoorbeeld meer woningen op een kavel, woningsplitsing, samenwonen. Er is beleid in voorbereiding om dit te faciliteren en eenvoudiger te maken.

Inzetten Wet versterking regie volkshuisvesting

Het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting zorgt ervoor dat overheden weer kunnen sturen op hoeveel, waar en voor wie zij gaan bouwen. Het Rijk, provincies en gemeenten kunnen zo de regie hernemen op de volkshuisvesting en de woningbouwopgave in het bijzonder. Deze opgave is groot: van 2022 tot en met 2030 zijn 981.000 nieuwe woningen nodig, waarvan twee derde betaalbaar.

Overheden krijgen hiermee de wettelijke instrumenten in handen om met meer regie – en meer tempo – meer betaalbare woningen te bouwen. De woningnood is hoog. Deze wet maakt expliciet dat overheden samen voor voldoende woongelegenheid moeten zorgen.

Inzet op nultredenwoningen, appartementen en kleinere woningen

Door de toename van het aantal kleinere en oudere huishoudens is er vooral behoefte aan nultredenwoningen, appartementen en andere kleinere woningtypen. Het gaat om woningen uit het betaalbare segment. Dit bestaat uit sociale en middeldure huur en sociale en betaalbare koop. Bij nieuwbouwplannen zetten we op dit type woningen.

Startnotie Woonzorgbeleid wordt uitgevoerd

In 2024 wordt de woonzorgvisie opgeleverd. Daar wordt voor 2025 en verder een uitvoeringsprogramma aan gekoppeld.

Prestatieafspraken WoCom

Met WoCom maken we prestatieafspraken over sociale huurwoningen. Het gaat om verduurzaming, betaalbaarheid, leefbaarheid en het realiseren van nieuwe woningen. Op dit moment zitten er circa 100 woningen in plannen die in procedure zijn. Er vindt intensief overleg plaats met WoCom over deze plannen en nieuwe locaties. Met initiatiefnemers maken we afspraken over het realiseren van sociale huurwoningen met WoCom.

Scenario's woonwagenlocaties

Naar aanleiding van de resultaten van de onderzoeken naar de woonwagenlocaties moeten verschillende scenario's opgesteld worden. Daarnaast is duidelijk geworden dat er behoefte is aan uitbreiding van locaties en/of toevoegen van locaties. Deze scenario's en uitbreidingen/toevoegingen worden in 2025 verder uitgewerkt. Hiervoor is extra incidenteel budget nodig.

Wat wil de raad bereiken?

Regelgeving voor de fysieke leefomgeving waarmee activiteiten wel of niet worden toegestaan

Uiterlijk begin 2032 hebben we een gebiedsdekkend omgevingsplan (nieuwe stijl). Hiermee hebben we dan het (strategische) beleid vertaald in regels voor de fysiek leefomgeving. Op 1 januari 2024 hebben alle gemeenten een tijdelijk omgevingsplan gekregen, dit wordt ook wel het omgevingsplan van rechtswege genoemd. Dit plan bestaat uit alle op dat moment geldende bestemmingsplannen, een aantal gemeentelijke verordeningen en de zogenaamde bruidsschat.

Wat gaan we ervoor doen?

Vaststellen casco omgevingsplan

Om uiterlijk 2032 te komen tot een gebiedsdekkend omgevingsplan voor de gemeente Cranendonck, starten we met het opstellen van een casco. Dit is de structuur voor het nieuwe omgevingsplan. Eind 2025 hebben we een casco voor het omgevingsplan vastgesteld. Vervolgens wordt de jaren daarna het casco, zowel per gebied als per thema gevuld met regels. De komende jaren nemen we de gemeenteraad regelmatig mee bij de totstandkoming van het omgevingsplan en de te maken van keuzes rondom het omgevingsplan (zoals thematische keuzes en keuzes mbt deregulering).

Hiervoor is in 2025, 2026 en 2027 incidenteel budget geraamd. Naast dit budget vraagt het opstellen van het omgevingsplan ook ambtelijke capaciteit. Gezien de grote ruimtelijke component van de ontwikkelstrategie, mobiliteitstransitie, duurzaamheid, woningbouw, transitie landelijk gebied etc. is de ambtelijke capaciteit die overblijft voor het omgevingsplan beperkt. Omdat het werken met een

omgevingsplan nieuw is, blijven we de gevolgen voor onze bedrijfsvoering in 2025 monitoren. Een mogelijke overschrijding van het budget vanwege extra inhuur of de kosten voor een extern adviesbureau is vanwege de onbekendheid met het omgevingsplan niet uit te sluiten.

Vaststellen Tam IMRO plannen

In de overgangsfase naar het nieuwe omgevingsplan kunnen initiatieven met TAM-IMRO mogelijk gemaakt worden. TAM-IMRO is een tijdelijke maatregel. Met deze maatregel kan het omgevingsplan gewijzigd worden met de oude bestemmingsplan techniek. Dit geeft ruimte om het casco voor het nieuwe omgevingsplan op te stellen en tegelijkertijd het omgevingsplan te wijzigen voor initiatieven. De duur van de maatregel is beperkt tot eind 2025 wat betekent dat er naar verwachting in 2025 (en 2026) enkele TAM-IMRO plannen ter vaststelling aan de raad voorgelegd worden.

Wat wil de raad bereiken?

Initiatieven faciliteren in het ruimtelijk domein

Ruimtelijke initiatieven faciliteren we onder andere door het behandelen van aanvragen voor vergunningen voor bijvoorbeeld bouwen of evenementen. Als een initiatief niet rechtstreeks mogelijk is op basis van het geldende omgevingsplan, kan het in sommige gevallen met een vergunning (Bopa) en in de toekomst het wijzigen van het omgevingsplan toegestaan worden. Voor deze initiatieven is het mogelijk om, voorafgaand aan een definitieve aanvraag, via 'idee verkennen' de wenselijkheid en haalbaarheid van het plan te onderzoeken. Dan bespreken wij het initiatief in de intaketafel (voorheen regiekamer) of vergunningenkamer. Zo helpen we diverse initiatieven in zowel kernen als buitengebied.

Wat gaan we ervoor doen?

Apv- en bijzondere wetten vergunningen worden beoordeeld

Voor het organiseren van evenementen, markten, braderieën, standplaatsen enz. zijn in veel gevallen vergunningen nodig. Ook voor exploiteren van een horecagelegenheid en het schenken van alcohol zijn vergunningen nodig. Deze aanvragen worden beoordeeld aan de daarvoor geldende wet- en regelgeving en de beleidsregels van de gemeente.

Ook worden adviezen opgevraagd bij interne- en externe partijen zoals de veiligheidsregio en de politie.

De komst van de Omgevingswet heeft ook gevolgen voor de APV en aanverwante regelingen. Met de komst van de Omgevingswet moeten in de periode tot 2032 de regels (over de fysieke leefomgeving) uit de APV worden gelicht en opgenomen in het nieuwe omgevingsplan. Wij kiezen ervoor om zoveel mogelijk te dereguleren.

Omgevingsvergunningen worden beoordeeld

In 2024 is de Omgevingswet inwerking getreden. De meeste vergunningen die zijn ingediend onder de Wabo zijn afgehandeld. Dit houdt in dat we nu voornamelijk werken met de Omgevingswet. De aanvragen worden beoordeeld aan de hand van de wet- en regelgeving. Hierbij worden de proceduretermijnen in de gaten gehouden. Waar nodig worden adviezen opgevraagd bij interne en externe partijen.

Voor de komst van de Omgevingswet werden bestemmingsplannen gewijzigd. Door de komst van de Omgevingswet worden ook meer complexe initiatieven mogelijk gemaakt via omgevingsvergunningen. Dit vraagt extra capaciteit van de vergunningverleners. Het uitgebreid adviesrecht (bij Bopa's) van gemeenteraad, heeft gevolgen voor de doorlooptijden van de omgevingsvergunningen. Hierdoor kunnen initiatiefnemers dwangsommen verbeuren. We doen ons uiterste best de termijnen te behalen en streven naar een goede dienstverlening. Desalniettemin vinden wij het op zijn plaats dit risico nogmaals te vermelden. Bovendien evalueren we het adviesrecht van de gemeenteraad ook nog in 2025.

Landelijk is er een tekort aan vergunningverleners, we merken dat vacatures moeizaam in te vullen zijn. Cranendonck neemt daarom deel aan het traject Ruimte voor Groei waarin Brabantse gemeenten zij-instromers de mogelijkheid bieden om met een gedegen opleiding en begeleiding in te stromen in het vak van vergunningverlener/bouwplantoetser.

We hechten een groot belang aan goede dienstverlening. Uiteraard worden inwoners te woord gestaan wanneer zij vragen hebben. Vooraf toetsen van plannen is mogelijk via idee verkennen.

Begeleiden deelnemers beëindigingsregelingen (o.a. LBV/LBV+)

De planbegeleiding van de agrariërs (veehouders) die gebruik maken van de beschikbare beëindigingsregelingen zet de werkvoorraad onder druk. Het zijn de termijnen verbonden aan de subsidieregelingen die maken dat voor iedere deelnemer in relatief korte tijd stappen moeten worden gezet. Voor 2025 is onvoldoende duidelijk of deze werkzaamheden zullen afnemen. De looptijd voor aanmelding voor deelname aan de beëindigingsregeling LBV+ duurt tot 20 december 2024. Afhankelijk van het aantal deelnemers dat zich tegen het aflopen van de termijn inschrijft betekent dit dat ook in 2025 de werkzaamheden voortduren. Voor deze werkzaamheden wordt gedeeltelijk ingehuurd. Deze kosten worden betaald vanuit de gelden die we als gemeente hiervoor via de circulaire uit het gemeentefonds voor dit doel ontvangen.

Faciliteren van initiatieven in het buitengebied (Buitenkans!)

In 2022 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen met het doel de initiatieven in het buitengebied (o.a. vanuit Buitenkans!) blijvend te faciliteren. Voor deze initiatieven wordt al jaren, ruim voor de start van het project Buitenkans! in 2017, structureel ingehuurd. Hiervoor komt de dekking uit de legesinkomsten. Het werken met inhuur zorgt er echter voor dat plaatselijke kennis en opgebouwde expertise bij het einde van de contractduur van de inhuur uit de organisatie verdwijnt. Bovendien is er voor de initiatieven niet altijd continuïteit geborgd. Om de inzet op initiatieven in het buitengebied te borgen en daarmee gelijktijdig op onze uitgaven te besparen, is uitbreiding van tijdelijke formatie tot en met 2026 met 1 fte gewenst.

Revitaliseren dorpshart Budel

De aanbesteding voor fase 1 van de rioolvervanging is doorlopen. In 2024 wordt gestart met de fysieke werkzaamheden. De werkzaamheden lopen van 2024 tot eind 2025, waarbij de exacte planning nog door de aannemer dient te worden aangeleverd. Bij het afronden van fase 1 wordt de aanbesteding van fase 2 opgestart.

Wat wil de raad bereiken?

Het erfgoedbeleid 2025-2031 vaststellen

Het vaststellen van het erfgoedbeleid 2025-2031. In dit beleidsplan staan antwoorden op de vraag hoe om te gaan met erfgoed in de fysieke leefomgeving en op welke manier erfgoed verankert, beleefbaar en zichtbaar is binnen de samenleving en hoe daar mee om te gaan. Erfgoed moet een verbindende factor zijn binnen de kernen van Cranendonck.

Wat gaan we ervoor doen?

Erfgoedbeleid aanpassen aan de Omgevingswet

In 2022 is het concept erfgoedbeleid opgesteld. Nadien is dit document 2 jaar blijven liggen ivm het ontbreken van een erfgoed adviseur binnen de gemeente. Dit is in 2023/2024 weer opgepakt. Het document is aangepast aan de per 1 januari 2024 in werking getreden Omgevingswet. Ook komen er voorbeeldregels in dit document voor in het omgevingsplan. Erfgoed vormt als onderdeel van de

fysieke leefomgeving een belangrijk onderdeel in de nieuwe Omgevingswet. We hechten een grote waarde aan de bescherming en het behoud van het Cranendoncks erfgoed. Mede in dit licht zit er in de programma 5 een verzoek tot tijdelijke uitbreiding van formatie op Bouw- en woningtoezicht.

Opstellen regels in omgevingsplan voor beeldbepalende/karakteristieke woningen

In 2018 is de cultuurhistorische waardenkaart vastgesteld. Op deze kaart staan veel cultuurhistorisch waardevolle panden vermeld, die nog niet in het tijdelijke omgevingsplan beschermd zijn. De regels voor bescherming van bebouwd erfgoed zijn opgesteld in het ge-update erfgoedbeleid 2025-2031.

2 Product Mobiliteit

Wat wil de raad bereiken?

Een tempoversnelling van de mobiliteitstransitie: een verschuiving van autogebruik naar meer OV, fiets, lopen en slimme mobiliteit.

De opgaven waarvoor de Brainportregio staat is bekend: grote economische groei, woningnood, uitdagingen op gebied van gezond leven, verduurzaming en klimaatbestendigheid. Dit alles zorgt ervoor dat er ook in het mobiliteitssysteem in de regio veranderingen en verbeteringen moeten worden aangebracht. Dit is een gezamenlijke opgave voor de gehele regio. De Regionale Mobiliteitsvisie geeft het gezamenlijke beeld weer van mobiliteit in 2040. Dankzij dit beeld kunnen we gezamenlijk bepalen waarop de regio in moet zetten om de regio leefbaar en bereikbaar te houden. De gemeenteraad van Cranendonck heeft op 25 juni 2024 ingestemd met de Regionale Mobiliteitsvisie. In de visie wordt vooral ingezet op een mobiliteitstransitie.

Het autoverkeer pleegt een aanslag op de leefbaarheid in kernen, met lucht- en geluidsoverlast. Tevens is de auto groot in energieverbruik en ruimteslag. Met het groeien van het autoverkeer over de jaren, zijn de nadelen fors toegenomen. Daarom is het tijd om ons verplaatsingsgedrag te veranderen, naar een goede balans tussen mobiliteit en kwaliteit van de leefomgeving. Stapsgewijs moeten de oude patronen en gebruiken in ons verplaatsingsgedrag ingewisseld worden voor nieuwe. Vaker gebruik maken van actieve vormen van mobiliteit (lopen en fietsen), en van collectieve vormen in de mobiliteit (openbaar vervoer, bedrijfsvervoer en deelsystemen) en bewuster kiezen voor de auto (slechts als dat echt nodig of effectiever is).

Wat gaan we ervoor doen?

Deelnemen aan de regionale maatregelenpakketten Schaalsprong

In 2024 heeft uw gemeenteraad ingestemd met een eerste maatregelenpakket op het gebied van mobiliteit in het kader van de regionale Schaalsprong. Ondertussen is er ook alweer een tweede maatregelenpakket opgesteld wat de naam Beethovendeal heeft gekregen. Voor dit maatregelenpakket en ook nog toekomstige maatregelenpakketten waar meer Cranendonckse projecten een plek in moeten krijgen zullen in de komende jaren financiële bijdragen aan de gemeente Cranendonck worden gevraagd. In de komende begrotingen moet uw gemeenteraad hier rekening mee houden.

Besluiten over de ontwikkeling HUB Maarheeze

In 2025 zetten we een nieuwe stap in de ontwikkeling van de mobiliteitshub Maarheeze. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat er ook duidelijkheid komt over de totale knoop Maarheeze. Er moet eerst duidelijkheid komen over woningenbouw en economie. Daarna kunnen we de volgende stappen zetten in de ontwikkeling van de HUB Maarheeze.

Intentieovereenkomst doorfietsroute Weert - Eindhoven opgesteld

Eind 2025 bieden we aan alle stakeholders een intentieovereenkomst aan om samen de doorfietsroute te maken en tot een financiële verdeelsleutel te komen.

Wat wil de raad bereiken?

Verbeteren verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid gemeente Cranendonck

In december 2024 wordt het Masterplan Verkeer aan de gemeenteraad aangeboden. Belangrijke punten in het Masterplan zijn dat we de gemeente nu en in de toekomst goed en makkelijk bereikbaar willen houden. Daarnaast willen we zorgen voor een leefbare en verkeersveilige gemeente.

2025 Staat in het teken van de verdere uitwerking en uitvoering van het Masterplan. Belangrijke zaken waar we op inzetten is de aanpak van de overlast van vrachtverkeer in de kernen. Daarnaast willen we verbeteringen aanbrengen in de infrastructuur voor fietsers en voetgangers.

Wat gaan we ervoor doen?

Masterplan Verkeer en het uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer (UVV) 2025

In december 2024 wordt het nieuwe Masterplan Verkeer aangeboden aan de raad. Dit moet het beleidskader vormen op het gebied van verkeer en vervoer voor de periode tot 2040. Aansluitend op het Masterplan wordt een Uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit komt pas in de eerste helft van 2025 gereed. Om hier niet teveel op vooruit te lopen is voor 2025 slechts een beperkt Uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit bestaat met name uit een aantal reguliere projecten en een nieuw project, namelijk het opstellen van een nieuwe parkeerbeleid. Voor de rest maken we in 2025 vooral een aantal projecten af die nog doorlopen vanuit eerdere jaren.

In het Uitvoeringsprogramma 2025 zijn de volgende projecten opgenomen:

- A2 problematiek (50.000)
- Bereikbaarheidsagenda (60.000)
- Doorberekening kosten (50.000)
- Verkeersveiligheid algemeen (25.000)
- Sturing vrachtverkeer en uitvoering motie 611 (75.000)
- Opstellen parkeerbeleid (35.000)

A2 problematiek:

Als Cranendonck werken we samen met de gemeenten Heeze-Leende, Waalre, Valkenswaard, Nederweert en Weert in het Platform A2. Vanuit het Platform werken we samen aan projecten die een verbetering brengen op de verbinding A2 Weert - Eindhoven. Projecten waar aan gewerkt wordt is onder meer de doorfietsroute Weert - Eindhoven, bus op de vluchtstrook, uitbouwen HUB Maarheeze en een lobbytraject voor aanpak A2 problematiek.

Bereikbaarheidsagenda:

In het UVV reserveren we gelden voor de bereikbaarheidsagenda waar we onderdeel van zijn vanuit de regio.

Doorberekening kosten:

De personeelskosten om uitvoering te geven aan het UVV bedragen 50.000.

Verkeersveiligheid algemeen:

Ook in 2025 reserveren we middelen om zaken op het gebied van verkeersveiligheid op te kunnen pakken. We reserveren hiervoor 25.000.

Opstellen parkeerbeleid:

In 2025 stellen we een nieuw parkeerbeleid op waarbij we rekening houden met de huidige mobiliteitstransitie. Op dit moment beschikt de gemeente Cranendonck niet over een eigen specifiek parkeerbeleid.

Komen tot een voorstel voor aanpassingen route 611

In 2025 werken we verder aan het opstellen van een plan voor een lange termijn oplossing voor het verkeer door Budel-Dorplein en het vrachtverkeer over de TRZ. We onderzoeken hierbij een route over het Nyrstar terrein en kijken naar korte en lange termijn oplossing voor het vrachtverkeer over de TRZ. Dit doen we gezamenlijk met onze buurgemeenten Weert en Hamont-Achel.

Volgende stap zetten in de realisatie van het project Samen mee naar de A2

Als Cranendonck werken we samen met de gemeenten Heeze-Leende, Waalre, Valkenswaard, Nederweert en Weert in het Platform A2. Vanuit het Platform werken we samen aan projecten die een verbetering brengen op de verbinding A2 Weert - Eindhoven. Projecten waar aan gewerkt wordt is onder meer de doorfietsroute Weert - Eindhoven, bus op de vluchstrook, uitbouwen HUB Maarheeze en een lobbytraject voor aanpak A2 problematiek.

De afgelopen jaren is er een aantal stappen gezet in de realisatie van het project Samen mee naar de A2. Zo zijn alle gronden verworven en heeft uw raad het bestemmingsplan vastgesteld. Daarnaast is in 2024 een Definitief Ontwerp en bestek opgesteld. Het beroep tegen het bestemmingsplan moet echter nog steeds behandeld worden bij de Rechtbank.

Uit de nieuwe kostenraming blijkt hoogstwaarschijnlijk dat de kosten voor het project aanzienlijk zijn toegenomen. Daarnaast is ook nog steeds de bijdrage van Poort43 hoogst onzeker. In 2025 moeten er nieuwe financieringsafspraken met de gemeente Heeze-Leende en andere betrokken partijen gemaakt worden om het tekort te financieren. In uw begroting 2025 hebben wij de kapitaallasten van een krediet van € 1 miljoen voor dit project verwerkt. De exacte kosten zijn echter nu nog niet duidelijk. Daarom ontvangt de raad later nog het kredietvoorstel inclusief het verzoek om dat krediet vrij te geven.

Knelpunten grensoverschrijdend (vracht) verkeer worden aangepakt

In 2025 werken we verder aan de uitvoering van een plan voor het weren van het grensoverschrijdend vrachtverkeer. Dit doen we op lokaal niveau, maar ook op regionaal niveau werken we aan een breder plan voor de langere termijn.

Medio 2022 zijn we gestart met gesprekken met belanghebbende partijen over de sturing van het vrachtverkeer. De uitgangspunten zijn dat we het verkeer zoveel mogelijk over de hoofdwegen sturen en zo min mogelijk door de kernen waarbij lokaal leidend is op regionaal, maar niet los van elkaar gezien kan worden. Eerder zijn er al maatregelen in Dorplein en op de "tijdelijke" Randweg Zuid (TRZ) uitgevoerd. In 2025 werken we verder aan een lange termijn oplossing voor Dorplein, waarbij we een nieuwe weg over het Nyrstar terrein onderzoeken en werken we verder aan een sturing van het vrachtverkeer.

Fietspad Koenraadtweg - Hugten verbreden

In het uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer 2024 namen we de verbreding van het fietspad Koenraadtweg - Hugten op. In 2024 maakten we een start met de grondaankopen en in 2025 vindt de uitvoering plaats. De financiële middelen zijn opgenomen in het krediet van het Uitvoeringsprogramma 2024.

Wat wil de raad bereiken?

Kwaliteit wegennet op orde

Jaarlijks dient er geïnvesteerd te worden om de kwaliteit van het wegennet van Cranendonck op het gewenste kwaliteitsniveau te houden.

Wat gaan we ervoor doen?

Operationeel uitvoeringsplan wegen 2025

Het beheer van de wegen is belangrijk voor de verkeersveiligheid en mobiliteit. Het “Beheerplan wegen 2021 - 2025” vormt de leidraad voor het bepalen van het onderhoud in 2025. Voor de kwaliteitsniveaus is de notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 leidend. De actuele technische kwaliteit van de wegen kan continue veranderen door het versneld verouderen van de verhardingen door winterse invloeden, zware transporten etc. Op basis van de wegininspecties en actuele schouwgegevens stellen we jaarlijks na de winterperiode het operationele uitvoeringsplan waar nodig bij.

Investeringsplan wegen 2021-2025

Naast het dagelijks en groot onderhoud worden voor de wegconstructies op basis van verouderingen en verkeersintensiteiten de jaarlijkse vervangingsinvesteringen bepaald. Voor het uitvoeringsjaar 2025 zijn geen nieuwe vervangingsinvesteringen opgenomen. De planning is om in 2025 de lopende vervangingsprojecten welke in 2024 zijn gestart te realiseren. Deze projecten zijn het onderhoudsproject Meemortel en enkele woonstraten nabij het centrum van Budel.

Beheerplan wegen

In 2025 maken we de lopende projecteren af. In 2025 wordt ook de nieuwe notitie voor het integrale Beheer Openbare Ruimte voor de periode 2026-2030 opgesteld. In deze notitie worden ook de jaarlijkse vervangingsinvesteringen voor deze periode meegenomen. Deze notitie is ook de basis voor het “Beheerplan wegen 2026-2030”. Bij de vervangingen is duurzaamheid, een waterbestendige inrichting en vergroening van de openbare ruimte een belangrijk onderdeel van de inrichting. Bij de uitvoering en planning van de onderhoudsprojecten vormen de kaders voor de stikstof, flora en fauna een belangrijk onderdeel.

Meemortel Budel

Het onderhoudsproject Meemortel Budel is in het voorjaar van 2024 voorbereid. De uitvoering van dit project vindt plaats in 2024 en 2025.

3 Product Accommodaties

Wat wil de raad bereiken?

Het accommodatiebeleid is een pijler onder de vitale gemeenschappen.

De gemeenschap wil gemeenschapshuizen die door en voor inwoners worden geëxploiteerd. Doel is om gemeenschapshuizen te faciliteren die een bijdrage leveren aan de vitaliteit van de gemeenschap en het welzijn van de inwoners.

Wat gaan we ervoor doen?

Het accommodatiebeleid

Na het vaststellen van de strategische visie, het kompas voor Cranendonck, hebben we voldoende grond om het accommodatiebeleid compleet, passend en kloppend te maken. We verwachten deze in het eerste halfjaar van 2025 voor te leggen aan de raad.

Gemeenschapshuis De Borgh

In 2025 wordt duidelijk of het nieuwe bestuur een gezonde exploitatie kan verzorgen voor het gemeenschapshuis. De gemeente heeft een duurzaamheidsscan uitgevoerd om te bepalen wat er voor mogelijkheden zijn om te verduurzamen. Deze maatregelen moeten opgenomen worden in de DMOP 2026.

Gemeenschapshuis Cranehoeve / Schaapskooi Gastel

De gemeenschap van Gastel heeft een projectplan ingediend om het huidige gebouw de Cranehoeve te slopen en daar nieuw gemeenschapshuis te bouwen. De daarmee gemoeide kosten bedragen in totaal 4,1 miljoen euro.

Het in 2017 toegekende budget van 1,5 miljoen euro is hierdoor niet toereikend. We zijn hierover met Gastel in gesprek. Er zijn in deze begroting nog geen additionele bedragen verwerkt. Zodra er meer duidelijkheid over het mogelijk vervolg is, wordt de raad geïnformeerd.

Gemeenschapshuis De Schakel Budel -Dorplein

De gemeenschap van Dorplein heeft een projectplan ingediend om een nieuw gemeenschapshuis te bouwen op een nieuwe locatie. De daarmee gemoeide kosten bedragen 2,9 miljoen euro.

Het in 2017 toegekende budget van 1,7 miljoen euro is hierdoor niet toereikend. Dit extra bedrag is nog niet verwerkt in deze begroting. Ook hier zijn hierover we in gesprek met Dorplein. In deze begroting nog geen additionele bedragen verwerkt. Zodra er meer duidelijkheid over het mogelijk vervolg is, wordt de raad geïnformeerd.

Gemeenschapshuis De Reinder Budel-Schoot

Er wordt een haalbaarheidsonderzoek gestart om te onderzoeken of de ontwikkeling van de kerk in Budel-Schoot en de omvorming ervan naar een gemeenschapsvoorziening financieel haalbaar is. Dit wordt in samenspraak gedaan met de inwoners van Budel-Schoot.

De Smeltkroes Maarheeze

In 2025 start er vanuit de gemeente een onderzoek gebiedsontwikkeling Maarheeze in relatie tot de aankomende schaalsprong. De bijhorende voorzieningen zijn onderdeel van dit onderzoek vanuit het perspectief van brede welvaart.

4 Product Openbare ruimte

Wat wil de raad bereiken?

De inrichting, vormgeving en het gebruik van de fysieke leefomgeving heeft invloed op de gezondheid en leefstijl van inwoners.

Met de Omgevingswet krijgen we meer ruimte om aandacht te besteden aan gezondheid binnen het ruimtelijk spoor. Ons doel is om te zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

Nieuw Geluidsbeleid wordt met de omgevingsdienst ODZOB opgesteld

De ODZOB zal in 2025 een nieuw geluidsbeleid voor Cranendonck opstellen. Zij doen op dit moment ervaringen op bij enkele gemeenten en pakken dit in 2025 voor meerdere gemeenten op.

Aanpassing van het geluidsbeleid geeft inzicht in de huidige geluidsniveaus waardoor eventueel maatregelen getroffen kunnen worden om geluidsoverlast te verminderen en een gezonde leefomgeving te bevorderen.

Uitvoering vaste maatregelen Schone Lucht Akkoord

Als de raad eind 2024 instemt met het Schone Lucht Akkoord zijn er voor 2025 financiële middelen nodig voor de uitvoering van in ieder geval de vaste maatregelen. Bij de besluitvorming wordt de raad over de financiële gevolgen geïnformeerd.

Het Schone Lucht Akkoord heeft als doel de verbetering van de luchtkwaliteit wat bijdraagt aan een gezondere leefomgeving

Gemeentebreed onderzoek naar niet gesprongen explosieven

In 2025 is er subsidie beschikbaar om als gemeente het gehele grondgebied te laten onderzoeken op niet gesprongen explosieven. Er zijn meerdere gemeenten in Noord-Brabant die dit al hebben uitgevoerd. Formeel is het uitvoeren van een onderzoek naar niet gesprongen explosieven verplicht bij werkzaamheden waar gegraven wordt.

Een dergelijk onderzoek geeft inzicht in mogelijk verdachte locaties waardoor kosten en tijd worden bespaard bij projecten en andere graafwerkzaamheden.

Werkzaamheden Omgevingsdienst Zuidoost Brabant

De ODZOB draagt op verschillende manieren bij aan een gezondere en veiligere leefomgeving.

Toezicht en handhaving, de ODZOB is verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van milieuwetten, wat helpt om de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken en de milieukwaliteit te waarborgen.

Vergunningverlening, de ODZOB beoordeelt en verleent vergunningen voor milieubelastende activiteiten, waarbij ze ervoor zorgen dat bedrijven en projecten voldoen aan de wetgeving en milieunormen.

Advies en expertise, de ODZOB biedt specialistisch advies op het gebied van geur, licht, lucht, geluid, veiligheid, klimaat en bodemkwaliteit. Dit draagt bij aan een weloverwogen beleidsvorming en projectontwikkeling

"Boombeelden" worden ge-upgrade

In 2025 en begin 2026 leggen we de laatste hand aan onze inhaalslag voor de bomensnoei. Hierna zullen de boombeelden weer voldoen. Dit betekent dat het algehele beeld van de boomkroon goed is en er weinig tot geen dood hout in zit.

Nieuw uitvoeringsprogramma Groen

In 2024 heeft de raad de nieuwe Groenvisie vastgesteld voor het openbare groen in de gemeente Cranendonck. Hier gaan we vanaf 2025 uitvoering aan geven, met een uitvoeringsplan en binnen bestaande budgetten.

Kwaliteitsverbetering leefomgeving speelterreinen

De provincie heeft in 2024 onderzoek gedaan naar de bodemkwaliteit (diffuus lood) van speellocaties in Cranendonck. De verwachting is dat 50% van de onderzochte speellocaties in Cranendonck niet aan de normen van de GGD voldoen, dit zijn circa 25 locaties. Dit betekent dat er mogelijk in 2025 bodemverbetering moet plaatsvinden om aan de norm van de GGD te voldoen. De exacte uitkomsten, kosten en noodzakelijke maatregelen zijn nog onbekend. Daarnaast is niet duidelijk of de provincie meebetaalt aan de kosten. Daarna volgt een voorstel aan de raad.

Openbare verlichting algemeen 2025

De openbare verlichting beheren en onderhouden we op adequate wijze. Om dit beheer en onderhoud te optimaliseren, werken we samen met een externe beheerpartij die veel kennis en kunde op het gebied van openbare verlichting bezit. Een vaste onderhoudsaannemer is verantwoordelijk voor het dagelijkse onderhoud en herstelwerkzaamheden aan de openbare verlichting. Wanneer openbare verlichting vervangen wordt, wordt hiervoor duurzame en energiezuinige LED-verlichting toegepast.

In 2025 zullen diverse fietspaden tussen de dorpskernen voorzien worden van duurzame en dynamische verlichting. Hiervoor is reeds krediet beschikbaar gesteld.

Verkeerslichten 2025

De verkeerslichten op het kruispunt Burg. Van Houtstraat-Nieuwstraat-Cranendoncklaan zijn toe aan vervanging. Deze verkeerslichten zijn dusdanig oud dat onderhoud duurder wordt en het risico bestaat dat niet alle onderdelen meer leverbaar zijn, wat niet (goed) functionerende verkeerslichten tot gevolg kan hebben. Voor het vervangen van deze verkeerslichten is reeds krediet beschikbaar gesteld. Dit heeft dus geen impact op de overige geplande investeringen. Om de werkzaamheden zo efficiënt mogelijk te laten verlopen en de kosten zo laag mogelijk te houden, wordt deze vervanging gecombineerd met de herinrichting van het kruispunt Burg. Van Houtstraat-Meemortel-Deken van Baarsstraat waar ook verkeerslichten geplaatst worden. Dit kruispunt valt binnen het project

“Revitalisering dorps hart Budel” en de exacte planning hangt dus af van dat project. Verwachting is dan ook dat het in 2025 gerealiseerd is.

Straatmeubilair 2025

Het straatmeubilair (onder andere verkeersborden, straatnaamborden, bebakening en bewegwijzering) onderhouden we op adequate wijze. Naast het dagelijks onderhoud is het nodig om middelen te reserveren voor het vervangen van het defecte en ontbrekende straatmeubilair. Vervangingen vinden plaats op basis van de onafhankelijke monitoring kwaliteit openbare ruimte, schouwgegevens en meldingen.

Afvalbeleid

Het nieuwe afvalbeleidsplan vormt het beleidskader op het gebied van afvalinzameling en verwerking voor de periode na 2025. Voor de contractperiode werken we Remondis. Ook worden de ondergrondse glascontainers geplaatst.

Bestrijding rattenplaag

Voornamelijk in Maarheeze en Budel-Schoot is momenteel sprake van een rattenplaag. Omwille van de volksgezondheid willen we voorkomen dat deze plaag zich uitbreidt. Hier zijn in 2025 extra middelen voor nodig, deze middelen zijn structureel opgenomen in uw begroting vanaf 2025.

Wat wil de raad bereiken?

Riolering 2025

Alle inwoners en bedrijven in de gemeente Cranendonck hebben baat bij een goed en functioneel rioolstelsel uit oogpunt van volksgezondheid, voorkomen van structureel wateroverlast en milieubescherming. Daarnaast draagt doelmatige inzameling en verwerking van regen- en afvalwater bij tot een aangenaam woonklimaat.

Wat gaan we ervoor doen?

De vervangings- en verbeteringsinvesteringen uit het vGRP 2021-2025.

De volgende projecten zijn voorzien:

Gemalen en drukriolering

In 2025 worden diverse (druk) gemalen vervangen en onderhouden om kwaliteit en betrouwbaarheid van het systeem op orde te houden.

Vervangings- en verbeterinvesteringen vrijvervalstelsels inclusief afkoppelen

Vervangen van (delen van) het huidige afvalwaterstelsel waarbij het regenwater uit de verharde delen van de openbare ruimte op een alternatieve wijze wordt afgevoerd. Hiermee richten we de openbare ruimte klimaatadaptief in.

Diverse kleine afkoppelprojecten

In 2025 gaan we door met het verstrekken van subsidies aan inwoners voor het afkoppelen van hun woning of perceel. Daarnaast investeren we in het afkoppelen van schoolterreinen om de klimaatverandering vorm te geven.

Om het beheer van de openbare ruimte te continueren is het gewenst tijdig te starten met het opstellen van de nieuwe notitie iBOR 2026-2030. Planning is om de nieuwe notitie voor het beheer van de openbare ruimte in 2025 door de raad te laten vaststellen. (*Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen*).

5 Product Duurzaamheid

Wat wil de raad bereiken?

Realisatie natuur- en klimaatopgaven

Binnen de gemeentegrenzen van Cranendonck liggen tal van natuur- en klimaatopgaven. Deze opgaven zijn geformuleerd op basis van inter(nationale) doelstellingen en wettelijke verplichtingen. Samen met onze collega-overheden en de natuurbeheerorganisaties (de zogenaamde manifestpartners) benutten we de kansen om deze natuur- en klimaatopgaven te realiseren. Met onze bijdrage richten we ons op de ontwikkeling en versterking van onze natuur en de realisatie van een klimaatrobuust Cranendoncks landschap. We realiseren eigen (kleinschalige) gemeentelijke projecten en dragen bij aan grotere gebiedsopgaven. Hiermee werken we aan het gestelde doel van klimaatvisie: "In 2050 is de gemeente Cranendonck waterrobuust en klimaatbestendig ingericht".

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen beleidsvisie landschap en landbouw

Het projectenboek natuur, klimaat en landschap met uitvoeringsprogramma (fase 1) is met vertraging in 2024 opgeleverd. Dit leidt ertoe dat nog geen start is gemaakt met de beleidsvisie (fase 2). De verwachting is dat eind 2024 de contouren van de omgevingsvisie en strategische visie bekend zijn en mogelijk het BPLG is vastgesteld. Deze visies en beleidskaders vormen een basis om in 2025 te starten met de beleidsvisie. Hiermee herijken we het landschapsbeleidsplan en maken we een vertaling van de bestaande beleidskaders naar een toekomstbeeld van de landbouw in Cranendonck.

Deelname gebiedsprocessen – gebiedsgerichte aanpak (GGA's)

Cranendonck wordt omgeven door drie Natura 2000-gebieden, het betreft de Weerter- en Budelerbergen, Strabrechtse Heide en Leenderbos, Groote Heide & De Plateau. In deze gebieden is de provincie Noord-Brabant gestart met een Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) aangestuurd door gebiedsprocessen. Doel van deze gebiedsprocessen is de realisatie van de (inter)nationale natuur- en klimaatopgave in samenhang met de transitie naar een duurzame landbouw. Indien mogelijk worden ook doelen meegenomen die worden voorzien in de verstedelijkingsopgave.

De gebiedsprocessen binnen de GGA's zijn gestart en verkeren in verschillende fasen. Deelname van Cranendonck wordt gemist. Door deel te nemen aan een GGA-proces en hierbinnen gestarte gebiedsprocessen kan Cranendonck "meeliften" op processen zonder hiervan zelf de trekker te zijn en zijn we in staat ons eigen belang in te brengen. Bovendien worden de transitiegelden van het rijk, zeer waarschijnlijk toegekend aan projecten binnen de GGA's. Bij deelname komen deze ook ten goede aan de Cranendonckse gemeenschap.

Werkbudget stikstof

De regels omtrent stikstof veranderen snel en jurisprudentie zorgt voor steeds nieuwe inzichten. Dit zorgt niet alleen voor onduidelijkheid en onzekerheid bij ondernemers, maar ook bij veel gemeenten. Cranendonck ligt tussen de Natura 2000 gebieden en we merken dat bedrijven, agrariërs en projecten te maken krijgen met stikstof. Binnen het milieubudget is geld gereserveerd om de kennis van onze medewerkers up-to-date te houden of extern advies in te winnen bij complexe stikstofvraagstukken.

Onderzoek mogelijkheden pachtafkoop Natura 2000-gebieden

Eind 2024 wordt opnieuw een tranche van de subsidiemogelijkheid opengesteld voor de afkoop van pachtgronden gelegen in Natura 2000-gebieden. De gemeente heeft meerdere pachtgronden in bezit die voor deze subsidieregeling in aanmerking komen. Samen met het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) onderzoeken we de bereidheid van onze pachters of deze subsidieregeling voor hen interessant is om het reguliere pachtcontract met de gemeente te beëindigen. Mogelijke vervolgstappen worden pas hierna uitgewerkt.

Wat wil de raad bereiken?

Verduurzaming van de bebouwde ruimte.

Tot en met 2026 gebruiken we het NIP om koopwoningen en VVE-woningen met een laag energielabel beter te isoleren. Binnen het Nationaal Isolatieprogramma is Cranendonck het doel gesteld om 2238 woningen met een slecht energielabel te isoleren voor het jaar 2030. Dit is ook overgenomen in de Nota Energie- en Warmtetransitie. Voor deze taak zijn er drie tranches van een SPUK-uitkering beschikbaar. Projectkosten die niet subsidiabel zijn, zijn reeds sinds de begroting 2024 meegenomen in de begroting en lopen door t/m 2027. Ook Wocom werkt eraan om haar slechte energielabels versneld weg te werken, op weg naar een gemiddeld label A in 2030.

Wat gaan we ervoor doen?

Isoleren van 2238 woningen incl begeleiding inwoners in het project Groene Zone is gestart

Naast de gemeentelijke subsidie voor isolatiemaatregelen zullen inwoners in 2025 gebruik kunnen maken van 'De Groene Zone Isoleren' waar zij advies, uitvoering en financiering kunnen verkrijgen bij isolatiemaatregelen aan de eigen woning.

Klimaat & energiebeleid obv de specifieke Rijksmiddelen is in uitvoering gegaan

De regeling CDOKE (capaciteit decentrale overheden voor klimaat-en energiebeleid) stelt ons in staat om structureel personele capaciteit vrij te maken voor de Duurzaamheidsopgaven van de gemeente. Zo zullen nieuwe medewerkers zich bezig houden met het verduurzamen van de gemeentelijke organisatie en al haar beleidsvelden, actieve ondersteuning bij vragen rondom duurzaamheid en energiearmoede en verdere uitrol van het communicatieplan Duurzaamheid.

Nota Duurzaamheid is geactualiseerd

Op basis van actuele regelgeving en de voor ons liggende uitdagingen is in december 2023 de Nota Energie- en Warmtetransitie vastgesteld als opvolger van de Nota Duurzaamheid. Aan de hand van deze nieuwe Nota en het bijbehorende budget van € 275.000 wordt in 2025 uitvoering gegeven aan de drie voornaamste opgaven: Warmtetransitie, Nationaal Isolatieprogramma en Informeren, Motiveren en Stimuleren van inwoners.

Wat wil de raad bereiken?

Gemeentelijke Verduurzamingsregeling

Aanvullend aan de mogelijkheden van subsidies voor inwoners worden er twee projecten opgezet die inwoners kunnen adviseren en ontzorgen. De Gemeentelijke Verduurzamingsregeling (GVR) voorziet in advisering en volledige ontzorging omtrent isolatie en zonnepanelen. Daarbij is onderdeel van deze regeling dat de bewoner de kosten niet terugbetaald door het aflossen van een persoonlijke lening, maar door het betalen van een gemeentelijke heffing (baatbelasting) die gekoppeld is aan de woning (en dus niet de persoon).

Een andere regeling die wordt opgetuigd is De Groene Zone Isoleren, waar bewoners geadviseerd worden over maatregelen en via de aan De Groene Zone Isoleren verbonden partijen kunnen afnemen. Dit kan men doen door de isolatiemaatregelen te kopen of via een renteloze energiebespaarlening van het warmtefonds (max. €10.000) aan te schaffen. De plaatsing van zonnepanelen of is niet mogelijk via De Groene Zone Isoleren.

Relatie met verbonden partijen programma Wonen + Leven

Relatie met verbonden partijen - Programma 1

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is terug te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant

Doel: De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de provincie Brabant en 21 gemeenten (milieu)taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezichthouden en handhaving.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025**	2026	2027	2028
Milieutaken (basis- en verzoektaken)	485	477	617	617	617	617
Programma regionale samenwerking	71	64	71	71	71	71
Overige opdrachten*	315	315	250	250	250	250
Totale bijdrage gemeente Cranendonck	871	856	938	938	938	938

* Schatting van de taken buiten het werkprogramma.

** Vanaf 2025 valt een deel van de overige taken onder de basistaken.

Beleidsindicatoren programma Wonen + Leven

Beleidsindicatoren programma Wonen + Leven

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoners	CBS	2022	36,6	147,7
Hernieuwbare energie	%	WSG	2022	8	41,3
Woningen met zonnepanelen	%	CBS	2022 — —	39,0	nmb
Nieuwgebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2023	11,6	9,1

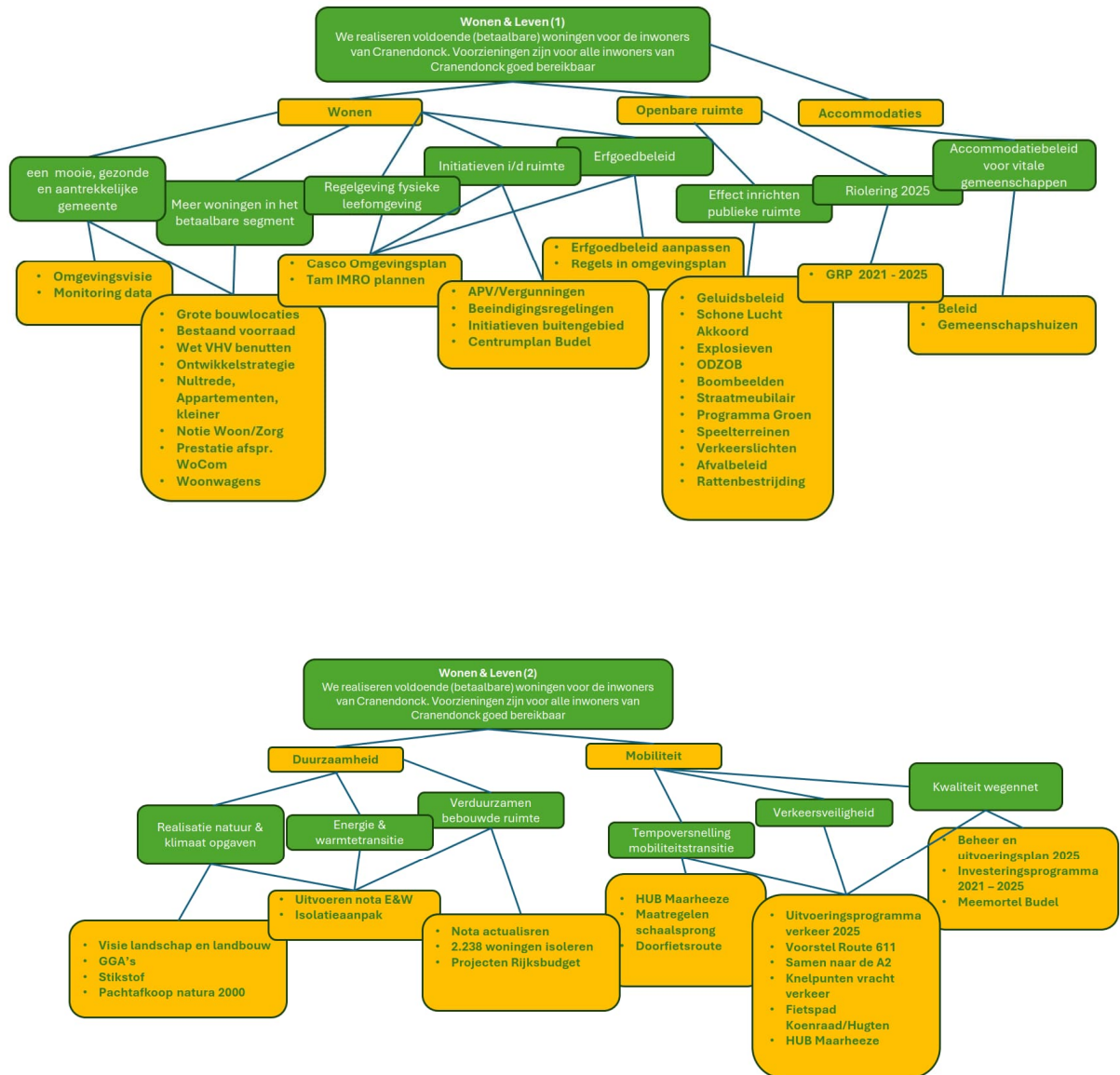
Overzicht baten en lasten programma Wonen + Leven

Overzicht baten en lasten programma 1

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
1.1 Wonen	2.401	2.937	2.369	2.189	1.978	1.828
1.2 Verkeer en vervoer	3.466	3.980	3.733	4.346	4.304	4.251
1.3 Leefbaarheid	1.397	1.553	1.335	1.396	1.395	1.395
1.4 Openbare ruimte	6.938	7.131	7.287	7.250	7.190	7.181
1.5 Duurzaamheid	940	1.377	1.222	1.158	1.115	1.115
Totaal Lasten	15.142	16.978	15.946	16.339	15.981	15.770
Baten						
1.1 Wonen	1.410	1.013	878	825	819	819
1.2 Verkeer en vervoer	180	78	38	38	38	38
1.3 Leefbaarheid	111	128	128	128	128	128
1.4 Openbare ruimte	5.143	5.242	5.470	5.538	5.538	5.538
1.5 Duurzaamheid	113	328	264	264	264	264
Totaal Baten	6.957	6.790	6.778	6.794	6.787	6.787
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-8.185	-10.188	-9.168	-9.545	-9.195	-8.983
Stortingen						
1.9 Mutaties reserves programma 1	635	2.175	80	80	80	80
Onttrekkingen						
1.9 Mutaties reserves programma 1	1.469	3.399	182	182	182	32
Mutaties reserves	835	1.224	102	102	102	-48
Gerealiseerd resultaat	-7.350	-8.964	-9.066	-9.443	-9.093	-9.031

Programma doelenboom Wonen en Leven (in 2 delen)

Programma 2: Economie + Ondernemen

Missie

In samenwerking met ondernemers bouwen we aan een toekomstbestendig en duurzaam 'Economisch Cranendonck' en versterken we het vestigingsklimaat en de positie van het Cranendonckse bedrijfsleven. Cranendonck als een woon- én werkgemeente. De lokale economie is een onmisbare schakel tussen Weert en de Brainportregio. Voor een groot deel van onze inwoners is het mogelijk om te werken dichtbij de plek waar ze wonen. Dit zorgt voor een sterke binding met de eigen omgeving en de gemeenschap.

De schaalsprong brengt onvermijdelijk grotere ontwikkelingen met zich mee. Daarom kiezen we voor onderscheidende ontwikkelprofielen. Deze profielen passen bij hun historie en identiteit. Budel kent een rijk industrieel verleden waarin de zinkfabriek een centrale rol speelt en heeft sindsdien een sterke eigen economie. We kiezen ervoor om de regionale schaalsprong te geleiden in lijn met deze identiteit focussen daarom in Budel op economische ontwikkeling.

In Maarheeze ligt de focus meer op woningbouw en in Schoot, Soerendonk, Dorplein en Gastel op meer organische groei.

1 Product Economie

Wat wil de raad bereiken?

Bestendiging en groei van bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid

Met de gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven, de Provincie Brabant en de waterschappen hebben wij beleid- en inspanningsafspraken gemaakt over de ontwikkeling van bedrijventerreinen in de Visie Werklocaties van de Metropoolregio Eindhoven. Bestendiging en groei van bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid zijn volgens ons namelijk basiselementen voor de toekomst van Cranendonck. De gemeente organiseert de randvoorwaarden voor selectieve groei van bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid.

Wat gaan we ervoor doen?

Visie werklocaties Metropoolregio Eindhoven: planvorming en ontwikkeling bedrijventerreinen

De programmeringsafspraken voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen in de Metropoolregio Eindhoven zijn vastgelegd in de Visie werklocaties, de uitvoeringsstrategie werklocaties en krijgen een uitwerking in de uitvoeringsagenda van de Metropoolregio Eindhoven. Cranendonck neemt een inspanningsverplichting op zich voor het onderzoeken van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van 30 hectare regulier bedrijventerrein voor de lokaal gewortelde bedrijven en A2 vraag, met toepassing van de profielafspraken uit de Visie werklocaties. Daarnaast neemt Cranendonck een inspanningsverplichting op zich voor het onderzoeken van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van 70 hectare bedrijventerrein voor de regionale vraag en bedrijven passend in de profielafspraken uit de Visie werklocaties. Onze opgave voor bedrijventerreinen bestaat vervolgens uit de planvorming en ontwikkeling van bedrijfsgronden. We doen dit in overleg met de regio en de A2 partnergemeenten. Dit is een meerjarige opgave. Wij zorgen voor de inzet van middelen en capaciteit, die passen bij de opgave.

Beleidskaders bedrijventerreinen

Kaders stellen wij vast over welke bedrijvigheid wij kunnen en willen faciliteren in de gemeente. Deze opgave voor beleidskaders voeren wij eerst uit voor de bedrijventerreinen. Daarvoor starten wij ook verdiepend onderzoek naar de zoeklocaties voor de ontwikkeling van bedrijfsgronden.

Revitalisering en herontwikkeling

Wij stellen de noodzaak vast en maken een planning voor revitaliserings- en herontwikkelingsopgaven op onze bedrijventerreinen.

Bedrijvenbeleid voor niet-bedrijventerreinen

Naast de bedrijventerreinen kennen wij ook bedrijven in de kernen en in het landelijk gebied. Wij onderzoeken de noodzaken voor nieuw detailhandelsbeleid en beleid voor bedrijven in de kernen en het buitengebied.

Ondersteuning van ondernemers in uitvoering wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving sturen de inspanningen van bedrijven voor klimaatadaptatie, energie, duurzaamheid (en circulariteit), stikstof en samenwerking.

- Kennis over deze onderwerpen trekken wij naar ons toe en maken wij toegankelijk voor ondernemers.
- Wij ondersteunen de organisatie van een Green Deal met het bedrijfsleven met een werkbudget van €10.000.

Ondernemerschap en innovatie

Ondernemerschap en innovatie vinden wij voorwaarden voor onze economische groei.

- Voor de ondersteuning van ondernemerschap en innovatie neemt de gemeente deel in het samenwerkingsverband Keyport, zijn wij via de Metropoolregio Eindhoven aandeelhouder in Brainport Development en hebben onze ondernemers toegang tot projecten en subsidieregelingen van Keyport en Metropoolregio Eindhoven.
- Voor de ondersteuning van onze ondernemers besluiten wij in 2025 over een te organiseren ondernemerscongres voor alle Cranendonckse ondernemers.
- Voor de ondersteuning van innovatieve ondernemersinitiatieven kunnen ondernemers terecht bij onze subsidieregeling "Ondernemerskracht". Voor 2025 heeft deze regeling een subsidieplafond van €8.000.

Informatieuitwisseling en samenwerking met ondernemers

Om ontwikkeling en groei goed te begeleiden is informatie-uitwisseling en samenwerking nodig tussen ondernemers en gemeente.

- Voor de groei van onze relatie met onze bedrijven ontwikkelen wij een regelmatige nieuwsbrief en gebruiken de mediakanalen van de gemeente. In de groei van die relatie zoeken wij ook de benodigde informatie voor beleidsontwikkeling en instrumenten die de groei van ondernemend Cranendonck ondersteunen.
- In de relatie met onze bedrijven spelen ook koepels en verenigingen van bedrijven, zoals Ondernemerscontact Cranendonck, een rol. Waar de mogelijkheden van het verenigen van ondernemers zich voordoen nemen wij de rol van supporter en gesprekspartner.

Energie

Energie is van groot belang voor bedrijven.

Metalot is onze partner in de onderzoeken naar en het ontwikkelen van toekomstige energievoorzieningen op bedrijventerreinen. Het ecosysteem dat Metalot onderhoudt is voor onze installatie- en bouwsector een kans voor nieuwe markten. Wij zijn makelaar in de relatie tussen Metalot en deze bedrijven.

2 Product Ondernemen

Wat wil de raad bereiken?

Voldoen aan de vraag naar nieuwe bedrijventerreinen en de transitie van het landelijk gebied.

Tegen het licht van de woningbouwopgave, de vraag naar nieuwe bedrijventerreinen en de transitie van het landelijk gebied, krijgt het gemeentelijk grondbeleid een steeds prominentere rol in gemeentelijk beleid. Hiervoor dienen nog een aantal standaard documenten en uitvoeringsregels voor Didam worden opgesteld.

Wat gaan we ervoor doen?

opstellen uitvoeringsregels Didam en standaardkoopovereenkomsten

In de begroting nemen we middelen op, om ons te ondersteunen, voor het opstellen van een aantal standaard regels, voorwaarden en overeenkomsten. De volgende onderdelen willen we in ieder geval opstellen: uitvoeringsregels Didam, standaard koopovereenkomsten en algemene verkoopvoorwaarden.

Relatie met verbonden partijen programma Economie + Ondernemen

Inleiding

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de paragraaf. Het is belangrijk dat Cranendonckse ondernemers optimaal gebruik kunnen maken van de projecten én voordelen van onze samenwerkingsverbanden Keyport en Metropoolregio Eindhoven - Brainport. Vanuit de visie 'Economisch Cranendonck' zetten we vooral in op het vergroten van de zichtbaarheid en de meerwaarde van onze samenwerkingsverbanden.

Keyport

Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen. De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaal-economische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport. De strategie om de doelen te bereiken is uitgewerkt in het Routeplan 2025-2028.

De bijdrage aan Stichting Keyport is een bedrag per inwoner (€2,54 in 2025). In haar begroting rekent de stichting met een indexering van 3% per jaar.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke bijdrage	52	52	52	52	52	53

Metropoolregio Eindhoven - Brainport

Het doel van de samenwerking in Metropoolregio Eindhoven is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. De deelnemende gemeenten zijn Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De 21 gemeenten werken samen aan gemeentegrensoverschrijdende thema's zoals economie, mobiliteit, transitie landelijk gebied en energietransitie.

Vanaf 2023 wordt gewerkt op basis van het nieuwe samenwerkingsakkoord 2023-2026.

In 2020 is ingestemd met het meerjarenplan 2021-2024: Brainport Next Generation, welke verder uitgewerkt is in de Brainport Agenda. De Brainport Agenda is de strategische meerjaren-agenda van Stichting Brainport, waarin de Triple Helix-samenwerking van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden bestuurlijk gestalte heeft gekregen. In de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) wordt de langjarige samenwerking tussen Rijk en regio vormgegeven. De regiodeal fungeert als vliegwiel voor de Brainport Nationale Actieagenda en geeft een belangrijke financiële impuls. Deze agenda gaat in op gesignaleerde knelpunten zoals kennis/innovatie & ondernemen, talent en leef- en vestigingsklimaat, maar ook op de kansen die er liggen om vanuit de regio bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke bijdrage	298	305	342	342	342	342

Beleidsindicatoren programma Economie + Ondernemen

Beleidsindicatoren Economie + Ondernemen

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Functiemening *	%	WSG	2023	51,1%	54,2%
Vestigingen (van bedrijven) **	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	WSG	2023	210,3	197,1

* De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

** Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar.

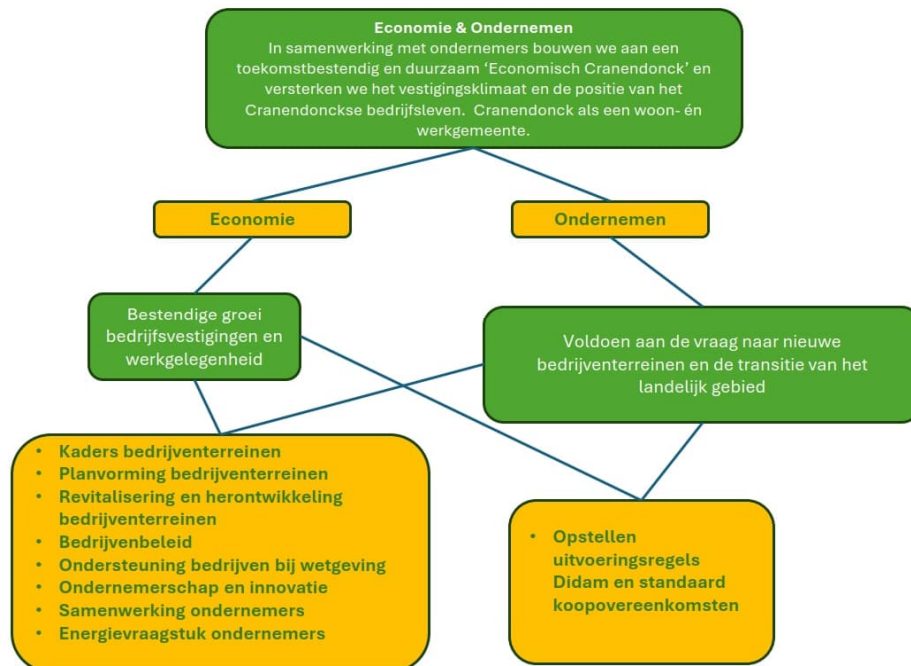
Overzicht baten en lasten programma Economie + Ondernemen

Overzicht baten en lasten programma 2

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
2.1 Economie	710	817	837	776	775	775
2.2 Ondernemen	2.856	4.676	4.232	4.181	4.166	4.166
Totaal Lasten	3.566	5.493	5.069	4.957	4.942	4.942
Baten						
2.1 Economie	40	20	20	20	20	20
2.2 Ondernemen	1.852	4.717	4.215	4.215	4.215	4.215
Totaal Baten	1.892	4.737	4.236	4.236	4.236	4.236
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-1.674	-756	-833	-721	-706	-706
Stortingen						
2.9 Mutaties reserves programma 2	536	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
2.2 Ondernemen	795	0	0	0	0	0
2.9 Mutaties reserves programma 2	789	40	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	1.584	40	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.048	40	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-626	-716	-833	-721	-706	-706

Programma doelenboom Economie en Ondernemen

Programma 3: Recreatie + Toerisme

Missie

De gemeente Cranendonck wil een recreatief, cultureel en sportief voorzieningenaanbod dat bijdraagt aan de fysieke en mentale gezondheid van haar inwoners. Ons sterke verenigingsleven en ons mooie landschap vormen hier de basis voor. Recreatieve, culturele en sportvoorzieningen organiseren we op een schaalniveau dat past bij het gebruik en de gebruikers.

1 Product Sport

Wat wil de raad bereiken?

De ambities uit het Uitvoeringsprogramma Sport zijn leidend: Vitale en toekomstbestendige sportaanbieders

We willen alle type sport, - en beweegaanbieders toekomstbestendig maken binnen hun eigen wensen en mogelijkheden.

Wat gaan we ervoor doen?

Versterken sportaanbieders

Wat gaan we doen?

- Vitaliteit van de verenigingen onderzoeken en in kaart brengen;
- Mogelijkheden tot professionalisering voor verenigingen onderzoeken en faciliteren;
- Efficiënter gebruik van de accommodaties realiseren voor onze inwoners en beweegaanbieders;
- Inzetten op een multifunctioneel gebruik van de sport en beweegaccommodaties;
- Mogelijkheden voor zelfwerkzaamheid door verenigingen verkennen, - monitoren, - evalueren en herinrichten.
- Sportterreinen en schoolpleinen inclusief en toegankelijk maken.

Hoe gaan we dit doen?

- Indien gewenst het creëren van gezonde sport, - en beweegaanbieders a.d.h.v. kennissessies verder uitdiepen;
- Verenigingen en overige sport en beweegaanbieders stimuleren om zelf ook een rol te pakken in het delen van kennis en expertise aan hun leden en/ of vrijwilligers;
- Herijking en herschrijving van het huidige subsidiebeleid;
- Herijking nota basisvoorzieningen;
- Sport en beweegaanbieders werken samen met samenwerkingspartners, - het bewegingsonderwijs, - uniek sporten en de gemeente. Dit wordt gecoördineerd door de coördinator Sport & Preventie. Deze samenwerking vormt de klankbord werkgroep;
- Bewegen in de openbare ruimte stimuleren door een start te maken met het creëren van beweegvriendelijke publieke voorzieningen;
- Het organiseren van vrijwilligersbijeenkomsten en een vrijwilligersmarkt;
- Er wordt een start gemaakt met de beweeg inclusiviteit in alle zes de kernen;
- Er wordt een start gemaakt met behulp van innovatie om sport en bewegen in de openbare ruimte en binnen de sportaccommodaties te stimuleren (bv. Apps);
- Het nieuwe MJOP en MJIP wordt vastgesteld en in werking gesteld;
- Opstellen van herijkt accommodatie en tarievenbeleid;

Wat wil de raad bereiken?

Een duurzame sportinfrastructuur

We willen toe naar een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur waarbij de openbare ruimte beweegvriendelijk wordt ingericht en sportaccommodaties verduurzaamd.

Wat gaan we ervoor doen?

Sportaccommodaties

- Accommodaties voldoen aan de gemeentelijke normen qua duurzaamheid;
- De sportaccommodaties zijn kwalitatief op orde;
 - De openbare ruimte wordt zoveel mogelijk beweegvriendelijk ingericht;
 - In iedere dorpskern zijn voldoende mogelijkheden tot sport en bewegen;
 - We zetten in op multifunctioneel gebruik en clustering van onze accommodaties;
 - Iedereen moet de mogelijkheid hebben om toegang te krijgen tot de sportaccommodaties;
 - Streven naar betaalbare accommodaties en voorzieningen.
-
- MJOP/MJIP is vastgesteld en samen met de nieuwe onderhoudscontracten geïmplementeerd;
 - De bereikbaarheid van onze accommodaties wordt onderzocht. Problemen en/of vraagstukken worden opgepakt en in werking gesteld;
 - Er wordt een begin gemaakt met het aanpakken van de waterproblematiek bij Sportpark de Romrijten met behulp van het nieuw aan te leggen waterveld voor HCC;
 - We gaan binnen en buitensport met elkaar clusteren.

Wat wil de raad bereiken?

Iedereen doet mee!

Iedere inwoner heeft de mogelijkheid om gezond en veilig op te groeien met de mogelijkheid om zichzelf maximaal ontwikkelen.

- Sporten en bewegen voor iedereen toegankelijk maken;
 - Meer inwoners laten voldoen aan de beweegrichtlijnen;
 - Sporten en bewegen in gaan zetten als doel én als middel;
 - Preventieprogramma's vanuit het gezondheidsdomein verbinden aan het Kernteam Sport en Preventie;
 - Optimaliseren van sport en beweegfondsen en deze laagdrempelig toegankelijk maken;
 - Organiseren van een sportgala om inwoners en alle sport en beweegaanbieders te inspireren en motiveren;
 - Deelname aan de campagnes rondom sporten en bewegen;
 - Nationale Sportweek meer gaan laten leven onder scholen en werkgevers.
-
- Bereikbaarheid en financiële toegankelijkheid is vergroot doordat de ondersteuningsregelingen staan gepubliceerd op het clubplatform en op de gemeentelijke website;
 - Communicatieplan is gereed om het Uniek Sporten meer bekendheid te geven;
 - Er wordt een budget ingesteld om de drempel te verlagen voor mensen met een modaal inkomen, maar ten gevolgen van bijvoorbeeld schulden niet in aanmerking komen voor een tegemoetkoming vanuit het Volwassenenfonds Sport & Cultuur of Stichting Leergeld;
 - Er is een samenwerking opgestart met de afdeling recreatie en toerisme, - CultuurCraan en het Rick, om aan de hand van fiets, - wandel, - kunstroutes, - dans en andere cultuurvormen inwoners op een andere manier in beweging te zetten;
 - Er is een samenwerking opgezet met het POS, de particuliere sport en beweegaanbieders zijn in kaart gebracht en worden verbonden aan de verenigingen. Samenwerking wordt gestimuleerd.

Wat wil de raad bereiken?

Sporten en bewegen in een gezonde omgeving

Sporten en bewegen vindt plaats in een gezonde leefomgeving waarbij een gezonde leefstijl wordt gepromoot en nagestreefd.

- Sporten en bewegen vindt plaats in een gezonde leefomgeving;
- Inwoners worden bekend gemaakt met gezonde voeding;
- Onze Sportverenigingen zijn rookvrij;
- Onze Sportverenigingen zijn voorzien van een vertrouwenspersoon;
- Onze Sportkantine bieden naast snacks ook gezonde voeding aan;
- Onze verenigingen nemen deel aan de Gezondheidscampagnes.

2 Product Cultuur

Wat wil de raad bereiken?

Cranendonck streeft naar een sterke culturele infrastructuur voor een rijk cultureel aanbod zodat veel meer mensen kunnen genieten van kunst, cultuur en landschap.

Dit draagt zowel bij aan de kwaliteit van kunst en cultuur in de hele regio, als de economische ontwikkeling, het vestigingsklimaat en het voorzieningenniveau. Bovendien is cultuur als middel goed in te zetten bij diverse projecten in het sociaal domein.

Wat gaan we ervoor doen?

De Cultuurtafel wordt uitgebreid

De cultuurtafel is bedoeld om de ontwikkeling Baronie als cultuur- en natuurpoort te ondersteunen door verschillende lokale partijen zoals de heemkundekring en archeologieverenigingen mee te laten denken. Zo worden er gedragen initiatieven ontwikkeld die het mogelijk maken om, na gedegen onderzoek op cultuurhistorisch en archeologisch vlak, de ontwikkeling van de Baronie in te zetten.

Uitvoeren koersdocument cultuur

Nog niet alle ontwikkelpunten uit het koersdocument cultuur zijn (helemaal) uitgevoerd.

Met name de volgende punten worden in 2025 opgepakt:

Pijler1 : Kunst en cultuureducatie: doorlopende leerlijn PO - VO, Brede regeling muziekonderwijs, Persoonlijk cultuurbudget <18 jr. Alle drie deze punten behoeven evaluatie, verdere uitwerking en gedegen implementatie.

Pijler 2: Cultuurparticipatie: kunst als middel binnen sociaal domein: niet genoeg initiatieven die beklijven: behoeft verdere uitwerking, uitvoering, implementatie, consolidatie en inbedding binnen het sociaal domein met inzet en middelen. Het doel is immers het bevorderen van het sociaal welzijn met de inzet van cultuur als middel daartoe.

Pijler 3: Cultuurkraan dient als platform geprofessionaliseerd te worden. Bestuur verstevigd, eigen budgetten, betere organisatie en meer zichtbaar en toegankelijk zodat ze als initiator en organisator van diverse culturele initiatieven kunnen opereren.

Pijler 4: Hotspot de Baronie: nog een jaar ontwikkeling mogelijk. In 2025 volgen concrete plannen en uitvoering.

Overige ontwikkelpunten: meer dialoog en mogelijke samenwerking tussen verenigingen, programmacommissies en overige culturele initiatieven bevorderen.

Pijler 5: Icoonproject Budel-Dorplein: Budel-Dorplein als toeristisch en cultuurhistorisch waardevolle parel. In het raadsprogramma 2022-2026 is vermeld dat Budel-Dorplein een toeristische poortfunctie moet krijgen. Om dit te bereiken zijn initiatieven bedacht om de natuur, cultuurhistorie en recreatie en toerisme met elkaar te verbinden en te versterken. cultuurhistorie belevingswaarde van Budel-Dorplein te versterken. De gemeente werkt dit verder in uit in concrete projecten.

"Tijd van je leven" ter bestrijding eenzaamheid ouderen is georganiseerd

Het project "Tijd van je leven" is te kostbaar gebleken. Vanuit Spuk Gala zijn er middelen beschikbaar gesteld om een project over eenzaamheid onder ouderen en jongeren hierin samen te brengen. ("In de Spiegel kijken") Het RICK voert dit project uit in nauwe samenwerking met de cultuurkraan en de sociaal makelaars Cranendonck. Dit project loopt nog door in 2025.

Stoelendans Centrum Budel

Het laatste onderdeel van de Stoelendans, de verhuizing van de heemkundekring naar de voormalige Nederlands-Hervormde Kerk, speelt in 2025. De inrichting van de Nederlands-Hervormde Kerk moet geschikt zijn voor de huisvesting van de heemkundekring. Hiervoor is een verduurzamingslag nodig, rekening houdende met de cultuurhistorische waarden van de kerk. Hiervoor zijn subsidiemogelijkheden beschikbaar vanuit het Rijk maar niet voor de volledige 100%. Voor de additionele middelen komen we daarom nog met een voorstel naar de raad.

3 Product Recreatie en Toerisme

Wat wil de raad bereiken?

Een goed functionerende vrijetijdseconomie als voorwaarde voor een goed woon- en vestigingsklimaat dat bijdraagt bij aan sociale cohesie en het versterken van de lokale identiteit.

Een gezonde vrijetijdseconomie biedt ook kansen voor de (groei van de) lokale middenstand en horeca, behoud van voorzieningen en vitale kernen. De vrijetijdseconomie kan daarnaast een succesvolle transitie van het landelijk gebied bevorderen.

Wat gaan we ervoor doen?

We ondersteunen VVV Cranendonck

De VVV is voor de gemeente het 'visitekaartje' en het centrale informatiepunt als het gaat om vrijetijdbesteding. Zowel fysiek (informatiepunt Schepenhuis) als online (website). Daarnaast ontwikkelt de VVV producten en diensten ter versterking van het lokale vrijetijdsaanbod. De VVV ontvangt hiervoor een jaarlijkse subsidiebijdrage, op basis van haar werkplan en begroting.

We participeren in De Groote Heide en KempenBroek

Om de belevingswaarde van ons mooie landschap te vergroten nemen we actief deel aan de samenwerkingsverbanden De Groote Heide en KempenBroek. Hiervoor betalen we een jaarlijkse partnerbijdrage. Op deze bijdrage is tot op heden geen indexering toegepast. Hierdoor kan er steeds minder gedaan worden met hetzelfde budget, omdat de kosten van zowel personeel als goederen en diensten afgelopen jaren enorm zijn gestegen.

Daarom passen we vanaf 2025 op de jaarlijkse bijdrage aan beide samenwerkingen indexering toe, zoals deze op de gehele gemeentelijke begroting van toepassing is (n.a.v. meicirculaire).

We zorgen voor een divers en kwalitatief aanbod van recreatieve routes

Cranendonck heeft knooppunten-netwerken voor zowel fiets-, wandel- als ruiter/menroutes. Daarnaast zijn er twee bewegwijzerde MTB-routes en een aantal lokale (thematische) 'losse' routes. Samen met Visitbrabant Routebureau, vrijwilligers en lokale partijen borgen we de kwaliteit en actualiteit van dit routeaanbod en zorgen we voor doorontwikkeling.

Een nieuwe toeristische visie

Er wordt een nieuwe visie Recreatie en Toerisme opgesteld. Vaststelling is voorzien eind 2024. De visie geeft een doorkijk tot 2040 en bevat ook een uitvoeringsprogramma vanaf 2025. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe het uitvoeringsprogramma eruit ziet en welk budget hiervoor benodigd is. We gaan vooralsnog uit van €50.000 per jaar (eerste termijn: 2025-2030).

We gaan de (recreatieve) fietspaden opwaarderen

In 2024 zijn twee van de vijf 'knelpunt' fietspaden opgewaardeerd (St Barbaraweg en Keunenhoek/Broekkant). Voor de andere drie fietspaden (Berg/Bergbosweg, Kluisweg/Kranenveld en Vloeten/Strijperdijk) wordt nog onderzocht of ze gefaseerd opgewaardeerd kunnen worden in verband met stikstofproblematiek (ligging in of nabij Natura2000). De kredieten hiervoor zijn nog niet in deze begroting verwerkt.

De twee fietspaden die dit jaar worden opgewaardeerd kunnen worden gefinancierd uit het bestaande krediet, aangevuld met een Interreg-subsidie (fietspad St Barbaraweg).

De beleving smokkelhistorie versterken

In het veld wordt de smokkelhistorie beter zichtbaar en beleefbaar gemaakt op verschillende manieren. Dit kan door middel van fysieke objecten maar ook met (digitale) belevingsvormen.

Dit project maakt deel uit van het Interreg-project De Groote Heide. Er is Europese subsidie verkregen voor de uitvoering (50% van de projectkosten). Voor de co-financiering is reeds een krediet beschikbaar gesteld. Looptijd van Interreg is tot 1 maart 2027.

De parkeerplaats Strijperdijk opwaarderen

De parkeerplaats aan de Strijperdijk wordt opgewaardeerd en er komt een veilige oversteek naar het tegenoverliggende bos Vloeten. Daarnaast wordt de recreatieve functie versterkt door de parkeerplaats (beter) aan te sluiten op diverse routes.

Dit project maakt deel uit van het Interreg-project De Groote Heide. Er is Europese subsidie verkregen voor de uitvoering (50% van de projectkosten). Voor de co-financiering is reeds een krediet beschikbaar gesteld. Looptijd van Interreg is tot 1 maart 2027.

Een mindervalideroute Baronie

In het kerngebied van De Baronie wordt een pad gerealiseerd dat toegankelijk is voor minder validen/rolstoelen.

Dit project maakt deel uit van het Interreg-project De Groote Heide. Er is Europese subsidie verkregen voor de uitvoering (50% van de projectkosten). Voor de co-financiering is reeds een krediet beschikbaar gesteld. Looptijd van Interreg is tot 1 maart 2027.

Het openluchttheater Baronie realiseren

Het voormalige middeleeuwse kasteel wordt beter zichtbaar en beleefbaar gemaakt door middel van een nieuwe fysieke inrichting. Daarbij krijgt deze locatie krijgt een functionele invulling in de vorm van een 'openluchttheater' waar voorstellingen e.d. (tijdelijk) kunnen plaatsvinden. Met deze culturele beleefplek versterken we de functie van de Baronie als Cultuurpoort.

Dit project maakt deel uit van het Interreg-project De Groote Heide. Er is Europese subsidie verkregen voor de uitvoering (50% van de projectkosten). Voor de co-financiering is reeds een krediet beschikbaar gesteld. Looptijd van Interreg is tot 1 maart 2027.

Het onderzoek naar de toekomst van kleine kermissen ronden we af in 2025

Er vindt besluitvorming plaats naar aanleiding van het resultaat van onderzoek van de kleine dorpskermissen door de Stout groep.

Relatie met verbonden partijen programma Recreatie + Toerisme

Beleidsindicatoren programma Recreatie + Toerisme

Beleidsindicatoren Recreatie + Toerisme

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Niet sporters	%	WSJG	2022	48,8	46,4

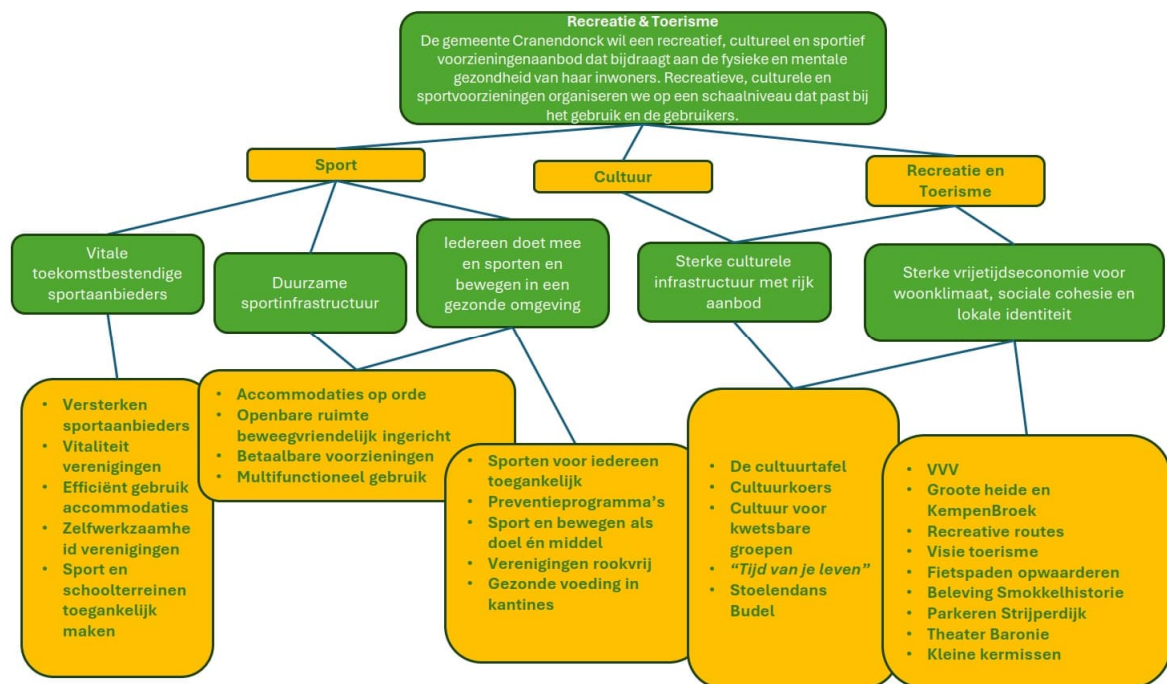
Overzicht baten en lasten programma Recreatie + Toerisme

Overzicht baten en lasten programma 3

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
3.1 Sport	2.201	2.310	2.268	2.453	2.439	2.412
3.2 Cultuur	406	512	457	457	457	457
3.3 Toerisme en evenementen	346	548	516	543	543	543
Totaal Lasten	2.953	3.370	3.241	3.454	3.439	3.413
Baten						
3.1 Sport	1.034	771	626	626	626	626
3.2 Cultuur	16	16	16	16	16	16
3.3 Toerisme en evenementen	49	53	53	53	53	53
Totaal Baten	1.099	840	695	695	695	695
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-1.854	-2.530	-2.546	-2.758	-2.744	-2.717
Storting						
3.9 Mutaties reserves programma 3	50	0	0	0	0	0
Onttrekking						
3.9 Mutaties reserves programma 3	74	137	59	15	15	15
Mutaties reserves	24	137	59	15	15	15
Gerealiseerd resultaat	-1.830	-2.393	-2.487	-2.743	-2.729	-2.702

Programma doelenboom

Programma 4: Sociaal domein

Missie

Het Sociaal Domein is een breed en complex werkveld. Variërend van opgaven rondom opvoeden en opgroeien, inkomen, werk, wonen, welzijn en zorg. Alle inwoners doen mee, tellen mee en dragen bij aan een gezonde en veerkrachtige gemeenschap. We gaan uit van eigen kracht en ondersteuning vanuit vrij toegankelijke, algemene voorzieningen. Een maatwerkvoorziening op grond van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en/of Participatiewet zetten we in als dat nodig is. Om te zorgen dat ondersteuning ook op de langere termijn beschikbaar blijft voor de inwoners die het nodig hebben is een proces van duurzame verandering van houding en gedrag noodzakelijk. De ingezette koers van transformatie van curatief (oplossen van) naar preventief (voorkomen dat) zetten we door. Duurzaamheid, betaalbaarheid en toegankelijkheid blijven belangrijke aandachtspunten in het sociaal domein.

1 Product Meedoen

Wat wil de raad bereiken?

Het hebben van een baan is de beste manier om financieel onafhankelijk te zijn.

Een baan biedt structuur, persoonlijke ontwikkeling en sociaal contact. De gemeente wil dat zoveel mogelijk inwoners toegang hebben tot werk dat aansluit op hun behoeften en talenten, juist ook als zij een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Ons doel is dat alle inwoners van Cranendonck in hun levensonderhoud kunnen voorzien en meedoen aan de samenleving.

Wat gaan we ervoor doen?

Voor alle inwoners die behoren tot de doelgroep van de participatiewet, bieden wij bemiddeling naar passend werk aan.

Naar behoefte per bewoner bieden we de diverse vormen van bemiddeling aan zoals trajecten via Werk.Kom/Risse Groep, loonkostensubsidie of beschut werk.

De pilot Cranendonck werkt! gaan we evalueren.

Cranendonck werkt! is een organisatie die meer Cranendonckse bewoners wil laten werken in Cranendonck. Er is subsidie gegeven aan Cranendonck Werkt! om de eigen werkzaamheden meer vorm te geven. Daarmee is afgesproken dat er ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt geholpen worden vanuit Cranendonck Werkt!. Hoe dit verloopt, zal in de evaluatie naar voren komen. De bedoeling is dat hierna Cranendonck werkt! zelfstandig verder gaat.

De pilot Sociaal Raadslieden gaan we uitvoeren

Vanaf 1 oktober 2024 loopt de pilot Sociaal Raadslieden voor twee jaar. Bij Lumens werkt een sociaal raadslied een aantal uur per week om Cranendonckse bewoners te ondersteunen bij juridische vraagstukken.

Bij alle uitkeringsgerechtigden waar een re-integratietraject passend is, gaan we dit inzetten. Hiervoor maken wij gebruik van de samenwerking met de Risse en externe partners.

In samenspraak met de bewoners die een uitkering ontvangen bepalen wij of een traject gericht op werk of gericht op participatie in de samenleving geschikt is. Wij maken hierbij gebruik van diverse partners zoals de Risse.

Regelingen, dienstverlening en activiteiten voor inkomensondersteuning promoten wij bij de doelgroep en het maatschappelijk middenveld.

Via diverse communicatiemiddelen treden wij in contact met de bewoners en het maatschappelijk middenveld. We brengen zo de diverse regelingen en activiteiten onder de aandacht.

2 Product Maatschappelijke ondersteuning

Wat wil de raad bereiken?

In de maatschappelijke ondersteuning zijn “positieve gezondheid” en daarmee preventie leidende principes.

We blijven inzetten op de verschuiving van curatieve naar preventieve maatschappelijke ondersteuning voor onze kwetsbare doelgroepen. Daarnaast blijven we de focus behouden op kwaliteit van bestaande algemene en maatwerkvoorzieningen.

We laten inwoners zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun welzijn en gezondheid. De gemeente hanteert een preventieve aanpak en stimuleert de zelf- en ‘samenredzaamheid’ van onze inwoners en de ontwikkeling van hulpnetwerken, fungeert als facilitator en denkt mee. Als het niet anders kan, biedt de gemeente een vangnet.

Wat gaan we ervoor doen?

Aan de slag gaan met de uitvoering van het beleidsplan Sociaal Domein

In 2024 is het beleidsplan Sociaal domein vastgesteld. 2025 staat in het teken van het uitvoeren van de activiteiten die daaraan gekoppeld zijn.

Budgetten HH Ondersteuning zijn verder toegegroeid naar een eigen bijdrage vanaf 2026

We werken momenteel toe naar de nieuwe aanbesteding huishoudelijke hulp in verband met het aflopende contract per 01-05-2025. Afgelopen jaren zijn de parameters van de inzetmix uit balans geraakt. Het bijstellen van het tarief conform CAO VVT is gebeurd, echter is er geen sprake meer van een reëel tarief. Derhalve zullen we een beweging moeten gaan maken omdat het tarief in de gemeente Cranendonck fors achterblijft op de regio.

Verder is het nog onduidelijk wat de effecten zullen zijn van het instellen van een vernieuwde eigen bijdrage per 1-1-2026. Voor 2025 weten we dus dat de eigen bijdrage geen effecten zullen hebben.

De rol van sociaal makelaars is in ons zorgsysteem geïntegreerd

Momenteel wordt er een adviesrapport opgesteld ten aanzien van de structurele inzet van sociale makelaars in Cranendonck. De verwachting is dat dit rond december zal worden voorgelegd aan de Raad. De verwachting is dat we de sociale makelaars gaan onderbrengen bij één welzijnsorganisatie. In 2025 zal de doorontwikkeling van hun rol gaan plaatsvinden en in 2026 is er een extra FTE geraamd voor de inzet van sociale makelaars.

Herijking Wmo-verordening

De Wmo-verordening krijgt een update en zal in het eerste kwartaal van 2025 door de raad worden vastgesteld. Daarna treedt deze in werking. De (wettelijke) aanpassingen die voortkomen uit de actualisatie kunnen financiële gevolgen met zich meedragen. Het is nog niet duidelijk wat de impact daarvan is.

Nieuwe contractering van collectief vraagafhankelijk vervoer (Taxbus)

Doordat tarieven staffelsgewijs stijgen en volumes dalen wordt de prijs voor collectief vraagafhankelijk vervoer per saldo steeds hoger. In 2025 gaat er daarom een nieuwe aanbesteding starten gecombineerd met leerlingenvervoer. Deze heeft financieel in 2025 nog geen impact, maar gaat wel vanaf 2026 een rol spelen. Voor 2025 is een verhoging van het structureel budget op collectief vervoer nodig. Dit is enerzijds omdat de gehanteerde indexering (NEA index van 3%) hoger uitvalt dan de 2,3% die wij zelf hanteren, daarnaast gaat het om de hierboven beschreven staffelsgewijze prijsstelling en gaan de geraamde kosten voor contractmanagement omhoog omdat een aanbestedingstraject aanstaande is.

Ontwikkelen van uitvoeringsprogramma gekoppeld aan woonzorgvisie

Nu er per 2024 een woonzorgvisie ligt, is het zaak deze door te vertalen naar een uitvoeringsprogramma waarin concrete activiteiten vastgesteld zijn om tot de uiteindelijke woonzorgdoelen te komen. In 2025 stellen we dit uitvoeringsprogramma op en gaan we met de eerste concrete activiteiten aan de slag.

Monitoren nieuwe werkwijze indicatiestelling bij begeleiding

Begin van dit jaar is de nieuwe bekostigingsvorm (P x Q) bij de indicatiestelling van begeleiding geïntroduceerd. De effecten hiervan zijn op dit moment nog onvoldoende representatief om hieruit financiële consequenties op de begroting van 2025 te trekken. Voor nu laten we de budgetten onveranderd.

3 Product Jeugd

Wat wil de raad bereiken?

In het kader van de Landelijke Hervormingsagenda Jeugd streeft de gemeente naar een verbetering van de jeugdhulpverlening en een financieel beheersbaar jeugdstelsel.

Binnen het domein Jeugd hebben we te maken met een dynamisch speelveld. Naast dat ons takenpakket is veranderd, onder andere door complexere problematiek, zijn wij ook vaak afhankelijk van landelijke en/of regionale ontwikkelingen. Om als gemeente goed aan te kunnen sluiten bij de Hervormingsagenda Jeugd is het noodzakelijk dat wij met een andere bril naar jeugdhulpverlening gaan kijken. Op dit moment ontvangt 1 op de 6 jeugdigen een vorm van jeugdzorg. Wanneer we een beweging willen maken waarin we meer gaan normaliseren zullen we moeten uitdragen dat niet iedere hulpvraag beantwoord moet worden met zorg. Dit draagt bij aan het financieel beheersbaar houden van het jeugdstelsel. Daarnaast kan een verschuiving van curatieve naar preventieve jeugdzorg hierbij ondersteunen. Dit kunnen we echter niet alleen. Onze ketenpartners in het voorliggende veld helpen bij het signaleren van vragen. Daarom prioriteren we het versterken van onze relatie en samenwerking.

Wat gaan we ervoor doen?

Versterken lokale teams

Ons Sociaal Team vormt de spil van ondersteuning tussen partners en inwoners in onze gemeente en is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Jeugdwet. Daarom is het belangrijk dat er een stabiel Sociaal Team staat waar rollen en taken helder zijn, er efficiënt gewerkt wordt en medewerkers zich onderdeel voelen van de gemeentelijke organisatie. Dit doen we door rolzuiverheid te creëren, processen te verbeteren en het bepalen van de benodigde capaciteit passend bij de opgave. In 2023 is via de nota van wijzigingen een incidentele verhoging van de subsidie aan Combinatie Jeugdzorg

gevraagd om het sociaal team te versterken. Dit heeft geholpen bij het oppakken van werkzaamheden. Omdat gebleken is dat deze extra inzet noodzakelijk is vragen we ook voor 2025 een toevoeging van 2 FTE aan.

Om aan te sluiten bij de Hervormingsagenda vragen we van ons sociaal team om niet alleen de toegang tot tweedelijns zorg te zijn, maar ook om anders naar de hulpvraag te kijken. Via de verklarende analyse bepalen zij of jeugdzorg (een deel van) het antwoord op de vraag is. Of dat een gezin geholpen kan worden via een collectieve, voorliggende voorziening. Op deze manier worden de beschikbare zorg en de schaarse financiële middelen ingezet voor hen die het nodig hebben.

Versterken van de samenwerking in de keten

Om integraal te kunnen samenwerken is het belangrijk de relaties met onze partners te versterken. Hierdoor krijgt de gemeente meer grip en zo zorgen we ervoor dat de juiste hulp op het juiste moment ingezet wordt. Dit gaat onder andere om huisartsen en jeugdgezondheidszorg, maar ook de aanpalende terreinen onderwijs, Wmo en Participatie. Ook de veiligheidsketen krijgt de komende tijd extra aandacht door het toekomstscenario.

Voldoende financiële middelen beschikbaar stellen

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het financieel beheersbaar houden van het jeugdstelsel. De bezuinigingen vanuit het Rijk in combinatie met de oplopende zorgkosten voor jeugd zorgen ervoor dat veel gemeenten onvoldoende middelen in hun begrotingen hebben geraamd voor jeugd. Uit de jaarrekening 2023 blijkt dat deze situatie ook voor Cranendonck van toepassing is. De overschrijding op de jeugdkosten bedroeg in 2023 € 1,4 miljoen. Uit een eerste prognose blijkt dat de kosten vooralsnog niet afnemen. Vanuit de meicirculaire 2024 zijn extra rijksmiddelen voor jeugd ontvangen (€ 582.000). Deze middelen zijn niet voldoende om de oplopende zorgkosten voor de jeugd op te kunnen vangen. Daarom hebben we in de begroting 2025 voor de jaren 2025 en 2026 een extra jeugdbudget geraamd van € 700.000. Vanaf 2027 moet blijken in hoeverre de landelijke maatregelen in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd de trend van oplopende jeugdkosten kan worden gekeerd.

4 Product Onderwijs

Wat wil de raad bereiken?

(Onderwijs)voorzieningen zo optimaal mogelijk te benutten, rekening houdend met passend onderwijs.

De gemeente streeft samen met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties naar de beste onderwijsomgeving voor het kind. Hiervoor is een integraal huisvestingsplan (IHP) opgesteld. Dit plan geeft houvast hoe om te gaan met investeringen in gebouwen voor onderwijs en kinderopvang. We houden rekening met inhoudelijke samenwerking, passend onderwijs en leerlingenaantallen. We zorgen voor flexibiliteit om groei, krimp en de ontwikkelingen binnen het onderwijs op te vangen. Ook voldoen we bij nieuwbouwscholen en renovaties aan de normen energieneutraal (ENG & BENG.)

Wat gaan we ervoor doen?

Het Integraal Huisvestingplan voor 2025 uitvoeren

- Het huisvestingsdossier ver- of nieuwbouw Bravo! College geven we verder vorm. Een van de projecten uit het IHP is toekomstbestendige huisvesting voor het Bravo! College. Daarvoor voeren we een locatie-onderzoek uit.

- Het huisvestingsdossier basisschool Dorplein / Schoot geven we verder vorm. Uitgangspunt daarbij is vervangende nieuwbouw op één locatie in het binnenstedelijk gebied van Budel-Schoot. Hiervoor zijn verschillende locaties in beeld. Voor het bepalen van de uiteindelijke locatie voeren we verschillende onderzoeken uit waaronder milieuaspecten en risicoanalyse. Daarnaast maken we een verdiepende analyse voor de realisatie van ruimten voor kinderpartners.
- Voor uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan is de afgelopen jaren tijdelijke inzet geweest van een projectleider. Om het IHP en de overige taken rondom huisvesting uit te voeren, is ook in 2025 capaciteit nodig.

Beschikbaar stellen krediet locatie onderzoek BRAVO! College

In het vastgestelde IHP 2023-2038 is opgenomen dat voor het BRAVO! College een haalbaarheidsonderzoek plaatsvindt naar toekomstscenario's voor de school. Dit onderzoek is afgerond. Hierover gaat een voorstel naar het college met de vraag om een locatie onderzoek uit te laten voeren. Voor dit onderzoek wordt een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld vanuit het voorbereidingskrediet.

Relatie met verbonden partijen programma Sociaal domein

Relatie met verbonden partijen programma Sociaal domein

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen wordt in elk programma beknopte informatie gegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is terug te vinden in de paragraaf.

GGD

Doel: De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Doel van deze regeling is de behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de Wet publieke gezondheid.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke bijdrage (*vanaf 2025 inclusief jeugdgezondheidszorg)	398	439	857*	876	895	915
Jeugdgezondheidszorg	354	349				

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen

Doel: Samen met negen andere gemeenten houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De school bestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke bijdrage	-	-	-	-	-	-

Werkvoorzieningsschap de Risse

Doel: Werkvoorzieningsschap de Risse zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. De Risse richt zich primair op het vinden van aangepast werk voor mensen met een Sw-indicatie. Met de komst van de Participatiewet ontwikkelt de Risse zich naar een mens- ontwikkelbedrijf.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke bijdrage (gelijk aan budget ten behoefte van Wsw in participatie-budget)	1.926	1.993	2.027	1.889	1.809	1.675
Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. meerjarenraming 2021- 2024 de Risse	13	-	-	-	-	-
Incidentele gemeentelijke bijdrage t.b.v. aanvulling Eigen vermogen/weerstandvermogen	131					-
Extra bijdrage o.b.v. bijgestelde begroting 2023	-	32	46	-	-	-
Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. primaire begroting Risse		150	147	101	84	84

Beleidsindicatoren programma Sociaal domein

Beleidsindicatoren programma Sociaal domein

Om de vergelijkbaarheid van gemeentes te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Absoluut verzuim	% per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2023	82,4% **	6,3%
Relatief verzuim	% per 1.000 leerplichtigen van 5 - 18 jaar	DUO/Ingrado	2023	11,98%	27,2%
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs van 12 - 21 jaar	DUO/Ingrado	2023	4,2%	2,4%
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 74 jaar	CBS/LISA	2023	754,2	836,6
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS	2022	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	2022	4%	6%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2023	71,2%	73,1%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS	2022	1%	1%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2023	179,2	344,8
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	CBS	2023	126,5	191,5
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2023	12,5%	13,5%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2023	1,1%	1,1%

Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2023	Onbekend	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2023	590	704,7
Demografische druk *)	%	CBS	2024	80,6%	70,4%

* De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.

** De grote stijging in het aantal meldingen wordt veroorzaakt door vluchtelingen uit Oekraïne. Aan het eind van schooljaar 2021/2022 was voor 87% geen sprake meer van absoluut verzuim.

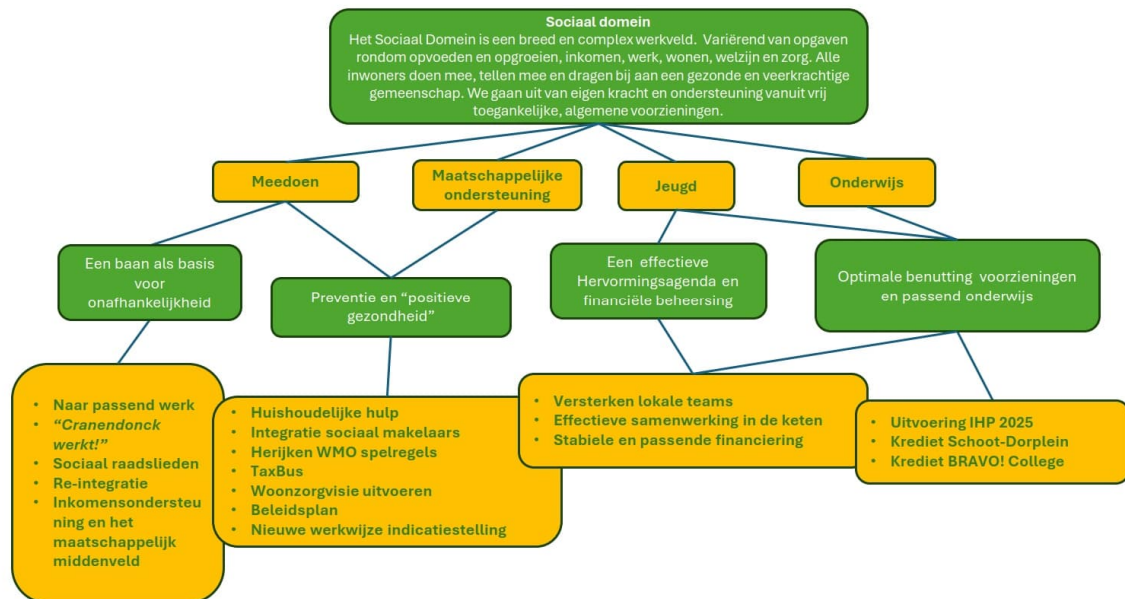
Overzicht baten en lasten programma Sociaal domein

Overzicht baten en lasten programma 4

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
4.1 Werk en inkomen	10.279	10.417	10.139	9.943	9.925	9.961
4.2 Maatschappelijke ondersteuning	7.638	8.498	8.458	8.612	8.631	8.651
4.3 Jeugd	7.367	7.330	7.984	7.469	6.770	6.771
4.4 Onderwijs	2.422	2.305	2.170	2.075	2.838	2.810
Totaal Lasten	27.706	28.551	28.752	28.099	28.164	28.193
Baten						
4.1 Werk en inkomen	3.936	4.177	4.488	4.488	4.488	4.488
4.2 Maatschappelijke ondersteuning	266	335	100	356	354	354
4.4 Onderwijs	465	337	9	9	9	9
Totaal Baten	4.667	4.849	4.597	4.853	4.851	4.851
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-23.039	-23.701	-24.154	-23.245	-23.312	-23.341
Stortingen						
4.9 Mutaties reserves programma 4	2.793	638	0	0	0	0
Onttrekkingen						
4.9 Mutaties reserves programma 4	4.056	859	211	211	211	211
Mutaties reserves	1.263	222	211	211	211	211
Gerealiseerd resultaat	-21.776	-23.479	-23.943	-23.034	-23.101	-23.130

Doelenboom programma Sociaal domein

Programma 5: Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen

Missie

De gemeente Cranendonck is een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie. Op basis van een verantwoorde inzet van de beschikbare middelen draagt zij zorg voor handhaving en naleving van de geldende wet- en regelgeving. De gemeente staat ten dienste van alle inwoners en overige partijen.

1 Product Algemeen bestuur

Wat wil de raad bereiken?

Kompas voor Cranendonck: een strategische visie

De gemeente Cranendonck staat voor stevige uitdagingen. De wereld om ons heen verandert: de regionale economie groeit, het klimaat verandert, de samenstelling van onze bevolking verandert en de leefbaarheid van onze kernen staat onder druk. Daarom is er behoefte aan een richtinggevende visie die aangeeft hoe we in deze veranderende wereld onze dorpen leefbaar, gezond en aantrekkelijk houden en het welzijn van onze inwoners vergroten. Een kompas dat ons helpt met het stellen van prioriteiten.

Wat wil de raad bereiken?

Een betrouwbare lokale overheid

Het streven van de gemeente raad is om een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie te zijn die zijn kaderstellende en controlerende rol op een effectieve manier vervult.

Wat gaan we ervoor doen?

De raadsagenda 2022 - 2026

De raad heeft de raadsagenda 2022-2026 vastgesteld en is vertaald naar een college uitvoeringsprogramma en gepresenteerd in de LTA (lange-termijn-agenda). Dit college uitvoeringsprogramma wordt apart aan de raad geleverd volgend op de begroting. Voor zover al mogelijk, zijn de onderwerpen van de raadsagenda in deze begroting geadresseerd.

Kaders stellen en controleren

- De raad vervult zijn kaderstellende en controlerende rol aan de hand van de volgende Planning & Control -producten
 - o Kadernota
 - o Programmabegroting (reëel structureel sluitend)
 - o Jaarstukken
 - o Bestuursrapportage
- Over de jaarstukken geeft de controlerende externe accountant een (goedkeurende) controle-verklaring af voor getrouwheid. Het college legt een rechtmatigheidsverantwoording af aan de raad.

De Provincie geeft als financieel toezichthouder een financieel oordeel over het structureel evenwicht in de begroting dat moet leiden tot het gebruikelijke repressief toezicht.

Een auditcommissie die de rollen van de raad versterkt

Sinds eind 2024 is een auditcommissie Cranendonck benoemd en bemenst. Het doel van deze commissie is om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken. De auditcommissie heeft als opdracht de raad te adviseren over alle activiteiten die van belang zijn voor de bevoegdheden van de raad en met name de bruikbaarheid daarbij van de door het college aangeboden Planning & Control instrumenten. Ook het onderhouden van de contacten met de controlerend accountant en de rekenkamer horen daarbij.

2 Product Dagelijks bestuur

Wat wil de raad bereiken?

Het college realiseert de doelstellingen zoals in deze programmabegroting zijn vastgesteld

Om de doelstellingen van de raad te realiseren, voert het college het collegeprogramma uit dat bij aanvang van elke raadsperiode wordt opgesteld. Hierbij zorgt het college ervoor dat zij ten dienste staat van alle inwoners en overige partijen en haar rol vervult conform de Gemeentewet. De voortgang van het afhandelen van het collegeprogramma is door middel van de Lange Termijn Agenda (LTA) inzichtelijk gemaakt voor de raad. Planningen en mijlpalen worden in de LTA bijgehouden.

Wat wil de raad bereiken?

Vitale gemeenschappen van Cranendonck

In vitale gemeenschappen nemen inwoners mede het heft in handen als het gaat om de toekomst van hun kern. Dit vraagt om een andere rolverdeling tussen gemeenschap en overheid. De draagkracht van de kernen bepaalt deels hoe de samenwerking tussen gemeente en gemeenschap eruit ziet. Beide partijen staan voor de uitdaging om de komende jaren deze rollen met elkaar te definiëren en hierin te groeien. Daarnaast dienen ze voortdurend te werken aan de ontwikkeling van hun onderlinge relatie.

De rol van de gemeenschap zal ook groeien doordat het voor de gemeente steeds lastiger is om (zorg)taken op zich te nemen. Door aanhoudende financiële krapte en vergrijzing komen deze taken steeds nadrukkelijk op de schouders van inwoners terecht. Daarom is het nodig dat de gemeente inzet op een preventieve aanpak, maar ook dat inwoners elkaar helpen en een hulpnetwerk voor elkaar vormen. De in iedere kern aanwezige ontmoetingsplaats is een ankerpunt voor dit netwerk.

Wat gaan we ervoor doen?

De eigen kracht van inwoners

Laat gemeenschappen zelf meebouwen aan de ontwikkeling van Cranendonck. Ze zijn immers zelfbewust en vitaal en daardoor in staat om waar mogelijk zelf verantwoordelijkheid te nemen. Wel biedt de gemeente waar nodig hulp en denkt ze mee. Hetzelfde geldt voor maatschappelijke organisaties. Gemeente en gemeenschap hebben een gelijkwaardige werkrelatie en benutten elkaars kennis en kunde.

De rol van de gemeenschap zal ook groeien doordat het voor de gemeente steeds lastiger is om (zorg)taken op zich te nemen. Door aanhoudende financiële krapte en vergrijzing komen deze taken steeds nadrukkelijk op de schouders van inwoners terecht. Daarom is het nodig dat de gemeente inzet op een preventieve aanpak, maar ook dat inwoners elkaar helpen en een hulpnetwerk voor elkaar vormen. De in iedere kern aanwezige ontmoetingsplaats is een ankerpunt voor dit netwerk.

Laat inwoners daarom zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun welzijn en gezondheid. Hulpvraag en -aanbod komen samen in de ontmoetingsplaatsen in de kernen. De gemeente hanteert een preventieve aanpak en stimuleert de zelf- en 'samenredzaamheid' van onze inwoners en de ontwikkeling van hulpnetwerken, fungeert als facilitator en denkt mee. Als het niet anders kan, biedt de gemeente een vangnet.

3 Product Openbare orde

Wat wil de raad bereiken?

Een veilige en leefbare gemeente Cranendonck.

Met nadrukkelijke aandacht voor ondermijning, veiligheid van de leefomgeving en de overlast van de COA-locatie streeft de gemeente Cranendonck naar een veilige en leefbare gemeente waarbij criminaliteit zoveel mogelijk wordt beperkt. Naleving van wet- en regelgeving en de handhaving hierop is de norm. Aan de hand van ons integraal veiligheidsplan, VTH-uitvoeringsbeleid en de daaronder hangende uitvoeringsplannen vullen wij dit in.

Wat gaan we ervoor doen?

De Wet Kwaliteitsborging

In 2024 is de wet- en regelgeving in het ruimtelijk domein drastisch veranderd. Naast de Omgevingswet is de wet Kwaliteitsborging in werking getreden. Deze is geïmplementeerd in onze werkwijze, hierop borduren wij verder in 2025.

De invoering van de Wet Kwaliteitsborging brengt nieuwe werkzaamheden met zich mee.

Onafhankelijke kwaliteitsborgers controleren of een gebouw voldoet aan de wettelijke technische eisen. Dit doen zij tijdens het ontwerp en op de bouwplaats. Deze controleurs heten kwaliteitsborgers. Het is de rol van de gemeente om hier toezicht op uit te oefenen en waar nodig handhavend op te treden. De mate van toezicht en handhavend optreden is bepalend voor de naleving van wet en regelgeving. In 2025 doen we meer ervaring op met het werken onder het nieuwe stelsel. Om goed in te kunnen spelen op de veranderingen en zeker in de beginfase voldoende toezicht uit te kunnen oefenen is een tijdelijke capaciteitsuitbreiding benodigd op het vlak van bouwtoezicht van 0,5 fte voor de duur van 2 jaar.

Het uitvoeringsbeleid VTH 2024 -2027

In het beleidsplan VTH 2024-2027 geven we duidelijkheid over de wijze van vergunningverlening, het toezicht op het naleven van de vergunning en de handhaving van regels over het bouwen, het gebruik van gebouwen en de openbare ruimte. Het beleidsplan is de basis voor onze uitvoeringsplannen. Bij de totstandkoming van het uitvoeringsplan betrekken we de gemeenteraad nadrukkelijk door middel van werksessies. Mede aan de hand daarvan bepalen we onze prioriteiten. Dit neemt uiteraard niet weg dat er, zover de capaciteit dit toelaat, ruimte is om in te spelen op veranderingen of ontwikkelingen.

Uitvoering integraal veiligheidsbeleid

Prioriteiten Integraal veiligheidsbeleid

In het kader van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 stellen we een Uitvoeringsplan Openbare Orde en Veiligheid 2025-2026 op, en starten we met de uitvoering van dit plan. In het uitvoeringsplan worden de prioriteiten uit het Integraal Veiligheidsplan uitgewerkt.

In 2025 ligt de focus op de volgende onderwerpen;

Overlast COA locatie Budel

- Het hebben van een gezamenlijk veiligheidsplan met het COA dat aansluit bij de nieuwe bestuursovereenkomst.
- Uitvoering geven aan het veiligheidsplan.
- De overlast aanpakken in samenwerking met de ketenpartners.

De aanpak van Ondernijning

- Blijven voldoen aan de Brabantse norm Weerbare Overheid
- Het inzetten op het verbeteren van de informatiepositie van de gemeente, onder andere door middel van datagedreven werken
- Het inzetten op bewustwording van medewerkers en inwoners over ondernijning

Rampenbestrijding en Crisisbeheersing

- Investeren in de vakbekwaamheid van de interne crisismedewerkers door deelname aan trainingen en oefeningen.
- Voorbereid zijn op rampen en crisissen door planvorming bij te houden, het alarmeringssysteem ieder kwartaal te testen, door een dilemmatraining voor het bestuur te organiseren en door een terugkomdag voor de interne crisismedewerkers te organiseren.
- Inzetten op het versterken van onze interne crisisorganisatie door collega's enthousiast te maken om onderdeel uit te gaan maken van ons crisisteam.

BIBOB

- Een integere gemeente zijn door het uitvoeren van BIBOB onderzoeken.
- Meer aandacht voor bewustwording van BIBOB van interne medewerkers.
- Bijdrage aan de aanpak van ondernijning

Zorg en Veiligheid,

- In 2025 wordt er nog meer ingezet op de verbinding en samenwerking tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein zowel in het kader van Zorg en Veiligheid als in het kader van Ondernijning.
- Meer aandacht voor de bewustwording en herkennen van radicalisering, onbegrepen gedrag en mensenhandel.

Digitale veiligheid,

- In 2025 worden er verschillende projecten uitgezet met als doel het voorkomen van slachtofferschap van cybercriminaliteit voor alle leeftijdsgroepen.

Mensenhandel,

- We werken met een aandachtfunctionaris mensenhandel. Deze vormt het aanspreekpunt binnen de gemeente, verzamelt signalen en bespreekt deze met de ketenpartners.

Veiligheid is een thema dat zich snel ontwikkelt, denk aan de ontwikkelingen op het gebied van digitale veiligheid en zorg en veiligheid. De criminaliteit ontwikkelt en innoveert in een rap tempo, het is dan ook alle zeilen bijzetten om hier grip op te houden. Met de huidige bezetting is het team Veiligheid niet in staat om achterstanden weg te werken en mee te bewegen met de huidige ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

Al geruime tijd worden de functies van Bibob coördinator en jurist/beleidsmedewerker APV/Bijzondere wetten door middel van inhuur ingevuld. Door een combinatie te maken van de functies APV en bijzondere wetten met BIBOB en de beleidsmatige kant van OOV kan een efficiency voordeel worden behaald ten opzichte van de huidige situatie. Bovendien borgen we daarmee de kennis en kunde in onze eigen organisatie,

Wij stellen daarom voor een FTE aan te trekken waarin BIBOB, APV/bijzondere wetten en OOV gecombineerd worden. Binnen deze functie kunnen dan juridische- en beleidsvraagstukken op gebied van Bibob, APV en OOV belegd worden en is externe inhuur niet langer nodig.

Handhavend optreden tegen permanente bewoning op vakantiepark Slot Cranendonck om een vitaal vakantiepark te behouden/te creëren.

Handhavend optreden tegen permanente bewoning op vakantiepark Slot Cranendonck om een vitaal vakantiepark te behouden / te creëren.

Landelijk is er volop aandacht voor de aanpak voor illegale bewoning en eventuele andere misstanden op vakantieparken. Zo ook in Cranendonck. In het najaar van 2024 voeren we inventariserend onderzoek uit naar de situatie op het vakantiepark in Soerendonck. Aan de hand van deze inventarisatie gaan we in 2025 door met de projectmatige aanpak. Mede vanuit onze verantwoordelijkheid tot pro-actieve risicobeheersing en om daarmee te voorkomen dat Cranendonck achterblijft bij de landelijke aanpak van permanente bewoning. Daarnaast sluiten wij niet uit dat permanente bewoning samengaat met een sociaal, financieel of zorgvraagstuk. Zorgvuldigheid is daarom geboden.

Integrale aanpak toezicht en handhaving

Toezicht door Boa's:

De Boa's/toezichthouders houden zich onder andere bezig met het toezicht op de APV en andere wet- en regelgeving in het publieke domein. Er is een sterke roep om toezicht op evenementen, denk hierbij aan de naleving van geluidsnormen, eindtijden en het schenken van alcohol onder de leeftijd van 18 jaar. Dit vergt niet alleen capaciteit van onze Boa's/toezichthouders maar ook middelen voor het uitvoeren van geluidsmetingen.

Daarnaast hebben de Boa's zich gespecialiseerd in de aanpak van overlast gerelateerd aan de opvanglocatie van het COA.

De Boa's voeren BRP controles uit. Deze adresonderzoeken dragen bij aan het speerpunt aanpak ondermijning.

Een knelpunt in de uitvoering van toezicht en handhaving is beperkte capaciteit. De gemeente Cranendonck zet een vergelijkbaar aantal boa's in als gemeenten van vergelijkbare omvang, maar dat sluit niet aan bij de opgaven waar Cranendonck zich op het vlak van openbare orde en veiligheid en leefbaarheid mee geconfronteerd ziet. Dit volgt uit het rapport van de Rekenkamercommissie (maart 2023). De factoren die de opgaven in Cranendonck zo uniek maken zijn onder andere de ligging aan de snelweg a2 en in de grensregio. De aanwezigheid van een COA opvanglocatie, een NS station, vliegveld, industrie en een groot buitengebied. Ongeacht de vorm en invulling van de COA locatie zal een zekere mate van toezicht en handhaving nodig zijn en blijven.

Nieuwe afspraken over invulling COA locatie Cranendonck

Naar aanleiding van de motie van de raad zijn we in gesprek met het COA. De terugkoppeling van die gesprekken vindt zo spoedig mogelijk plaats.

4 Product Burgerdiensten

Wat wil de raad bereiken?

In Cranendonck hebben we een goede uitvoering van haar wettelijke taken aangaande de verlening van Burgerdiensten en de Basisregistratie van Personen.

Van gemeenten wordt steeds meer inzet verwacht in het voorkomen van identiteitsfraude, het voorkomen van adresgerelateerde fraude en ondermijning. De Basisregistratie Personen ligt hieraan ten grondslag. Daarnaast draagt de gemeente zorg voor kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare gegevens die voldoen aan de wettelijke eisen en verplichtingen. De bestandscontrolemodule (BCM) van de RvIG brengt de afwijkingen in beeld. Gemeenten ontvangen deze afwijkingen eenmaal per maand in de Kwaliteitsmonitor (KWM) en verwerken deze gegevens. Voldoende formatie met de juiste competenties bij Burgerdiensten/KCC is hiervoor een randvoorwaarde.

Wat gaan we ervoor doen?

We voeren structureel kwaliteitscontroles uit zodat de kwaliteit van onze gegevens voldoet aan de wettelijke eisen die aan de administratie BRP worden gesteld. Fouten en afwijkingen worden opgeloste en verwerkt.

Iedere maand brengt de Bestandscontrolemodule (BCM) van RvIG de afwijkingen binnen de Basisregistratie personen (BRP) in beeld. Gemeenten ontvangen deze afwijkingen eenmaal per maand in de kwaliteitsmonitor (KWM). De medewerkers Burgerdiensten die werkzaam zijn als BRP-specialist gaan hiermee aan de slag en zorgen ervoor dat de afwijkingen worden opgelost en verwerkt. Dit zorgt ervoor dat de kwaliteit van de BRP geoptimaliseerd wordt en gecontinueerd blijft.

Burgerdiensten/KCC wil een correcte uitvoering geven aan haar wettelijke taken en verplichtingen binnen een servicegerichte termijn.

M.b.t. tot de paspoortpiek is voor de duur van 3 jaar tijdelijk 1fte. FO-Burgerzaken toegekend. Dit is niet toereikend om zowel de paspoortpiek als de toenemende complexe zaken tijdig af te handelen en daarbij ook te voldoen aan het Dienstverleningsconcept. De wachttijden voor aanvragen lopen fors op, klachten nemen hierdoor toe, inwoners worden steeds mondiger en de complexiteit van zaken neemt toe evenals de aantallen. Omdat er correct uitvoer moet worden gegeven aan onze wettelijke taken en verplichtingen vereist dit een bepaalde mate van kennis en niveau waarvoor nieuwe medewerkers opgeleid,- en medewerkers die al langer in dienst zijn opnieuw gecertificeerd moeten worden. Bovendien hebben wij te maken met nieuwe wet,- en regelgeving waarvoor trainingen moeten worden gevolgd. Daarnaast heeft gemeente Cranendonck regelmatig te maken met uitval en verloop van medewerkers. Alles bij elkaar zorgt dit naast de reguliere werkzaamheden ervoor dat een gedeelte van de formatie opgaat aan andere zaken dan het afhandelen van aanvragen binnen een servicegerichte termijn.

De paspoortpiek is aangevangen in 2024. Het hoogtepunt wordt verwacht in 2026. Rond 2029 gaat de piek op zijn retour.

Naar verwachting is het aantal te verwerken reisdocumenten voor 2024 circa 4.200. Voor 2025 worden 4.000 documenten verwacht. Kijkend naar 2026/2027 hebben wij het over respectievelijk 5.000/5.000 documenten die verwerkt moeten worden. Dit is een verdubbeling tot verdriedubbeling ten opzichte van 2023. De cijfers voor 2028 t/m 2034 zijn nog niet bekend.

5 Product Algemene dekking

Wat wil de raad bereiken?

Een gezond financieel beleid dat past bij de gedeelde ambities en terughoudend met de verhoging van de gemeentelijke belastingen.

We zijn terughoudend met structurele lasten door waar mogelijk uitvoering zowel inhoudelijk als financieel in 2025 op meerwaarde te beoordelen voordat nieuw beleid voor structurele verwerking in aanmerking komt.

Wat gaan we ervoor doen?

Een reëel en structureel evenwicht in de begroting

De begroting is opgesteld volgens het principe "2024 = 2025". Ook zijn drie begrotingsjaren op budgetniveau geanalyseerd en zijn structurele onderuitputtingen als besparingen ingeboekt. Alleen onvermijdelijke en wettelijke ontwikkelingen worden verwerkt. Er is geen automatische indexatie op budgetten toegepast. Alleen daar waar het onvermijdelijk is vanwege externe en/of wettelijke oorzaken zoals de gemeenschappelijke regelingen, regionale afspraken in het sociaal domein en CAO overeenkomsten. Alle prijsverhogingen in de overige budgetten werken daarmee als een reële budgetverlaging.

6 Product Bedrijfsvoering

Wat wil de raad bereiken?

Integratie Facilitaire dienstverlening

Zowel Facilitair als het Bestuurssecretariaat zijn per 1-1-2024 vanuit de GRSA2 overgegaan naar gemeente Cranendonck. Organisatorisch zijn beide onderdelen ondergebracht bij Team Dienstverlening. Een plan van aanpak, bestaande uit een onderdeel "Financieel en HR" , alsmede een onderdeel "Uitvoeringsplan" m.b.t. Facilitair is gemaakt. Dit zodat transparant en duidelijk is op welke wijze dit organisatieonderdeel geïmplementeerd is binnen gemeente Cranendonck.

Wat wil de raad bereiken?

Organisatieontwikkeling

Organisatieontwikkeling is een continue proces, waarbij verschillende fasen doorlopen worden. In eerste instantie bouwen we aan het fundament, de basis op orde. Vervolgens zal, in deze snel veranderende omgeving, continue onderhoud en actualisatie plaats moeten vinden. In de afgelopen jaren zijn we, vanuit een programmastructuur, bezig geweest met het bouwen aan het fundament. Alhoewel het fundament nog niet klaar is, hebben deze jaren wel veel inzicht gegeven is wat er nodig is. 2025 zal in het teken staan van verder bouwen aan het fundament en borging van de organisatieontwikkeling in de bestaande structuren van de organisatie.

Naast deze borging van organisatieontwikkeling zelf, hebben de thema's 'positie op de arbeidsmarkt' en 'goed werkgeverschap' een hoge prioriteit in 2025.

Wat gaan we ervoor doen?

HR21 actualiseren en de gevolgen hiervan opnemen in de begroting

Vanuit goed werkgeverschap en ten behoeve van een betere positie op de arbeidsmarkt heeft in 2024 een integrale inhoudsronde HR21 plaatsgevonden. Dit resulteert in actuele functieprofielen en een integrale afstemming van de totale werkzaamheden binnen de diverse teams. Om de uitkomsten van deze integrale onderhoudsronde te effectueren is vanaf 2025 een bedrag van € 50.000,- nodig.

Formatie ondernemingsraad (OR) formaliseren

De ondernemingsraad (OR) komt op voor de belangen van het personeel in de organisatie. De OR mag meedenken over bedrijfseconomische en sociale onderwerpen. De OR kan door instemming en advisering invloed hebben op de bedrijfsvoering.

Binnen de gemeente Cranendonck hechten we enorm veel waarde aan de bijdragen van de OR. Het is dan ook van groot belang dat de medewerkers optimaal gefaciliteerd worden een bijdrage te kunnen leveren aan de OR. De OR voor een gemeente van de omvang van Cranendonck bestaat uit 7 personen (in verschillende rollen). Om onze OR goed te faciliteren en in positie te brengen moet de "vervangingsformatie" in de begroting opgenomen worden. Voor 2025 maken we expliciet dat daarvoor inhuurbudget beschikbaar is. Op basis van de feitelijke uitputting van dat budget bepalen we of er vanaf 2026 structureel formatie geraamd moet worden. Omdat OR leden, in de ideale situatie, uit verschillende beleidsterreinen van de organisatie komen is ook een evaluatie nodig van de doelmatigheid en haalbaarheid van die deelvervingen.

Structurele borging organisatieontwikkeling

Om verder te bouwen aan het fundament en dit vervolgens te kunnen onderhouden en actualiseren zal de reeds aanwezige formatieplaats met betrekking tot organisatieontwikkeling in 2025 ingevuld worden.

In de afgelopen jaren is meer inzicht ontstaan in de financiële aspecten van organisatieontwikkeling. Voor de structurele borging van organisatieontwikkeling is een structureel budget noodzakelijk van € 100.000. Voor 2025 kan dat worden gedekt uit een overheveling van het restantbudget 2024. Vanaf 2026 is het structureel geraamd.

Wat wil de raad bereiken?

Verbetering van de gemeentelijke Dienstverlening

De focus ligt op een goede bereikbaarheid en snelle reactietijd. Onze communicatie met inwoners en informatie naar inwoners is duidelijk en begrijpelijk.

Wat gaan we ervoor doen?

Structureel inzetten op verbetering van de dienstverlening

In de afgelopen twee jaar is door de raad 2 FTE beschikbaar gesteld voor verbetering van de dienstverlening. Een deel van de formatie is ingezet op het 1e klantcontact (afdelingsspecifiek) waarbij verschillende scenario's zijn verkend. Eén FTE is ingezet op organisatie-brede projecten en initiatieven zoals telefonie, digitale toegankelijkheid, meldingen openbare ruimte, klantreizen en lean.

Landelijke ontwikkelingen en nieuwe wet- en regelgeving zoals de Omgevingswet, digitale toegankelijkheid en de WOO hebben grote impact op de organisatie: er ligt veel werk. Vanuit het oogpunt van dienstverlening is het belangrijk onze klantprocessen daarop optimaal af te stemmen en in te richten. Niet alleen voor het gemak van onze inwoners, maar ook voor onze medewerkers. Zo

gaat de focus en energie van onze medewerkers naar de dienstverlening en niet naar onze processen.

Het verbeteren van de dienstverlening is een continue cyclus van kleine verbeteringen, tijdig bijsturen en aanpassen. Een integrale dienstverlening en continue verbeteren worden steeds belangrijker en vragen om eigen expertise en capaciteit. Dat is ook in de afgelopen twee jaar duidelijk geworden. Structurele formatie stelt ons in staat om klantprocessen en dienstverlening proactief en duurzaam te verbeteren. Door gericht vooruit te kijken en te anticiperen op mogelijke uitdagingen, zorgen we ervoor dat we niet achter de feiten aanlopen, maar juist grip houden op de ontwikkelingen. Zo kunnen we zowel inwoners als medewerkers beter en consistenten ondersteunen.

Realiseren van de 3e jaarschijf van het uitvoeringsplan Dienstverleningsconcept 'Naar een passende dienstverlening'.

Prioriteiten daarin zijn:

- o Goede bereikbaarheid, makkelijke toegang en feedback.
- o Eenvoudige taal, inclusiviteit en digitale toegankelijkheid
- o Inrichting klantprocessen in samenwerking met inwoners en ketenpartners.
- o Monitoring dienstverlening realtime inrichten om doelbereiking te meten. Structurele feedback tussen overheid en gemeenschap die minder intern gericht is.
- o Volgen BZK experiment 'Versterkte loketfunctie' (collectieve oplossingen zoals landelijke informatievoorziening, IDO's, overheidsbrede loketten) en proactieve dienstverlening.

Ondersteunende taken worden in A2 verband uitgevoerd op minimaal het niveau dat nu van toepassing is.

Hierin ligt de relatie met A2-brede projecten die onze dienstverlening raken (o.a. digitale toegankelijkheid, WOO en Wmebv, telefonie, Melddesk).

Periodiek bijpraten van de raad over de resultaten van het uitvoeringsprogramma Dienstverlening (binnen de organisatieontwikkeling) en vaststellen nieuwe aandachtspunten.

Conform systematiek uit het dienstverleningsconcept (DVC) en jaarlijkse uitvoeringsplannen.

Relatie met verbonden partijen programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen

Relatie met verbonden partijen programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen

In overeenstemming met de vernieuwde BBV-richtlijnen is in elk programma beknopte informatie weergegeven over de verbonden partijen die hiermee een relatie hebben. Voor dit programma zijn dat de onderstaande verbonden partijen. Meer gedetailleerde informatie over deze partijen is nog steeds terug te vinden in de betreffende paragraaf.

A2-samenwerking

Doel: De gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard zijn de onderlinge samenwerking aangegaan vanuit de overtuiging dat dit de individuele bestuurskracht en identiteit van de afzonderlijke gemeenten versterkt. Het behoud van kwaliteit, het borgen van de continuïteit, het verbeteren van de dienstverlening, het verminderen van de kwetsbaarheid en (op termijn) efficiencyvoordelen zijn voor alle gemeenten belangrijke motieven om een nieuwe stap in de samenwerking te zetten.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke bijdrage begroting 2025-2028	5.830	6.691	7.251	7.203	7.148	7.147
Bestuursrapportage 2024 GRSa2		415	123	112	112	112
Plaats- en tijd onafhankelijk werken		46	109	-5	-5	-5

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost

Doel: De veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg
- Ambulancezorg
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen Rampenbestrijding en crisisbeheersing
- Gemeenschappelijke meldkamer

De VRBZO is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De veiligheidsregio's in Nederland nemen beslissingen ten aanzien van de voorbereiding op en de bestrijding van zware ongevallen, branden, rampen en crises.

Financiële informatie: (x €1.000,-)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke bijdrage	1.283	1.330	1.396	1.396	1.396	1.396

Beleidsindicatoren programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsindicatoren programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen

Om de vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren, zijn conform de vernieuwde BBV-richtlijnen een aantal beleidsindicatoren voor dit programma bepaald:

Naam indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Cranendonck	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2023	5,5	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2023	5,0	*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	2023	€ 371	*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens	2023	24%	*
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	2025	14%	*
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2023	54,9	87
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	5,3	2,5
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	7,7	4,3
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	1,9	1,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2023	6,7	5,8
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2024	€ 372	€ 379
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2024	€ 902,08	geen gegevens
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2024	€ 966,82	geen gegevens

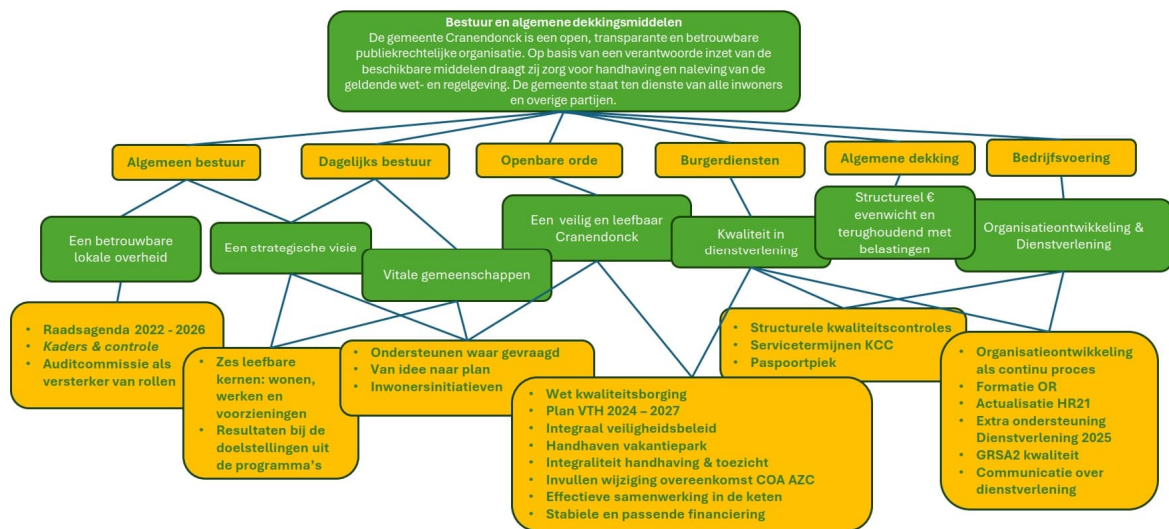
Overzicht baten en lasten programma Bestuur + Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht baten en lasten programma 5

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
5.1 Algemeen bestuur	581	872	730	708	695	695
5.2 Dagelijks bestuur	1.253	827	1.172	1.172	1.172	1.172
5.3 Openbare orde	3.842	5.380	3.558	3.417	2.818	2.818
5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	1.486	1.682	1.638	1.663	1.663	1.658
5.5 Algemene dekking	1.359	523	-548	278	1.514	2.497
5.6 Bedrijfsvoering	301	1.441	1.780	2.016	2.577	2.595
5.7 Overhead	8.685	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	17.508	10.725	8.328	9.253	10.438	11.435
Baten						
5.2 Dagelijks bestuur	0	15	15	15	15	15
5.3 Openbare orde	1.570	2.763	868	867	315	315
5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	261	408	467	487	509	509
5.5 Algemene dekking	48.170	51.452	53.496	52.160	53.543	54.486
5.6 Bedrijfsvoering	91	1.272	1.290	1.603	1.861	1.856
5.7 Overhead	10	0	0	0	0	0
Totaal Baten	50.102	55.910	56.136	55.132	56.242	57.180
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	32.594	45.184	47.807	45.879	45.804	45.744
Stortingen						
5.5 Algemene dekking	0	1.962	2.730	1.001	1.001	1.001
5.9 Mutaties reserves programma 5	2.595	2.311	177	177	177	177
Totaal Stortingen	2.595	4.273	2.907	1.178	1.178	1.178
Onttrekkingen						
5.5 Algemene dekking	0	899	940	913	907	907
5.9 Mutaties reserves programma 5	3.386	3.290	789	466	92	92
Totaal Onttrekkingen	3.386	4.188	1.729	1.379	999	999
Mutaties reserves	791	-85	-1.178	201	-179	-179
Gerealiseerd resultaat	33.385	45.100	46.629	46.080	45.625	45.566

Doelenboom programma

Programma 6: Overhead

Missie

Door de herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is dit programma vanaf de begroting 2017 opgenomen. Door deze herziening worden de overheadkosten vanaf 2017 verantwoord op een taakveld "Overhead". Hierdoor wordt direct zichtbaar wat de overheadskosten van de gemeente zijn. De kenmerken van dit programma zijn anders dan in de andere programma's; om die reden wijkt de indeling ook af.

Doelstelling van het programma Overhead is om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead van de gehele organisatie en de raad ook meer zeggenschap over die kosten te geven. Om dit te kunnen vaststellen, wordt een definitie van het begrip overhead geïntroduceerd, waarbij we gebruik maken van de definities uit 'vensters voor bedrijfsvoering'.

De definitie van overhead luidt: *alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces*. De definitie maakt het mogelijk een aantal kosten rechtstreeks toe te rekenen. Hieronder een samenvatting van wat onder overhead valt:

1. Leidinggevenden primaire proces
2. Financiën, toezicht en controle op eigen organisatie
3. Personeel en organisatie
4. Inkoop
5. Communicatie
6. Juridische zaken
7. Bestuursondersteuning
8. Informatie en automatisering
9. Facilitaire zaken en huisvesting
10. DIV (Documentatie en Informatie Voorziening)
11. Managementondersteuning primaire proces

De overhead voor Cranendonck bedraagt voor 2025 ruim € 10,3 miljoen. Dit betekent een opslag per productief uur van € 58,7. Ten opzichte van de primaire begroting van vorig jaar is de overhead € 1,1 miljoen hoger. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de bijdrage in de bedrijfsvoering aan de GRSA2 hoger is en invoering van een reiskostenvergoeding woon-werk.

De overhead voor Cranendonck is in onderstaande tabel gespecificeerd.

Omschrijving	Bedrag x 1.000
Directie/leidinggevende en overig niet toe te rekenen aan producten in het primair proces (incl. OR)	1.746
Communicatie	168
Personeel & organisatie/HRM	844
Gemeentewerf/tractie	408
Facilitaire zaken/huisvesting	704
Ondersteuning	462
A2 samenwerking (exclusief W&I)	5.738
Dienstverleningsconcept	250
Organisatieontwikkeling	0
Totaal overhead	10.319

De gegevens van de doorbelasting van de uren actualiseren we jaarlijks. De geactualiseerde urentoerekening is verwerkt in begroting 2025.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de overhead op een apart taakveld moet worden verantwoord en dat de doorberekende uren worden toegerekend exclusief overhead. Het taakveld overhead wordt apart zichtbaar gemaakt en niet meer verdeeld over de verschillende programma's. Door het centraal begroten van kosten van overhead gebeurt het berekenen van de overhead in de "tarieven" daarom extracomptabel.

Overzicht baten en lasten programma Overhead

Overzicht baten en lasten programma 6

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
6.1 Overhead	0	9.548	10.299	10.139	9.996	9.996
Baten						
6.1 Overhead	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	0	-9.548	-10.299	-10.139	-9.996	-9.996
Gerealiseerd resultaat	0	-9.548	-10.299	-10.139	-9.996	-9.996

Paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

De Gemeentelijkschappelijke Regeling Samenwerking A2 (GRSA2)

Sinds 2004 werken de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard samen op het gebied van bedrijfsvoering en het onderdeel Werk & Inkomen. Hiervoor is een samenwerkingsverband opgezet: de Gemeenschappelijke Regeling A2-samenwerking, kortweg GRSA2. Diverse, van de hieronder genoemde, ontwikkelingen worden door deze organisatie vormgegeven. De begroting vormt hiervoor het kader.

Wat willen we bereiken

De bedrijfsvoeringstaakgebieden van de gemeente zijn per 1 januari 2017 ondergebracht in deze gemeenschappelijke regeling. Het doel is om de deelnemende gemeenten optimaal te faciliteren bij het realiseren van hun ambities. Dit door de uitvoering van de ondersteunende taken op het gebied van financiën, communicatie, personeel en organisatie, informatiemanagement, juridische zaken, inkoop en facilitaire zaken. Daarnaast blijft de GRSA2 de uitvoerende werkzaamheden op gebied van Werk en Inkomen (W&I) voor de deelnemende gemeenten uitvoeren.

Wat gaat de GRSA2 in 2025 doen?

Begroting

Gezien de afnemende budgetten zijn, in de aanloop naar de GRSA2-begroting, diverse voorstellen on hold gezet; dit terwijl het op orde krijgen van de basis steeds meer investeringen vergt. Het gevolg is dat er prioriteiten gesteld moeten worden door de GRSA2, waardoor de dienstverlening verder onder druk komt te staan.

De (afgeslankte) begroting van de GRSA2 is voorgelegd aan de gemeenteraden. Kort samengevat zijn enkele aandachtspunten in de zienswijzen van de drie gemeenteraden genoemd:

Valkenswaard: Voor deze begroting 2025-2028 wordt een positieve zienswijze afgegeven. Voor nu is alleen gekozen om autonoom en wettelijk in de begroting op te nemen. Gesprekken over de benodigde formatie worden nog gevoerd.

Cranendonck: We vinden het een goede keuze om de begroting nu enkel aan te passen op autonome en wettelijke ontwikkelingen. Afspraken over wat we als samenwerkende organisaties van elkaar kunnen en moeten verwachten binnen haalbare financiële kaders is nodig omdat de betaalbaarheid onder druk staat.

Heeze-Leende: dezelfde opvatting als Cranendonck. Met de aanvulling: Wij staan voor grote ombuigingen en wij verwachten, conform advies van de VNG, dat ook alle gemeenschappelijke regelingen waar wij in deelnemen daar een bijdrage in leveren.

Nieuw uiterlijk begroting / verdere investering in professionalisering

De begroting 2025 heeft een geheel nieuwe uiterlijk gekregen; in 2024 is gestart met het implementeren van een rapportagetool (Pepperflow), waarmee een professionaliseringsslag is gemaakt. Dit in combinatie met een opleidingstraject voor medewerkers, zorgt ervoor dat er een kwaliteitsslag is gemaakt. Ook in 2025 zal hier verder in geïnvesteerd worden, door structureel capaciteit vrij te maken voor de verdere ontwikkeling van deze rapportagetool.

Human Resources (HR)

Algemeen

De huidige arbeidsmarkt staat erg onder druk en het invullen van (cruciale) functies wordt steeds moeilijker. Het is nog meer van belang om een prettige werkgever te zijn, waar ruimte is voor (persoonlijke) ontwikkeling. Een organisatie waar medewerkers trots op zijn en zich met plezier voor inzetten.

Om voor de 4 organisaties passende HR ondersteuning te realiseren, is HR druk bezig om de processen toekomstbestendig in te richten, hierbij taken en verantwoordelijkheden te bepalen en het

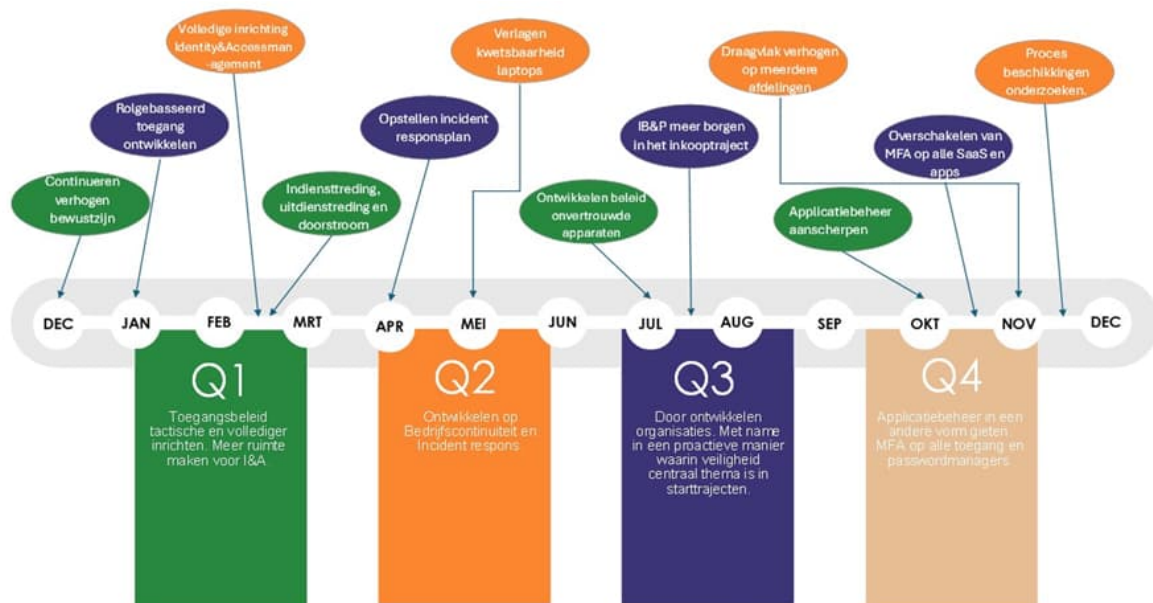
systeem te optimaliseren. De aanbesteding E-HRM is nu gaande en in het 1e kwartaal 2025 vindt de gunning plaats, waarna de implementatie vorm gegeven gaat worden.

HR is verder wet- en regelgeving aan het implementeren en eigen regelingen aan het actualiseren en optimaliseren. Denk aan medewerkers : Opleiding & Ontwikkeling & Vitaliteit in het kader van behoud. Actualisatie arbeidsvoorwaarden blijft ook een actueel thema.

Daarnaast adviseert en ondersteunt HR het lijnmanagement actief bij o.a. Strategische Personeelsplanning, verzuim, arbeidsmarkt, in-, door- en uitstroom, medewerkers onderzoek en het implementeren van CAO-wijzigingen.
Informatiebeveiliging

Bijna alle gemeentelijke processen kunnen niet meer zonder een goede digitale ondersteuning. De risico's rondom cybersecurity nemen steeds meer toe en criminelen worden steeds inventiever om data te stelen of te gijzelen. Als er één terrein is waarvoor geldt dat ervaringen uit het verleden geen garanties geven voor de toekomst, is dat digitale veiligheid. Digitale veiligheid vraagt een voortdurende en complexe evenwichtsoefening om uiteenlopende belangen, digitale dreigingen en digitale weerbaarheid in balans te krijgen of te houden. Ondanks alle inspanningen zijn cyberincidenten niet altijd te voorkomen.

In 2025 worden verdere stappen gezet om te voldoen aan de nieuwe Baseline informatie-beveiliging Overheid, kortweg BIO 2.0; deze BIO vormt het basisnormenkader voor alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen) en sluit aan op de bestaande ISO-standaarden (27001 en 27002). De overheid heeft zich verplicht de BIO te implementeren, zodat burgers kunnen vertrouwen op een goede beveiliging van gegevens. In onderstaand schema is het jaarplan 2025 uitgewerkt.

Eenduidige Normatiek Single Information Audit

ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) is ontstaan vanuit een gezamenlijk initiatief van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Infrastructuur en Milieu, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het doel van ENSIA is om tot een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid te komen, gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Jaarlijks worden zeven informatiesystemen geëvalueerd, aan de hand van een toetsingskader. Dit

kader is mede tot stand gekomen door het ministerie van BZK. Diverse basisregistraties worden daarbij getoetst, zoals de Basisregistratie Personen, Adressen en Gebouwen, grootschalige Topografie en Ondergrond. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan de paspoortuitvoeringsregeling en de digitale persoonsidentificatie.

ENSIA helpt gemeenten in één keer verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de normen die gelden voor de Nederlandse overheid, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Met ENSIA sluit de verantwoording over informatieveiligheid aan op de planning en control-cyclus van de gemeente.

Interne Controle, rechtmatigheid en frauderisico

Om een rechtmatigheidsverantwoording te kunnen opstellen, zijn de eisen afgelopen jaar vanuit de accountant aangescherpt. Een steekproefmodel is inmiddels aangeschaft en geïmplementeerd; dit model vormt de basis voor de controle 2024 en 2025. De daadwerkelijke controles worden uitgevoerd door het team Auditing & Control (van de GRSA2) voor de vier organisaties.

De werkzaamheden van genoemd team zijn gericht op het toetsen en optimaliseren van de diverse financiële bedrijfsprocessen, inclusief de informatievoorziening. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de processen rondom inkoop- en aanbesteding, personeel, grondexploitaties en de diverse processen van het sociaal domein.

Er wordt actief gestuurd op de opvolging van aanbevelingen vanuit het team Auditing & Control.

Ditzelfde geldt voor de aandachtspunten van de accountant uit hun Managementletter en het verslag van bevindingen.

Belastingen

Om goede aanslagen te kunnen opleggen, is het van belang dat de brongegevens juist en volledig zijn. Koppelingen met andere systemen, zoals de BAG (Basisadministratie Adressen en Gebouwen) blijven aandacht vragen. In samenspraak met de waarderingskamer vinden enkele verfijningen/aanpassingen van het waarderingsmodel plaats.

Gegevensbeheer Basisregistraties

De focus voor ons blijft op de kwaliteit van de data en op het onderling met elkaar afstemmen van de data in de (verschillende) basisregistraties om de actualiteit, volledigheid en betrouwbaarheid te kunnen (blijven) borgen. De verwachting is bijv. dat de BAG- en de WOZ-basisregistraties meer en meer van dezelfde databronnen gebruik zullen moeten gaan maken.

Externe ontwikkelingen richten zich o.a. op het federatieve stelsel en de doorontwikkeling van de geografische-basisregistraties (kortweg GEO). Het is de bedoeling dat data ook uitgewisseld kan worden met andere dataregistraties zoals bijvoorbeeld het UWV, DUO enz. Maar ook voor het data gedreven werken binnen de gemeenten m.b.t. grote maatschappelijke opgaven, zijn de gegevens van deze GEO-basisregistraties belangrijk.

De ontwikkelingen binnen de gemeenten, denk aan woningbouw, hebben effect op de werkzaamheden bij gegevensbeheer in de GRSA2, maar ook de toename in het aantal informatieverzoeken die we de afgelopen jaren al zien zullen impact hebben.

Hier zullen we met elkaar keuzes in moeten maken.

Informatie-/archiefbeheer

Het informatie- en archiefbeheer valt onder de toezichthoudende rol van de Provincie. Het oordeel in de afgelopen jaren was dat ons informatie- en archiefbeheer niet voldoende op orde was, waarvoor er een plan is opgesteld gericht op verbeteringen. De eerste resultaten in 2024 zijn positief, maar er moeten nog stappen gezet worden.

In het verbeterplan staat o.a. de invoering van een kwaliteitszorgsysteem, een structuur waarmee rapporten worden gemaakt en waarmee de kwaliteit van documentatie gemeten wordt en het informatiebeheerplan.

Diverse archiefplaatsen (bijv. op schijf/netwerk) moeten worden overgebracht naar het centrale e-depot. In de nieuwe archiefwet (waarschijnlijk 2025) wordt de overbrenging van 20jr naar 10jr verkort. Dit betekent dat er iedere 10 jaar overgebracht moet worden. We zijn wettelijk verplicht, 3 blokken analoog (papier) gemeentearchief uiterlijk 2029 over te brengen. Dit proces is specialistisch en zeer arbeidsintensief werk waarvoor extra capaciteit nodig is.

I&A visie / ontwikkelingen

Begin 2024 is de nieuwe I&A visie voor 2024-2027 vastgesteld, die als verbindende kapstok ingezet wordt om snel in te kunnen spelen op maatschappelijke en technologische veranderingen. We zijn

hiermee gestart onder de vlag "Samen bouwen aan digitale duurzaamheid, waar innovatie verbindt en data inspireert".

In de met de visie samenhangende projectenportfolio zijn alle bekende I&A projecten en ontwikkelingen opgenomen op de thema's:

- Dienstverlening en bereikbaarheid
- Samenwerken, harmoniseren & proces optimalisatie
- Informatie toegankelijkheid en transparantie
- Data gedreven gemeente en regie op gegevens
- Digitale veiligheid, privacy & bewustwording
- Digitaal-vaardige organisatie
- Optimale ICT-werkomgeving
- Nieuwe wetgeving

De financiële uitdagingen waar we als gemeentelijke organisaties mee te maken krijgen in deze periode, zullen zeker invloed gaan hebben op de uitvoering van de verschillende projecten. Ook hier zullen we met elkaar keuzes moeten maken en prioriteiten moeten stellen

Plaats- en tijdonafhankelijk werken (PTOW)

De beschikbaarheidseisen aan informatiesystemen nemen steeds meer toe en sinds Corona is het steeds meer gemeengoed geworden om (deels) thuis te werken. Daarnaast eisen processen een steeds krachtigere ICT-ondersteuning. Om al deze ontwikkelingen te kunnen blijven volgen, ondersteunen en mee te groeien biedt de huidige omgeving onvoldoende mogelijkheden. Daarom zal in 2025 verder ingezet worden om de huidige omgeving te vervangen en medewerkers te voorzien van hybride werkplekken met mobiele apparaten (zoals laptops) om zowel thuis als in de gemeentehuizen goed te kunnen werken.

Harmonisatie applicaties

Ook in 2025 zullen we daar waar de kansen zich voordoen inzetten op harmonisatie van ons applicatielandschap. Dit betekent dat wij bij reguliere vervangingen van bestaande applicaties (vanwege rechtmatigheidseisen en/of technologische ontwikkelingen) allereerst rekening houden met het borgen van de continuïteit van de dienstverlening en daarbij harmonisatie als uitgangspunt stellen.

Harmonisatie werkt ook door in het beheer van applicaties, denk bijv. aan het centraal of decentraal inrichten/beheren van processen. Zo is in 2024 is veel effort gestoken samen met de gemeenten om de inrichting van de VTH-applicatie voor vergunningverlening te optimaliseren in relatie met de omgevingswet. Een uitdaging wordt hier nog onderkent op de borging van het beheer van de overige ketenapplicaties in het ruimtelijk domein. Dit zal ook verder in 2024/2025 nog aandacht vragen van ons allen. Het maken van stappen in het harmonisatievraagstuk vraagt continue aandacht.

Het P-Budget 2025

Onderstaand overzicht geeft inzicht in het P-budget 2025. De salariskosten in de begroting 2025 zijn gebaseerd op de CAO die op 31 maart 2025 afloopt. We hebben voor 2025 een verwachte loonindexering op de salariskosten van 2,3% aangehouden.

In onderstaande tabel staat weergegeven hoe het P-budget voor 2025 is opgebouwd.

	2024	2025
Niet-beïnvloedbare kosten (Bestuur en Raad)	1.355.000	1.385.000
Opleiding en secundaire arbeidsvoorwaarden	387.700	238.000
Administratieve kosten	284.000	284.000
Totale salariskosten (inclusief inhuur, exclusief griffie)	10.227.400	10.594.000
Voorgestelde (tijdelijke) formatie-uitbreidingen / inhuur	-	297.000
Totaal primitieve begroting	12.254.100	12.798.000

Ten opzichte van de (bijgestelde) raming 2024 stijgt het p-budget stijgt met ruim € 0,5 miljoen.

De verhoging van het P-budget wordt als volgt gespecificeerd:

- De voorgestelde (tijdelijke) formatie-uitbreidingen/inhuur *	€ 297.000
- Verwachte loonontwikkeling en periodieken	€ 257.000
- Overhevelen 3,89 fte facilitair vanuit GRSa2 in 2024	€ 240.000
- Lagere raming incidentele kosten organisatieontwikkeling	- € 150.000
- Verlaging budget i.v.m. 2 fte tijdelijk dienstverleningsconcept	- € 100.000

De overheveling van fte's facilitair vanuit de GRSa2 wordt gedekt uit een verlaging van de bijdrage aan de GRSa2. De verwachte loonontwikkeling en de periodieken worden grotendeels (voor € 253.000) opgevangen binnen de stelpost loon- en prijsontwikkeling.

** Dit betreft de totale formatie uitbreiding voor de gemeente Cranendonck, individueel in de programma's bij de onderwerpen wordt een toelichting gegeven waarvoor en waarom deze formatie benodigd is. Het betreft 4 vaste fte, 1,5 tijdelijk fte en inhuur voor € 162.000. Voor een belangrijk gedeelte wordt de (tijdelijke) uitbreiding opgevangen door verhoging van leges omgevingswet, uitkeringen van het Rijk en het inhuurbudget. Zie ook bijlage 8 "totaaloverzicht ontwikkelingen".*

Paragraaf Wet Open Overheid

Wet Open Overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) regelt welke overheidsinformatie openbaar is en hoe iemand die kan aanvragen. Door de Woo moet duidelijker worden wat de overheid doet en waarom.

Overheidsinformatie is openbaar, behalve als er een reden is waarom dat niet kan. De coördinatie van Woo-verzoeken is belegd bij de GRSA2.

De belangrijkste plichten die de overheid heeft volgens de Woo zijn:

- actieve openbaarmakingsplicht: de overheid moet sommige informatie uit zichzelf openbaar maken;
- openbaarmakingsplicht op verzoek: de overheid maakt informatie openbaar als iemand erom vraagt;
- informatiehuishoudingsplicht: overheidsinformatie moet goed te vinden zijn.

Actieve openbaarmaking

Ten eerste verplicht de Woo op grond van artikel 3.3. overheidsorganisaties documenten actief openbaar te maken. De Woo noemt hierbij elf categorieën documenten die actief openbaar moeten worden gemaakt. Het overgangsrecht van de Woo regelt dat de start van de actieve openbaarmaking van deze elf categorieën wordt geregeld in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Daarin zal naar verwachting naast de datum ook worden bekend gemaakt dat de elf categorieën niet allemaal tegelijk openbaar moeten worden gemaakt, maar dat daar een fasering in wordt aangebracht. Momenteel worden een aantal typen documenten al actief openbaar gemaakt. Hierbij valt te denken aan raadsstukken, lokale wet- en regelgeving en beleidsregels.

Om actieve openbaarmaking te ondersteunen, komt er een verwijsindex. Deze 'Woo-index' moet het voor inwoners makkelijker maken openbare documenten te doorzoeken. In de index wordt verwezen naar locaties waar gemeenten hun informatie publiceren. Om aansluiting te kunnen vinden bij de index, wordt er door gemeente zelf een publicatieplatform ingericht.

Passieve openbaarmaking

Naast actieve openbaarmaking, kunnen inwoners op eigen verzoek vragen om bepaalde informatie openbaar te maken. Ook bij openbaarmaking op verzoek gaat de Woo ervan uit dat het belang van openbaarheid altijd geldt en dat alleen in uitzonderingsgevallen een bijzonder belang vóór openbaarmaking kan gaan. Deze belangen zijn omschreven in de Woo. Concreet betekent dit dat een Woo-verzoek (of onderdelen daarvan) alleen kan (of kunnen) worden geweigerd wanneer een bijzonder belang in het geding is.

Wat gaan we doen

In 2024 zijn diverse stappen gezet om uitvoering te kunnen (gaan) geven aan de Woo. In 2024 heeft het Rijk een landelijke toets laten uitvoeren. Uit deze invoeringstoets bleek dat de Woo lange afhandelingstermijnen bij informatieverzoeken kent en de wet voor een grote uitvoeringslast bij overheidsorganisaties zorgt. Inmiddels zijn richtlijnen ontvangen hoe omgegaan dient te worden met omvangrijke Woo-verzoeken. Ook wordt er landelijk een onderzoek in gang gezet naar de concrete uitvoeringslasten en kosten van de Woo.

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Deze paragraaf beschrijft voor 2025 de manier waarop de gemeente haar grondbeleid inzet. Dit beleid ligt vast in de Nota Grondbeleid. Op basis van de halfjaarlijkse actualisatie, welke midden 2024 in het kader van deze begroting plaats heeft gevonden, worden de geprognosticeerde resultaten in beeld gebracht en nader toegelicht. Het uitgangspunt bij de opzet en uitwerking van deze paragraaf betreffen de voorschriften, zoals opgenomen in de notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)" van de commissie besluit Begroting en verantwoording (BBV).

Grondbeleid en doelstellingen

Nota Grondbeleid

De opgave in het fysiek domein is groot. Van klimaatverandering en vergroening tot de woningbouwopgave en van bereikbaarheid tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijvigheid. De omvang en complexiteit van zowel de lokale als regionale opgaven vraagt om een steeds grotere regierol van de gemeente. Om deze regierol te kunnen uitvoeren is een passend en actief grondbeleid noodzakelijk. In de nota grondbeleid is deze actieve rol van de gemeente inclusief het bijbehorend afwegingskader verder uitgewerkt. De nota grondbeleid bevat een actualisatie van de uitvoeringskaders van het grondbeleid in Cranendonck en de daarbij behorende spelregels.

Grondbeleid is een middel om als gemeente de ruimtelijke opgaven te realiseren. Het staat daarmee ten dienste van de verschillende ruimtelijke beleidsdoelen zoals opgenomen in het huidige beleid de programma's en in de toekomstige strategische visie en de omgevingsvisie. Het grondbeleid is daarmee ondersteunend aan de overige beleidsdoelen.

Grondprijzen

Momenteel heeft de gemeente geen gronden meer in eigendom voor de verkoop van woningbouwkavels of kavels voor bedrijven. In nota grondbeleid is opgenomen dat de grondprijzen periodiek worden vastgesteld middels de Grondprijzenbrief. Uitgangspunt hierbij is dat deze marktconform dienen te zijn. Onder marktconform wordt verstaan: "De waarde die de markt maximaal bereid is te betalen en die door vraag en aanbod tot stand komt." Marktconform houdt een prijs in die passend is bij de toekomstige functie. De gemeente hanteert daarmee een functioneel grondprijzenbeleid, waarbij de grondprijzen worden bepaald afhankelijk van de functie die op de betreffende grond kan worden gerealiseerd. De gemeente hanteert hierbij als uitgangspunt een vaste marktconforme prijs per m2 per functie. Deze prijs wordt periodiek residueel en/ of comparatief bepaald en vastgelegd in de Grondprijzenbrief. Gedurende het jaar wordt een index gehanteerd die is vastgelegd in de Grondprijzenbrief en bepaald is op basis van marktgegevens. Er gelden toeslagen voor locatie en ligging en voor grote kavels kan een afslag gelden welke eveneens worden vastgelegd in de Grondprijzenbrief. Vanwege het ontbreken van gronden die voor verkoop in aanmerking komen is er nog geen grondprijzenbrief opgesteld. Zodra er weer zicht is op gronduitgifte door de gemeente zal de grondprijzenbrief worden opgesteld en vastgesteld door het college van B&W. Mochten er zich tussentijds situaties voordoen waarbij er verkoop van gemeentelijk (grond) bezit aan de orde is dan zal voor de betreffende verkoop een marktwaarde taxatie plaats vinden door een NRVV gecertificeerde taxateur.

Reststroken 2025

Voor reststroken hanteren we vaste prijzen. Reststroken zijn benoemd als voor-, zij- en achtertuinen met over het algemeen wat kleinere perceeloppervlakten. De grondprijzen zijn voor 2025:

- € 105,- per m2 voor de reststroken gelegen achter de voorgevelrooilijn bij een woning;
- € 53,- per m2 voor de reststroken voor de gevelrooilijn.

Rente

Het rentepercentage, wat bij de actualisatie van de gemeentelijke grondexploitaties wordt gehanteerd, is berekend op basis van de voorschriften van het BBV. Voor de begroting 2025 wordt voor de lopende grondexploitaties gerekend met een rentepercentage van 1,14%.

Actualisatie gemeentelijke grondexploitaties en particuliere plannen

Gemeentelijke grondexploitaties

Er is sprake van een gemeentelijke grondexploitatie indien de grond in eigendom is van de gemeente, of gedurende de looptijd van het plan wordt verworven, en de raad een grondexploitatie heeft vastgesteld. De boekwaarde wordt op de balans verantwoord in de categorie 'In exploitatie genomen (bouw)gronden'.

De prognoses van de grondverkoop van de lopende grondexploitaties zijn gebaseerd op de meest recente actualisatie. Op basis van deze actualisatie is het geprognosticeerd resultaat van de gemeentelijke grondexploitaties € 6.388.000 positief. Van dit begrote resultaat op eindwaarde is reeds € 1.922.000 aan winst genomen in het kader van de jaarrekening. Dat betekent dat er nog € 5.277.000 aan winst genomen moet worden in de periode 2023 tot en met 2029.

Exploitatieresultaat (prognose)			
Naam	Boekwaarde per 31-12-2023	Verwachte eindwaarde op basis van de begroting 2024 (inclusief tussentijds genomen winsten)	
Airpark Brabant, fase II/IIb	5.364.000	4.516.000	Voordeel
Neerlanden	-125.000	3.064.000	Voordeel
Baronie van Cranendonck	-4.418.000	-543.000	Nadeel
Rubenslaan 1	-111.000	-82.000	Nadeel
	710.000	6.955.000	Voordeel

Airpark Brabant

Voor deze grondexploitatie zijn alle gronden voor fase II verkocht of onder optie. Vanwege de aanhoudende vraag naar bedrijventerreinen is een aanvang gemaakt met de planstudie en voorbereiding voor de realisatie van fase IIb en is de herziene grondexploitatiebegroting van Airpark Brabant fase II/IIb vastgesteld. Inmiddels heeft ook de provincie groen licht gegeven voor de ontwikkeling van deze volgende fase. Momenteel vinden de gesprekken plaats inzake de grondaankopen om de realisatie van de laatste fase mogelijk te maken.

Neerlanden

Alle gronden zijn verkocht via een marktselectie aan Hendriks bouw en ontwikkeling uit Oss. De verkoop van de woningen is in 2024 gestart. De bouwwerkzaamheden voor de eerste fase gaan van start eind 2024 en zullen doorlopen in 2025. In 2025 zullen ook de eerste woningen opgeleverd gaan worden waaronder tevens sociale huurwoningen in opdracht van Wocom.

Baronie van Cranendonck

Deze grondexploitatiebegroting is in januari 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierdoor is dit project vanaf 2020 een grondexploitatie. Tot 31 december 2019 is er voor dit project een verlies genomen van € 871.375. Dit verlies is direct genomen ten laste van de algemene reserve en maakt geen onderdeel uit van de boekwaarde van het project. De boekwaarde per 31-12-2023 voor Baronie van Cranendonck bedraagt € 4.418.000. Het idee was dat De boekwaarde plus de toekomstig te maken kosten worden terugverdiend door nog te realiseren opbrengsten. Als we de grondexploitatie doorrekenen zien we aan het einde van de looptijd een negatief resultaat van €543.000. Als we dit negatieve resultaat salderen met de reeds genomen verliezen uit het verleden ter grootte van € 871.375 komen we uit op een verlies van €1.414.375. Als gevolg hiervan vindt er momenteel een herijking plaats van de plannen in Baronie van Cranendonck. Als het resultaat van deze herijking helder is zal hierover de raad geïnformeerd worden.

Rubenslaan

Het bestemmingsplan Rubenslaan 1 heeft inmiddels ter inzage gelegen en moet nog worden vastgesteld door de gemeenteraad. Daarna kan gestart worden met het bouwrijpmaken en kan gestart worden met de bouw van de 12 sociale huurappartementen door Wocom.

Financiële positie

De financiële positie bestaat uit de boekwaarde van de gemeentelijke grondexploitaties en de reserves en risico's die samenhangen met de exploitatie van (bouw)grond. Bij de bepaling van de financiële positie kijken we achtereenvolgens naar de reserve ruimtelijke kwaliteit, de voorziening nadelige grondexploitaties, de reserve grondexploitatie en het weerstandsvermogen.

Reserve Ruimtelijke Kwaliteit

De gemeenteraad heeft in december 2018 de Nota Fonds Bovenwijkse Voorzieningen ingetrokken en de nota fonds ruimtelijke kwaliteit vastgesteld. De reserve bovenwijkse voorziening was bedoeld voor de financiering van infrastructurele voorzieningen die niet gekoppeld konden worden aan een specifieke grondexploitatie. De gemeente heeft naast deze infrastructurele projecten met een bovenwijks karakter nog veel wensen en ambities vanuit het ruimtelijke beleid, zoals o.a. vastgelegd in de Structuurvisie 2024 waarvoor geen dekking aanwezig is. Om hiervoor een bijdrage te kunnen vragen aan derden is een fonds met bredere investeringsmogelijkheden nodig dan het Fonds Bovenwijkse voorzieningen. Dit is de aanleiding geweest om het Fonds Bovenwijkse voorzieningen om te vormen naar de reserve Fonds Ruimtelijke Kwaliteit. De voeding vindt plaats vanuit particuliere plannen waar een bijdrage wordt gevraagd voor deze reserve en door een bijdrage vanuit de gemeentelijke grondexploitaties op basis van een bijdrage per m2 verkochte grond. De mutatie van deze reserve is weergegeven in onderstaande tabel.

Verloop reserve Fonds Ruimtelijke kwaliteit

Stand per 31-12-2023	3.680.000
Verwachte stortingen vanuit gemeentelijke grondexploitaties	-
Verwachte stortingen vanuit anterieure overeenkomsten	140.000
Verwachte Bestedingen vanuit de reserve	150.000
Totaal mutaties 2024	-
Verwachte stand per 31-12-2024	3.670.000

Voorziening Nadelige grondexploitaties

Volgens de richtlijnen van de BBV moet een voorziening getroffen worden voor gemeentelijke grondexploitaties die een tekort laten zien op basis van een begroting op einde looptijd. Op basis van de jaarlijkse actualisatie van de gemeentelijke grondexploitatie wordt de hoogte van de voorziening herijkt. De voorziening wordt in mindering gebracht op de balanspost 'Onderhanden werk inzake grondexploitaties'.

Bijstellingen van de hoogte van de voorziening geschiedt middels verrekening met de reserve grondexploitatie.

Specificatie voorziening Nadelige grondexploitaties

Stand per 1-1-2024	286.000
Benodigd per 31-12-2024 (prognose)	
Baronie van Cranendonck	543.000
Rubenslaan 1	82.000
Bijstorting t.l.v. reserve grondexploitaties	-
Stand 31-12-2024 (prognose)	625.000

Risico's grondexploitaties

Voor de kwantificering van de risico's wordt onderscheid gemaakt in algemene (exploitatie)risico's en project specifieke risico's. Voor de complexen Baronie en Rubenslaan is de risico inschatting, uitgaande van een 'slecht weer scenario' (dit wil zeggen een verslechtering van het geprognosticeerd resultaat of het niet (geheel) kunnen verhalen van de door de gemeente Cranendonck gemaakte kosten), berekend op een bedrag van afgerond €330.000. Voor de complexen Neerlanden en Airpark zijn de geprognosticeerde resultaten dusdanig dat risico's opgevangen kunnen worden binnen het resultaat van de grondexploitatie.

In de vermogenspositie is rekening gehouden met een risicobedrag van € 200.000 voor reeds gestarte initiatieven (het niet geheel kunnen verhalen van de door de gemeente gemaakte kosten) en € 150.000 (algemeen voorbereidingsbudget) voor nieuwe initiatieven welke uiteindelijk niet doorgaan; totaal een risicobedrag van € 350.000. Het totale bedrag voor risico's komt daarmee uit op een bedrag van €350.000 plus €330.000 = € 680.000.

Reserve grondexploitaties

In de nota grondbeleid 2024 is opgenomen dat tussentijdse winstnemingen conform het BBV in de reserve grondexploitatie worden gestort. Vanuit de reserve grondexploitatie worden middelen gereserveerd om tekorten op te vangen in exploitaties. Daarnaast wordt de reserve grondexploitatie gebruikt op het moment dat een risico zich voordoet in een negatieve grondexploitatie. De hoogte van het risico is berekend op €680.000. Dit is tevens de minimale buffer. In 2025 verwachten we een bedrag van €266.000 aan tussentijdse winstnemingen en een toevoeging aan de voorziening nadelige grondexploitaties van €339.000.

Overzicht verloop reserve Grondexploitaties

Stand per 01-01-2024	553.000
Bijstorting voorziening nadelige grondexploitaties	-/ 339.000
Verwachte tussentijdse winstneming	266.000
Afsluiten gemeentelijke grondexploitaties	-
Storting ten laste van algemene reserve	125.000
Correctie boekwaarde particuliere plannen	p.m.
Saldo	605.000
Storting vanuit de algemene reserve om de minimaal berekende buffer te bereiken (bij de jaarrekening 2024 zal de daadwerkelijke hoogte van de afroaming worden berekend)	75.000
Stand 31-12-2024 (prognose)	680.000

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen bestaat uit “de relatie tussen de weerstandcapaciteit, zijnde de mogelijkheid waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen of onvoldoende voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie”. Of anders gezegd de mate waarin middelen vrijgemaakt kunnen worden om naast het afdekken van tekorten ook substantiële tegenvallers en risico's op te vangen (zonder aanpassing van beleid).

Voor het bepalen van het weerstandvermogen zijn drie zaken van belang:

1. De uiteindelijke resultaten van de grondexploitaties en particuliere plannen;
2. De risico's van/rondom grondexploitaties;
3. De stand en ontwikkeling van de reserve grondexploitatie.

Specificatie weerstandvermogen

Reserve grondexploitaties per 31-12-2024(prognose)	680.000
Nog te realiseren resultaten gemeentelijke grondexploitaties	5.591.000
Risico's dekking en verlies	-680.000
Risico minder winst	-379.000
Totaal weerstandvermogen per 31-12-2024	5..212.000

Er kan worden geconcludeerd dat de huidige reserve grondexploitatie en de geprognosticeerde positieve resultaten van de grondexploitaties ruimschoots de risico's afdekken.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Een groot vermogen is geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in onze gemeente. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, verkeer en vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het beheer en onderhoud van onze wegen, de openbare verlichting en het water, het openbaar groen en onze gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen (personeel en financiën) gemoeid. Deze paragraaf geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting, inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten daarvan.

Algemeen kaderstellend is:

Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025 vastgesteld in september 2020. Hierin is afgesproken dat het garantieniveau van de kapitaalgoederen niveau C is. Hierbij wordt gestreefd naar het onderhoudsniveau B-plus voor de belangrijkste openbare ruimte en infrastructuur. Twee keer per jaar wordt het niveau gemonitord.

Opstellen iBOR 2026-2030

Om het beheer van de openbare ruimte te continueren is het gewenst tijdig te starten met het opstellen van de nieuwe notitie BOR 2026-2030. Planning is om de nieuwe notitie voor het beheer van de openbare ruimte in 2025 door de raad te laten vaststellen. Bij de integrale notitie voor het Beheer van de Openbare Ruimte worden de volgende vakdisciplines meegenomen:

Wegen	Integrale afstemming groot onderhoud en vervangingen
Openbaar Groen	Vergroening openbare ruimte / beperken hittestress
Openbare Verlichting	Energiebesparing
Verkeersvoorzieningen	Afstemming en sturing verkeer
Straatmeubilair/speelvoorzieningen	Afstemming onderhoud en vervangingen
Rioleringen	Integrale afstemming groot onderhoud, afkoppelen, infiltreren en opvangen regenwater
Afval/reiniging	Afstemming inzameling afval en schoonhouden openbare ruimte
Energietransitie	Afstemmen plannen voor besparen energie

In 2024 starten we met de verkennende onderzoeken en inventarisaties voor het opstellen van de notitie BOR 2026-2030.

Hierin volgen we twee stappen:

1. In samenspraak met de raad worden de kaders en ambities vastgelegd;
2. Op basis van gestelde kaders en ambities wordt het uitvoeringsdocument gemaakt.

De benodigde kosten hiervoor worden geraamd op € 30.000,-. Waarvan € 10.000,- voor 2024 en € 20.000,- voor 2025 wordt opgenomen in de begroting.

Openbaar groen

Met de aanleg, het beheer en onderhoud van het gemeentelijke groen versterken we het groene en rustieke karakter van Cranendonck. Groen speelt een belangrijke rol in het behouden van en versterken van de eigen uitstraling van elke kern. Daarnaast draagt een robuuste groenstructuur bij aan het behalen van onze duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen, onder meer door het verminderen van hittestress en het bufferen van regenwater. Zo kunnen wij Cranendonck ook in de toekomst leefbaar houden voor alle inwoners. Product Openbaar groen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed “groen” is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025
- Rijksregels vellen houtopstanden
- Zorgplicht bomen (Boomveiligheidscontroles en beheer)
- Groenvisie Cranendonck 2024

Kosten onderhoud 2025

Ieder jaar wordt een werkplan groen opgesteld. Aangezien groen een levend kapitaalgoed is, kunnen we geen meerjarenplanning hiervoor maken. De gemeentelijke bomen worden in een vaste cyclus van vier jaar gesnoeid.

Onderhoudsachterstanden

De huidige onderhoudsbudgetten zijn afgestemd op het behalen van het kwaliteitsniveau C in de openbare ruimte. We trachten hiervoor niveau B te realiseren. Momenteel behalen wij niveau B.

De kwaliteit van ons bomenbestand is achterstallig omdat hieraan al jaren geen regulier periodiek onderhoud heeft plaatsgevonden. Momenteel maken we een inhaalslag. De planning is dat we in 2025/2026 alle snoeiachterstanden hebben weggewerkt.

Ontwikkelingen

In 2024 is een nieuwe groenvisie vastgesteld. Op basis hiervan stellen we een nieuw uitvoeringsprogramma op, waarbij de nadruk komt te liggen op klimaatadaptatie, soortenrijkdom, en een gezonde leefomgeving.

Wegen

De “Wegen” zijn een onderdeel van het programma 1: Wonen + Leven. Voor de verkeersveiligheid en sturing van het verkeer zijn continue verbeteringen aan het wegennet nodig. Onderhoud en vernieuwing van dorpskernen, rustlocaties en recreatieve fietspaden stimuleren ook recreatie, toerisme en bedrijfsontwikkelingen. Ontwikkelingen zorgen ook voor een betere woon- en leefklimaat. Met het tijdig uitvoeren van voldoende en effectief onderhoud wordt de levensduur van de verhardingen verlengd. Voor de duurzaamheid en het vernieuwen van de openbare ruimten worden de projecten integraal afgestemd. Deze afstemming vindt plaats met rioleringen op het gebied van het afkoppelen van regenwater, openbaar groen en nieuwbouwprojecten.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen “wegen” is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in 2020 Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Beheerplan wegen 2021-2025, vastgesteld door het college december 2020.
- Wet- en regelgeving zoals:
 - o De Wegenwet en Wegenverkeerswet
 - o Risico- en schuldaansprakelijkheid
 - o Wet milieubeheer, Besluit bodemkwaliteit en Geluid
 - o Duurzaamheid
 - o Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP) 2017 – 2025, vastgesteld in april 2017.
- De kwaliteit van de wegen is mede vormgegeven op basis van de CROW (Centrum voor Regelgeving in de Grond-, Wegen- en Waterbouw) richtlijnen.

Kosten onderhoud in 2025

Het “Beheerplan wegen 2021- 2025” gemeente Cranendonck vormt de basis voor het bepalen van de benodigde onderhoudsmiddelen voor het dagelijks onderhoud (DO) en het reguliere grotere onderhoud (GO). De actuele technische kwaliteit van de wegen kan continue veranderen door het versneld verouderen van de verhardingen door winterse invloeden, zware transporten etc. Dit is een continu doorlopend proces welke wordt gemonitord en waar nodig bijgesteld. Ieder jaar worden op basis van de laatste wegininspecties en schouwgegevens de definitieve onderhoudsmaatregelen bepaald. Voor het bepalen van de kwaliteit van de wegen is het garantieniveau C leidend. Bij de hoofdwegen en centra wordt gestreefd naar het onderhoudsniveau C-plus. De onderhoudsprojecten worden integraal afgestemd met verkeersmaatregelen, reconstructies en rioleringsprojecten.

Naast het dagelijks en groot onderhoud worden op basis van aanvullende verhardingsonderzoeken en adviseringen de jaarlijkse vervangingsinvesteringen bepaald. In 2025 wordt de nieuwe notitie voor het integrale Beheer Openbare Ruimte voor de periode 2026-2030 opgesteld. In deze notitie worden ook de jaarlijkse vervangingsinvesteringen voor deze periode meegenomen. Deze notitie is ook de basis voor het “Beheerplan wegen 2026-2030”.

Voor het uitvoeringsjaar 2025 zijn geen nieuwe vervangingsinvesteringen opgenomen. De planning is om in 2025 de lopende vervangingsprojecten welke in 2024 zijn gestart te realiseren. Deze projecten zijn het onderhoudsproject Meemortel en enkele woonstraten nabij het centrum van Budel.

Onderhoud wegen

Het onderhoud aan de wegen kan onderverdeeld worden in:

- Het beheren en verzorgen van het dagelijks en groot onderhoud van het gemeentelijk wegennet en recreatieve fietspaden.
- Onderhoud van de civieltechnische kunstwerken. Uitvoering van rehabilitaties (vervangingen).
- Het afhandelen van meldingen en calamiteiten.
- Onderhouden en beheren wegmarkeringen en straatmeubilair.
- Het uitvoeren van onderhoud aan de half- en onverharde wegen en paden. Beheer en onderhoud van de bermen.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden. In de meerjarenplanning stemmen we het onderhoud integraal af op de geplande reconstructies, verkeersmaatregelen, rioleringsprojecten en werkzaamheden nutsbedrijven. Bij deze wegen en pleinen worden de gewenste kwaliteitsambities

voor het beheer en onderhoud tijdelijk lager aangehouden. Voor de verkeersveiligheid schouwen we periodiek en wordt benodigd klein onderhoud en serviceonderhoud verricht.

Openbare verlichting (elektrische installaties)

Openbare verlichting verbetert de leefbaarheid, de sociale- en verkeersveiligheid. Een belangrijk aandachtspunt is ook duurzaamheid en energiebesparing. Het product Openbare Verlichting maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'elektrische installaties' is het volgende kaderstellend:

- Notitie Beheer Openbare Ruimte 2021-2025, vastgesteld door de Raad in 2020. Hierin staat het gewenste kwaliteitsniveau beschreven.
- Richtlijn NPR 13201 (Nederlandse Praktijk Richtlijn voor de kwaliteitscriteria van openbare verlichting).
- Nieuwe ontwikkelingen in de woonkernen.
- Nationaal energie-/klimaatakkoord.

Kosten onderhoud 2025

Binnen de vastgestelde beheerkaders onderhouden wij de openbare verlichting. In reactie op eigen waarneming of meldingen van anderen repareren we defecten op adequate wijze. De huidige onderhoudsbudgetten zijn toereikend voor dagelijks onderhoud.

Verduurzaming (verLEDding) van de openbare verlichting

Om tot de 50% energiebesparing (2013-2030) van het energieakkoord te komen is in 2023 gestart met de "verLEDding" van de openbare verlichting. Ongeveer 65% van de openbare verlichting bestaat vanaf dan uit duurzame LED-verlichting. De vervangingsinvesteringen voor de overige openbare verlichting wordt in het nieuwe investeringsprogrammanotitie "Beheer Openbare Ruimte" (2026 en verder) opgenomen.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Speelvoorzieningen

Spelen is voor kinderen van groot belang voor hun lichamelijke en geestelijke ontwikkeling. Daarnaast nodigt een veilige openbare speelruimte uit tot actief bewegen. Product Speelvoorzieningen maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'speelvoorzieningen' is het volgende kaderstellend:

Veiligheid van de speeltoestellen wordt getoetst aan de hand van wettelijke richtlijnen.

Kosten onderhoud 2025

De jaarlijkse inspecties en de daaruit voortvloeiende onderhoudswerkzaamheden kunnen binnen het onderhoudsbudget worden betaald. Volgens de vastgestelde besluitvorming is er geen ruimte voor vervangingsinvesteringen op krimplocaties.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Uitvoering projecten ter verbetering van kapitaalgoederen

Conform eerder genomen besluiten bouwen we de locaties met speeltoestellen af van 58 naar 16 locaties. De natuurlijke levensduur van de toestellen is leidend voor de afbouw. Wanneer alle speeltoestellen zijn verwijderd aan de hand van de natuurlijke levensduur, blijven de locaties wel bestaan als speelveld of groenstrook.

Ontwikkelingen 2025

Steeds vaker komen er verzoeken of vragen van inwoners met betrekking tot speelplekken: een crossbaan, een calisthenicspark of het verzoek om een speelplaats te verplaatsen van locatie. We juichen ideeën en verzoeken van inwoners toe, en dagen ze uit om met de buurt in gesprek te gaan over hun ideeën om het draagvlak te vergroten. Doordat het initiatief van inwoners komt, is de kans groter dat de nieuwe vormen van deze speelplekken intensiever gebruikt worden. Als gemeente stimuleren we, denken we proactief mee en wordt gekeken naar de (on)mogelijkheden.

Riolering & water

Alle inwoners en bedrijven in de gemeente Cranendonck hebben baat bij een goed en functioneel rioolstelsel uit oogpunt van volksgezondheid, voorkomen van wateroverlast en milieubescherming. Daarnaast draagt doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater bij tot een aangenaam woonklimaat met een groen karakter. “Riolering & Water” maakt onderdeel uit van programma 1: Wonen + Leven.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen ‘riolering & water’ is het volgende kaderstellend:

- De Wet milieubeheer (afvalwaterzorgplicht)
- Waterwet (hemelwater- en grondwaterzorgplicht)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2021 – 2025 (vastgesteld oktober 2020): dit is een wettelijke verplichting die is vastgelegd in de wet milieubeheer artikel 4.22. Het huidige vGRP is vertaald in de begroting 2024.

Kosten onderhoud in 2025

In het vGRP is weergegeven hoe de gemeente haar zorgplichten de komende planperiode vorm zal geven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn ook in het plan verwerkt. In het vastgestelde vGRP 2021-2025 zijn de lasten en inkomsten voor het product riolering onderbouwd voor de periode 2021-2025.

Onderhoudsachterstanden

Er zijn geen onderhoudsachterstanden.

Uitvoering projecten ter verbetering van kapitaalgoederen

Conform het vGRP 2021-2025 voeren we vervangings- en verbeteringsinvesteringen uit. Binnen de financiële kaders van het vGRP 2021-2025 vinden jaarlijks verschuivingen plaats. Voor 2025 zijn de investeringen geraamd op € 2.565.000. In de programmabegroting, programma 1, productgroep 4, taakgroep Riolering 2025 is een omschrijving opgenomen van de investeringen.

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente verzorgt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. De gemeentelijke gebouwen zijn onderdeel van programma 1: Wonen + Leven en programma 2: Economie + Ondernemen.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'gebouwen' is het volgende kaderstellend:

- Nota gemeentelijke gebouwen, vastgesteld september 2016.
- Gebouwen dienen te voldoen aan de wettelijke eisen.
- De Raad heeft op 29 september 2020 het MJOP 2020 –2034 vastgesteld. Daarmee is het MJOP mede kaderstellend.

Kosten onderhoud 2025

De middelen voor dagelijks onderhoud worden uit de exploitatie bekostigd. Klachtonderhoud en dagelijks onderhoud is niet actueel begroot, insteek is dat we dit verder oppakken eind 2024 en begin 2025. De middelen voor meer jaren onderhoud (MJOP) worden uit de voorziening onderhoud gebouwen onttrokken. In het Meerjarig Onderhoudsplan 2020-2034 is de Meerjarenplanning van de voorziening onderhoud gebouwen bijgesteld. De extra lasten die voortvloeien uit het MJOP 2020-2034 zijn opgenomen in deze begroting.

Ontwikkelingen 2025

Met meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) 2020-2034 is inzichtelijk gemaakt wat de kosten zijn die (theoretisch) de komende jaren op ons afkomen. Het MJOP was stap één als onderdeel van het totaalplaatje. Het duurzaamheidsmeerjarenonderhoudsplanung (DMOP) gaat in op het onderhoud dat nodig is om te voldoen aan de duurzaamheidseisen die gesteld worden vanuit het Rijk. De energiescans bieden een eerste basis voor de later op te stellen verplichte routekaart verduurzaming gemeentelijke gebouwen.

Na het MJOP en DMOP volgen de investeringsplannen (MJIP). De MJIPs geven aan welke investeringen nodig zijn bij vervanging en/of renovatie. Hierbij gaat het dus om aanvullende kosten ten opzichte van het MJOP waarin alleen het groot onderhoud is opgenomen. Het MJIP maakt het mogelijk voor de langere termijn keuzes te maken in vastgoed. Doordat inzichtelijk is welke investeringen wanneer nodig zijn kan een goede afweging gemaakt worden of deze investering nog wenselijk is of gekozen wordt voor andere oplossingen. Voor een Meerjaren Investeringsplan (MJIP) wordt een totaalbudget van € 80.000 aangevraagd om dit op te laten stellen. Dit project zal eind 2024 begin 2025 plaatsvinden. De dekking vindt plaats uit reserve verduurzaming gemeentelijke gebouwen.

Gemeentelijke sportaccommodaties

De sportaccommodaties maken deel uit van programma 3: Toerisme + Recreatie. De gemeente wil een gevarieerd aanbod aan sportactiviteiten ondersteunen. Hierbij werd de verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van de accommodaties zoveel mogelijk bij de gebruikers (lees: verenigingen) neergelegd.

Voor het onderhoud van het kapitaalgoed 'sportaccommodaties' is het volgende kaderstellend:

- Actualisering MJOP/MJIP).
- Actualisering van de onderhoudscontracten inclusief onderhoudsbijdrage.
- Nulmeting sportvelden inclusief onderhoudsadvies.
- Groot onderhoud sportvelden en lichtmasten worden terug opgenomen in het gemeentelijke onderhoud.

We gaan afspraken tussen gemeente en verenigingen met betrekking tot onderhoud en beheer evalueren, o.a. aan de hand van beide nul- metingen. Daarbij willen we dat de rollen en taken duidelijk op papier komen te staan en aansturen op nieuwe onderhoudscontracten waarbij verenigingen kunnen kiezen uit drie onderhoudsvormen en een daarbij passende onderhoudsbijdrage. Tevens zal het groot onderhoud van de velden inclusief het onderhoud van de lichtmasten terug gaan naar de Gemeente om hiermee gezonde en duurzame sportaccommodaties te kunnen garanderen. De verenigingen hebben te kampen met een vrijwilligersterugloop. De zelfredzaamheid voor verenigingen wordt gewaarborgd doordat verenigingen kunnen kiezen uit drie onderhoudscontracten en een hierbij passende onderhoudsbijdrage.

Kosten onderhoud 2025

De onderhoudskosten zijn verwerkt in het meerjarig onderhoudsplan van de gemeentelijke gebouwen. Het dagelijks en groot onderhoud van de bouwhallen is via de huur-, gebruiksovereenkomst belegd bij de verenigingen.

Ontwikkelingen 2025

De sportaccommodaties voldoen aan de veiligheidsnormen. Hierop wordt jaarlijks gecontroleerd. In 2025 worden de afspraken met de verenigingen vereenvoudigd en transparant, waarbij iedere vereniging weet waar zij voor aan de lat staan.

Onderhoud & vervanging Tractie

Tractie (rollend materieel gemeentewerf) is een onderdeel van de gemeentelijke kapitaalgoederen. De tractie wordt gebruikt voor de producten openbare groen, sport, riool, openbare gebouwen, evenementen enzovoort.

Het wagenpark is inmiddels aan zijn technische levensduur waardoor we over gaan tot vervanging hiervan. Dit zal gebeuren in de komende jaren 2024-2025-2026-2027. Hierbij worden voor de aanschaf de volgende kaders meegenomen:

- Tractiemiddelen dienen betrouwbaar in de bedrijfsvoering en veilig te zijn. Tractiemiddelen dient te voldoen aan de wettelijke eisen.
- Tractiemiddelen zijn elektrisch, mits dit past in het gebruik (technisch) ervan.

De totale kosten voor de vervanging van de tractiemiddelen (alle jaren) is € 911.930,-.

Kosten onderhoud 2025

We vragen geen extra middelen aan voor het onderhoud.

Ontwikkelingen 2025

Vanaf 2024 en verder dient het wagenpark in stappen vervangen te worden, de voertuigen hebben hun technische levensduur bereikt. Omdat het gaat om 10 voertuigen is het voorstel dit getrapt te doen in 3 opvolgende jaren (2024, 2025, 2026). Hierbij is de insteek om zoveel als mogelijk, vanuit duurzaamheid, het wagenpark elektrisch uit te voeren. Dit is mits dat er elektrische voertuigen beschikbaar zijn voor het type werk wat gedaan dient te worden.

In 2025 zal de tractor worden vervangen en in 2027 zullen de graaflaadcombinatie (JCB) en wat kleinere zaken worden vervangen om zo goed te kunnen blijven functioneren.

Paragraaf Subsidies

Algemeen

De gemeente levert een financiële bijdrage aan diverse instellingen en verenigingen in de vorm van subsidies. De subsidies zijn verwerkt in de programma's van de programmabegroting 2025. In totaal gaat het om een bedrag van circa € 4,7 miljoen. In 2025 wordt naast de basisvoorzieningen onderzoek gedaan naar de inrichting van publieke voorzieningen wat invloed kan hebben op de subsidieaanvragen. In deze paragraaf subsidies is het totaalbeeld van de subsidies opgenomen.

Soorten subsidies

Subsidie is 'de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen en diensten' (artikel 4:21 van de Awb).

De Awb eist dat gemeenten de grondslag voor het verstrekken van subsidie vastleggen in een algemeen verbindend voorschrift (= subsidieverordening), dat door de raad is vastgesteld. Hierop zijn vier uitzonderingen mogelijk:

1. Subsidies die worden verleend in afwachting van de totstandkoming van een wettelijk voorschrift. Het wettelijk voorschrift moet dan binnen een jaar tot stand zijn gekomen;
2. Subsidieregelingen die door de Europese Unie zijn vastgesteld;
3. Indien de begroting de subsidieontvanger specifiek vermeldt en het bedrag aangeeft waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld (subsidieverstreking op basis van een begrotingspost);
4. Eenmalige subsidies, mits deze voor ten hoogste vier jaren wordt verstrekt.

Bij bovenstaande uitzonderingen blijft gelden dat de procedure voor subsidieverstreking moet voldoen aan de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht. Ook is het uitgangspunt dat de subsidie moet worden verstrekt voor een doel dat bijdraagt aan de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Er zijn diverse soorten subsidies, elk met eigen kaders en richtlijnen:

1. Stimuleringssubsidies: een eenmalige subsidie voor een activiteit/activiteiten met een eenmalig of experimenteel karakter; of een eenmalige subsidie voor activiteiten waarvan het college heeft aangegeven dat ze die wil stimuleren.
2. Budgetsubsidies: een subsidie voor activiteiten die bij voortduring dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden en die op grondslag van meetbare activiteiten wordt verleend aan (professionele) organisaties, waarbij een uitvoeringsovereenkomst met de organisatie kan worden gesloten.
3. Accommodatiesubsidie: een subsidie die bijdraagt aan de kosten van een accommodatie.
4. Activiteitsubsidie: een subsidie voor activiteiten die bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen en bij voortduring dan wel periodiek (één jaar of langer) plaatsvinden waarmee de gemeente aangeeft het aanbod van bepaalde activiteiten door een organisatie van belang te vinden.
5. Basissubsidies: optelsom van activiteiten- en accommodatiesubsidie.

Beleid

Het beleid met betrekking tot subsidies is vastgelegd in het subsidiebeleid, de subsidieverordening van de gemeente Cranendonck en bijbehorende nadere subsidieregels 2022. In 2021 is de Algemene subsidieverordening Cranendonck 2021 vastgesteld. In deze subsidieverordening zijn onder andere begripsbepalingen geactualiseerd en is de datum van indienen van de vaststelling en de aanvraag aangepast. Op basis van het koersdocument en in overleg met verenigingen worden de nadere subsidieregels geactualiseerd en vastgesteld. De nadere regels zijn een bevoegdheid van het college.

Het subsidiebeleid geeft weer welke uitgangspunten de gemeente hanteert bij de toepassing van het instrument subsidie. Deze uitgangspunten vormen het kader voor de uitwerking van de subsidieverordening en de subsidieregels.

In de subsidieverordening staat de procedure van aanvraag, verlening, verantwoording en vaststelling van subsidies inclusief hieraan gekoppelde voorwaarden. Ook zijn er de administratieve

verplichtingen (termijnen, te overleggen bewijsstukken, etc.) in opgenomen. Basis voor de verordening zijn de bepalingen zoals opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht.

In de nadere regels, aangepast in 2022, wordt aangegeven hoe de hoogte van de subsidie wordt berekend en aan welke eisen en verplichtingen een aanvrager moet voldoen.

De gemeente streeft voor de diverse beleidsterreinen specifieke doelstellingen na. Subsidie wordt ingezet als middel om bepaalde maatschappelijke doelstellingen te behalen, bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen te stimuleren.

De doelstellingen zijn uitgewerkt en vastgelegd in diverse beleidsplannen. Daarnaast wordt aangesloten op de strategische visie. De volgende algemene doelstellingen kunnen worden genoemd:

Wonen en leven

De gemeente biedt de mogelijkheid om burgers in elke kern samen te laten komen. Hierdoor versterken we de sociale cohesie. Onze burgers wonen in een omgeving waarbij ze tevreden zijn over het beheer van de openbare ruimte.

Kunst en cultuur

De gemeente biedt haar inwoners de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan (lokale) kunst- en culturele activiteiten. Onderdeel hiervan is het behoud van de eigen identiteit van Cranendonck.

Sport

De gemeente biedt haar inwoners, met speciale aandacht voor jeugd en mensen met een beperking, de mogelijkheid kennis te maken met en deel te nemen aan een gevarieerd aanbod aan sport- en beweegactiviteiten.

Zorg

De gemeente stimuleert dat inwoners, van jong tot oud, zich kunnen ontplooien en verantwoordelijkheid nemen. Inwoners doen mee in de samenleving.

Subsidieplafond

De gemeente Cranendonck werkt met een subsidieplafond. Dit subsidiebudget is het bedrag dat gedurende een subsidiejaar ten hoogste beschikbaar is voor verstrekking van basis- en stimuleringsubsidies. Het subsidiebudget kent een plafond dat voor 2025 wordt vastgesteld op € 577.548, dit is het plafond van 2024 verhoogd met een index van 2,3%. Door de gemeenteraad is besloten om het subsidieplafond in 2024 met € 5.000 te verhogen voor subsidiering van legeskosten. Daarmee is jaarlijks maximaal € 20.000 binnen het totale subsidiebudget beschikbaar voor stimuleringsubsidies. Bij een subsidieplafond worden subsidies verstrekt zolang er middelen beschikbaar zijn. Als het budget op is, wordt een subsidieverzoek in principe afgewezen. Voor de manier waarop de middelen worden verdeeld, zijn nadere (subsidie)regels vastgesteld.

Vanwege de huidige manier van subsidiëren, op basis van maatschappelijke doelstellingen, ondernemen verenigingen extra activiteiten om aan meer maatschappelijke doelstelling een bijdrage te kunnen leveren en daarmee meer subsidie ontvangen. Hiermee lijkt het subsidiebeleid een gewenst effect te behalen namelijk de bijdrage aan de doelstellingen van gemeentelijk beleid.

Financieel overzicht subsidies

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de subsidiebedragen zoals voorgesteld voor de begroting 2025.

Basissubsidies	Verwachting 2025	557.548
Stimuleringsubsidies	Maximaal budget	20.000
	Totaal subsidiebudget (€ 564.562,99 met index van 2,3%)	577.548
Budgetsubsidies	Subsidies op basis van overeenkomsten	2.227.003
	Subsidie o.b.v. historische grondslag	31.500
Andere regelingen	Bijdragen:	
	Bibliotheken Budel en Maarheeze	482.200
	GGD (incl basisdeel)	841.198
	GGD (maatwerkdeel JGZ)	49.588
	Gemeenschapshuizen:	
	*de Reinder, Budel-Schoot	34.300
	*de Schakel, Budel-Dorplein	6.081
	*de Borgh, Budel (Theatercommissie de Borgh)	15.000
	Stichting Cultuur Maarheeze	17.000
Totaal subsidies		4.281.418

Budgetsubsidies vallen alleen onder de werking van het subsidiebeleid voor zover het gaat om de toepassing van aanvraag- en afhandeltermijnen. Inhoudelijk wordt per budgetgesubsidieerde instelling de subsidie bepaald. Er zijn geen algemeen geldende criteria voor deze instellingen (bijvoorbeeld voor het berekenen van de subsidie), zodat ook geen sprake is van een algemeen geldend subsidieplafond voor budgetsubsidies.

Te ontvangen subsidies

In de afgelopen jaren is gestart met het structureel actief zoeken naar subsidiemogelijkheden voor gemeentelijke projecten-activiteiten door middel van de inzet van een subsidioloog. Hier worden positieve resultaten mee geboekt, waardoor er meer middelen beschikbaar komen voor bepaalde projecten en ontwikkelingen binnen onze gemeente. Voor 2025 wordt deze werkwijze voortgezet.

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de robuustheid van de gemeentelijke begroting. In deze paragraaf beschrijven wij hoe sterk de gemeente is om onvoorziene, financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid daarvoor veranderd hoeft te worden. Om dit te kunnen beoordelen, moeten we inzicht hebben in de omvang en achtergronden van de aanwezige weerstandscapaciteit en de risico's die voor onze gemeente aanwezig zijn. In de afgelopen jaren hebben we het risicomanagement verder doorontwikkeld en ook in 2024 zetten we hier verdere stappen in.

Met die doorontwikkeling in 2025 streven we een aantal specifieke doelen na:

Het inzicht krijgen in de risico's met financiële gevolgen die de gemeente Cranendonck loopt en dit inzicht actueel houden.

Dit doel is gericht op het in kaart brengen van de risico's van de gemeente, zodat er meer inzicht is in mogelijke gebeurtenissen die negatieve gevolgen voor de gemeente met zich meebrengen.

Het inzicht krijgen in de risico's met niet financiële gevolgen die de gemeente Cranendonck loopt en dit inzicht actueel houden.

Dit gaat over politiek/bestuurlijke, juridisch/wettelijke, technische/ICT, organisatorische, geografisch/ruimtelijke, maatschappelijke, imago- en frauderisico's. Ook gaat het hier om het beheersen van de rechtmatigheidsrisico's in relatie tot de rechtmatigheidsverantwoording door het college.

Het doorontwikkelen van een effectieve frauderisico methode

Van een gemeente als lokale overheidsinstantie wordt verwacht dat zij volkomen integer en onkreukbaar is. Dit komt voort uit het feit dat we met belastinggelden werken en vaak een monopolie positie hebben. De controlerend accountants van Nederlandse gemeenten schenken daarom bijzondere aandacht aan risico's van fraude, corruptie en niet-integer gedrag. Die aandacht aan fraude wordt steeds explicieter en is de accountant inmiddels verplicht in zijn controleverklaring rapporteren over frauderisico's en de beheersing ervan.

Frauderisico's zijn altijd aanwezig geweest, maar de kans op fraude wordt wel groter. Dit komt door de uitbreiding van taken, vooral in het sociaal domein. Hierdoor zijn er meer geldstromen, contractpartijen en facturen, wat meer mogelijkheden biedt voor fraude. Daarnaast zien we een groeiende verwevenheid van de criminele onderwereld met de bovenwereld, wat ondermijning in de hand werkt. Ook is er een toename van cybercriminaliteit, zoals identiteitsfraude en diefstal van gegevens en data.

Daar komt bij dat gemeentes en gemeenschappelijke regelingen zelf moeten verantwoorden of ze (financieel) rechtmatig hebben gehandeld. 'Misbruik en oneigenlijk gebruik' is daarin een apart criterium. Fraudepreventie draait niet alleen om harde, 'technische' controles, maar vooral om het gedrag van mensen. Zogenaamde soft controls vormen dan ook een belangrijk, vaak minder ontwikkeld, onderdeel van preventie.

Kortom, fraudepreventie en -detectie zijn niet alleen technische aangelegenheden, maar hebben ook betrekking op gedrag, integriteit en de relatieve effectiviteit van verschillende beheersmaatregelen. Het is essentieel dat we blijven investeren in het identificeren en voorkomen van fraude om het vertrouwen van onze inwoners te behouden en een transparante en integere overheid te waarborgen.

De fraudedriehoek is een manier om te begrijpen waarom mensen frauduleuze dingen doen. Het bestaat uit vier delen: druk/motivatie, gelegenheid en rationalisatie.

Gelegenheid: krijg ik de kans om te frauderen door hiaten in onze processen/computersystemen?

Wat is de pakkans?

Druk/motivatie: wat is de (achterliggende) reden om te frauderen? Word ik door iemand gedwongen, heb ik geld nodig, is het de kick of uitdaging om te zien wat er kan, etc.

Rationalisatie: kan ik de handeling voor mezelf goedpraten (ik verdien meer dan dat ik krijg, niemand mist het, ik betaal het wel terug)?

Het begrijpen van fraude draait om het vinden van een balans tussen het systeem en menselijk gedrag, en ook tussen hard en soft controls. Dit helpt bij het verkrijgen van een dieper inzicht in de risico's van fraude in onze organisatie.

Iedereen die iets te maken heeft met onze gemeente moeten er op kunnen vertrouwen dat wij op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. De gemeente beschikt over een uitgebreid scala aan zogenaamde soft controls. Iedere medewerker van de gemeente Cranendonck legt bij indiensttreding een ambtseed of ambtsbelofte af en overlegt een verklaring omtrent gedrag. Daarnaast beschikt de gemeente Cranendonck over vastgestelde regeling en gedragscodes, onder andere op het gebied van nevenwerkzaamheden en financiële belangen, welke openbaar beschikbaar zijn. De gemeente Cranendonck beschikt daarnaast over een regeling melden vermoeden misstanden en in de organisatie is een vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld waarbij eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld.

Daar hebben we in 2024 een frauderisico analyse aan toegevoegd. Met een digitale enquête hebben we een selecte steekproef onder 30 medewerkers bevraagd op hun ervaring met 10 organisatiekenmerken die van invloed kunnen zijn op een verhoogd of verlaagd frauderisico en op een mogelijke waarneming van 8 fraude indicatoren.

De geënquêteerde organisatiekenmerken zijn: rigiditeit beleid & regels, samenwerking, organisatie loyaliteit, opstelling bestuur, organisatiestructuur, interne communicatie, sfeer & relaties, sturing op resultaten, waardering en feedback.

Voor de fraude-indicatoren hebben we op 8 indicatoren bevraagd: beïnvloeding bestuur/management cijferpresentaties, bewaking bedrijfsvoering, informatieverstrekking, documentatie transacties, functiescheidingen, marktconformiteit taxaties/prijzen, memoriaal boekingen en als laatste onafhankelijke selectie leveranciers en aannemers.

De enquête is opgezet met een zogenaamde 6-puntschaal waarbij de 1-score het laagste en 6 de hoogste score is op frauderisico verhogende organisatiekenmerken. Voor de fraude indicatoren gaat het om het waarnemen van: 1 = nooit tot 6 = regelmatig. Natuurlijk is gaat het hier niet om een statistisch wetenschappelijk gevalideerd onderzoek. Het gaat meer om een subjectieve peiling waar aandachtspunten uit voortkomen. Omdat het een 6-puntsscore betreft, beschouwen we alle scores op de kenmerken en indicatoren die gemiddeld hoger dan 3 scoren als een aandachtspunt. Die analyse leidde in 2024 tot de volgende aandachtspunten:

Organisatiekenmerken met invloed op fraude risico:

Redelijk/bedoeling:1 – Rigide / zwart-wit: 6

- Rigiditeit beleid & regels: gemiddeld 3,4 met 36% score 4 en 5

Collegiaal/horizontaal:1 – Verticaal bureaucratisch: 6

- Organisatiestructuur: gemiddeld 3,4 met 45% score 4,5 en 6

Efficiënt sturen op resultaten en doelen:1 – Harder werken/sturen op incidenten: 6

- Resultaatsturing: gemiddeld 3,4 met 49% score 4 en 5

Motiverend goed werk maakt verschil:1 – Ongelijke prestatie gelijk behandeld:6

- Waardering: gemiddeld 3,2 met 35% 4,5 en 6

Deze aandachtspunten worden aan de directie en het teammanagement voorgelegd ter validatie in de verschillende teams. Daar ligt de bevoegdheid en verantwoordelijkheid vanuit de leiderschaps- en managementrollen om te beoordelen of en hoe het nodig is onze besturingsfilosofie duidelijker in de organisatie kenbaar te maken.

Fraude-indicatoren:

Informatie wordt snel en goed geleverd: 1 – Lastig om de (goede) informatie te krijgen:6

- Informatieverstrekking: gemiddeld 3,3 met 37% score 4 en 5

Makkelijk vindbaar: 1 - Moeilijk vindbaar: 6

- Documentatie transacties: gemiddeld 3,2 met 43% score 4 en 5

Bij alle relevante processen:1 – Onduidelijkheid in functiescheidingen: 6

- Aanwezigheid functiescheidingen: gemiddeld 3,1 met 39% score 4 en 5

De aandachtspunten bij de fraude-indicatoren worden door concern control opgepakt door het beoordelen en waar nodig aanpassen van relevante processen. De functiescheidingen zijn voor de financiële rollen al verwerkt in de nieuwe budgethoudersregeling 2024. Informatieverstrekking en documentatie vragen vooral aandacht bij de beschikbaarheid en het gebruik van het document management systeem. De recente overgang naar het gebruik van MS Teams is al een kwaliteitsverbetering van decentrale naar centrale opslag van informatie en documentatie.

In het eerste kwartaal van 2025 wordt deze analyse herhaald zodat er mogelijk een ontwikkeling zichtbaar wordt.

Actuele ontwikkelingen op het weerstandsvermogen 2025

De hoge inflatie uit de afgelopen jaren lijkt te zijn beteugeld hoge inflatie. De krapte op arbeidsmarkt blijft daarentegen waarschijnlijk ook nog in 2025 zeer voelbaar. Beide ontwikkelingen blijven van invloed op de gemeentelijke bedrijfsvoering. Ondanks dat de inflatie wat afneemt hebben we nog wel te maken met loon en prijsstijgingen bij onze gemeenschappelijke regelingen. Die hebben dit voorjaar in hun begrotingen voor 2025 rekening gehouden met ook aanzienlijke loon- en prijscompensatie in hun exploitaties. De groei van het beroep op de jeugdzorg, en met name de specialistische zorg, blijft moeilijk beheersbaar. De hervormingsagenda is nog onvoldoende concreet om de volumegroei te stoppen. Het Rijk lijkt ook nog niet van zins de tekorten die daardoor ontstaan bij de gemeenten te compenseren. Ook voor de zorgverleners geldt dat loon- en prijscompensatie ook worden doorbelast. Bij de actualisatie van deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is het daarom zaak een zo goed mogelijke inschatting te maken van de risicogevolgen van algemene en macro-economische ontwikkelingen. Dat benadrukt het belang van een solide financiële positie om onverwachte tegenvallers te kunnen opvangen. Naast het risico als gevolg van economische ontwikkelingen houden we ook steeds meer rekening met de risico's van informatie (on)veiligheid en cyberbedreigingen. De experts zijn het erover eens dat overheidsorganisaties ooit geraakt worden door cybercriminelen. Het is dus niet de vraag of, maar wanneer en in welke mate dat impact heeft. Voor de beheersing van dit risico zijn we gedeeltelijk afhankelijk van de dienstverlening van de GRSA2.

Verschillende soorten risico's

Bij het inventariseren van risico's is het van belang om een onderscheid te maken tussen jaarlijks terugkerende risico's en risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar. Er zijn risico's, zoals onzekerheden ten aanzien van de hoogte van de algemene uitkering, die van invloed zijn op het beleid van de gemeente, die elk jaar voorkomen en daarmee structureel van aard zijn. Dit betekent echter niet dat de kans op het risico en het financieel gevolg bij het voorkomen van het risico elk jaar hetzelfde is. Deze risico's worden elk jaar opnieuw gekwantificeerd.

Daarnaast zijn er risico's die specifiek zijn voor een bepaald jaar, omdat er in dat jaar bijvoorbeeld een project loopt dat risico's met zich meebrengt. Dit soort risico's, zoals vertraging van een project door externe omstandigheden, moet elk jaar opnieuw in beeld worden gebracht. Bepaalde ontwikkelingen, spelen niet elk jaar en zijn daardoor enkel in bepaalde jaren een risico.

Het risicoprofiel verschilt hierdoor van jaar tot jaar. Niet alleen de risico's verschillen qua kans en impact, maar ook de benodigde weerstandscapaciteit verschilt per jaar.

Naast jaarlijkse, structurele risico's en specifieke risico's per jaar zijn er ook nog risico's die niet te kwantificeren zijn. Hierbij gaat het om risico's die niet uit te drukken zijn in financiële middelen, maar waar we wel rekening mee moeten houden. Daarbij gaat het om risico's in de kwaliteit van dienstverlening, juridische procedures, ICT applicaties, HRM processen en dergelijke.

Wat is weerstandscapaciteit?

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te vangen. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de uitvoering van taken op het huidige niveau. Structurele weerstandscapaciteit omvat de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's. Hoe groot de totaal minimaal beschikbare weerstandscapaciteit moet zijn, is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt.

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De algemene reserve voor enerzijds het opvangen van risico's waarvoor geen voorziening is getroffen zonder dat de uitvoering van het reguliere beleid van de gemeente wordt verstoord (= ondergrens) en anderzijds een vrij aanwendbaar deel.
- Vanuit het BBV is de gemeente verplicht om een post 'onvoorziene uitgaven' op te nemen in de begroting. Deze post is bedoeld voor het opvangen van onvoorzienbare, niet uitstelbare en onontkoombare uitgaven.
- De vrij aanwendbare bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de gemeente een bepaalde bestemming heeft gegeven. Er is echter voor gekozen om de vrij aanwendbare bestemmingsreserves niet mee te nemen in de beschikbare weerstandscapaciteit. Aanwending van deze reserves kan namelijk negatieve gevolgen hebben voor bestaande voorzieningen.
- Stille reserves bestaan uit het verkoopresultaat (verkoopopbrengst minus lagere boekwaarde) van bijvoorbeeld groenstroken, gronden, gebouwen en aandelen, voor zover de verkoop binnen één jaar te realiseren is, de verkoop niet leidt tot een gat in de begroting en de verkoop de taakuitoefening van de gemeente niet aantasten. Omdat deze stille reserves moeilijk te kwantificeren zijn bij het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit is besloten om dit niet mee te nemen.
- De algemene reserve grondexploitatie (ARG) beschouwen we vanaf 2024 niet langer als onderdeel van de algemene weerstandscapaciteit. Deze reserve is weliswaar onderdeel van ons eigen vermogen maar reserveren we nu specifiek voor het opvangen van risico's met betrekking tot de grondexploitatie. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.

Naast de incidentele weerstandscapaciteit, heeft de gemeente nog de mogelijkheid om de structurele weerstandscapaciteit te verhogen. Er is namelijk een deel onbenutte belastingcapaciteit: bij het heffen van de OZB zitten we op dit moment nog niet aan de maximaal te heffen belasting. Hier zit nog ruimte

voor de gemeente, waardoor het deel uit maakt van de beschikbare weerstandscapaciteit. Indien het nodig is, kan de OZB verhoogd worden, zodat risico's opgevangen kunnen worden.

Beschikbare weerstandscapaciteit * € 1.000, --	1-1-2025
Algemene Reserve	12.717
Onvoorziene uitgaven	10
Stille Reserves	Pm
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	12.727
Eigenaar woning	1.314
Eigenaar niet-woning	-
Gebruiker niet-woning	-
Totaal structurele weerstandscapaciteit *	1.314
*Globaal op basis van ruimte 202X	
Totaal weerstandsvermogen	14.041

Hoe is bepaald hoeveel weerstandscapaciteit we nodig hebben?

Om te bepalen of het weerstandsvermogen voldoende is, is naast de beschikbare weerstandscapaciteit ook inzicht nodig in de benodigde weerstandscapaciteit. Om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen, zijn de risico's die onze gemeente loopt organisatie-breed in kaart gebracht. Bij elk risico dat is genoemd in de inventarisatie, is aangegeven wat het risico inhoudt, wat de gevolgen zijn mocht het risico zich voordoen, welke beheersmaatregelen er eventueel genomen zijn en wat de geschatte maximale financiële gevolgen zijn (de impact). Op basis van deze analyse is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald.

Onze top 10 aan risico's

In de onderstaande tabel presenteren we de top 10 van de risico's. In deze top 10 bevinden zich risico's die enerzijds een reële kans hebben om voor te komen en anderzijds als ze voorkomen, substantiële financiële gevolgen kunnen hebben.

	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans x impact / financiële gevolgen
1	Achterblijvend volume Gemeentefonds >2025	De algemene uitkering wordt aangepast op nieuwe beleidsvoorkeuren van een nieuw kabinet. Het "Ravijnjaar" en de jaren daarna geven geen reëel groei van het gemeentefonds		1.000.000
2	Informatiebeveiliging ontwikkelt langzamer dan de cyberdreigingen	Gevolg is dat we steeds kwetsbaarder worden voor ransomware aanvallen waardoor de dienstverlening stil komt te staan en persoonsgegevens van onze inwoners in handen van derden komen. Herstelkosten zijn dan	Investerings in techniek, bewustwording en structurele rol bezetting: FG, PO en CISO	750.000

		aanzienlijk.		
3	Geen compensatie stijgende kosten Jeugd zorg 2025 - 2028 en beperkt effect op lastenstijging van Hervormings-agenda	Uitvoering van de Jeugdwet verdringt financieel steeds meer andere (wettelijke) beleidstaken in de begroting. Kostenontwikkeling nauwelijks beheersbaar door onvoorspelbare bijzondere zorgtrajecten: beperkte populatie met grote financiële impact.		750.000
4	De begroting van de GR-en w.o. de GRSA2 zijn niet toereikend waardoor voor de gevraagde (verbetering van de) dienstverlening	Het gevolg is dat de kosten van de gemeente stijgen om de dienstverlening op het gevraagde niveaus te brengen voor onze 70.000 inwoners binnen de samenwerkingsregio A2	De raad kan via het zienswijze traject op de begrotingen invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van de GR-en.	250.000
5	Participatiewet / BUIG / WSW	De BUIG middelen vanuit het Rijk zijn ontoereikend bij conjuncturele tegenvallers 2025 -2028. Minimumloon stijgingen zijn gekoppeld aan de bijstand. WSW voorziening geeft daardoor een fikse kostenstijging die na 2025 mogelijk niet helemaal wordt gecompenseerd.	Ontwikkelingen nauwlettend volgen en daarop flexibel proberen te anticiperen	250.000
6	Exploitatietekorten gemeenschapshuizen voor rekening gemeente	Gemeenschapshuizen komen niet tot een sluitende exploitatie en voorzieningen gaan failliet of sluiten wanneer de exploitatietekorten niet door de gemeente worden gedekt	Beleid op gemeenschaps-accommodaties	250.000
7	De competenties van het personeel blijven achter en we kunnen onvoldoende gekwalificeerd personeel werven, terwijl de omgeving blijft veranderen.	Door krapte op de arbeidsmarkt vinden we moeilijk nieuw personeel. Het verandervermogen van de eigen organisatie is niet voldoende, wat leidt tot tijdsverlies en	Met de nieuwe visie op de organisatie en het implementatieplan wordt er gewerkt om dit risico te verkleinen / op te vangen. Ook is de afgelopen jaren al ingezet op ontwikkeling van de	250.000

		overvraging van personeel. Het gevolg is dat men fouten maakt en personeel uitvalt.	competenties van onze medewerkers	
8	Bodem verontreiniging en drugslozingen aanwezig te zijn, waardoor de gemeente verplicht is tot sanering en/of opruimen.	Hiervoor zijn onvoldoende financiële middelen beschikbaar		250.000
9	Inflatie	Hogere kosten (o.a. door stijgende energieprijzen), en blijvende inflatie	Specifieke lasten in de begroting daarop aanpassen	200.000
10	Renterisico	De rentedaling zet niet door en komt en blijft op een hoger niveau dan in de begroting voorzien	Herzieningen van het investeringsprogramma	200.000
Totaal top 10 risico's 2025				4.150.000

Totaalbedrag top-10 risico's 2024 en 2025

In 2024 (begroting) bedroeg het totaalbedrag voor de top-10 risico's € 4.297.000. In 2025 is dit een bedrag van € 4.150.000. Dit verschil wordt met name verklaard doordat we het rente en inflatierisico wat lager inschatten voor 2025.

Risico's met of zonder beheersmaatregel

Als we kijken naar de sturing op de risico's heeft het weinig zin om flink te sturen op risico's met een kleine impact en een kleine kans. Om gestructureerd om te gaan met risico's en te focussen op risicobeheersing richten we ons op de risico's boven de € 200.000 en die een kans van 50% of meer hebben dat ze voor komen.

Conclusie: Op dit moment is ons weerstandsvermogen uitstekend. Met beschikbare weerstandscapaciteit kunnen we alle risico's 2 keer opvangen.

Het weerstandsvermogen wordt berekend aan de hand van de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is € 12.717.639. Hier staat een benodigde weerstandscapaciteit tegenover van € 5.675.000. Dit is de optelsom van alle risico's die zijn geïnventariseerd (en dus niet alleen de hiervoor gepresenteerde top 10). Verder nemen we ook naar beheersmaatregelen waardoor de risico's zijn verkleind of de risico's zijn niet meer actueel. Zoals eerder vermeld focussen we sinds een aantal jaren op een brede risico-inventarisatie. In de aankomende jaren vindt een verdere kwaliteitsverbetering plaats ten aanzien van de beoordeling en inschatting van de risico's en wordt ook bepaald hoe Cranendonck om moet gaan met de situatie waarin verschillende risico's tegelijk voordoen. In 2025 inventariseren we alternatieve methodes die een preciezere statistische berekening van kans x impact mogelijk maken. Statistisch gezien komen niet alle risico's tegelijkertijd en in de volledige omvang voor terwijl we daar voor de berekening van de weerstandscapaciteit nu wel vanuit gaan.

Financiële kengetallen

De kengetallen en hun beoordeling in samenhang zijn enerzijds bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. Anderzijds zijn de kengetallen bedoeld om gemeenten met elkaar vergelijkbaar te maken.

Het opnemen van deze kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie. Daarnaast stelt het de raad in staat om op een eenvoudigere manier inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente. Deze kengetallen drukken namelijk de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting. Daarnaast maken de getallen inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Hiermee geven ze inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeentelijke begroting.

Wat betekenen deze financiële kengetallen in hun samenhang bezien?

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer, ten opzichte van de baten. Ook geeft het een indicatie van de druk op de rentelasten en de aflossingen op de exploitaties. Dit kengetal geeft aan hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Vanaf 100% blijft te weinig leencapaciteit over om financiële tegenvallers op te vangen. Bij 130% of hoger is sprake van een zeer hoge schuld. Dit kengetal is gevoelig voor schommelingen in inkomsten.

Een hoge netto schuldquote hoeft niet per definitie een probleem te zijn: deze kan veroorzaakt zijn door afgesloten leningen die worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Hierdoor wordt inzichtelijk wat het aandeel van verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

1a Netto schuldquote	Rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028
A. Vaste schulden	33.138	35.683	43.317	59.525	61.232	59.439
B. Netto vlottende schuld	5.692	5.692	5.692	5.692	5.692	5.692
C. Overlopende passiva excl. grexen	6.353	4.619	14.820	14.909	10.411	9.097
D. Financiële activa						
E. Uitzettingen < 1 jaar	13.390	5.881	5.881	5.881	5.881	5.881
F. Liquide middelen	118	118	118	118	118	118
G. Overlopende activa	4.308	4.308	4.308	4.308	4.308	4.308
H. Totale baten	65.512	73.121	72.442	71.711	72.811	73.749
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%)	41,8%	48,8%	73,9%	97,4%	92,1%	86,7%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd						
A. Vaste schulden	33.138	34.854	43.317	59.525	61.232	59.439
B. Netto vlottende schuld	5.692	4.100	5.692	5.692	5.692	5.692
C. Overlopende passiva excl. grexen	6.353	12.013	14.820	14.909	10.411	9.097
D. Financiële activa	1.677	1.680	1.299	1.110	921	732
E. Uitzettingen < 1 jaar	13.390	8.873	5.881	5.881	5.881	5.881
F. Liquide middelen	118	598	118	118	118	118
G. Overlopende activa	4.308	3.846	4.308	4.308	4.308	4.308
H. Totale baten	65.512	61.550	72.442	71.711	72.811	73.749
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%)	39,2%	58,4%	72,1%	95,8%	90,8%	85,7%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 20% en 50%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% moet de gemeente oppassen en is het bezit met veel schuld belast. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

2. Solvabiliteitsratio	Rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028
A. Eigen vermogen	27.879	25.391	25.393	24.184	23.399	23.166
B. Balanstotaal	77.306	83.727	91.948	106.717	102.667	98.939
Solvabiliteit (A/B) x 100%	36,1%	30,3%	27,6%	22,7%	22,8%	23,4%

2. Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een grote impact hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Terugverdienen betekent het aflossen van de schuld en het goedmaken van de rentelasten. Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen bepalen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen in de verlaging van de schuld. De positie van onze gemeente is te kwalificeren als minst risicovol.

3. Grondexploitatie	Rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028
A. Bouwgronden in exploitatie	-997	-683	91	1.364	1.041	1.041
B. Totale baten	65.512	61.550	72.442	71.711	72.811	73.749
Grondexploitatie (A/C) x 100%	-1,5%	-1,1%	0,1%	1,9%	1,4%	1,4%

3. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Hiervoor gebruiken we het kengetal structurele exploitatieruimte. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat er wordt gekeken naar de structurele baten en lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De eis vanuit het financieel toezicht is een structureel positieve jaarschijf voor het eerstvolgende begrotingsjaar: hier 2025.

4. Structurele exploitatieruimte	Rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028
A. Totaal structurele lasten	63.168	66.981	73.037	74.793	75.424	76.298
B. Totaal structurele baten	64.154	67.958	72.442	71.711	72.811	73.749
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	80	98	98	98	98
D. Totale structurele onttrekkingen uit de reserves	130	166	887	565	191	191
E. Totaal baten	65.512	67.958	72.442	71.711	72.811	73.749
Structurele exploitatieruimte $((B-A)=D-C)/E \times 100\%$	1,7%	1,6%	0,3%	-3,6%	-3,5%	-3,3%

4. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar opgevangen kan worden en of er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte te kunnen weergeven is een ijkpunt nodig. Er is gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven, ook omdat er behoefte is om inzicht te hebben in de lokale tarieven van omliggende gemeenten. De belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Bij de beoordeling van dit kengetal kan daarnaast worden vermeld welke ruimte er is ten opzichte van het te heffen tarief.

5. Belastingcapaciteit

5. Belastingcapaciteit	Rekening 2023	begroting 2024	begroting 2025
A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	341	354	387
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	210	229	229
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	260	243	243
D. Eventuele heffingskorting	0	-	-
E. Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)	811	826	859
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	794	811	842
Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	102%	102%	102% <100%

De onderlinge verhouding tussen de kengetallen en de financiële positie

De kengetallen afzonderlijk beschouwd hebben een beperkte informatiewaarde. Daarom bezien we ze in samenhang. Er is wel een algemeen aanvaarde, geen wettelijke vastgelegde norm voor elk kengetal. In onderstaande tabel is die globale normering weergegeven.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

De samenhang tussen solvabiliteit en de schuldquote ligt in het feit dat een hogere schuldquote de solvabiliteit kan beïnvloeden. Als een organisatie een groot deel van haar activa financiert met vreemd vermogen (hoge schuldquote), kan dit de financiële stabiliteit onder druk zetten, vooral als de rentelasten hoog zijn of als de organisatie moeite heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen. Een lage schuldquote kan daarentegen wijzen op een sterke solvabiliteit, omdat de organisatie minder afhankelijk is van externe financiering en dus minder risico loopt bij economische tegenslagen. De schuldquotes vallen binnen de categorie minst risicovol en de solvabiliteitsratio kenmerken we als neutraal. Daarnaast zijn de verwachtingen van de opbrengsten uit de grondexploitaties nog steeds

positief en zijn de mogelijke verliezen voorzien. We verwachten daarom uit de grondexploitatie resultaten die bijdragen en verdere verbetering van de schuldratio en het solvabiliteitsratio.

De structurele exploitatieruimte is voor 2025 positief maar vanaf 2026 is sprake van een tekort, het beruchte “ravijnjaar”. Dit is het directe gevolg kortingen op het gemeentefonds en de keuze van het kabinet om vanaf 2026 te gaan werken met een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten en provincies. In het kader van het financieel beleid van Cranendonck hebben we voor de meerjarenbegroting als uitgangspunt gehanteerd dat, wanneer als gevolg van de onzekere financieringssysteem van het Rijk naar de gemeenten tekorten ontstaan, de laatste drie van het meerjarenbeeld negatief mogen staan. Het aanvullen van de structurele exploitatieruimte door het inzetten van belastingcapaciteit is een politieke keuze, bijvoorbeeld ter dekking van nieuwe ambities. De kengetallen in samenhang bezien, is de algemene conclusie dat de financiële positie van de gemeente goed is.

Paragraaf Financiering

Algemeen

In deze paragraaf wordt het financieringsbeleid voor 2025 en verder toegelicht. Het doel van deze paragraaf is het verstrekken van informatie over en het inzichtelijk maken van het treasurybeleid, het beheersen van de financiële risico's en het zorgen voor zo voordelig mogelijke renteresultaten.

De financieringsparagraaf gaat achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen:

1. Ontwikkelingen
2. Kaderstelling
3. Rentervisie
4. Rentesystematiek
5. Financieringspositie
6. Leningenportefeuille
7. Kasgeldlimiet
8. Renterisiconorm
9. EMU-saldo

Ontwikkelingen

Met de invoering van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) kregen het Rijk en de medeoverheden een gelijkwaardige inspanningsverplichting opgelegd om hun begrotingen binnen de EMU-norm te houden. Dit laatste houdt in dat er meer gestuurd dient te worden op liquiditeiten en de ruimte voor investeringen mede bepaald wordt door het EMU saldo.

De gemeente Cranendonck maakt op basis van de informatie uit de organisatie een integrale liquiditeitsplanning. Bij het aangaan van transacties op de geld- en kapitaalmarkt houden wij rekening met die liquiditeitsplanning en de kapitaalmarktrente.

De gemeente Cranendonck heeft de komende jaren een aantal grotere investeringen (o.a. Centrumplan Budel, de Schakel en de Schaapskooi, samen mee naar de A2 en rioleringsprojecten). Hierdoor is het noodzakelijk externe financiering aan te trekken. Wij beschikken over een meerjarige liquiditeitenplanning, waardoor het inzicht in geldstromen is verbeterd. Op grond van dat verbeterd inzicht kunnen potentiële financiële risico's beperkt c.q. ondervangen worden en hebben we een beter inzicht in de financieringsbehoefte.

In de begroting 2025 wordt, evenals in de begroting 2024, gerekend met een rente omslagpercentage van 1,9%. Het omslagpercentage wordt onder andere gehanteerd om binnen de gemeente rentekosten van geldleningen te verrekenen. Ook de rente die wordt gerekend over eigen financieringsmiddelen bedraagt 1,9%.

Kaderstelling

De uitvoering van de financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals die zijn vastgelegd in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido), de Wet Houdbare overheidsfinanciën (HOF) het besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de regeling Uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), en in de financiële verordening en het treasurystatuut van de gemeente Cranendonck. In de vastgelegde kaders staan transparantie en risicobeheersing centraal.

Rentervisie

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasuryfunctie adequaat uit te oefenen. Door de huidige economische en politieke ontwikkelingen is het maken van een goede visie op de renteontwikkeling niet eenvoudig. Voor een rentervisie vertrouwt de gemeente op de publicaties en verwachtingen van de Europese Centrale Bank (ECB).

Als gesproken wordt over de rente van de ECB gaat het meestal om de zogenaamde refirente. De refirente is de rente die banken moeten betalen aan de ECB wanneer zij geld bij de ECB opnemen (de zogenaamde herfinancieringsrente). Deze rente was in september 2023 4,50% ., het hoogste renteniveau sinds jaren. Door de rente te verhogen heeft de ECB ervoor gezorgd dat de economie wat vertraagt en dat de hoge inflatie is afgezwakt. De inflatie in de eurozone is inmiddels stabiel op het niveau van circa 2%. Inmiddels heeft de ECB op 12 september 2024 opnieuw de rente verlaagd naar 3,5 procent. De verwachting is dat de ECB de rente - door de afkoelende inflatie - verder zal verlagen om de economische groei stimuleren.

De situatie op de rentemarkt kan worden gezien op de lange en korte termijn. Als referentierente voor de korte markt (geldmarkt) wordt gewoonlijk de 3-maands Euribor (Euro Interbank Offered Rate) gebruikt. Voor de lange markt ofwel kapitaalmarkt fungeert het tarief van de 10-jaars staatslening als referentie.

De standen van de genoemde renteniveaus zijn op het moment van het opstellen van de paragraaf financiering:

*3-maands Euribor: **3,469** (bron: september 2024)*

De 3-maands Euribor is het afgelopen jaar gedaald van 3,960% naar 3,4960 %.

*10-jaars staatsobligatie: **2,431%** (bron: IEX 12 september 2024)*

Ook deze rente vertoont het laatste half jaar een dalende lijn.

De praktijk leert dat gemeenten veelal geldleningen aantrekken voor een wat langere periode, met daaraan een langere rentevaste periode. Veelal valt de keuze op 20 of 25 jaar. Door de dalende rente hebben wij voor het aantrekken van geldleningen op de kapitaalmarkt het rentepercentage in de begroting 2025 naar beneden bijgesteld naar 3,25% (begroting 2024 3,75%).

Een stijgende rente betekent een risico dat de werkelijke rentelasten hoger kunnen zijn dan de geraamde rentelasten. In de risicobeheermatrix hebben we een lager risicobedrag (€ 200.000) hiervoor meegenomen.

Rentesystematiek

Als regel past de gemeente totaalfinanciering toe en als uitzondering financiert de gemeente op projectbasis. Van projectfinanciering is sprake als een lening specifiek is aangetrokken voor een project of (door)verstrekking (o.a. voor het project zonnepanelen). Van totaalfinanciering wordt gesproken als er geen verband is tussen de financieringsmiddelen en de activa die daarmee zijn verkregen.

Alle rentebaten en -lasten met betrekking tot de financiering worden vastgelegd binnen het taakveld treasury waarna het saldo wordt toegerekend aan de aanwezige vaste activa via de omslagrente. Vervolgens worden de kapitaallasten (rente + afschrijving), zoals die zijn berekend in de staat van activa toebedeeld aan de producten/taakvelden.

Deze werkwijze wordt in onderstaand schema weergegeven.

Exploitatie	2025
Externe rentelasten kort geld	10
Externe rentelasten langlopende leningen O/G	995
Totaal rentelasten	1.005
Rentebaten op kort geld	0
Rentebaten op langlopende leningen U/G	0
Totaal rentebaten	0
Saldo	1.005
Rente doorberekend aan grondexploitatie (af)	-27
Rente projectfinanciering	9
Rentebaat van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	-9
Aan taakvelden toe te rekenen rente	-27
Rente eigen vermogen	470
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.502
Werkelijk aan taakvelden toegerekend (omslagrente)	-1.316
Renteresultaat op taakveld treasury	186

Financieringspositie

Bij de aanvang van het begrotingsjaar 2025 wordt een theoretisch financieringstekort van afgerond € 15,1 miljoen verwacht. Tenminste als alle voor de meerjarenraming opgenomen investeringen voor genoemde datum daadwerkelijk worden gerealiseerd. Dit betekent dat het beschikbare vermogen (reserves en voorzieningen, geldleningen) lager is dan de vaste activa. Een tekort aan eigen vermogen leidt ertoe dat financiering met vreemd vermogen noodzakelijk wordt. Dat brengt rentekosten met zich mee. De rentekosten zijn in de begroting geraamd. Het meerjarige beeld van de financieringspositie ziet er op basis van de huidige meerjarenbegroting als volgt uit:

Financiering meerjarig	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028
Vaste activa	81.550	95.045	91.317	87.589
Voorraad gronden grexten	91	1.364	1.041	1.041
Reserves en voorzieningen	-30.846	-28.119	-26.591	-25.332
langlopende schulden	-35.683	-43.317	-59.525	-61.232
Financieringstekort	15.113	24.972	6.243	2.067

Bovenstaand overzicht vormt de basis voor de op te stellen liquiditeiten- en kapitaalsbehoefte voor de komende perioden. Alle onderdelen worden beoordeeld op basis van bovenstaand overzicht voor de bepaling van de behoefte aan middelen.

Leningenportefeuille

De leningenportefeuille kan voor 2025 als volgt worden weergegeven:

Opgenomen geld	2023	2024	2025
Overige langlopende leningen O/G per 1-1	26.206	33.127	35.673
Aflossingen	-2.079	-7.454	-2.365
Nieuwe leningen	9.000	10.000	10.000
Saldo overige langlopende leningen per 31-12	33.127	35.673	43.307

In het onderstaande overzicht zijn alle uitgezette leningen opgenomen:

Uitgeleend geld	Restantbedrag 31-12-2023	Restantbedrag 31-12-2024	Restantbedrag 31-12-2025	Restantbedrag 31-12-2026
Leningen aan deelnemingen	39	39	39	39
Overige verstrekte leningen	1.638	1.449	1.260	1.071
Totaal	1.677	1.488	1.299	1.110

De verstrekte leningen betreffen voornamelijk de leningen aan particulieren voor zonnepanelen en de lening voor de inrichting voor de Borgh.

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is conform de Wet Fido het beperken van de renterisico's rond de kortlopende schulden. Dit betekent dat de kortlopende schulden maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen bedragen zodat het risico van het op enig moment om moeten zetten naar langlopende financiering is beperkt. Voor 2025 is het beeld van de kasgeldlimiet als volgt:

Kasgeldlimiet	2025
Omvang begrotingstotaal (lasten) per 1 januari	74.372
Toegestane kasgeldlimiet	
- in procenten van de grondslag	8,50%
- in bedrag	6.322
Gemiddelde netto vlottende schuld (-)/ gemiddeld overschot vlottende middelen	-4.616
Ruimte (+)/overschrijding (-)	10.937

Indien de kasgeldlimiet meer dan 2 kwartalen achtereen wordt overschreden, dient de gemeente maatregelen te nemen. Het beleid van de gemeente is erop gericht om binnen de norm te blijven.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is conform de Wet Fido het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. De jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hiermee wordt voorkomen dat op eenzelfde moment herfinanciering van leningen plaats dient te vinden tegen een op dat moment ongunstige rente waardoor de rentelasten snel zouden oplopen.

Renterisiconorm	2025
Begrotingstotaal lasten	74.372
In procenten van de grondslag	20,00%
In bedrag	14.874
Renteherziening op vaste schuld o/g	0
Aflossingen	2.365
Ruimte (+), overschrijding (-) van renterisiconorm	12.509

Dit betekent dat de gemeente voldoet aan de renterisiconorm.

EMU-saldo

Binnen de Europese Unie is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% van het BBP (Bruto Binnenlands Product) mag zijn. Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo voor het nieuwe en eerstvolgende begrotingsjaar een verplicht onderdeel in de programmabegroting.

De ontwikkeling van het EMU-saldo van de gemeente Cranendonck vertoont het volgende beeld:

EMU-saldo vanuit exploitatiesaldo	2025	2026	2027	2028
A Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q onttrekking uit reserves (BBV artikel 17c)	-1.930	-3.521	-2.763	-2.549
B Mutatie (im)materiële vaste activa	14.524	13.684	-3.539	-3.539
C Mutatie voorzieningen	-857	-319	-474	-388
D Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	774	1.273	-322	0
E Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo (A+C-D-B-E)	-18.086	-18.797	624	602
EMU saldo referentiewaarde	-3.521	-3.521	-3.521	-3.521
Verschil	-14.565	-15.276	4.145	4.123

In 2025 en 2026 voldoen we naar verwachting niet aan de referentiewaarde. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt omdat wij ervan uitgaan dat in 2025 en 2026 aanzienlijke investeringen in onder meer onderwijshuisvesting worden gedaan.

Aan het niet voldoen aan de referentiewaarde zijn geen consequenties (sancties) verbonden.

Paragraaf Lokale heffingen

Wettelijk kader

Op grond van het besluit "Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)" dient in de paragraaf "Lokale heffingen" in ieder geval de volgende onderdelen te worden vermeld:

Onderdeel	Op grond van:
De geraamde inkomsten	art. 10, letter a BBV
Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen	art. 10, letter b BBV
Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, inclusief onderbouwing berekening maximaal kostendeekkende tarieven	art. 10, letter c BBV
Een aanduiding van de lokale lastendruk	art. 10, letter d BBV
Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid	art. 10, letter e BBV

Wat willen we bereiken?

De lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt voor haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken waarbij de lastendruk voor de inwoners in een goede verhouding staat tot het niveau van de voorzieningen. Bovendien vindt door middel van de lokale heffingen sturing plaats op bepaalde doelstellingen, zoals het scheiden van afval en bewuster omgaan met water.

Algemeen

De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte van de gemeentelijke heffingen. Het bedrag van een gemeentelijke heffing mag niet afhankelijk worden gesteld van inkomen, winst of vermogen. Dit wil zeggen dat het voor gemeenten niet is toegestaan om door middel van belastingverordeningen inkomenspolitiek te voeren.

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. In de gemeente Cranendonck zijn de volgende verordeningen van toepassing:

Verordening op de heffing en invordering van:

- Afvalstoffenheffing
- Leges
- Lijkbezorgingrechten
- Marktgelden
- Onroerende Zaakbelastingen
- Reclamebelasting
- Rechten en precariobelastingen
- Rechten voor het innemen van standplaasten
- Rioolheffing
- Toeristenbelasting

Bovenstaande verordeningen zijn te raadplegen op de website van de gemeente www.cranendonck.nl onder het tabblad wonen en leven bij het onderdeel “belastingen”. De gemeente Cranendonck heft geen hondenbelasting, forensenbelasting en parkeerbelasting. Bij de redactie van de belastingverordeningen gelden zoveel als mogelijk de modelverordeningen van de VNG als leidraad.

In deze paragraaf zijn de bestaande beleidsuitgangspunten en –voornemens betreffende belastingen opgenomen, toegelicht en vervolgens op hun uitkomsten geanalyseerd. Hierbij zijn voor de woonlasten en de toeristenbelasting de tarieven vermeld. Voor de hoogte van de belastingen, rechten en tarieven gelden de volgende uitgangspunten:

- Binnen de wettelijke kaders de leges berekenen met toepassing van het profijtbeginsel en streven naar zo veel als mogelijk kostendekkende tarieven. Het profijtbeginsel houdt in dat hoe meer iemand profijt heeft van de door de overheid geleverde prestaties, hoe meer belasting/rechten daarvoor betaald dient te worden.
- Daar waar mogelijk binnen de wettelijke kaders specificeren van de producten en diensten in de legesverordening.

Vergelijking tarieven 2024 met gemeenten van A2-samenwerking volgens Coelo:

Coelo 2024	Cranendonck	Valkenswaard	Heeze-Leende
1-persoonshuishouden	902	917	996
Meerpersoonshuishouden	*967	1.012	1.144
Rangnummer eigenaar meerpersoonshuishouden	152	201	293
Rangnummer huurder meerpersoonshuishouden	237	59	321
OZB:			
Tarief woningen	0,1028	0,1027	0,0930
Tarief niet-woningen eigenaar	0,2879	0,2542	0,1935
Tarief niet-woningen gebruiker	0,2285	0,1993	0,1714
Afvalstoffenheffing:			
Tarief 1-persoonshuishouden***	238	235	209
Tarief meerpersoonshuishouden***	302	330	279
Rioolheffing:			
Tarief 1 persoons huishouden***	229	215	296
Tarief meerpersoonshuishouden***	229	215	375

* De verdeling van de lastendruk is als volgt: afvalstoffenheffing € 302, OZB € 436 en rioolheffing € 229

**Voor het rangnummer geldt dat nummer 1 de laagste woonlasten heeft. Coelo gaat uit van 355 gemeenten.

*** In Cranendonck is het vastrecht voor 1-persoons of meerpersoonshuishoudens gelijk. Het Coelo gaat bij afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens uit van een ander aantal containerledigingen.

Ontwikkelingen
Lokaal belastinggebied

Al vele jaren bepleit de VNG, maar ook andere instellingen zoals Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad van State, voor een lokaal belastinggebied dat qua omvang beter past bij de steeds grotere hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden van gemeenten. De VNG pleit voor een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. Deze uitbreiding houdt in dat gemeenten meer inkomsten uit de eigen belastingheffing krijgen en tegelijkertijd minder uitkeringen van het Rijk

ontvangen. Het gevolg hiervan zal zijn dat er meer verschillen tussen gemeenten ontstaan doordat de verschillende gemeenteraden lokaal andere afwegingen maken tussen inkomsten en uitgaven.

Per saldo hoeft een uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied niet tot stijging van de belastingdruk te leiden. Door de vermindering van de uitkeringen van het Rijk aan gemeenten heeft het Rijk minder uitgaven en kunnen de rijksbelastingen omlaag. De uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied zal wel leiden tot verschuiving van belastingdruk tussen individuele burgers en bedrijven. Gemeenten heffen de belastingen immers naar andere maatstaven dan het Rijk doet en de tarieven zullen per gemeente verschillen.

In het regeerakkoord houdt het nieuwe kabinet vast te houden aan de bestaande financieringssysteem. Een uitbreiding van het lokaal belastinggebied komt er in ieder geval niet. Het kabinet wil de belastingautonomie van gemeenten eerder beperken door een plafond vast te stellen voor tariefsverhogingen voor de onroerende zaak belastingen (ozb).

Handreiking kostenonderbouwing VNG

Voorgeschreven is om de mate van kostendekking van de lokale heffingen toe te lichten. Hiervoor heeft de VNG een handreiking opgesteld. In deze handreiking wordt o.a. ingegaan hoe om te gaan met:

- De directe lasten;
- De indirecte lasten;
- Baten en kruissubsidiëring;
- Beleidsuitgangspunten en toelichting.

Deze aspecten richten zich voornamelijk op de bestemmingsheffingen (afval, riool, leges). Bij deze heffingen wordt hierop ingegaan.

Aansluiting landelijke voorziening WOZ

Vanaf 1 oktober 2016 dienen gemeenten/samenwerkingsverbanden de WOZ-waarden van woningen openbaar te maken. Dit openbaar maken geschiedt landelijk door een WOZ-viewer (LV WOZ), waarmee de WOZ-waarden van woningen bekeken kunnen worden. Van gemeenten die op dat moment nog niet zijn aangesloten op de LV WOZ zijn de WOZ-waarden niet zichtbaar. De gemeente Cranendonck is sinds december 2016 aangesloten op de LV WOZ.

Ontwikkeling lastendruk gemeente Cranendonck 2022-2025 meerpersoonshuishouden

De berekening van de lastendruk is gebaseerd op de gemiddelde lastendruk per meerpersoonshuishouden.

	2022	2023	2024	Voorlopig 2025
OZB	355	341	354	387
Afvalstoffenheffing	274	260	243	243
Rioolheffing	206	210	229	229
Totaal	835	811	826	859
Stijgingspercentage		-2,87%	1,80%	4%

LET OP: bovenstaande aantallen wijken af van de gehanteerde aantallen door Coelo. De afwijking van de lastendruk zoals berekend door Coelo wordt veroorzaakt door de afvalstoffenheffing.

De totale woonlasten stijgen in de periode 2023-2025 gemiddeld met 1%. Ten opzichte van 2024 stijgen de lokale lasten in 2025 met 4%. De riool- en afvalstoffenheffing blijven gelijk en de ozb stijgt met 9,3%. Enerzijds stijgt de ozb-opbrengst met het inflatiepercentage (2,3%) en een compensatie voor het niet verhogen het rioolrecht en de afvalstoffenheffing (4%). Anderzijds stellen wij een verhoging van 3% voor om de extra lasten van de gemeenschapsvoorzieningen te dekken. Deze extra opbrengst van 3% (€ 177.000) storten we in de reserve gemeenschapsvoorzieningen.

De daadwerkelijke tarieven worden bij de behandeling van de begroting 2025 vastgesteld.

Belastingopbrengsten

In onderstaande tabel zijn de werkelijke opbrengsten van het jaar 2023 opgenomen. Ter vergelijking zijn de geraamde opbrengsten 2024 en 2025 vermeld.

De onderstaande vermelde bedragen vermenigvuldigen met € 1.000

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024 incl. begr.wijz. 1e halfjaar	Begroting 2025
Onroerendezaakbelastingen	5.712	5.943	6.508
Afvalstoffenheffing	2.518	2.330	2.365
Rioolheffing (vGRP)	2.181	2.367	2.368
Toeristenbelasting	237	247	253
Begraafplaatsrechten (v/h Lijkbezorgingrechten)	35	55	55
Leges omgevingsvergunningen	683	642	539
Marktgelden	13	20	20
Precariobelasting/leges bijz.wetten	23	24	24
Leges verkeer	109	70	31
Leges bestemmingsplannen	339	81	95
Leges secretarie	255	408	467
Reclamebelasting	0	33	33
Totaal	12.105	12.220	12.758

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor het overgrote deel van de belastingopbrengsten zorgen. Deze heffingen en belastingen bepalen dan ook de lokale belastingdruk.

Toelichting per belastingsoort

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Onder de naam "onroerendezaakbelastingen" worden van onroerende zaken die binnen de gemeentegrenzen liggen de volgende belastingen geheven:

- Een gebruikersbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar onroerende zaken gebruiken. Dit geldt alleen voor niet-woningen.
- Een eigenarenbelasting van degenen die bij het begin van het kalenderjaar eigenaar zijn van onroerende zaken. Dit geldt voor woningen en niet-woningen.

Het tarief van de onroerendezaakbelastingen wordt weergegeven als een percentage van de waarde van een onroerende zaak. Daalt de gemiddelde waarde van de objecten, dan stijgen de tarieven OZB meer. Stijgt echter de waarde, dan dalen de tarieven. Door het hanteren van deze systematiek betaalt de belastingplichtige van een gemiddeld gewaardeerd object het voor dat jaar van toepassing zijnde indexatiepercentage meer dan in het voorgaande jaar.

De heffingsgrondslag voor 2025 is de waarde van de onroerende zaak naar peildatum 1 januari 2024. Hierbij is rekening gehouden met de waardeontwikkelingen tussen de vorige waarde-peildatum 1 januari 2023 en de geldende waarde-peildatum 1 januari 2024.

Ontwikkeling tarieven OZB-gemeente Cranendonck:

Tarieven	2023	2024	2025
Woningen			
Eigenaren	0,1019 %	0,1028 %	n.n.b.
Niet-woningen			
Eigenaren	0,2799%	0,2879%	n.n.b.
Gebruikers	0,2221%	0,2285%	n.n.b.

In 2024 verhogen we de ozb met 9,3%. Enerzijds stijgt de ozb-opbrengst met het inflatiepercentage (2,3%) en een compensatie voor het niet verhogen het rioolrecht en de afvalstoffenheffing (4%). Anderzijds stellen wij een verhoging van 3% voor om de extra lasten van de gemeenschapsvoorzieningen te dekken. Deze extra opbrengst van 3% (€ 177.000) storten we in de reserve gemeenschapsvoorzieningen.

De tarieven van de OZB worden berekend op basis van deze parameters gecorrigeerd voor de gemiddelde stijging van de waarde van een huis. Een woningeigenaar waarvan de waarde van de woning gelijk is aan de gemiddelde waarde-stijging betaalt in 2025 9,3% meer ozb dan in 2024. In de verordening "Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2025" worden de nieuwe tarieven opgenomen. Op het moment van samenstellen van de begroting zijn deze tarieven nog niet bekend. De verordening "Verordening op de heffing en invordering van onroerendezaakbelastingen 2025" wordt nagezonden.

Opbrengst OZB	Raming 2025
Eigenaren woningen en niet-woningen	€ 5.393.108
Gebruikers niet-woningen	€ 1.115.838
Totaal	€ 6.508.946

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degenen die in de gemeente gebruik maken van een perceel waarvoor een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijk afval geldt.

De afvalstoffenheffing in de gemeente Cranendonck bestaat uit een vast en een variabel gedeelte. Elk huishouden is het vaste gedeelte verschuldigd. Het variabele gedeelte bestaat uit het aantal ledigingen, waarbij de bestemming (container voor gft-afval of restafval) en de grootte van de container van invloed zijn op het tarief.

Uitgangspunt bij de bepaling van de tarieven is een kostendeckendheid van 100%. De opbrengsten mogen op begrotingsbasis niet hoger zijn dan de kosten. Per saldo stijgen de kosten van de afvalinzameling en –verwerking. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door jaarlijkse indexeringen op contracten. Om de woonlasten in 2025 stabiel te houden berekenen wij deze kostenstijging (€ 6,27 per huishouden) in 2025 niet door in het vastrecht. De kostenstijging vangen we op binnen de voorziening afvalstoffenheffing. De hoogte van de voorziening afvalstoffenheffing bedraagt op 31-12-2024 € 414.567. Deze voorziening heeft naast het alloceren van gelden verkregen via heffingen van burgers tot doel om fluctuaties in de tariefstelling van de afvalstoffenheffing tot een minimum te beperken.

Op de milieustraat wordt het tarief voor bladafval gratis van 1 januari tot 1 maart en van 20 oktober tot en met 31 december. Het tarief voor de ondergrondse restafvalcontainer wordt met een derde verlaagd omdat de 60L inwerpklep minder goed gevuld kan worden dan een minicontainer.

Ontwikkeling tarieven afvalstoffenheffing gemeente Cranendonck:

	2023	2024	2025
Vastrecht per jaar	€ 190,25	€ 172,92	€ 172,92
Ledigen container gft-afval			
140 liter *	€ 2,75	€ 2,75	€ 2,75
240 liter *	€ 3,75	€ 3,75	€ 3,75
Ledigen container restafval			
60 liter (ondergronds)		€ 6,00	€ 4,00
140 liter	€ 14,00	€ 14,00	€ 14,00
240 liter	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00

* 20 oktober tot en met 31 december gratis

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel, waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Met ingang van 2018 is er nieuw systeem van heffen van toepassing. Om meer tegemoet te komen aan het principe “de vervuiler betaalt” wordt vanaf 2018 de rioolheffing gebaseerd op het geloosde water op het riool op basis van de waterverbruik gegevens van Brabant Water. Dat deze wijze van heffen een verschuiving te zien geeft is evident. De rioolheffing voor bedrijven en niet-woningen zal afhankelijk van hun gebruik worden bepaald. De termijn waarbinnen het beoogde tarief voor particulieren op basis van het vastgestelde vGRP bereikt wordt, zal als gevolg van de nieuwe heffingssystematiek toenemen.

In het vGRP is weergegeven hoe de gemeente haar zorgplichten de komende planperiode vorm zal geven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn ook in het plan verwerkt. In november 2020 stelde uw raad het vGRP 2021-2025 vast. Hierin zijn de lasten en baten voor het product riolering onderbouwd voor de periode 2021-2025. De rioolheffing is gebaseerd op dit vGRP.

Om de totale woonlasten in 2025 stabiel te houden voeren we de in het vGRP 2021-2025 opgenomen verhoging van het rioolrecht van 2025 (€ 8,00) niet door. Het voorgestelde tarief 2025 € 228,60 is gelijk aan het tarief van 2024. De omvang van de voorziening riolering is voldoende om de lagere opbrengst als gevolg van het niet verhogen van het rioolrecht op te vangen. In de begroting is voor het jaar 2025 rekening gehouden met de volgende tarieven.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a bedraagt per jaar:

a.	Van 0 m3 tot en met 250 m3		€ 228,60
b.	Van 251 m3 tot en met 500 m3	Bedrag onder a. + € 141,00	€ 369,60
c.	Van 501 m3 tot en met 750 m3	Bedrag onder b. + € 141,00	€ 510,60
d.	Van 751 m3 tot en met 1.000 m3	Bedrag onder c. + € 141,00	€ 651,60
e.	Van 1.001 m3 tot en met 1.250 m3	Bedrag onder d. + € 141,00	€ 792,60
f.	Van 1.251 m3 tot en met 1.500 m3	Bedrag onder e. + € 141,00	€ 933,60

Indien in een belastingtijdvak meer dan 1.500 m3 wordt verbruikt, is boven het ingevolge het onder f verschuldigde bedrag een recht verschuldigd van € 141,00 per jaar van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 250 m3 of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 1.500 m3 wordt overschreden.

De belasting als bedoeld in artikel 3, lid 1 onder a en b bedraagt per jaar:

a.	<i>Tot 15.000 m3 is de opbouw van de belasting gelijk aan het vermelde onder artikel 3, lid 1 onder a;</i>	
b.	<i>Boven de 15.000 m3 maar minder dan 30.000 m3</i>	€ 11.580,00
c.	<i>Boven de 30.000 m3 maar minder dan 100.000 m3</i>	€ 23.160,00
d.	<i>Boven de 100.001 m3</i>	€ 34.740,00

Ontwikkeling tarief rioolheffing:

Tarief per jaar	2023	2024	Voorlopige 2025
Gebruiker	€ 210,00	€ 228,60	€ 228,60

Rioolheffing 2025	Raming
Kosten van riolering (inclusief BTW)	€ 2.582.340
Opbrengsten	€ 2.350.000
Het exploitatietekort in 2025 bedraagt en komt uit voorziening riolering	€ 232.340

Toeristenbelasting

Onder de naam toeristenbelasting wordt een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente.

In 2019 is door een extern bureau onderzoek gedaan naar de heffing en innig van de toeristenbelasting. Op basis van dit onderzoek is het aantal overnachtingen verhoogd van 100.000 naar 150.000 en is het tarief van de toeristenbelasting in overeenstemming gebracht met de gemeenten in de regio. Het tarief is verhoogd van € 1,10 naar € 1,50. Voor 2025 stellen we voor om het tarief te verhogen met inflatiepercentage van 2,3%.

Ontwikkeling tarief toeristenbelasting

Tarief per overnachting	2023	2024	Voorlopig 2025
Bedrag	€ 1,55	€ 1,60	€ 1,65

Tarief per seizoen/jaar	2023	2024	Voorlopig 2025
Bedrag	€ 324,45	€ 337,10	€ 344,85

In afwijking van het tarief per overnachting bedraagt met ingang van 2020 een tarief voor het verblijf in verhuurde kampeermiddelen op een vaste standplaats of woningen op een recreatieterrein, die voor een seizoen of jaar worden verhuurd.

De (geraamde) opbrengst van de toeristenbelasting bedraagt voor:

Werkelijk 2022	Werkelijk 2023	Raming 2024	Raming 2025
€ 230.452	€ 232.306	€ 247.366	€ 253.066

Begraafrechten (v/h Lijkbezorgingrechten)

De naam “lijkbezorgingrechten” is gewijzigd in begraafrechten. Hierbij worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. De tarieven voor 2025 zijn gebaseerd op de tarieven 2024 aangepast met de inflatiecorrectie. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

In de laatste jaren neemt het percentage begraven ten opzichte van cremen af. Hierdoor nemen de inkomsten verder af. De geraamde opbrengst voor begraafrechten zijn vanaf 2021 met € 30.000 naar beneden bijgesteld.

Werkelijk 2022	Werkelijk 2023	Raming 2024	Raming 2025
€ 42.042	€ 34.852	€ 54.899	€ 54.899

Leges

Onder naam “leges” wordt een aantal verschillende rechten geheven voor verstrekte diensten. De tarieventabel kent dan ook een diversiteit aan tarieven.

De kostendekkendheid van de leges en overige rechten en heffingen dient op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) jaarlijks te worden onderbouwd. Voor belastingjaar 2025 is geen aanvullend onderzoek gedaan. De tarieven voor 2025 worden voor het merendeel gebaseerd op de tarieven 2024 aangepast met de inflatiecorrectie (2,3%). Hierbij houden we rekening met een afronding van de tarieven op 5 eurocent.

Verder houden we bij het bij de berekening van de legestarieven rekening met de kaders van uw raad. Geconcludeerd is dat het bereiken van 100% kostendekkendheid van tarieven complex is. Dit is complex omdat we rekening moeten houden met regionale afspraken, kaders van de raad, maatschappelijke doelstellingen en wettelijk vastgestelde tarieven. Het kostendekkingspercentage 2025 voor de totale leges komt uit op 78,20% (2024: 72,69%). De verhoging van het kostendekkingspercentage wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de tarieven van de omgevingswet met meer dan 2,3% zijn verhoogd. Deze verhoging was nodig om de verwachte kostenstijgingen op te vangen.

Hierna wordt toegelicht welke onderdelen niet 100% kostendekkend zijn en wat hiervan de reden is.

Hoofdstuk	Percentage 2025	Percentage 2024	Percentage 2023	Percentage 2022
Hoofdstuk 1: Algemene Dienstverlening	84,00%	81,35%	96,00%	95,20%
Hoofdstuk 2: Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	78,72%	70,06%	94,70%	99,20%
Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	19,73%	26,69%	16,80%	23,40%

Hoofdstuk 1: Algemene Dienstverlening

De kostendekkendheid voor Hoofdstuk 1 (integraal) komt uit op 84,00%. Op dit Hoofdstuk wordt geen 100% kostendekkendheid gehaald omdat:

1. Verschillende tarieven (reis- en rijdocumenten, Verklaring Omtrent Gedrag, kansspelautomaten) aan een wettelijk maximum zijn gebonden;

De stijging van de salariskosten is groter dan de verhoging van de maximum tarieven.

2. In MRE-verband zijn voor het hoofdstuk telecommunicatie regionale afspraken over de hoogte van de tarieven voor het (ver)leggen en onderhouden van kabels en leidingen voor gemeenten;

3. De raad als kader heeft meegegeven dat de gehandicaptenparkeerkaart om niet wordt verstrekt.

Hoofdstuk 2: Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet

De kostendekkenheid van Hoofdstuk 2 (integraal) komt uit op 78,72%. Op dit Hoofdstuk wordt geen 100% kostendekkendheid gehaald omdat:

- De invoering van de Omgevingswet in 2024 gevolgen had voor de opbouw van de tarieventabel bij de legesverordening zoals deze jaren lang is gebruikt. Er zijn nieuwe instrumenten en producten en oude veranderen of vervallen.

- De komst van de Omgevingswet veel onzekerheden met zich meebrengt: voor 2025 moeten we nog inschatten hoeveel/welke initiatieven met welke procedure aangevraagd gaan worden. Daarnaast moet worden ingeschat hoe veel tijd de nieuwe instrumenten, processen en procedures kosten. We hebben in 2024 nog te weinig ervaringscijfers opgebouwd om hier een adequate inschatting van te maken. Door te monitoren krijgen we de komende jaren meer inzicht en kunnen tarieven op basis van ervaringscijfers worden bijgesteld.

- Samen met de andere a2 gemeenten de tarieven zoveel mogelijk zijn geharmoniseerd.

- Tevens is voor de systematiek van het berekenen van de zogenaamde bouwleges aangesloten bij de systematiek van Valkenswaard. Dat betekent dat dit gebeurt op basis van vaste prijzen (i.p.v. op basis van het berekenen van de bouwkosten). Voor wat betreft de Bopa's en het wijzigen van het omgevingsplan hebben Heeze-Leende en Valkenswaard er juist voor gekozen om de Cranendonckse systematiek (op basis van categorieën) over te nemen.

Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

De kostendekkendheid van Hoofdstuk 3 (integraal) komt uit op 19,73%. Binnen dit Hoofdstuk wordt geen 100% gehaald omdat uw raad heeft besloten om de tarieven van evenementen niet te wijzigen. Het kostendekkingspercentage van het onderdeel evenementen is 5,71%.

Concluderend en rekening houdend met het meest recente standpunt van de Hoge Raad, dat de kostendekkendheid van de leges mag worden beoordeeld uitgaande van de integrale legestarieventabel, voldoet de gemeente aan de eis van maximale kostendekkendheid. Het totale kostendekkendheidspercentage komt uiteindelijk uit op 78,20%.

Marktgelden

Onder de naam "marktgeld" wordt een recht geheven voor het innemen van een standplaats op markten, daaronder begrepen de diensten welke in verband met een en ander, door of vanwege de gemeente worden verleend. De tarieven voor 2025 zijn gebaseerd op de tarieven 2024 aangepast met de inflatiecorrectie van 2,3%. Hierbij is rekening gehouden met een afronding van tarieven op 5 eurocent.

Naast het marktgeld wordt bij iedere marktkoopman die standplaats inneemt op de markt tevens service-kosten in rekening gebracht op basis van het solidariteitsprincipe. Onder deze servicekosten vallen de kosten voor de stroomvoorziening en de bijdrage in de kosten voor het organiseren van centrumactiviteiten.

Opbrengst marktgelden inclusief bijdrage in servicekosten:

Werkelijk 2022	Werkelijk 2023	Raming 2024	Raming 2025
€ 14.727	€ 13.314	€ 20.170	€ 20.170

Reclamebelasting

Sinds 1 januari 2014 wordt in het centrum van Budel onder de naam reclamebelasting een belasting geheven voor een openbare aankondiging die zichtbaar is vanaf de openbare weg. De opbrengst van de heffing, na aftrek van de heffingskosten, komt ten goede aan de ondernemersvereniging Budel-Centrum ten behoeve van het algemene ondernemersklimaat van het centrum van Budel.

Opbrengst reclamebelasting:

Werkelijk 2022	Werkelijk 2023	Raming 2024	Raming 2025
€ 23.637	€ 1.011	€ 32.577	€ 32.577

Kwijtscheldingsbeleid

De minima komen in aanmerking voor bijzondere bijstand, woonkostentoeslag, zorgtoeslag, huurtoeslag, minimaregelingen enzovoorts. Kwijtschelding van gemeentelijke heffingen komen daar nog bovenop. Door uw raad is op 29 januari 2019 de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen vastgesteld. In de programmabegroting 2025 is hiervoor een budget van € 35.160 opgenomen.

Werkelijk 2022	Werkelijk 2023	Raming 2024	Raming 2025
€ 32.566	€ 43.938	€ 35.160	€ 35.160

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

De gemeente Cranendonck heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, te verdelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en samenwerkingsverbanden.

Als een gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere organisatie, spreken we van een verbonden partij. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel heeft in het bestuur of dat de gemeente stemrecht heeft. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van een faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

- GRSA2 samenwerking
- GGD Brabant-Zuidoost
- Keyport 2020
- Metropoolregio Eindhoven
- Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
- Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen
- Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
- Werkvoorzieningsschap de Risse Groep

Deelnemingen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Brabant Water

Samenwerkingsverbanden

- Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)
- Taskforce - RIEC Brabant Zeeland
- Zorg- en Veiligheidshuis

De totale bijdrage 2025 aan de verbonden partijen is ruim € 13 miljoen (ruim 17% van de begroting). In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de bedragen zoals ze zijn opgenomen in de begroting 2025-2028.

	2025	2026	2027	2028
GRSa2	7.251.000	7.203.000	7.148.000	7.147.000
GGD	857.000	876.000	895.000	915.000
Keyport 2020	52.000	52.000	52.000	53.000
MRE	342.000	342.000	342.000	342.000
ODZOB	938.000	938.000	938.000	938.000
VRBZO	1.396.000	1.396.000	1.396.000	1.396.000
De Risse (WSW)	2.027.000	1.889.000	1.809.000	1.675.000
De Risse (extra)	193.000	101.000	84.000	84.000
Totaal	13.056.000	12.797.000	12.664.000	12.550.000

Gemeenschappelijke regelingen/stichtingen

A2 samenwerking

Vestigingsplaats	Heeze-Leende					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk verantwoordelijk	R. van Kessel					
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, college van B&W					
Belang op basis van stemverhouding	33,3%					
Relatie met programma	Programma 5: bestuur en algemene dekkingsmiddelen					
Doel	Doelstelling van de samenwerking is het verbeteren van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid, het borgen van de continuïteit en verminderen van de kosten.					
Bestuurlijke ontwikkelingen	Gekeken vanuit de opgaves zijn er voor 2025 drie thema's benoemd: 1. De basis op orde 2. Procesverbetering 3. Arbeidsmarkt					
Risico	Zoals in de gemeenschappelijke regeling is aangegeven ligt het financiële risico bij de deelnemende gemeenten. De gezamenlijke risico's voor gemeenten tezamen is € 945.000 als buffer in hun jaarrekening dienen aan te houden. Bij toepassing van het aantal inwoners als verdeelsleutel betekent dit voor gemeente Cranendonck een niet-gedekt financieel risico van € 292.950. De 3 colleges hebben afgesproken om de GRSA2 in 2025 een extra impuls te geven. De middelen die hiervoor nodig zijn zijn niet in de begroting opgenomen.					
Financiële informatie (x €1.000,-)		2024	2025	2026	2027	2028
	Resultaat	-	-	-	-	-
	Eigen vermogen	-	-	-	-	-
	Vreemd vermogen	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
	Gemeentelijke bijdrage begroting 2025 (excl. Btw)	6.691	7.251	7.203	7.148	7.147

	Bestuursrapportage 2024 GRSA2	415	123	112	112	112
	Plaats- en tijd onafhankelijk werken		109	-5	-5	-5
GGD						
Vestigingsplaats	Eindhoven					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Bestuurlijk verantwoordelijk	H. Driessen					
Zitting in dagelijks bestuur	Ja, portefeuille financiën					
Belang op basis van bijdrage	2,8%					
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein					
	De GGD Brabant Zuidoost is een regionaal samenwerkingsverband met de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).					
Doel	Kerntaken: • Effecten van Covid-19 op de volksgezondheid • Het verkleinen van de gezondheidsverschillen • Bevorderen van een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving • Bevorderen van een mentaal gezonde samenleving • Een signalerende regionale functie in de openbare geestelijke gezondheidszorg • De juiste ambulancezorg als onderdeel van de acute zorgketen.					
	De ontwikkelingen waarmee de GGD te maken worden beschreven in het meerjarig beleidsplan 2022-2026. De belangrijkste maatschappelijke uitdagingen zijn:					
Bestuurlijke ontwikkelingen	• Effecten van Covid-19 op de volksgezondheid. • Verkleinen van gezondheidsverschillen. • Bevorderen van een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving. • Bevorderen van een mentaal gezonde samenleving. • Een signalerende regionale functie in de openbare geestelijke gezondheidszorg.					

- De juiste ambulancezorg als onderdeel van de acute zorgketen.

N.B. Het Meerjarig Beleidsplan plan wordt momenteel uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's inclusief een financieel meerjarig perspectief.

Het bestuur van de GGD maakt in zijn programmabegroting 2025 melding van de volgende onzekerheden:

Risico

- Versterking infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid (VIPP). Het kabinet zet in op structurele versterking en samenwerking binnen het stelsel van infectieziektebestrijding. Het Rijk heeft hiervoor t/m 2024 SPUK-middelen beschikbaar gesteld en het is nog niet bekend of deze middelen na 2024 gecontinueerd worden. Wel is vastgesteld dat de formatie voor InfectieZiekte Bestrijding (IZB) uitgebreid dient te worden van 9,3 fte naar 30 fte om de zeven wettelijke kerntaken van de infectieziektebestrijding goed uit te kunnen voeren. Totale kosten hiervan zijn geraamd op ca. 2,6 miljoen euro maar de kosten zijn nog niet in deze ontwerpbegroting meegenomen.
- Seksuele gezondheid en het voorkomen van verspreiding van SOA's. Het is de wens van de GGD om de zelftesten waarmee SOA's opgespoord kunnen worden te continueren. Dit heeft financiële gevolgen waarvan de kosten nog niet in deze ontwerpbegroting zijn meegenomen.
- Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Er wordt landelijk gewerkt aan de implementatie van vier wijzigingen binnen het RVP-schema waarvoor de budgettaire kaders nog onvoldoende bekend zijn en daarom niet mee zijn genomen in de huidige ontwerpbegroting.

Weerstandsvermogen

De omvang van de algemene reserve/het weerstandsvermogen van de GGD BZO neemt de laatste jaren weer langzaam toe. De bandbreedte voor de algemene reserve Publieke Gezondheid (PG) bedraagt in 2025 € 2.000.000 tot € 2.400.000 en voor AmbulanceZorg (AZ) € 1.500.000,- tot € 2.000.000,-. Met een huidige waarde van respectievelijk ca. € 1.700.000,- en € 1.350.000,- voor PG en AZ wordt daar niet aan voldaan. Een lager weerstandsvermogen betekent dan dat financiële tegenvallers van hogere omvang niet uit die algemene reserve kunnen worden opgevangen.

Financiële
informatie (x
€1.000,-)

	2025	2026	2027	2028
Publieke- en Ambulance- en jeugdgezondheidszorg	857	876	895	915

Stichting Keyport

Vestigingsplaats	Weert
Rechtsvorm	Stichting
Bestuurlijk verantwoordelijk	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	M. Lemmen heeft zitting in het algemeen bestuur.
Belang op basis van stemverhouding	Het bestuur van de Stichting Keyport bestaat uit: Bestuurders A namens de helix partner overheid (één per gemeente) Bestuurders B namens de helix partner bedrijfsleven (maximaal vier bestuurders) Bestuurders C namens de helix partner onderwijs- en kennisinstellingen (maximaal vier bestuurders) De stemverhouding tussen de bestuurders A, B of C moet te allen tijde in gelijke verhouding zijn en onafhankelijk van het aantal bestuurders namens het bedrijfsleven, het onderwijs of de overheid.
Relatie met programma	Programma 2: Economie + Ondernemen
Doel	Stichting Keyport is de samenwerking tussen de gemeenten Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond, Weert en Cranendonck, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen. De stichting wil een substantiële bijdrage leveren aan het versterken van de sociaal-economische structuur en het creëren van een stimulerend vestigingsklimaat van de regio Keyport. De strategie om de doelen te bereiken is uitgewerkt in het Routeplan 2025-2028.
Bestuurlijke ontwikkelingen	De gemeente is in 2015 toegetreden tot Keyport, waarmee de connectie met de grensprovincie en de daarin gelegen gemeenten versterkt wordt. In 2020 is deelname aan Keyport heroverwogen en besloten de samenwerking met Keyport voort te zetten onder voorwaarde dat: • er geen verhoging van de inwonersbijdrage plaatsvindt; • er een tussentijdse evaluatie plaatsvindt; • Cranendonck een rol inneemt binnen het kernteam. De bijdrage aan Stichting Keyport is een bedrag per inwoner (€2,54 in 2025). In haar begroting rekent de stichting met een indexering van 3% per jaar.
Risico	De stichting heeft bij het Routeplan 2025-2028 een begroting gemaakt met meer inkomsten en uitgaven dan voorheen. Dit betekent voor de gemeente dat de gevraagde bijdrage per inwoner hoger is en jaarlijks een indexering krijgt.

Deze verhoging is bescheiden. Andere extra middelen komen uit bijdragen van bedrijfsleven, onderwijs en de Regio Deal Midden-Limburg.

	2025	2026	2027	2028
Financiële informatie (x €1.000,-)				
Resultaat	16	-	-	-
Eigen vermogen	16	-	-	-
Vreemd vermogen	1.258	-	-	-
Gemeentelijke bijdrage	52	52	52	53

Metropoolregio Eindhoven

Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Belang op basis van stemverhouding	De gemeente Cranendonck heeft 1 vertegenwoordiging in het AB met 2 stemmen (gelijk aan de andere twintig gemeenten m.u.v. Eindhoven, Helmond en Laarbeek).
Relatie met programma	Programma 1: Wonen + Leven Programma 2: Economie + Ondernemen
Doel	De 21 gemeenten in de Regio Eindhoven zetten zich op het terrein van ruimte, wonen, economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied gezamenlijk in voor hun inwoners. De 21 gemeenten binnen de MRE zijn: Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Bestuurlijke ontwikkelingen	De strategie van de MRE is uitgewerkt in het Samenwerkingsakkoord 2023-2026. De regio Eindhoven groeit uit tot de eerste economie van Nederland, hierdoor maakt de complete regio een schaa sprong door. Doel van de MRE is deze schaa sprong in goede banen te leiden met oog op een fijne woon- en

	leefomgeving. Voor haar strategie onderscheidt de MRE twee ontwikkellijnen: Schaalsprong Brainport en Nieuwe balans landelijke gebieden.				
Risico	Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld. De huidige stand van de algemene reserves is voldoende om deze risico's af te dekken.				
Financiële informatie (x €1.000,-)		2025	2026	2027	2028
	Resultaat	-	-	-	-
	Eigen vermogen	11.984	11.634	11.284	10.934
	Vreemd vermogen	14.503	14.026	13.820	13.711
	Gemeentelijke bijdrage	342	342	342	342
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant					
Vestigingsplaats	Eindhoven				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling				
Bestuurlijk verantwoordelijk	K. Boonen				
Zitting in dagelijks bestuur	Nee				
Belang op basis van stemverhouding	Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Cranendonck heeft dus 1/22 van de stemmen. Besluiten worden genomen met een meerderheid van stemmen van de aanwezige leden. Besluiten betreffende vaststelling van de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening worden genomen met een meerderheid van stemmen, met dien verstande dat de meerderheid van stemmen eveneens tenminste de helft van de omzet vertegenwoordigt welke de uitvoeringsdienst in het voorafgaande jaar heeft gegenereerd op basis van de basistaken en verzoektaken.				
Relatie met programma	Programma 1: Wonen en leven Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen				

Doel	De Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) voert namens de provincie Brabant en de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezichthouden en handhaving.				
Bestuurlijke ontwikkelingen	De ODZOB voert volgens afspraak met de deelnemers taken uit volgens twee programmadelen. Enerzijds het programma lokale dienstverlening, zoals de basis- en verzoektaken. Anderzijds het programma regionale samenwerking. Dit betreft gemeentegrens-overstijgende ontwikkelingen, bundeling van expertise en schaalvoordelen. In maart 2023 is de meerjarenvisie vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Deze visie is het uitgangspunt voor de te volgen koers van de ODZOB voor de komende jaren.				
Risico	De omgevingsdienst heeft in haar begroting (niet-limitatief) een aantal risico's benoemd: • Ransomware • Publiciteit en negatieve berichtgeving leidt tot negatief imago • Niet actuele beheer en investeringsplannen voor apparatuur / faciliteiten • Toename regeldruk vanuit de rijksoverheid • Ziekteverzuim en doorbetaling loonkosten • Niet kunnen beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel, zowel vast als inhuur • Kennisverlies als gevolg van uitstroom van medewerkers / inhuur via flexibele schil Deze risico's kunnen leiden tot een negatief resultaat. Volgens de GR kan een negatief resultaat ten laste komen van de reserves en/of ten laste van de deelnemers.				
Financiële informatie (x €1.000,-)		2025**	2026	2027	2028
	Resultaat	-	-	-	-
	Eigen vermogen	-	-	-	-
	Vreemd vermogen	-	-	-	-
	Totale bijdrage gemeente Cranendonck	938	938	938	938
	- Milieutaken (basis- en verzoektaken)	617	617	617	617
	- Programma regionale samenwerking	71	71	71	71
	- Overige opdrachten *	250	250	250	250

* Schatting van de taken buiten het werkprogramma.

** Vanaf 2025 valt een deel van de overige taken onder de basistaken.

Regionaal Bestuur Openbaar Onderwijs de Kempen

Vestigingsplaats	Veldhoven										
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling										
Bestuurlijk verantwoordelijk	M. Lemmen										
Zitting in dagelijks bestuur	Nee										
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein										
Doel	Samen met negen andere gemeenten (Bladel, Eersel, Heeze-Leende, Nederweert, Oirschot, Reusel-De Mierden, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre) houdt de gemeente Cranendonck het openbaar basisonderwijs in stand via een gemeenschappelijke regeling. De schoolbestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn overgedragen aan de Stichting de Kempen, regionaal bestuur voor openbaar en algemeen basisonderwijs.										
Bestuurlijke ontwikkelingen	De gemeente heeft in principe geen enkele inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid en bevoegdheid ten opzichte van Stichting de Kempen. Ook niet waar het gaat om de begroting van het schoolbestuur. Alleen als het schoolbestuur failliet zou gaan, wordt de gemeente weer verantwoordelijk voor de binnen de gemeentegrenzen aanwezige openbare basisscholen. De 10 aangesloten gemeenten vormen tezamen het Regionaal Samenwerkingsverband Openbaar Basisonderwijs De Kempen.										
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's benoemd.										
Financiële informatie (x €1.000,-)	<table><tr><td></td><td>2025</td><td>2026</td><td>2027</td><td>2028</td></tr><tr><td>Gemeentelijke bijdrage</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr></table>		2025	2026	2027	2028	Gemeentelijke bijdrage	-	-	-	-
	2025	2026	2027	2028							
Gemeentelijke bijdrage	-	-	-	-							

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost

Vestigingsplaats	Eindhoven
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk	R. van Kessel
Zitting in dagelijks bestuur	Nee
Belang op basis van stemverhouding	Bij het vaststellen van de jaarrekening, begroting en begrotingswijzigingen brengen de leden die een gemeente vertegenwoordigen tot 20.000 inwoners één stem uit, de leden die een gemeente vertegenwoordigen met 20.000 of meer inwoners brengen twee stemmen uit, vermeerderd met een stem per volledig veelvoud van 15.000 inwoners, waarmee het aantal van 20.000 inwoners door die gemeente wordt overschreden. In dit geval heeft de gemeente Cranendonck twee stemmen. Bij de overige besluitvorming door het algemeen bestuur vindt stemming plaats op basis van de gewone stemwaardering (één stem per gemeente).
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doel	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de regionale ambulancevoorziening (RAV) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant. VRBZO voert taken uit op het terrein van brandweertzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Het wettelijk kader wordt gevormd door de Wet veiligheidsregio's.
Bestuurlijke ontwikkelingen	Visie 2025: De VRBZO stelt een nieuwe visie op die richting geeft aan de te bereiken resultaten en de inspanningen die daarvoor nodig zijn. Er zijn drie ontwikkelthema's verwoord: • Samen voor veilig; • Weerbare samenleving;

- Toekomstbestendige taakuitvoering.

Door de coronacrisis zijn deze thema's en de daaraan gekoppelde speerpunten mogelijk nog aan verandering onderhevig. Ook de evaluatie op de Wet veiligheidsregio's kan nog invloed hebben op de ontwikkeling van visie 2025.

Risico	Er is een mogelijkheid dat de Visie 2025 niet wordt behaald. Reden hiervoor is een intensieve inzet op Corona en direct daarna een volledige inzet op de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. In Q1 2024 heeft VRBZO aangegeven dat er de komende jaren extra uitdagingen aankomen waarop de organisatie momenteel niet is toegerust. Deze uitdagingen vragen mogelijk extra investeringen. Deze worden vermoedelijk gedekt door een extra bijdrage van de gemeenten. Dit is nog niet meegenomen in de begroting VRBZO 2025, maar wordt mogelijk later middels een begrotingswijziging nog toegevoegd.
--------	--

	2025	2026	2027	2028
Financiële informatie (x €1.000,-)				
Resultaat	-		-	
Eigen vermogen	-	-	-	
Vreemd vermogen	-	-	--	
Gemeentelijke bijdrage	1.396	1.396	1.396	1.396

Werkvoorzieningsschap de Risse Groep

Vestigingsplaats	Weert
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Bestuurlijk verantwoordelijk	M. Lemmen
Zitting in bestuur	Ja: M. Lemmen, H. Driessen
Belang	De gemeente Cranendonck is, evenals de andere deelnemende gemeenten, met twee leden in het bestuur vertegenwoordigd.
Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein Uitvoering vanuit GR A2 samenwerking
Doel	Werkvoorzieningsschap Risse Groep zorgt voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening voor de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert. Risse Groep richt zich op het verbinden van mensen met werk, meer specifiek de mensen indicatie voor de sociale werkvoorziening dan wel de Participatiewet. Werk binnen de Risse Groep dan wel bij partners in de regio. Het detacheren en begeleiden van mensen bij onze partners verzorgt het

onderdeel Werk.Kom.					
Bestuurlijke ontwikkelingen	Risse Groep heeft een duidelijke koers tot 2030. Ondernemen en ontwikkelen met aandacht voor mensen, vanuit een gezonde financiële bedrijfsvoering. Dat doel blijft voor ogen in de opgave om de komende jaren te transformeren van een sociaal werkbedrijf naar een ontwikkelbedrijf.				
Risico	Uit de jaarrekening 2023 van Risse Groep blijkt dat het weerstandsvermogen € 1.256.000 bedraagt en daarmee boven de bandbreedte ligt van € 0,6 tot € 1,1 miljoen. De bandbreedte heeft het bestuur van Risse groep aangegeven als benodigd om financiële risico's op te vangen. Belangrijke opgaven waar Risse Groep zijn de herinrichting van de infrastructuur, de transformatie van werkbedrijf naar ontwikkelbedrijf en de verduurzaming van haar gebouwen op de ontwikkelcampus. Samen met de gemeenten, al dan niet ondersteund met middelen van het Rijk, krijgen deze vorm in business-cases passend binnen de financiële bandbreedte van de begroting van Risse Groep.				
Financiële informatie (x €1.000,-)		2025	2026	2027	2028
	Resultaat	-93	-118	0	0
	Eigen vermogen	920	802	802	902
	Vreemd vermogen	2.430	2.180	1.930	1.680
	Gem. bijdrage (gelijk aan budget t.b.v. Wsw in participatie-budget)	2.027	1.889	1.809	1.675
	Gem. bijdrage (extra in exploitatie)	-	-	-	
	Extra gemeentelijke bijdrage o.b.v. primaire begroting Risse	147	101	84	84
	Extra bijdrage o.b.v. bijgestelde begroting 2023	46	-	-	-

Deelnemingen

Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	's-Gravenhage					
Bestuurlijk verantwoordelijk	De burgemeester vertegenwoordigt, als wettelijke vertegenwoordiger, de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen.					
Aantal aandelen	5.000					
Belang	0,009% (de BNG heeft in totaal 55.690.720 aandelen). De gemeente heeft zeggenschap in de BNG ia het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel)					
Doel	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang, Met gespecialiseerde dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.					
Financiële informatie (x €1.000)		2019	2020	2021	2022	2023
	Resultaat	163	221	236	300	254
	Eigen vermogen	4.887	5.097	5.062	4.615	4.721
	Vreemd vermogen	144.802	155.262	143.995	107.459	110.819
	Dividend per aandeel (in €)	1,27	1,81	2,28	2,28	2,16
	Totaal dividend Cranendonck (in € per 5.000 aandelen)	6.350	9.050	11.400	11.400	10.800

NV Brabant Water

Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
------------------	------------------

Bestuurlijk verantwoordelijk	R. van Kessel					
Aantal aandelen	19.976					
Belang	0,2% (Brabant Water heeft 10 miljoen aandelen geplaatst)					
Doel	Brabant Water N.V. is het waterleidingbedrijf voor vrijwel geheel Noord-Brabant. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.					
Financiële informatie (x €1.000)		2019	2020	2021	2022	2023
	Resultaat	29.508	8.913	10.493	5.347	9.213
	Eigen vermogen	665.384	674.183	684.676	690	699
	Vreemd vermogen	479.546	523.344	534.399	585	619
	Dividend per aandeel (in €)	-	-	-	-	

Samenwerkingsverbanden

Stichting Bureau Inkoop en aanbesteding Zuidoost Brabant (BIZOB)

Vestigingsplaats	Oirschot					
Bestuurlijk verantwoordelijk	M. Lemmen					
Belang	5,6%					
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen					
Doel	De stichting Bizob is een samenwerking door achttien gemeenten in Zuidoost Brabant op inkoopgebied, waarbij een drietal doelstellingen worden nagestreefd: financieel (betere condities en prijzen, lagere inkoopkosten), kwaliteit (verbeterde specificaties, verkorte levertijden enz.) en procesmatig (transparant inkoopproces, integriteit inkoopprocessen, betrouwbaarheid enzovoort).					
Financiële informatie (x	<table><tr><td>2019</td><td>2020</td><td>2021</td><td>2022</td><td>2023</td></tr></table>	2019	2020	2021	2022	2023
2019	2020	2021	2022	2023		

€1.000,-)	Resultaat	401	569	1.003	614	490
	Eigen vermogen	868	975	1.405	977	n.n.b.
	Vreemd vermogen	956	886	1.140	1.210	n.n.b.
	Gemeentelijke bijdrage	166	162	141	126	156

Taskforce - RIEC Brabant Zeeland

Portefeuillehouder	R. van Kessel
Relatie met programma	Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	Georganiseerde misdaad komt in allerlei vormen voor. Denk aan hennepsteelt, witwassen en vermogenscriminaliteit. Taskforce RIEC Brabant-Zeeland is een bondgenootschap van gemeentelijke en provinciale overheden tegen ondermijning in Brabant en Zeeland. Zij ondersteunt met haar producten en diensten gemeenten en veiligheidspartners in de herkenning en aanpak van criminele activiteiten. Zo helpen ze onder meer bij de versterking van bestuurlijke weerbaarheid en een geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit. Taskforce RIEC Brabant-Zeeland positioneert zich als partner, die intelligence, expertise, innovatie en uitvoering (actie) met elkaar verbindt. Zij bundelen krachten door samen te werken met bestuurders, overheidsdiensten, ondernemers en inwoners in Brabant en Zeeland om samen ondermijnende criminaliteit te bestrijden en te voorkomen. Vanaf 2025 splitst het Taskforce RIEC Brabant-Zeeland zich in twee RIEC'S. Gemeente Cranendonck valt vanaf dan onder het RIEC Oost-Brabant. De doelstelling van het RIEC Oost-Brabant blijft hetzelfde.
Financiële informatie (x €1.000,-)	€ 16

Zorg- en Veiligheidshuis

Vestigingsplaats	Helmond
Bestuurlijk verantwoordelijk	M. Lemmen
Zitting in dagelijks bestuur	Nee

Relatie met programma	Programma 4: Sociaal Domein Programma 5: Bestuur en algemene dekkingsmiddelen
Doelstelling	Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost zorgt voor een succesvolle aanpak van complexe casuïstiek binnen de thema's (risico)jeugd, veelplegers, nazorg ex-gedetineerden, relationeel geweld, overlast en verslaving is een gezamenlijke inspanning van gemeenten en ketenpartners een voorwaarde. Het gaat om het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijk uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.
Financiële bijdrage (x €1.000,-)	€ 5

Bijlagen

Bijlage 1: Begrotingsbeeld

1. Begrotingsbeeld

Omschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2026
Saldo structureel	194	-2.616	-2.520	-2.456
Saldo incidenteel	-1.140	-288	-	-
Totaal saldo	-946	-2.904	-2.520	-2.456
Omschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2026
Resultaat voor bestemming	-1.930	-3.521	-2.763	-2.549
Mutaties reserves	984	617	243	93
Totaal saldo	-946	-2.904	-2.520	-2.456

2. Totalen per programma

Totale programmakosten (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
Wonen en Leven	-15.142	-16.978	-15.946	-16.339	-15.981	-15.770
Werk en economie	-3.566	-5.493	-5.069	-4.957	-4.942	-4.942
Recreatie en toerisme	-2.953	-3.370	-3.241	-3.454	-3.439	-3.413
Sociaal domein	-27.706	-28.551	-28.752	-28.099	-28.164	-28.193
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	-17.508	-12.126	-11.064	-12.245	-13.052	-13.985
Overhead	-	-9.548	-10.299	-10.139	-9.996	-9.996
Totaal Lasten	-66.875	-76.066	-74.372	-75.231	-75.574	-76.298
Baten						
Wonen en Leven	6.957	6.790	6.778	6.794	6.787	6.787
Werk en economie	2.687	4.737	4.236	4.236	4.236	4.236
Recreatie en toerisme	1.099	840	695	695	695	695
Sociaal domein	4.667	4.849	4.597	4.853	4.851	4.851
Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	50.092	55.910	56.136	55.132	56.242	57.180
Overhead	10	-	-	-	-	-
Totaal Baten	65.512	73.126	72.442	71.711	72.811	73.749
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten	-1.362	-2.939	-1.930	-3.521	-2.763	-2.549
Bestemmingen						
Stortingen reserves	-6.608	-5.123	-257	-257	-257	-257
Onttrekkingen reserves	9.773	7.725	1.241	874	500	350
Bestemming per saldo	3.165	2.602	984	617	243	93
Vennootschapsbelasting						
Gerealiseerd resultaat	1.802	-338	-946	-2.904	-2.520	-2.456

3. Saldi per product

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
PROGRAMMA 1 - Wonen en Leven						
BELEIDSVELD 1.1 Wonen	-991	-1.924	-1.492	-1.363	-1.160	-1.009
BELEIDSVELD 1.2 Verkeer en vervoer	-3.286	-3.902	-3.695	-4.308	-4.266	-4.213
BELEIDSVELD 1.3 Leefbaarheid	-1.286	-1.425	-1.206	-1.267	-1.266	-1.266
BELEIDSVELD 1.4 Openbare ruimte	-1.794	-1.888	-1.817	-1.712	-1.652	-1.643
BELEIDSVELD 1.5 Duurzaamheid	-827	-1.049	-959	-895	-851	-851
Saldo	-8.185	-10.188	-9.168	-9.545	-9.195	-8.983
PROGRAMMA 2 - Werk en economie						
BELEIDSVELD 2.1 Economie	-670	-797	-817	-755	-755	-755
BELEIDSVELD 2.2 Ondernemen	-208	41	-16	34	49	49
Saldo	-879	-756	-833	-721	-706	-706
PROGRAMMA 3 - Recreatie en toerisme						
BELEIDSVELD 3.1 Sport	-1.167	-1.539	-1.643	-1.827	-1.813	-1.787
BELEIDSVELD 3.2 Cultuur	-390	-496	-441	-441	-441	-441
BELEIDSVELD 3.3 Toerisme en evenementen	-297	-495	-463	-490	-490	-490
Saldo	-1.854	-2.530	-2.546	-2.758	-2.744	-2.717
PROGRAMMA 4 - Sociaal domein						
BELEIDSVELD 4.1 Werk en inkomen	-6.343	-6.240	-5.651	-5.455	-5.437	-5.473
BELEIDSVELD 4.2 Maatschappelijke ondersteuning	-7.372	-8.163	-8.358	-8.256	-8.277	-8.297
BELEIDSVELD 4.3 Jeugd	-7.367	-7.330	-7.984	-7.469	-6.770	-6.771
BELEIDSVELD 4.4 Onderwijs	-1.957	-1.968	-2.161	-2.065	-2.828	-2.800
Saldo	-23.039	-23.701	-24.154	-23.245	-23.312	-23.341
PROGRAMMA 5 - Bestuur en algemene dekkingsmiddelen						
BELEIDSVELD 5.1 Algemeen bestuur	-581	-872	-730	-708	-695	-695
BELEIDSVELD 5.2 Dagelijks bestuur	-1.253	-812	-1.157	-1.157	-1.157	-1.157
BELEIDSVELD 5.3 Openbare orde	-2.272	-2.617	-2.690	-2.550	-2.503	-2.503
BELEIDSVELD 5.4 Burgerdiensten/dienstverlening	-1.226	-1.274	-1.170	-1.175	-1.154	-1.150
BELEIDSVELD 5.5 Algemene dekking	46.811	49.528	51.308	48.890	49.415	49.439
BELEIDSVELD 5.6 Bedrijfsvoering	-209	-169	-490	-412	-715	-739
BELEIDSVELD 5.7 Overhead	-8.675	-9.548	-10.299	-10.139	-9.996	-9.996
Saldo	32.594	34.236	34.772	32.749	33.195	33.199
Mutatie reserves	3.165	2.602	984	617	243	93
Saldo totaal	1.802	-338	-946	-2.904	-2.520	-2.456

4. Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Programma		Omschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1	Wonen en Leven	Reserve ruimtelijke kw aliteit	80	80	80	80
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	Reserve gemeenschapsvoorzieningen	177	177	177	177
Totaal stortingen in reserves			257	257	257	257
1	Wonen en Leven	Reserve dekking kapitaallasten	32	32	32	32
3	Recreatie en toerisme	Reserve landschapsversterking	15	15	15	15
4	Sociaal domein	Reserve dekking kapitaallasten	51	51	51	51
		Reserve IHP	159	159	159	159
5	Bestuur en algemene dekkingsmiddelen	Reserve dekking kapitaallasten	47	47	47	47
		Algemene reserve	704	374	0	0
		Reserve verduurzaming gebouwen	38	45	45	45
Totaal onttrekkingen aan reserves			1046	724	350	350
Saldo mutaties reserves			-789	-467	-93	-93

Bijlage 2: Belangrijkste verschillen per programma, gesorteerd per product

Programma 1 Wonen + Leven	uitgaven	inkomsten
1.1 Wonen	568	-136
Kosten omgevingswet; incidentele overheveling van 2023 naar 2024	458	
lagere doorberekende salarissen en inhuur	223	
Verkenning mogelijke gebiedsontwikkeling	-200	
kosten woonwagencentra; projectleiding en hogere huur	-80	12
GEO-informatie; incidentele kosten 2024	50	
Kapellen; incidentele lasten 2024	22	
lagere kosten woningen overige doelgroepen	41	
lagere bijdrageregelingen bestemmingsplannen		-60
lagere bouwleges: extra bouwleges in 2024 geraamd		-102
overige afwijkingen	54	14
1.2 Verkeer en vervoer	248	-40
voorbereidingskosten GVVP in 2024 niet geactiveerd	185	
Masterplan verkeer; incidenteel 2024	90	
hogere doorberekende salarissen	-44	
lagere leges; incidenteel 2024		-40
centrumplan Budel; hogere kapitaallasten	-18	
overige afwijkingen	35	
1.3 Leefbaarheid	218	0
lagere doorberekende salarissen	19	
gemeenschapshuizen; lagere kapitaallasten	97	
openbare bibliotheek; hogere subsidie	-15	
Gemeenschapshuis de Smeltkroes; revitalisering incidenteel 2024	59	
Onderhoud; overheveling jaarrekening 2023 naar 2024	85	
Overige afwijkingen	-27	
1.4 Openbare ruimte	-156	227
hogere kosten afvalinzameling;	-137	
hogere inkomsten zwerfafval en PMD		79
uitname voorziening afval; geen tariefverhoging		56
hogere opbrengst afvalstoffenheffing	0	34
Milieubeheer; subsidieregeling beëindiging veehouderijen		37
Overige afwijkingen	-19	21
1.5 Duurzaamheid	155	-65
Duurzaamheid; incidentele kosten en opbrengsten 2024	155	-65
Totaal	1033	-14
Mutaties reserves: algemene reserve	2095	
Mutaties reserves: onder andere incidentele overhevelingen		-3217

Programma 2 Werk en Wonen	uitgaven	inkomsten
2.1 Economie	-22	1
Revtalising bedrijventrein; onderzoek	-69	
Hogere bijdrage MRE	-38	
bijdrage Metalot vervallen	75	
Overige afwijkingen	10	1
2.2 Ondernemen	444	-502
GreX airpark Fase II en lib bedrijventerrein	996	-1.047
GreX Neerlanden II	62	-74
Baronie van Cranendonck	-619	654
Lagere pachttopbrengst		-35
Overige afwijkingen	5	
Totaal	422	-501
Mutaties reserves; o.a. toekomstbestendige kermissen		-40

Programma 3 Recreatie en Toerisme	uitgaven	inkomsten
3.1 Sport	43	145
spuk GALA	145	145
Subsidie sportorganisaties	26	
Sportvisie; incidentele lasten 2024	65	
Gymzaal Muzenberg, huur	-31	
uitvoeringsprogramma sport 2025	-80	
Sportpark Budel hogere kapitaallasten	-82	
Sportpark Budel-Dorplein; incidentele vervangingen in 2024	54	
Tennispark Budel; incidentele vervangingen 2024	34	
Kunstgrashockeyveld de Romrijten, Maarheeze; kapitaallasten	-106	
Overige afwijkingen	18	
3.2 Cultuur	55	0
eenmalige bijdrage hervormd kerkje in 2024	50	
Overige afwijkingen	5	
3.3. Toerisme & Evenementen	33	0
Incidenteel 2024 onderzoek toekomst kernissen	40	
Overige afwijkingen; toerisme	-7	
Totaal	131	145
Mutaties reserves; o.a. incidentele overhevelingen		-78

Programma 4 Sociaal Domein	uitgaven	inkomsten
4.1 Werk en Inkomen	279	311
Rijksbijdrage Inburgering		300
Hogere kosten inburgering	-186	
Bijstand; uitkeringen levensonderhoud	-233	100
Bijstand zelfstandigen BBZ; hogere aflossingen bedrijfskrediet		37
Minimavoorzieningen; energietoeslag; kosten niet meer 2025	419	10
sociale werkvoorziening de Risse; lagere bijdrage (ook lagere inkomst vanuit AU)	177	
Participatiebudget	-34	
SPUK Aanpak energiearmoede witgoed	136	-136
4.2 Maatschappelijke ondersteuning	39	-235
SPUK GALA	175	-235
hogere doorberekende salarissen en inhuur	-24	
Collectief vervoer	-11	
1e lijns zorg Wmo; salarissen en clientondersteuning	219	
Hulp bij huishouden; marktconform tarief en volume groei	-170	
dagbesteding, begeleiding en overige maatwerk;	-75	
hogere bijdrage GGD	-72	
overige afwijkingen	-3	
4.3 Jeugd	-654	0
lagere doorberekende salarissen	39	
jeugdzorg extra middelen 2025	-700	
Overige afwijkingen	7	
4.4 Onderwijs	136	-328
Extra inzet IHP	-125	
Kapitaallasten huisvesting voortgezet onderwijs; tijdelijke huisvesting bravo college	-86	
Spuk uitkering onderwijs achterstanden beleid in 2024 geraamd	328	-328
overige afwijkingen	19	
Totaal	-553	-252
Mutaties reserves programma 4 - tijdelijke huisvesting BRAVO College	797	
Mutaties reserves programma 4 - aanwending reserve voor inhuur projectleider IHP		-808

Programma 5 Bestuur + Algemene Dekkingsmiddelen	uitgaven	inkomsten
5.1 Algemeen bestuur	142	0
Lagere doorbelasting salarissen; i.v.m. niet correcte toerekening 2024	163	
VNG congres 2025	-21	
5.2 Dagelijks bestuur	-345	0
College B&W; hogere doorbelasting salarissen	-151	
Raadsgriffier; hogere doorbelasting salarissen i.v.m. niet correcte toerekening 2024	-194	
5.3 Openbare Orde	1.823	-1.894
Regionale brandweer; hogere bijdrag veiligheidsregio BZO	-65	
Structureel maken 2 fte boa's	-180	180
Lagere doorbelasting salarissen	28	
Advieskosten project permanente bewoning (2024 60k; 2025 90k)	-30	
Opvang vluchtelingen Oekraïne; i.v.m. ramingen 2024	2.071	-2.075
overige afwijkingen	-1	1
5.4 Burgerdiensten	44	59
Lagere doorbelasting salarissen	27	0
Geen verkiezingen in 2025	45	
Secretarieleges	-24	59
overige afwijkingen	-4	
5.5 Algemene dekking	1.006	2.086
Resultaat na bestemming	1.271	42
Hogere opbrengst onroerende zaakbelastingen	0	566
Gemeentefonds (algemene uitkeirng); o.b.v. meicirculaire 2024	-238	1461
lagere stelpost loon- en prijscompensatie	127	0
Hogere opbrengst toeristenbelasting	0	6
Opvang asielzoekers; meicirculaire 2024 hogere oormerking faciliteitenbesluit	-125	0
Overige afwijkingen	-29	11
5.6 Bedrijfsvoering	-339	18
Lagere doorbelasting salarissen;	73	-
hogere rente geldleningen	-412	
overige afwijkingen	0	18
5.9 Mutaties reserves programma 5	2.134	-3.205
Mutaties reserves programma 5 CR	2.134	-3.205
Totaal	4.465	-2.936
Mutaties reserves; stortingen naar reserves	2.134	
mutaties reserves; aanwendungen reserves		-3.205

Bijlage 3: Reserves en voorzieningen

	Jaarrekening 2023			Raming 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Toename	Afname	Saldo 31-12-23	Toename	Afname	Saldo 31-12-24	Toename	Afname	Saldo 31-12-25	Toename	Afname	Saldo 31-12-26	Toename	Afname	Saldo 31-12-27	Toename	Afname	Saldo 31-12-28
RUBRIEK A																		
ALGEMENE RESERVES, balanscode P111																		
Algemene reserve vrij aanwendbaar (ARVA)	1.566.793	3.959.800	12.406.429	3.248.710	2.937.500	12.717.639	-	854.000	11.863.639	-	524.000	11.339.639	-	150.000	11.189.639	-	-	11.189.639
TOTAAL RUBRIEK A	1.566.793	3.959.800	12.406.429	3.248.710	2.937.500	12.717.639	-	854.000	11.863.639	-	524.000	11.339.639	-	150.000	11.189.639	-	-	11.189.639
RUBRIEK B																		
BESTEMMINGSRESERVES, balanscode P112																		
Reserve randweg			1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677	-	-	1.582.677
Reserves dekking kapitaallasten	-	115.280	981.978	485.000	121.370	1.345.608	-	205.620	1.139.988	-	205.620	934.368	-	205.620	728.748	-	205.620	523.128
Reserve eigen risico organisatie/ww rechten			553.485	-	348.598	204.887	-	-	204.887	-	-	204.887	-	-	204.887	-	-	204.887
Reserve personeel (tijdelijk)	450.000	-	450.000	-	450.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve aanleg glasvezel			13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367	-	-	13.367
Reserve duurzaamheid	-	90.000	247.791	-	-	247.791	-	-	247.791	-	-	247.791	-	-	247.791	-	-	247.791
Reserve verduurzaming gebouwen			784.230	-	29.266	754.964	-	37.669	717.295	-	44.908	672.387	-	44.915	627.472	-	44.915	582.557
Reserve overgehevelde budgetten	2.382.343	2.537.343	449.325	1.652.317	2.101.642	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve natuurcomp.DIC			657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932	-	-	657.932
Reserve Landschapsversterking	-	15.000	416.951	-	15.000	401.951	-	15.000	386.951	-	15.000	371.951	-	15.000	356.951	-	15.000	341.951
Reserve grondexploitatie	442.528	413.643	552.990	125.000	-	677.990	-	-	677.990	-	-	677.990	-	-	677.990	-	-	677.990
91123650 Reserve ruimtelijke kwaliteit	333.293	41.963	3.680.165	140.000	150.000	3.670.165	80.000	-	3.750.165	80.000	-	3.830.165	80.000	-	3.910.165	80.000	-	3.990.165
Reserve MJOP sport	-	48.660	201.340	-	72.000	129.340	-	44.200	85.140	-	-	85.140	-	-	85.140	-	-	85.140
Reserve integraal huisvestingsplan	2.793.000	142.000	2.901.000	300.000	393.000	2.808.000	-	-	2.808.000	-	676.403	2.131.597	-	626.883	1.504.714	-	223.935	1.280.779
Reserve gemeenschapsvoorzieningen			2.250.000	59.000	-	2.191.000	177.000	23.000	2.345.000	177.000	-	2.522.000	177.000	-	2.699.000	177.000	-	2.876.000
Reserve tegemoetkoming energie maatsch. org.	207.168	10.000	197.168	-	-	197.168	-	-	197.168	-	-	197.168	-	-	197.168	-	-	197.168
TOTAAL RUBRIEK B	6.608.332	3.413.889	13.670.399	4.952.317	3.739.876	14.882.840	257.000	325.489	14.814.351	257.000	941.931	14.129.421	257.000	892.418	13.494.003	257.000	489.470	13.261.533
RUBRIEK C																		
VOORZIENINGEN, balanscode P12																		
Voorziening Riolering	170.618		1.881.728	-	212.045	1.669.683	-	232.340	1.437.343	-	339.687	1.097.656	-	339.352	758.304	-	339.352	418.952
Voorziening Afvalstoffenheffing	414.568		414.568			414.568		56.756	357.812		-	357.812		-	357.812		-	357.812
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	562.101	643.396	742.152	462.100	625.893	578.359	462.100	702.158	338.302	362.100	341.332	359.069	462.100	596.566	224.603	462.100	511.129	175.574
Voorziening salarissen VTBC		49.370	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
Voorziening onderhoud wegen	768.085	905.421	367.700	765.085	938.741	194.044	765.085	959.129	0-	765.085	765.085	0-	765.085	765.085	0-	765.085	765.085	0-
Voorziening onderhoud groen	47.283	65.810	17.751	47.283	57.283	7.751	47.283	55.034	0	47.283	47.283	0	47.283	47.283	0	47.283	47.283	0
Voorziening straatverlichting	27.941	13.391	226.505	27.941	127.941	126.505	27.941	154.446	0-	27.941	27.941	0-	27.941	27.941	0-	27.941	27.941	0-
91205151 Voorziening claim Attero		309.240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening APPA	348.598	-	348.598	-	-	348.598	-	-	348.598	-	-	348.598	-	-	348.598	-	-	348.598
91208500 Voorziening verlofsparen	145.948		243.948	-	-	243.948	-	-	243.948	-	-	243.948	-	-	243.948	-	-	243.948
TOTAAL RUBRIEK C	2.485.142	1.986.629	4.242.950	1.302.409	1.961.903	3.583.456	1.302.409	2.159.863	2.726.003	1.202.409	1.521.328	2.407.083	1.302.409	1.776.227	1.933.265	1.302.409	1.690.790	1.544.884
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	10.660.267	9.360.318	30.319.778	9.503.436	8.639.279	31.183.935	1.559.409	3.339.351	29.403.993	1.459.409	2.987.259	27.876.143	1.559.409	2.818.645	26.616.907	1.559.409	2.180.260	25.996.056

reserve	Algemene Reserve (AR)
soort reserve	Algemene reserve
budgethouder	Directeur/gemeentesecretaris.
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van jaarrekeningtekorten en het afdekken van risico's in algemene zin, waarvoor geen bestemmingreserves of voorzieningen zijn gevormd.
voeding uit	De voeding van deze reserve geschiedt door positieve programmarekening saldi aan deze reserve toe te voegen.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	14.799.436	12.406.429	12.717.639	11.863.639	11.339.639	11.189.639
Jaarrekening resultaat	1.566.793	150.112				
Jaarrekening 2023: reserve voormalig personeel		348.598				
Begroting 2025: storting middelen spreidingswet		2.750.000				
storting vanuit reserve overheveling						
Budgetoverheveling omgevingswet						
Jaarrekening 2021 toevoegen resultaat aan AR						
Raadsbesluit Jaarrekening 2021: vrijval reserve grondexploitatie						
Totaal toevoegingen	1.566.793	3.248.710	-	-	-	-
Organisatievisie						
Garantstelling de Borgh	15.600-					
Friciekosten GRSa2						
Omgevingsplan			150.000-	150.000-	150.000-	
Surplus algemene reserve ter dekking resultaat (begroting 2025)			704.000-	374.000-		
Storting in reserve gemeenschapsvoorzieningen		2.250.000-				
Storting in reserve IHP Bravo college (amendement Burap 2024)		300.000-				
Uitname: kermissen in de kernen		40.000-				
Uitname: budget duurzaamheid		37.500-				
Storting in reserve dekking kapitaallasten		185.000-				
MVA opboeking						
Initiatiefvoorstel energietoeslag (extra inzet armoedebestrijding)	326.200-					
Storting in reserve grondexploitatie	375.000-	125.000-				
Storting in reserve IHP	2.793.000-					
Storting in reserve personeel	450.000-					
Totaal onttrekkingen	3.959.800-	2.937.500-	854.000-	524.000-	150.000-	-
Stand reserve per 31-12-	12.406.429	12.717.639	11.863.639	11.339.639	11.189.639	11.189.639

reserve	791012 Reserve Randweg
---------	------------------------

soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Opvangen van grote fluctuaties in de reguliere bedrijfsvoering als gevolg van uitgaven in het kader van de voorbereiding/ontwikkeling van een eventuele randweg.
voeding uit	Resultaatbepaling bij eventuele positieve jaarresultaten.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Verbetermogelijkheden randweg zuid						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677	1.582.677

reserve	Reserve dekking kapitaallasten
soort reserve	Bestemmingreserve
budgethouder	Afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Overeenkomstig de voorschriften BBV de beschikking over de reserves te verantwoorden.
voeding uit	Eventuele stortingen van de onttrekkingen uit reserves die voor de dekking van kapitaallasten van diverse investeringen ter beschikking gesteld zijn.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	1.097.258	981.978	1.345.608	1.139.988	934.368	728.748
Storting uit algemene reserve		185.000				
Storting vanuit reserve IHP		300.000				
Totaal toevoegingen	-	485.000	-	-	-	-
Aankoop stationstraat 50 Maarheeze (7810005)	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-	5.925-
Harrie Derckx complex (7530017)	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-	10.850-
Extra lasten voetbalveld Budel (7531002)	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-	1.733-
Duur. Energiemaat. gemeentehuis (7001056)	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-	47.297-
Onderwijs asielzoekers basisschool (7621000)	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-	26.625-
Onderwijs asielzoekers voortgezet onderwijs (7641000)	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-	18.750-
Onderwijs asielzoekers basisschool		6.090-	6.090-	6.090-	6.090-	6.090-
Vervanging turnvloer(7530023)	-					
Verbetermogelijkheden randweg zuid (721083)	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-	4.100-
Krediet speelplek met voorzieningen			9.250-	9.250-	9.250-	9.250-
Krediet tijdelijke huisvesting Bravo college			75.000-	75.000-	75.000-	75.000-
Totaal onttrekkingen	115.280-	121.370-	205.620-	205.620-	205.620-	205.620-
Stand reserve per 31-12-	981.978	1.345.608	1.139.988	934.368	728.748	523.128

reserve	Reserve eigen risico organisatie/ww rechten
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	
voeding uit	Voorziening voormalig bestuur en personeel

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	553.485	553.485	204.887	204.887	204.887	204.887
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Betaalde transitievergoedingen Jaarrekening 2023: storten in AR		348.598-				
Totaal onttrekkingen	-	348.598-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	553.485	204.887	204.887	204.887	204.887	204.887

reserve	Reserve aanleg glasvezel
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Honderd procent verglazing van de gemeente te komen, waarbij deze reserve het mogelijk maakt om kosten en opbrengsten met elkaar in verhouding te laten.
voeding uit	Eenzijds door de vergoeding van de glasvezel exploitant en anderzijds de vergoeding in de degeneratiekosten in de reserve te storten.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367
toevoeging 31/12/2020						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Overheveling Glasvezel Cranendonck						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367	13.367

reserve	Reserve Duurzaamheid
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Mogelijke rijksmiddelen voor duurzaamheid (enveloppegelden) te oormerken voor duurzaamheid. Inzetten om te voldoen aan de wettelijke eis om invulling te geven aan het klimaatakkoord (nota duurzaamheid 2020-2024)
voeding uit	Enveloppegelden

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	337.791	247.791	247.791	247.791	247.791	247.791
Meicirculaire 2022: middelen uitvoeringskosten Klimaatakkoord.						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
opstellen wijkuitvoeringsplannen Dekking (extra) inzet medewerker Duurzaamheid 2022	90.000-					
Totaal onttrekkingen	90.000-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	247.791	247.791	247.791	247.791	247.791	247.791

reserve	Reserve verduurzaming gebouwen
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	

voeding uit

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	784.230	784.230	754.964	717.295	672.387	627.472
saldo verkoop 3 panden	-					
Totaal toevoegingen		-	-	-	-	-
DMJOP 22-11-2022	-	29.266-	37.669-	44.908-	44.915-	44.915-
Totaal onttrekkingen	-	29.266-	37.669-	44.908-	44.915-	44.915-
Stand reserve per 31-12-	784.230	754.964	717.295	672.387	627.472	582.557

reserve	Reserve overgehevelde budgetten
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Alle afdelingshoofden
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Voorkomen dat middelen van lopende projecten opnieuw vrijgemaakt dienen te worden.
voeding uit	Middelen die via de bestuursrapportages of via de resultaatbepaling bij de programmarekening aangegeven zijn.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	604.325	449.325		-	-	-
Jaarrekening 2022: oormerken bedragen (uit AR)	1.937.343	1.652.317				
Burap 2023: leges inzetten werkzaamheden 2024	100.000					
Burap 2023: budgetoverheveling natuum water en klimaat	80.000					
Burap 2023: Overhevelen budget Hervormd kerkje	50.000					
Raadsbesluit omgevingswet december 2022						
Dotatie inzake omgevingswet Raad dec.2022 Burap 2023	215.000					
Totaal toevoegingen	2.382.343	1.652.317		-	-	-
Tonk						
Afronden reserve naar 0		4.325-				
Reserve corona						
reserve TONK corona						
Omgevingswet	600.000-	215.000-				
Koploper cliëntondersteuning						
Natura 2000 (pachtbeleid)						
omgevingswet						
economische visie						
Burap 2023: Overhevelen budget Hervormd kerkje		50.000-				
Burap 2023: budgetoverheveling natuum water en klimaat		80.000-				
Burap 2023: leges inzetten werkzaamheden 2024		100.000-				
Budgetoverhevelingen jaarrekening	1.937.343-	1.652.317-				
economische visie						
preventie dak en thuisloosheid						
hoofdlijnenakkoord midelen GGZ						
aanpak huiselijk geweld/kindermishandling						
gemeenschapshuizen						
binnen en buiten spprt accommodaties						
Totaal onttrekkingen	2.537.343-	2.101.642-		-	-	-
Stand reserve per 31-12-	449.325	-		-	-	-

Reserve natuurcompensatie DIC

Storting van een deel van die middelen die via verkoop van het Maarheezerbos/Hoenderbos zijn verkregen.

657.93

Toelichting:

In de raad van oktober 2024 wordt een voorstel gedaan om deze reserve op te heffen en toe te voegen aan de reserve Landschapsversterking

reserve	Reserve landschapversterking
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	De ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te verbeteren en/of te versterken waaronder het gebiedsgericht stimuleren van de Groen Blauwe Diensten.
voeding uit	Storting van een deel van de middelen die via verkoop van het Maarheezerbos /Hoenderbos zijn verkregen.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	431.951	416.951	401.951	386.951	371.951	356.951
storting, stila regeling	-					
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Stila regeling (raadsbesluit 18 dec 2018) herinrichting Blake Beemd	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-
Totaal onttrekkingen	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-	15.000-
Stand reserve per 31-12-	416.951	401.951	386.951	371.951	356.951	341.951

reserve	Reserve ruimtelijke kwaliteit
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Uitgaven af te dekken die niet in het betreffende plan vallen maar die wel ten gunste van het plan komen.
voeding uit	Gerealiseerde verkopen van grond en de daaraan gekoppelde tarieven overeenkomstig de paragraaf Grondbeleid.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	3.388.835	3.680.165	3.670.165	3.750.165	3.830.165	3.910.165
Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond	93.766					
Bijdrage op basis van anterieure overeenkomst	239.527	140.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Totaal toevoegingen	333.293	140.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Basisschool Wereldwijzer	-	150.000-				
Kosten SKOZOK raadsbesluit 7-7-2020	41.963-					
Totaal onttrekkingen	41.963-	150.000-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	3.680.165	3.670.165	3.750.165	3.830.165	3.910.165	3.990.165

reserve	Reserve grondexploitatie
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Gekoppeld aan een ondergrens welke blijkt uit paragraaf Grondbeleid
wenselijk maximum bedrag	Anderhalf maal de omvang van de noodzakelijke ondergrens/buffer
doel van de reserve	Onvoorziene risico's in de gemeentelijke grondexploitaties opvangen met betrekking tot het kunnen voldoen van aanvullende kosten buiten de gevoteerde middelen om.
voeding uit	Gerealiseerde winsten op bouwgrondexploitaties of indien noodzakelijk aanvulling vanuit de algemene reserve.

	Raming 2023	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	317.665	524.105	552.990	677.990	677.990	677.990	677.990
Tussentijdse winstname Airpark		6.175					
Tussentijdse winstname Neerlanden		61.353					
Jaarrekening 2021: overhevelen naar algemene reserve							
Jaarrekening 2022: uit algemene reserve	375.000	375.000	125.000				
Totaal toevoegingen	375.000	442.528	125.000	-	-	-	-
Verliesnemen DIC							
Verliesnemen Nieuwstraat 55							
Verlies nemen grex Jumbo 2022							
Verlies definitief Budel Noord 2023		24.888-					
Verliesvoorziening Baronie		255.700-					
Verlies Jumbo		45.596-					
Verlies Moaske		26.947-					
Verliesvoorziening Rubenslaan		30.512-					
Aanslag VPB							
nota grondbeleid	30.000-	30.000-					
Bijdrage per m2 verkochte bouwgrond							
Totaal onttrekkingen	30.000-	413.643-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	662.665	552.990	677.990	677.990	677.990	677.990	677.990

reserve	Reserve MJOP Sport
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Een reserve MJOP (sport) op te zetten en hiervoor incidenteel in de begroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
voeding uit	

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	250.000	201.340	129.340	85.140	85.140	85.140
Storting 2022						
Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekking	48.660-	72.000-	44.200-	-	-	-
Totaal onttrekkingen	48.660-	72.000-	44.200-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	201.340	129.340	85.140	85.140	85.140	85.140

reserve	Reserve IHP (Integraal Huisvestings Plan)
soort voorziening	Bestemmingsreserve
budgethouder	Afdelingshoofd Beleid
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Een reserve IHP op te zetten en hiervoor incidenteel in de begroting 2022 een bedrag van 250.000 euro op te nemen.
voeding uit	

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	250.000	2.901.000	2.808.000	2.808.000	2.131.597	1.504.714
Storting 2022						
Storting 2023 conform raadsbesluit voorstel IHP	2.793.000					
Storting IHP begroting 2024 Bravo college		300.000				
Totaal toevoegingen	2.793.000	300.000	-	-	-	-
Raadsbesluit nota van wijzigingen begroting 2023 1-11-2022	142.000-	93.000-				
Onttrekking sloopkosten en boekwaarde St. Andreas				676.403-		
Afwaarderen boekwaarde BRAVO college					626.883-	
Tijdelijke huisvesting OBS 't Lange						223.935-
Onttrekking ivm tijdelijke huisvesting Bravo college naar reserve dekking kapitaallasten		300.000-				
Totaal onttrekkingen	142.000-	393.000-	-	676.403-	626.883-	223.935-
Stand reserve per 31-12-	2.901.000	2.808.000	2.808.000	2.131.597	1.504.714	1.280.779

reserve	Reserve Gemeenschapsvoorzieningen
soort voorziening	Bestemmingsreserve
budgethouder	Teammanager Samenleving
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	€ 2,25 miljoen
doel van de reserve	de incidentele lasten van voorbereiding, onderzoek, projectleiding en ondersteuning van inwonersinitiatieven bij het opzetten van een Cultuur- en sportinfrastructuur en de realisatie van gemeenschapshuizen.
voeding uit	Algemene reserve

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	-	-	2.191.000	2.345.000	2.522.000	2.699.000
Storting 2024 conform raadsbesluit begroting 2024 Begroting 2025 storting (verhoging OZB)		2.250.000	177.000	177.000	177.000	177.000
Totaal toevoegingen	-	2.250.000	177.000	177.000	177.000	177.000
Aanloopkosten exploitatie de Smeltkroes		59.000-	23.000-			
Totaal onttrekkingen	-	59.000-	23.000-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	-	2.191.000	2.345.000	2.522.000	2.699.000	2.876.000

Toelichting:

Samenwerking en draagkracht zijn belangrijke voorwaarden voor vitale gemeenschappen en daarmee voor het welzijn van onze inwoners. Om die te ondersteunen stellen we u voor om, met het vaststellen van deze programmabegroting, een "Bestemmingsreserve Gemeenschapsvoorzieningen" in te stellen. Gemeenschapsvoorzieningen zoals sport, cultuur en gemeenschapshuizen vormen een belangrijke pijler in de doorontwikkeling naar vitale gemeenschappen. Met zo'n bestemmingsreserve hebben we de komende jaren de mogelijkheid om alle incidentele voorbereidende werkzaamheden, onderzoeken en ondersteuning van inwonersinitiatieven mogelijk te maken die nodig zijn om de aanzet te geven om tot concrete resultaten te komen.

reserve	Energie maatschappelijke organisaties
soort reserve	Bestemmingsreserve
budgethouder	
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de reserve	Vangnet voor Maatschappelijke Organisaties die als gevolg van de energiecrisis en op basis van hun liquiditeitsprognose om dreigen te vallen
voeding uit	resultaat 2022

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand reserve per 1-1-	-	197.168	197.168	197.168	197.168	197.168
Raadsbesluit resultaatbestemming 2022	207.168					
Totaal toevoegingen	207.168	-	-	-	-	-
Onttrekking 2023	10.000-					
Totaal onttrekkingen	10.000-	-	-	-	-	-
Stand reserve per 31-12-	197.168	197.168	197.168	197.168	197.168	197.168

voorziening	Voorziening riolering
soort voorziening	Waarvoor een heffing wordt geheven
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Naast het alloceren van gelden verkregen via heffingen van burgers tot doel om fluctuaties in de tariefstelling tot een minimum te beperken.
voeding uit	Door stortingen of onttrekkingen op basis van eventuele positieve of negatieve jaarresultaten bij het product riolering.

	Relaisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand voorziening per 1-1-	1.711.110	1.881.728	1.669.683	1.437.343	1.097.656	758.304
Storting: resultaat 2019						
Storting resultaat 2023	170.618					
Totaal toevoegingen	170.618	-	-	-	-	-
Onttrekking		212.045-	232.340-	232.070-	232.070-	232.070-
Mutatie Burap 2023						
Krediet Centrumplan Budel: tlv VGRP				27.697-	27.362-	27.362-
Krediet riolering 2025				79.920-	79.920-	79.920-
Totaal onttrekkingen	-	212.045-	232.340-	339.687-	339.352-	339.352-
Stand voorziening per 31-12-	1.881.728	1.669.683	1.437.343	1.097.656	758.304	418.952

voorziening	Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand voorziening per 1-1-	823.448	742.153	578.360	338.302	359.070	224.604
Storting conform MJOP Schadevergoeding	562.101	462.100	462.100	362.100	462.100	462.100
Totaal toevoegingen	562.101	462.100	462.100	362.100	462.100	462.100
Onttrekking conform MJOP	643.396-	625.893-	702.158-	341.332-	596.566-	511.129-
Totaal onttrekkingen	643.396-	625.893-	702.158-	341.332-	596.566-	511.129-
Stand voorziening per 31-12-	742.153	578.360	338.302	359.070	224.604	175.575

voorziening	Voorziening salarissen VTBC
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Aanvulling salarissen voormalig personeel inzake privatesering Zuiderpoort
voeding uit	Eenmalige storting in 2018

	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025
Stand voorziening per 1-1-	87.607	49.371	0-	0-
Storting				
Totaal toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekking	38.236-	12.716-		
Vrijval restant voorziening		36.654-		
Totaal onttrekkingen	38.236-	49.370-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	49.371	0	0-	0-

voorziening	Voorziening onderhoud wegen
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor het wegennet.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het meerjarig onderhoudsplan.

	realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand voorziening per 1-1-	505.036	367.700	194.044	0-	0-	0-
Storting conform notitie beheer openbare ruimte 2021-2025/ beheerplan wegen 2021-2025	768.085	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085
Totaal toevoegingen	768.085	765.085	765.085	765.085	765.085	765.085
Onttrekking jaar	905.421-	938.741-	959.129-	765.085-	765.085-	765.085-
Totaal onttrekkingen	905.421-	938.741-	959.129-	765.085-	765.085-	765.085-
Stand voorziening per 31-12-	367.700	194.044	0-	0-	0-	0-

voorziening	Voorziening onderhoud groen
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor groen
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het plan Beheer openbare ruimte

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand voorziening per 1-1-	36.278	17.751	7.751	0	0	0
Storting 2019	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Totaal toevoegingen	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283	47.283
Onttrekking	65.810-	57.283-	55.034-	47.283-	47.283-	47.283-
Totaal onttrekkingen	65.810-	57.283-	55.034-	47.283-	47.283-	47.283-
Stand voorziening per 31-12-	17.751	7.751	0	0	0	0

voorziening	Voorziening straatverlichting
soort voorziening	Ter egalisering van kosten
budgethouder	Afdelingshoofd Beheer
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Fluctuaties op te vangen in de uitgaven van het jaarlijkse beschikbare onderhoudsbudget voor de straatverlichting.
voeding uit	Bedragen zoals aangegeven in het onderhoudsplan straatverlichting

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand voorziening per 1-1-	211.955	226.505	126.505	0-	0-	0-
Storting 2019	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Totaal toevoegingen	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941	27.941
Onttrekking	13.391-	127.941-	154.446-	27.941-	27.941-	27.941-
Totaal onttrekkingen	13.391-	127.941-	154.446-	27.941-	27.941-	27.941-
Stand voorziening per 31-12-	226.505	126.505	0-	0-	0-	0-

voorziening	Voorziening verlofsparen
soort voorziening	Voor verplichtingen, verliezen en risico's
budgethouder	
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Verlofsparen conform nieuwe CAO 2022

voeding uit

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand voorziening per 1-1-	98.000	243.948	243.948	243.948	243.948	243.948
Storting	119.764					
Storting RVU	26.184					
Totaal toevoegingen	145.948	-	-	-	-	-
Onttrekking						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	243.948	243.948	243.948	243.948	243.948	243.948

voorziening	Voorziening APPA
soort voorziening	Voor verplichtingen, verliezen en risico's
budgethouder	
wenselijk minimum bedrag	Geen ondergrens
wenselijk maximum bedrag	Geen bovengrens
doel van de voorziening	Verplichtingen pensioenvoorziening (oud) wethouders

voeding uit

	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stand voorziening per 1-1-	-	348.598	348.598	348.598	348.598	348.598
Storting	348.598	-	-	-	-	-
Totaal toevoegingen	348.598	-	-	-	-	-
Onttrekking						
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Stand voorziening per 31-12-	348.598	348.598	348.598	348.598	348.598	348.598

Bijlage 4: Kerngegevens

A: Sociale structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2023	Geraamde gegevens 1-1-2025
Aantal inwoners	20.840	21.377
waarvan:		
inwoners 0 - 19 jaar	3.924	4.069
inwoners 20 -64 jaar*	11.539	11.716
inwoners 65 + 74 jaar*	2.843	2.844
inwoners 75 en ouder *	2.534	2.748
*de indeling van inwoners is enigszins aangepast waardoor de aantallen een vertekend beeld kunnen geven		
Aantal mannen	10.575	10.849
Aantal vrouwen	10.265	10.528
Aantal leerl. basisonderwijs scholen Cranendonck	1.448*	1.479 ¹
Aantal leerl. voortgezet onderwijs (dependance Budel)	486*	461 ¹
¹ stand per 1 oktober		
Participatiewet(PW)	212	215
Besluit Bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ)	0	1
De Inkomensvoorziening voor Ouderen en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze werknemers (IOAW)	5	10
De Inkomensvoorziening voor Ouderen en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Zelfstandigen (IOAZ)	3	4
Aantal voorzieningen Jeugdzaken	452	455
Aantalvervoersvoorzieningen WMO	536	563
Aantal rolstoelvoorzieningen WMO	166	160
Aantal woonvoorzieningen WMO	258	270
Aantal voorzieningen:huishoudelijke hulp WMO	603	635

C: Financiële structuur	Werkelijke gegevens 31-12-2023	Geraamde gegevens 1-1-2025
Gewone uitgaven*		
- absoluut	66.875.000	74.372.000
- per inwoner	3.209	3.479
Gewone inkomsten*		
- absoluut	65.512.000	72.442.000
- per inwoner	3.144	3.389
Opbrengst belastingen en rechten		
- absoluut	12.105.000	12.758.000
- per inwoner	581	597
Algemene uitkering Gemeentefonds		
- absoluut	41.201.000	45.387.000
- per inwoner	1.977	2.123
Eigen financieringsmiddelen		
- absoluut	26.076.000	26.340.000
- per inwoner	1.251	1.232
Vaste schuld		
- absoluut	33.127.000	43.317.000
- per inwoner	1.590	2.026

* Uitgaven/Inkomsten voor resultaatbestemming

Bijlage 5: Overzicht incidenteel budget

Programma	ECL omschrijving	2025	2026	2027	2028	Toelichting
Wonen en Leven	Omgevingsplan	-150	-150	-150		Geen werkzaamheden in 2024. In de jaren 2025 t/m 2027 wordt het omgevingsplan opgesteld. Eenmalig resultaat voor langjarig gebruik
Wonen en Leven	incidentele lasten omgevingsplan t.b.v. algemeen reserve	150	150	150		Incidentele lasten worden gedekt uit de algemene reserve.
Wonen en Leven	Opdracht scenario's (overdracht) woonwagens	-80				Eenmalige opdracht met als resultaat om scenario's uit te werken op grond van de nulmeting en de resultaten van het behoefte onderzoek.
Wonen en Leven	Erfgoedbeleid in lijn brengen met kaders omgevingswet	-10				Eenmalige werkzaamheden actualisatie in lijn met de kaders van de omgevingswet en het omgevingsplan.
Wonen en Leven	Gemeentebreed onderzoek naar niet gesprongen explosieven	-20				In 2025 is er subsidie beschikbaar om als gemeente het gehele grondgebied te laten onderzoeken op niet gesprongen explosieven. Cranendonck gaat dit in 2025 onderzoeken. De verwachte incidentele extra netto kosten (kosten minus subsidies) zijn verwerkt in de begroting
Wonen en Leven	Uivoering vaste maatregelen schone lucht akkoord	-30				Cranendonck voert deze maatregelen uit in 2025 uit te voeren.
Wonen en Leven	Opstellen integraal beheer openbare ruimte plan (IBOR)	-20				Incidentele kosten voor het opstellen van een IBOR plan. Plan wordt 1 keer in 5 jaar geactualiseerd.
Wonen en Leven	Gemeentelijke Isolatie aanpak NIP	-43	-43			De middelen uit het NIP stellen ons in staat om de helft van de woningen uit de doelstelling van 2238 stuks te isoleren. Om de woningen te bereiken die niet gesubsidieerd worden via het NIP incidentele middelen voor 2024 t/m 2026
Nota energie en warmte	Nota energie- en warmtetransitie	-63				Conform de op 12 december 2023 door de raad vastgestelde Nota Energie- en Warmtetransitie is er voor het jaar 2025 € 64.200 aan eenmalige projectkosten voor het uitvoeren van het nationaal isolatieprogramma
Wonen en Leven	Verkenning mogelijke gebiedsontwikkeling maarheeze	-200	-200			Het onderzoek dat in 2025/2026 wordt gedaan is een verkenning naar de mogelijkheden van een Knoop bij Maarheeze. Voor het onderzoek wordt een opdracht uitgezet.
Economie + ondernemen	Onderzoeken t.b.v. planontwikkeling en revitalisering bedrijventerreinen	-69				In opdracht van de raad moet Cranendonck in 2025 komen tot het onderzoeken van een gestructureerde uitbreiding van bedrijventerreinen. In MRE-verband maakt het college daarover afspraken. In 2025 zetten we een opdracht uit voor diverse onderzoeken.
Economie + ondernemen	Opstellen Didam regels en standaard overeenkomsten	-20				In 2025 is het noodzakelijk dat de uitvoeringsregels Didam, de standaard koopovereenkomsten en de algemene verkoopvoorwaarden worden opgesteld. Hiervoor wordt in 2025 een opdracht uitgezet.
Recreatie en toerisme	Kleine vervangingen (o.a. doelen, dugouts, grondkokers)	-44				eenmalige kosten voor kleine vervangingen (o.a. doelen, dugouts, grondkokers).
Recreatie en toerisme	Inzet reserve MJOP sport	44				Incidentele lasten worden gedekt uit de reserve MJOP sport
Recreatie en toerisme	Schrobuigmachine kunstgrasveld S.V. Budel	-16				Incidentele kosten voor de aanschaf schrobuigmachine voor het kunstgrasveld va S.V. Budel
Recreatie en toerisme	onderzoek herijking basisvoorziening en meting sportvelden	-20				In 2025 doen we eenmalige onderzoeken om de vitaliteit van de verenigingen in kaart brengen.
Recreatie en toerisme	duurzaamheidsscan/nulmeting duurzaamheid en toegankelijkheid	-15				Om de mogelijkheden van een duurzame sportinfrastructuur te onderzoeken doen we in 2025 eenmalig een duurzaamheidsscan/nulmeting duurzaamheid
Recreatie en toerisme	Onderzoek naar wateradaptieplan; blauw sportpark Romrijten	-19				Om de mogelijkheden van een duurzame sportinfrastructuur te onderzoeken doen we in 2025 een onderzoek naar wateradaptieplan sportpark Romrijten.
Recreatie en toerisme	campagne clubbraan en sportgala 2025	-10				Pilot sportgala 2025 Eenmalig experiment.
Sociaal domein	Pilot valpreventie	-18				Begin 2023 start een 3-jarig pilotproject gericht op valpreventie (einddatum 31-12-2026). Doelstelling is het aantal valincidenten onder de deelnemers met 60% te verlagen. In de pilotperiode van 3 jaar willen we in totaal 2000 65-plussers via de pilot te bereiken. Voor Cranendonck betekent dit naar rato maximaal 400 deelnemers in 3 jaar.
Sociaal domein	Pilot sociaal raadsliedenwerk	-30				De pilot duurt 2 jaar (2024 en 2025). Deze wordt afgesloten met een evaluatie en afhankelijk van resultaten het besluit om sociaal raadsliedenwerk structureel voort te zetten.
Sociaal domein	Opdracht extra werkzaamheden IHP	-125				Voor 2025 zetten we een opdracht uit voor tijdelijke ondersteuning om de projecten Bravo en Budel-Schoot/Dorplein voor te bereiden.
Bestuur en organisatie	VNG voorjaarscongres 2025	-21				In 2025 organiseert de regio Zuid oost brabant het VNG jaarcongres. Alle gemeenten ramen een eenmalige bijdrage van € 1 per inwoner.
Bestuur en organisatie	Bouwtoezicht	-45	-45			Op basis van de Wet kwaliteitsborging krijgen de gemeenten een nieuwe rol als toezichthouder. Zogeheten kwaliteitsborgers, dit zijn partijen in de markt, staan aan de lat voor de kwaliteit van de bouw en naleving van de voorschriften. Dit is een nieuwe systematiek waarmee zowel de kwaliteitsborgers als de gemeente ervaring moeten op doen. In 2025 zetten we daarom een opdracht uit voor 2 jaar.
Bestuur en organisatie	Toezicht vakantiepark	-90				In 2025 voeren we het project "handhaving permanente bewoning slot Cranendonck". u
Bestuur en organisatie	GRSA2; Plaats- en tijd onafhankelijk werken	-86				In 2025 vindt een extra impuls plaats voor het Plaats- en tijd onafhankelijk werken door de GRSA2.
Bestuur en organisatie	Invoering dienstverleningsconcept	-90				In 2025 hebben we incidenteel extra middelen nodig om het dienstverleningsconcept goed te kunnen invoeren. Daaronder vallen aanpassing van werkprocessen rondom invoering van nieuwe wetgeving; Woo, Wep, (digitale) toegankelijkheid en de Omgevingswet.
Totaal incidenteel		-1.140	-288	0	0	

Bijlage 6: Kredieten

Nieuwe kredieten 2025	Bedrag
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer	295.000
Riolering 2025	2.565.000
Vervanging sportvloer Smeltkroes	99.500
Aanvullend krediet LED verlichting (fase 2)	60.000
Aanvullend krediet velden VV Maarheeze	94.000
Renovatie toplaag tennisbanen Romrijten	73.000
Vorbereidingskrediet BRAVO-college	100.000
DMOP jaarschijf 2025	144.778
Totaal	3.431.278

Bijlage 7: Geprognosticeerde balans

Activa	Rekening 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Immateriële vaste activa	538	501	464	427	390	353
Materiële vaste activa	58.271	65.227	79.787	93.509	90.007	86.504
Financiële vaste activa	1.677	1.488	1.299	1.110	921	732
Totaal Vaste Activa	60.486	67.215	81.550	95.045	91.317	87.589
Voorraden	-997	-683	91	1.364	1.041	1.041
Uitzettingen <1 jaar	13.390	5.881	5.881	5.881	5.881	5.881
Liquide middelen	118	118	118	118	118	118
Overlopende activa	4.308	4.308	4.308	4.308	4.308	4.308
Totaal Vlottende Activa	16.820	9.624	10.399	11.671	11.349	11.349
Totaal Activa	77.306	76.839	91.949	106.717	102.667	98.938
Passiva	Rekening 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eigen vermogen	26.077	27.600	26.340	24.184	23.399	23.166
Resultaat jaar	1.802	-338	-947	0	0	0
Begrotingsresultaat						
Voorzieningen	4.243	3.583	2.726	2.407	1.933	1.545
Vaste schuld	33.138	35.683	43.317	59.525	61.232	59.439
Totaal Vaste Passiva	65.261	66.528	71.436	86.116	86.564	84.150
Vlottende schuld	5.692	5.692	5.692	5.692	5.692	5.692
Overlopende passiva	6.353	4.619	14.820	14.909	10.411	9.096
Totaal Vlottende Passiva	12.045	10.311	20.512	20.601	16.103	14.788
Totaal Passiva	77.306	76.839	91.948	106.717	102.667	98.938

Bijlage 8: Totaaloverzicht ontwikkelingen

Omschrijving	Investering	incidenteel				structureel				
		2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	
<u>Wonen</u>										
Vekenning mogelijke gebiedsontwikkeling Maarheeze (schaalsprong)		-200	-200							
Projectleiding (overdracht) woonwagens		-80								
Woonwgns: exploitatielasten woonwagens; 2 standplaatsen en 1 woonwagen (raad oktober)						-13	-13	-13	-13	
Actualisatie erfgoedbeleid		-10								
Opstellen omgevingsplan		-150	-150	-150						
Dekking uit algemene reserve		150	150	150						
hogere kosten i.r.t. vergunningverlening omgevingswet						-68	-68	-68	-68	
faciliteren initiatieven buitengebied (1 fte)						-90	-90			
Dekking hogere legesopbrengst						129	129	68	68	
Dekking subsidie beëindigingsregeling veehouderijen						29	29			
<u>Verkeer en Vervoer</u>										
Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP)	295						-19	-19	-19	
Samen naar de A2 (kapitaallasten verwerkt in begroting; kredietvoorstel volgt later)							-66	-65	-63	
<u>Accommodaties</u>										
Bibliotheek: extra bijdrage						-16	-16	-16	-16	
De Borgh: afschrijvingslasten omzetten lening De Borgh (raad 17 september)						-29	-29	-29	-29	
<u>Openbare ruimte</u>										
Groen: vanaf 2026 achterstanden weggewerkt							50	50	50	
Opvang zwervdieren: nieuwe aanbesteding						-23	-23	-23	-23	
Ongediertebestrijding; Rattenbestrijding						-48				
Onderzoek naar niet gesprongen explosieven notitie beheer en onderhoud; kopie jaarschijf 2028		-20								-60
uitvoering maatregelen schone lucht akkoord		-30								
GRP 2024; investeringen	2.565						-79	-79	-79	
Dekking via GRP							79	79	79	
<u>Duurzaamheid</u>										
Totaal nieuw beleid	2.860	-340	-200	0	0	-129	-116	-115	-173	

Investering										
Omschrijving		2025	2026	2027	2028		2025	2026	2027	2028
<u>Economie</u>										
Revitalisering bedrijventerreinen; onderzoek		-69								
Parkmanagement							-17	-17	-17	-17
Opstellen didam regels, standaard overeenkomsten		-20								
<u>Ondernemen</u>										
Totaal nieuw beleid	0	-89	0	0			-17	-17	-17	-17

Investeringsprogramma 2025-2028									
Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	
Sport									
- uitvoeringsprogramma sport 2025									
Vervanging sportvloer Smeltkroes	100					-10	-10	-10	
Aaanvullend krediet Led verlichting	60					-5	-5	-5	
aanvullend krediet vervanging velden Maarheeze	94					-8	-8	-7	
Romrijten: renovatie toplaag tennisbanen	73					-7	-7	-7	
Schrobzuigmachine kunstgrasveld S.V. Budel		-16							
Onderzoek herijking nota basisvoorzieningen		-6							
Meting sportvelden		-14							
duurzaamheidsscan/nulmeting en toegankelijkheid		-15							
Onderzoek naar wateradaptieplan; Romrijten		-19							
communicatie campagnes sport					-8	-8	-8	-8	
campagne clubraan en sporgala 2025	-10								
verhoging budget onderhoud turnhal en danszaal Zuiderpoort					-10	-10	-10	-10	
verhoging budget onderhoud sportaccommodaties					-12	-30	-30	-30	
- oormerken middelen sportvisie						-242	-243	-245	
Cultuur									
3.3 Toerisme en evenementen									
Uitvoeringsprogramma nieuwe visie recreatie en toerisme					-30	-30	-30	-30	
Totaal nieuw beleid	327	-80	0	0	0	-60	-350	-351	-352

Investeringsprogramma 2025-2028									
Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	
Onderwijs									
Huur Muzenberg; te laag inraming opgenomen					-47	-47	-47	-47	
Exploitatielasten voormalige St andreasschool					-15				
Extra inzet IHP	-125								
Jeugd									
meer (complexe) jeugdzorg en stijging tarieven					-700	-700			
uitbreiding 2 jeugdconsulenten via CJZ					-172	-172	-172	-172	
Maatschappelijke ondersteuning									
Huishoudelijke hulp (marktconforme tarieven)					-58	-58	-58	-58	
Sociaal Makelaarschap; extra inzet via cordaad						-65	-65	-65	
Automaatje					-20	-20	-20	-20	
Collectief vervoer					-3	-4	-4	-4	
Werk & Inkomen									
Uitkeringen					-14	-14	-14	-14	
Totaal nieuw beleid	0	-125	0	0	0	-1029	-1080	-380	-380

Omschrijving	Investering								
	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	
Bedrijfsvoering									
GRSA2; burap 2024						-123	-112	-112	-112
GRSA2; Plaats- en tijd onafhankelijk werken		-86				-23	5	5	5
HR21; effect onderhoudsronde						-50	-50	-50	-50
Reiskosten woon- werkverkeer						-140	-140	-140	-140
Organisatie ontwikkeling							-100	-100	-100
Invoering Dienstverleningsconcept		-37							
Adviseur dienstverlening (1 fte)						-90	-90	-90	-90
Bestuur									
VNG voorjaarscongres 2025		-21							
Burgerdiensten									
Verkiezingen; geen verkiezingen 2025						58			
Algemene dekking									
Openbare orde									
Project permanente bewoning vakantiepark		-90							
2 fte tijdelijke boa's structureel maken						-180	-180	-180	-180
dekking: inzet gelden overlastgevende asielzoekers						180	180	180	180
1 fte beleidsmedewerker Openbare Orde									
Veiligheid, Bibob, APV						-90	-90	-90	-90
Dekking: verlagen inhuurbudget						90	90	90	90
Wet Kwaliteitsborging: bouwtoezicht 0,5 fte						-45	-45		
Totaal nieuw beleid	0	-234	0	0		-413	-532	-487	-487

Omschrijving		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Totaal ontwikkelingen programma 1	2.860	-340	-200	0		-129	-116	-115	-173
Totaal ontwikkelingen programma 2	0	-89	0	0		-17	-17	-17	-17
Totaal ontwikkelingen programma 3	327	-80	0	0		-60	-350	-351	-352
Totaal ontwikkelingen programma 4	0	-125	0	0		-1029	-1080	-380	-380
Totaal ontwikkelingen programma 5	0	-234	0	0		-413	-532	-487	-487
Totaal Ontwikkelingen	3.187	-868	-200	0		-1.648	-2.095	-1.350	-1.409

Bijlage 9: Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Hier wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen bestaande uit:

1. Lokale heffingen;
2. Algemene uitkering;
3. Bespaarde rente;
4. Dividend;
5. Saldo van de financieringsfunctie

In voorkomende gevallen wordt aangegeven waar in de begroting meer informatie te vinden is.

Totaal overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Lokale heffingen	6.520	6.659	6.801	6.928
Algemene uitkering	45.387	43.918	45.169	45.985
Bespaarde rente	470	465	455	455
Dividend	7	7	7	7
Saldo van de financieringsfunctie	-1.005	-1.261	-1.832	-1.851
Totaal	51.380	49.788	50.600	51.524

1. Lokale heffingen

Informatie over de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf “Lokale heffingen” met een beeld van onder andere de beleidsuitgangspunten, belastingvoorstellen en het kwijtscheldingsbeleid. De paragraaf “Lokale heffingen” is breder van opzet dan deze paragraaf. Onder lokale heffingen vallen ook items als afvalstoffenheffing, rioolrecht, diverse leges, etc. Deze heffingen zijn geraamd onder de diverse programma's. De lokale heffingen zoals opgenomen in bovenstaand overzicht betreffen alleen de onroerendezaakbelastingen en de precariorechten.

2. Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de uitkomsten van de Meicirculaire 2024.

3. Bespaarde rente

Dit betreft de rente voor het aanhouden van reserves als intern financieringsmiddel waardoor rentekosten van externe financieringsmiddelen worden bespaard. In 2025 is het rentepercentage 1,9% (begroting 2024 was dit ook 1,9%).

4. Dividend

Het betreft hier de inkomsten van het structureel dividend van de Bank Nederlandse Gemeenten.

5. Saldo van de financieringsfunctie

Dit bestaat uit.

- de betaalde rentelast over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant
- de ontvangen rentebaten over de uitzettingen.

Bijlage 10: Specificatie baten en lasten per taakveld

Taakvelden met omschrijving												
Taakveld	Omschrijving	2025U	2026U	2027U	2028U	2029U		2025U	2026U	2027U	2028U	2029U
0. Bestuur												
0.1	Bestuur	1.901.252	1.879.930	1.866.656	1.866.656	1.866.656		14.521	14.521	14.521	14.521	14.521
0.10	Mutaties reserves	97.625	97.625	97.625	97.625	97.625		1.081.489	714.528	340.535	190.535	190.535
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-5.752	-1.990.951	-1.612.794	-1.549.085	-1.549.085		940.182	912.812	906.886	906.886	906.886
0.2	Burgerzaken	1.637.775	1.662.756	1.662.676	1.658.479	1.658.479		467.461	487.414	508.714	508.714	508.714
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	292.271	277.271	277.271	277.271	277.271						
0.4	Overhead	10.299.344	10.138.613	9.995.910	9.995.910	9.995.910						
0.5	Treasury	1.490.673	1.741.351	2.302.389	2.321.080	2.321.080		1.767.701	2.075.726	2.323.502	2.318.412	2.318.412
0.61	OZB woningen	61.548	61.548	61.548	61.548	61.548		3.752.316	3.834.912	3.920.067	3.993.281	3.993.281
0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0		2.756.630	2.812.246	2.869.511	2.923.297	2.923.297
0.64	Belastingen overig	14.738	14.738	14.738	14.738	14.738		55.271	55.271	55.271	55.271	55.271
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefisc	239.900	243.900	239.900	241.900	241.900		45.387.265	43.918.265	45.169.265	45.985.265	45.985.265
0.8	Overige baten en lasten	1.158.095	2.235.683	3.097.990	4.215.137	4.215.137		640.614	640.614	640.614	640.614	640.614
1. Veiligheid												
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.508.156	1.507.601	1.507.045	1.507.045	1.507.045		82.000	82.000	82.000	82.000	82.000
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.562.435	1.471.435	1.426.435	1.426.435	1.426.435		203.626	203.626	203.626	203.626	203.626
2. Verkeer, vervoer en waterstaat												
2.1	Verkeer en vervoer	3.695.693	4.309.707	4.267.775	4.217.036	4.217.036		37.927	37.927	37.927	37.927	37.927
2.5	Openbaar vervoer	3.157	3.105	3.053	1.324	1.324						
3. Economie												
3.1	Economische ontwikkeling	821.060	759.118	758.985	758.985	758.985						
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	834.648	785.638	782.610	782.610	782.610		784.385	784.385	784.385	784.385	784.385
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	16.412	16.412	16.412	16.412	16.412		20.470	20.470	20.470	20.470	20.470
3.4	Economische promotie	511.060	538.361	538.026	538.026	538.026		306.535	306.535	306.535	306.535	306.535
4. Onderwijs												
4.1	Openbaar onderwijs	178.569	178.569	178.569	178.569	178.569						
4.2	Onderwijshuisvesting	1.185.043	1.089.498	1.852.547	1.824.535	1.824.535		4.260	4.260	4.260	4.260	4.260
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	806.757	806.757	806.757	806.757	806.757		5.216	5.216	5.216	5.216	5.216
5. Sport, cultuur en recreatie												
5.1	Sportbeleid en activering	537.350	770.850	772.850	773.850	773.850						
5.2	Sportaccommodaties	1.729.640	1.680.909	1.664.994	1.637.250	1.637.250		625.318	625.318	625.318	625.318	625.318
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipa	801.422	844.063	843.375	843.375	843.375		54.913	54.913	54.913	54.913	54.913
5.4	Musea	2.188	2.151	2.114	2.114	2.114						
5.5	Cultureel erfgoed	26.063	26.062	26.060	26.060	26.060						
5.6	Media	476.014	476.014	476.014	476.014	476.014						
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.938.332	1.900.545	1.849.995	1.849.995	1.849.995		33.468	33.468	33.468	33.468	33.468
6. Sociaal domein												
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.703.085	3.702.774	3.148.617	2.948.617	2.948.617		1.188.453	1.187.920	635.085	635.085	635.085
6.2	Wijkteams	1.879.470	1.944.470	1.944.470	1.944.470	1.944.470						
6.3	Inkomensregelingen	7.068.210	7.048.210	7.048.210	7.048.210	7.048.210		4.168.000	4.168.000	4.168.000	4.168.000	4.168.000
6.4	WSW en beschut werk	2.026.270	1.889.270	1.809.270	1.675.270	1.675.270						
6.5	Arbeidsparticipatie	660.671	621.903	684.019	854.019	854.019						
6.6	Maatwerkvoorzieningen WMO	950.853	943.875	943.794	943.794	943.794						
6.71a	Hulp bij het Huishouden (WMO)	2.636.750	2.723.675	2.723.675	2.723.675	2.723.675						
6.71b	Begeleiding WMO	1.369.455	1.368.455	1.368.455	1.368.455	1.368.455						
6.71c	Dagbesteding WMO	620.633	619.633	619.633	619.633	619.633						
6.71d	Overige maatwerkvoorzieningen WMO	83.389	82.389	82.389	82.389	82.389		100.000	356.000	354.000	354.000	354.000
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	1.921.392	1.722.392	1.422.392	1.422.392	1.422.392						
6.72b	Jeugdhulp behandeling	674.696	674.696	674.696	674.696	674.696						
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	104.368	104.368	4.368	4.368	4.368						
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	391.172	391.172	891.172	891.172	891.172						
6.73a	Pleegzorg	152.783	152.783	152.783	152.783	152.783						
6.73b	Gezinsgericht	354.988	354.988	294.988	294.988	294.988						
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	1.148.317	998.317	538.317	538.317	538.317						
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	867.283	702.283	552.283	552.283	552.283						
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTAGGZ-verblijf	327.715	327.715	272.715	272.715	272.715						
6.74c	Gesloten plaatsing	20.858	20.858	20.858	20.858	20.858						
6.82a	Jeugdbescherming	462.839	461.839	422.839	423.839	423.839						
6.82b	Jeugdreclassering	36.291	36.291	1.291	1.291	1.291						
7. Volksgezondheid en milieu												
7.1	Volksgezondheid	959.089	988.346	1.007.346	1.027.346	1.027.346		0	0	0	0	0
7.2	Riolering	2.052.653	2.144.721	2.142.391	2.133.333	2.133.333		2.599.840	2.707.187	2.706.852	2.706.852	2.706.852
7.3	Atval	2.123.569	2.123.403	2.123.239	2.123.239	2.123.239		2.736.095	2.735.770	2.735.445	2.735.445	2.735.445
7.4	Milieubeheer	1.102.300	963.333	956.376	956.376	956.376		46.375	7.537	7.537	7.537	7.537
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	133.327	133.009	132.689	132.689	132.689		54.899	54.899	54.899	54.899	54.899
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing												
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.035.821	945.821	945.821	795.821	795.821		175.097	123.000	123.000	123.000	123.000
8.2	Grondeexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.176.710	3.196.321	3.185.599	3.185.599	3.185.599		3.200.413	3.200.413	3.200.413	3.200.413	3.200.413
8.3	Wonen en bouwen	2.597.061	2.421.330	2.166.281	2.166.123	2.166.123		1.172.746	1.172.746	1.166.266	1.166.266	1.166.266
Geheel - Totaal		74.463.486	73.337.899	74.058.501	74.846.411	74.846.411		74.463.486	73.337.899	74.058.501	74.846.411	74.846.411

Bijlage 11: Lijst met afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
ABdK	Actief Bodembeheer de Kempen
AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
AO	Administratieve Organisatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARCOR	Algemene Regels voor de Cranendonckse Openbare Ruimte
ARG	Algemene Reserve Grondexploitatie
AU	Algemene Uitkering
AV	Audio Visueel
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AZC	Asielzoekerscentrum
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBT	Bedrijventerreinen Benchmark Tool
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004
BCF	BTW Compensatie Fonds
BdK	Bibliotheek De Kempen
BDU	Brede doeluitkering
BENG	Bijna Energie Neutrale Gebouwen
BIBOB	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BIO	Buitengebied In Ontwikkeling
BIO	Ensia/Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Overheid
BIVAK	Bijzonder Innovatief Vakonderwijs
BIZOB	Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant
BKP	Beeldkwaliteitplan
BNA	Brainport Nationale Actieagenda
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
BOPA	Buitenplanse omgevingsplanactiviteit
Bor	Besluit Omgevingsrecht
BOR	notitie Beheer Openbare Ruimte
BOV	Budelse Ondernemers Vereniging
BOVO	Bovenwijkse Voorzieningen
BPB	Brainport Principles Bedrijventerreinen
BTPL	Basisteamprogrammaleider
BRK	Basisregistratie Kadaster
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten
BURAP	Bestuursrapportage
BvC	Baronie van Cranendonck
BVL	Brabants VerkeersveiligheidLabel

BW/MO	Beschermde Wonen en Maatschappelijke Opvang
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAR/UWO	Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling/Uitwerkingsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CDOKE	Tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid
CEO	Cliëntervaringsonderzoek
Cer	Compensatie eigen risico
CISO	Coördinator informatieveiligheid
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
COVID-19	Corona Virus Disease 2019
CPB	Centraal Planbureau
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
CRM	Customer Relationship Management
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Wegen- en Waterbouw
CRZ	Collectief Randweg Zuid
CMK	Cultuurreductie met kwaliteit
CUP	College UitvoeringsProgramma
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
CZ	Centraal Ziekenfonds (zorgverzekeraar)
DDS	Datadistributiesysteem
DIC	Duurzaam Industrierrein Cranendonck
DIV	Documentatie en Informatie Voorziening
DIT	Dommelstroom Interventie Team
DKD	Digitaal Klantdossier
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DMOP	Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma
DMS	Document Management Systeem
DO	Definitief Ontwerp
DSO	Digitaal stelsel Omgevingswet
DSP	Dorpssteunpunt
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVC	Dement Vriendelijk Cranendonck, of
DVC	DienstverleningsConcept
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
EB	Eigen Bijdrage
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
EVZ	Ecologische Verbindingszone
EZ	Economische Zaken
FG	Functionaris gegevensbescherming
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
FMI	Functiemengingsindex
Fup	Fauna uittreed plaatsen
FVW	Financiële verhoudingswet

GALM	Groninger Actief Leven Model
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie voor persoonsgegevens
GBKN	Grootschalige Basiskaart van Nederland
GEO	Geografisch
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheid Dienst
GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
GGz	Geestelijke gezondheidszorg
GGzE	Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GI	Gecertificeerde Instelling
GMSD	Gemeentelijke Monitoring Sociaal Domein
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
CPB	Centraal Planbureau
GPvE	Globaal Programma van Eisen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRSA2	Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkende A2-gemeenten
GREX	Grondexploitatie
GTK	Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader
GVOP	Gemeentelijke Voorzieningen voor Officiële Publicaties
GVL	Gemeenschappelijke Vluchtelingen Locatie
GVVP	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan
HbH	Hulp bij Huishouden
HCC	HockeyClub Cranendonck
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HNG	Hypotheekfonds Nederlandse Gemeenten
HNW	Het Nieuwe Werken
HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
HRM	Human Resources Management
HvC	Hof van Cranendonck
HUB	Overstappunt tussen verschillende vervoersmodaliteiten
I&A	Informatievoorziening & Automatisering
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
IBP	Interbestuurlijk programma
IC	Interne Controle
ICHOP	Integraal Cultuur Historisch OntwikkelingsProgramma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
iDOP	Integraal dorpontwikkelingsplan
IGO	Integrale Gebiedsontwikkeling
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IMOC	Index Materiële OverheidsConsumptie
Interreg	Europese subsidieregeling voor ruimtelijke en regionale ontwikkeling
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
ITV	Intensivering Toezicht Veehouderijen
IV3	Informatie voor Derden, welke aangeleverd dient te worden aan CBS
IZA-gelden	Integraal Zorg Akkoord gelden
JB/JR	Jeugdbescherming/Jeugdreclassering

JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
JuZa	Juridische Zaken
KCA	Klein Chemisch Afval
KCC	Klant Contact Centrum
KIT	Kempen Interventieteam
KLIC	Kabels en Leidingen Informatie Centrum
KPI	Kritische Prestatie Indicator
KZC	Kindzorgcentrum
LAA	Landelijk Aanpak Adreskwaliteit
LAP3	Landelijk Afvalbeheerplan 3
LED	LED-verlichting; Light Emitting Diode; zuinige lamp die gebruik maakt van elektriciteit om licht te produceren
LGB	Lokaal Gezondheidsbeleid
LIA	Langetermijn agenda
LISA	Landelijk informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LNV	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LOG	Landbouwontwikkelingsgebied
LTA	Lange Termijn Agenda
LVO	Limburg Voortgezet Onderwijs
Mabib	Maatschappij voor Breedband in Brabant B.V.
MBvO	Meer Bewegen voor Ouderen
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MER	Milieueffect Rapportage
Metalot	Innovatie, onderzoek, ondernemerschap en onderwijs voor duurzame, circulaire ontwikkelingen
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJIP	Meerjaren investeringsplanning
MJOP	Meerjarig onderhoudsprogramma
MKB	Midden en klein bedrijf
MKOB	Meldkamer Oost Brabant
MO	Maatschappelijke Ondersteuning
MPG	MeerjarenPrognose Grondexploitaties
MRE	Metropoolregio Eindhoven
MT	Managementteam
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NIMBY	Not in my back yard
NIP	Nationaal IsolatieProgramma
NNB	Natuur Netwerk Brabant
NPK	Nota Publiekrechtelijke Kaders
NPR	Nederlandse Praktijk Richtlijn
NPS	Net Promoter Score
NRS	Netto Retraction Score
NUP	Nationaal Uitvoering Programma
NWW'er	Niet Werkende Werkzoekende
NZA	Nederlandse Zorgautoriteit
OCC	Ondernemersvereniging Cranendonck
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
OGB	Onderlinge gemeentelijke bosbrandverzekering
OHBA	Onderwijs huisvesting basisonderwijs asielzoekerskinderen
OML	Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg
OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg

OPK	Oud Papier en Karton
OVA	Overheidsbijdrage in de Arbeidsontwikkeling
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
P&C	Planning & Control
P-budget	Personeelsbudget
PDC	Producten- en Diensten Catalogus
PGB	Persoonsgebonden Budget
PIMS	Personeelsinformatie Managementsysteem
PIJOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Administratieve organisatie, Communicatie en Huisvesting
PIP	Persoonlijk Inburgerings Plan
PIT	Peelland interventieteam
PMD	Plastic, metaal en drankenkartons
PMO	Platform Maatschappelijke Ondersteuning
POH	Praktijkondersteuner huisarts
Poc	Percentage of completion
POS	Platform Ondernemende Sportaanbieders
PTOW	Plaats- en Tijd Onafhankelijk Werken
RAV	Regionale Ambulance Voorziening
RES	Regionale Energie Strategie
R&T	Recreatie & Toerisme
RHCE	Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
RIB	Raadsinformatiebrief
RICK	Regionaal Instituut Cultuur- en Kunsteducatie
RIEC	Regionaal informatie- en expertisecentrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMA	Record Management Applicatie
RMC	Regionaal Meld- en coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Regionaal Operationeel Kader
ROVL	Richtlijn openbare verlichting
RPvE	Ruimtelijk Programma van Eisen
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RUP	Regionaal UitvoeringsProgramma
RVCS	Regeling verwijdering calamiteuze stoffen
RvIG	Rijksdienst voor identiteitsgegevens
RVP	Rijksvaccinatieprogramma
SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
SD	Sociaal Domein
SGDK	Samenwerking Grensgebied De Kempen
SISA	Single information, Single audit
SMA	Sociaal Medische Advisering
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SOR	Samenhangende Objectenregistratie
SPUK	Specifieke Uitkering
SPUK GALA	Specifieke Uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord
SRE	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
SSC	Shared Service Center
Stika	Stimuleringskader landschappen

SVB-BGT	Samenwerkingsverband Van Bronhouders – Basisregistratie Grootschalige Topografie
SvJ	Samen voor Jeugd
SW	Sociale Werkplaats
SWI	Samenwerking Werk en Inkomen
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TRK	Team Ruimtelijke Kwaliteit
UVV	Uitvoeringsprogramma Verkeer & Vervoer
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VANG	Van Afval naar Grondstof
VBG	Vereniging van Brabantse Gemeenten
VCC	Vrijwilligerscentrale Cranendonck
v-GRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
VON	Vrij Op Naam
VR	Veiligheidsregio
VRBZO	Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
VTa	Visual Tree Assessment
VTBC	Vrijetijdsbedrijf Cranendonck
VTH	Veiligheid Toezicht en Handhaving
VVE	Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie
VVE- woningen	Vereniging van Eigenaren; als u een appartement koopt, bent u automatisch eigenaar van de vereniging van eigenaren
VTH	Vergunningen Toezicht en Handhaving
VvC	Vereniging van Contracten
VVTv	Voorwaardelijke Vergunning Tot Verblijf
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
W&I	Werk & Inkomen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAC	Wmo Adviesraad Cranendonck
WAS	Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen
Wbb	Wet bodembescherming
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wet OKE	Wet Ontwikkelkansen door Kwaliteit en Educatie
WEW	Stichting Waarborgfonds Eigen Woningbouw
WGA	Werkhervattingsregeling Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WGS	Wet Gemeentelijke Schuldhulp
WHO	Wereld Gezondheidsorganisatie
WHVZ	Wet Hygiëne en Veiligheid Zwemgelegenheden
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
WKO	Warmte-Koude-Opslagsysteem
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
WKR	Werkkostenregeling
Wlz	Wet Langdurige Zorg
WML	Wet minimumloon en minimum vakantiebijslag
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
WOZ	Wet Onroerende Zaakbelastingen
Woo	Wet open overheid

Wro	Wet Ruimtelijke Ordening
WSJG	Waar Staat Je Gemeente
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
WTI	Werkgroep Tegengaan Identiteitsgegevens
WV	Woonvoorzieningen
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
Wvr	Wet Veiligheidsregio's
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen
WWV	Wet Werkloosheidsvoorziening
ZLTO	Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie
ZZP	Zelfstandigen zonder personeel

Bijlage 12: Structuurvisie uitvoeringsparagraaf 2025

Inhoudsopgave

1 Aanleiding	199
2 Structuurvisie	199
3 Uitvoeringsparagraaf	199
4 Nota Grondbeleid	200
5 Instrumenten	200
5.1 Afweging privaatrecht en publiekrecht	
5.2 Kostenverhaal en dekking Uitvoeringsparagraaf	
Bijlage projectenlijst	203

1 Aanleiding

Als algemeen uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid geldt dat de gemeente Cranendonck actief sturing wil blijven geven aan (de kwaliteit van) ruimtelijke ontwikkelingen.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) per 1 juli 2008 moeten gemeenten voor het gehele grondgebied kunnen beschikken over een Structuurvisie waarin “de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van dat gebied, alsmede de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid” zijn vastgelegd. De Structuurvisie Cranendonck schetst de ruimtelijke ontwikkeling van Cranendonck op hoofdlijnen voor de periode 2015 tot 2024. De gemeentelijke Structuurvisie blijft gelden totdat een nieuwe gemeentelijke Omgevingsvisie is vastgesteld.

2 Structuurvisie

In 2025 stelt de gemeenteraad de omgevingsvisie vast. Een omgevingsvisie is een integrale langetermijnvisie voor de gehele fysieke leefomgeving en gaat verder dan alleen de ruimtelijke aspecten. Het geeft inzicht in de krachten en zorgen van de gemeente Cranendonck, de trends en ontwikkelingen die op Cranendonck afkomen, het toekomstbeeld van onze inwoners, de ruimtelijke puzzel en bijbehorende uitdagingen en onze opgaven & ambities voor de toekomst van Cranendonck. Het is de toekomstvisie van de leefomgeving van de gemeente Cranendonck voor 2040.

Jaarlijks actualiseren we de uitvoeringsparagraaf behorend bij de Structuurvisie 'Landelijke Klasse!', 2015 - 2024. Deze Structuurvisie loopt tot en met 2024, de omgevingsvisie vervangt deze structuurvisie op termijn. De projectenlijst wordt ieder jaar geactualiseerd i.h.k.v. de begroting. In de begroting van 2025 is laatste uitvoeringsparagraaf onder de structuurvisie 2015-2024 opgenomen.

3 Uitvoeringsparagraaf

De uitvoeringsparagraaf geeft een antwoord op de vraag hoe en met welke inzet van middelen en instrumenten de ontwikkelingsvisie wordt gerealiseerd. De uitvoeringsparagraaf wordt periodiek geactualiseerd en is gekoppeld aan de gemeentelijke planning- en control cyclus. Dit noodzaakt het gemeentebestuur tot het maken van keuzes. Immers niet alle ambities en projecten kunnen gelijktijdig uitgevoerd worden. Financiën, maar ook de samenwerkingsmogelijkheden met derde partijen en organiserend vermogen zullen randvoorwaarden stellen aan de mate waarin de uitvoeringsparagraaf geconcretiseerd kan worden.

Met de periodieke actualisatie van de Uitvoeringsparagraaf Structuurvisie wordt deze visie op projectniveau verder geconcretiseerd.

Integrale afweging (en prioritering) vindt plaats op geëigende momenten uit de huidige planning en control-cyclus. Hiermee wordt bedoeld op de besluitvorming bij de begrotingsbehandeling. De Uitvoeringsparagraaf maakt als bijlage onderdeel uit van de begroting.

4 Nota Grondbeleid

De Nota Grondbeleid is in 2024 vastgesteld en moet gezien worden als een kaderstellende nota waarbinnen het college tot verdere uitwerking kan komen en invulling kan geven aan de ruimtelijke ontwikkelingen.

De Nota Grondbeleid wordt als instrument ingezet om op het gebied van onder meer ruimtelijke ordening, wonen, bedrijvigheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer kansen mogelijk te maken. De Nota Grondbeleid heeft daarmee een volgend, dienend karakter voor doeleinden op deze beleidsvelden.

5 Instrumenten

5.1 Afweging privaatrecht en publiekrecht

Hierna wordt ingegaan op de afweging tussen het inzetten van privaatrechtelijke en publiekrechtelijk instrumenten om ruimtelijke visie uit de Structuurvisie te realiseren.

Privaatrechtelijke spoor

Cranendonck kiest allereerst voor een minnelijke vorm van samenwerking boven het inzetten van publiekrechtelijke instrumenten. Dat gebeurt door een privaatrechtelijke overeenkomst te sluiten met particuliere eigenaren. Dit zijn vrijwillige afspraken die vastgelegd worden in een zogenoemde intentie en/of anterieure overeenkomst. In deze overeenkomsten worden, naast afspraken voor het kostenverhaal, zo mogelijk ook kwaliteitseisen vastgelegd (kwaliteit en inrichting openbaar gebied, aandeel sociale huur en particulier opdrachtgeverschap en afdracht aan het fonds Ruimtelijke Kwaliteit).

Publiekrechtelijke spoor

Als het niet lukt om met een private exploitant tot een anterieure overeenkomst te komen en de gemeente wil de realisatie wel mogelijk maken, wordt een exploitatieplan opgesteld. Het is bedoeld als stok achter de deur voor kostenverhaal.

5.2 Kostenverhaal en dekking Uitvoeringsparagraaf

De Wro biedt gemeenten een aantal mogelijkheden voor kostenverhaal. Onderstaand wordt het beleid van Cranendonck beschreven:

Reguliere grondexploitaties

Grondverkoop

Als de ontwikkellocatie bestaat uit gemeentegrond dan kan de gemeente de exploitatiekosten verrekenen in de gronduitgifteprijs. Kostenverhaal vindt dan plaats via grondverkoop (privaatrechtelijk spoor). De grondprijzen dienen overigens wel marktconform te zijn. Wanneer de gronden in particulier eigendom zijn, moeten de exploitatiekosten op een andere manier worden verhaald.

Als instrument voor de verantwoording voor (de ramingen van de) kosten en opbrengsten wordt de grondexploitatie en Meerjaren Prognose Grondexploitaties gebruikt.

Particuliere initiatieven / investeringen

Naast de gemeente kunnen ook particulieren een beroep doen op zelfrealisatie voor projecten. In de praktijk betreft het veelal verzoeken tot medewerking voor nieuwe woningbouwontwikkelingen. De kosten die de gemeente hiervoor maakt zal zij via een privaatrechtelijke overeenkomst (anterieur) of via het exploitatieplan op de initiatiefnemer verhalen.

Nieuwe Instrumenten vanuit de Wro

Bovenwijkse verevening

Bovenwijkse verevening betekent het toerekenen van kosten van bovenwijkse voorzieningen (bijv. hoofdinfrastructuur, rotondes, e.d.) over de gebieden en projecten die ook daadwerkelijk gebaat zijn bij deze voorzieningen. De gemeente Cranendonck heeft de afgelopen jaren een Fonds Bovenwijkse Voorzieningen gehad. Deze is per 2019 overgegaan in een fonds Ruimtelijke Kwaliteit.

Bovenplanse verevening

Bovenplanse verevening is het inzetten van financiële overschotten van winstgevende locaties (de zogenaamde verdienlocaties) om tekorten op andere locaties te verevenen. Afspraken voor bovenplanse verevening zijn alleen in de zogenaamde anterieure fase vast te leggen.

Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen

Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen betekent dat in een privaatrechtelijke overeenkomst de bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt vastgelegd zoals bijvoorbeeld bijdragen aan natuur, recreatie, waterberging en infrastructuur. Het vragen van een bijdrage kan alleen op een minnelijke manier, via een anterieure overeenkomst, en niet via publiekrechtelijk worden afgedwongen. De gemeente maakt vanaf 2019 gebruik van dit instrument door middel van een fonds Ruimtelijke Kwaliteit.

Meerjarenbegroting

Een deel van de projecten zal (mede) gedekt worden uit middelen die vanuit de reguliere gemeentelijke middelen beschikbaar gesteld worden. Dit kunnen investeringsbudgetten zijn om rechtstreeks de kosten eenmalig af te dekken, of jaarlijks beschikbaar gestelde middelen om de (jaarlijkse) om de exploitatielasten van de voorgenomen investering af te kunnen dekken.

Co-financiering en subsidies/bijdragen derden

Voor sommige projecten zal een beroep gedaan (moeten) worden op een bijdrage van hogere overheden en/of andere instanties. Zeker als het belang van het project het “gemeente overstijgend” is.

Dit kan inhouden dat de gemeente gehouden is om in geval van co-financiering zelf ook de noodzakelijke middelen beschikbaar te stellen.

Dekking en financiering uitvoeringsparagraaf

In de bijgevoegde lijst zijn projecten uit de Structuurvisie opgenomen. Uitgangspunten hierbij zijn:

- Projecten moeten zich via de grond- en gebouwenexploitatie financieren;
- Kleinere ruimtelijke initiatieven worden gefinancierd vanuit de legesopbrengsten;
- Maximaliseren subsidies;
- Realistisch programmeren;
- De nota Fonds Ruimtelijke Kwaliteit;

De uitvoeringsparagraaf is procesmatig gekoppeld aan de planning & control cyclus van de gemeente Cranendonck. Dat betekent dat de integrale afweging om gelden beschikbaar te stellen gebeurt tijdens de behandeling van de gemeentelijke gemeentebegroting en eventueel de bestuursrapportage.

Projecten 2024-2025			
<i>Kernen algemeen</i>			
Herontwikkeling bestaand vastgoed (bedrijven, horeca- en winkelpanden)			
Herbestemming maatschappelijk/cultureel vastgoed zoals kerken			
Toekomstige uitbreiding kernen woningbouw			
Tijdelijke woonunits			
Onderzoek uitbreiding bedrijventerreinen			
<i>Budel</i>			
Revitalisering Dorpshart Budel	Gebiedsontwikkeling	Vorbereidingsfase	
Boschakkers I Budel	Woningbouw	Vorbereidingsfase	29 woningen
Boschakkers II Budel	Woningbouw	Vorbereidingsfase	69 woningen
Rubenslaan Budel	Woningbouw	Vorbereidingsfase	12 woningen
Nieuwstraat 95 Budel	Woningbouw	In afwachting	
Perceel Rooymans Dr. Ant. Mathijssenstraat Budel	Woningbouw	In afwachting	
Airpark Brabant uitbreiding fase 2			
Airpark Budel uitbreiding fase 2b			
Meemortel Budel	Wegen	Realisatiefase	
Gastel seweg fase 3	Rolering	Initiatiefase	
Boudriepark Fase 3	Rolering	Initiatiefase	
Cranendoncklaan			6 woningen
Dorpsstraat 10-12-14			19 woningen
<i>Soerendonk</i>			
De Valk (Antoine) Soerendonk	Woningbouw	Vorbereidingsfase	32 woningen
Moaske De Sport Soerendonk	Woningbouw	Vorbereidingsfase	18 woningen
<i>Maarheeze</i>			
Waterbrink Maarheeze ("Neerlanden II")	Woningbouw	Realisatiefase	94 woningen
Neerlanden III	Woningbouw	Vorbereidingsfase	72 woningen, woonbehoefte bepalen
De Hoge Weg 1-3 Maarheeze	Gebiedsontwikkeling	Vergunningprocedure	17 zorgwoningen
Locatie Winters, Sterksel seweg	Woningbouw	Vorbereidingsfase	18 woningen CPO
Rakerstraat Maarheeze	onbekend	In afwachting	
Brunellastraat en omgeving	Rolering	Initiatiefase	
Sportpark De Romrijten	Sport	Initiatiefase	
Fietspad Hugten Maarheeze	Wegen	Ontwerpfase	
Refresco Maarheeze	Overig	In afwachting	
Gebiedsontwikkeling Maarheeze	Gebiedsontwikkeling		
Centrumvisie Maarheeze - woningbouw			
Mobiliteitshub Maarheeze	onbekend	onbekend	
Samen mee naar de A2	Wegen	Ontwerpfase	
<i>Budel Schoot</i>			
St Lambertusstraat			24 woningen slopen, 29 bouwen
Fusie scholen Budel-Schoot en Budel-Dorplein	onbekend	onbekend	
Kerk Budel-Schoot	Gebiedsontwikkeling	In afwachting	
<i>Budel Dorplein</i>			
Fietspad St. Barbaraweg	Wegen	Ontwerpfase	
Woningbouw Sint-Servaasstraat Budel-Dorplein	Woningbouw	Initiatiefase	
Stationsweg 76 Budel-Dorplein (Hompes)	Woningbouw	In afwachting	
St. Servaasstraat			
<i>Gastel</i>			
Heistraat-Hoevestraat	Woningbouw	Vergunningprocedure	28 woningen
<i>Buitengebied</i>			
Gebiedsontwikkeling De Baronie	Gebiedsontwikkeling	Initiatiefase	
Recreatieve poort Baronie van Cranendonck			
Recreatieve poort Dorplein			
Icoonprojecten Smokkelen en fabrieksdorp Dorplein			
Optimaliseren recreatieve voorzieningen en beleving			
Herinrichten Buul der Aa (Baronie)			
Inrichting Waterspans (gebiedsvisie Baronie, Kapenbroek en Noordelijk DIC)			
Metalot Nature (natuurcompensatie DIC) voorlopig opgeschort			
Herinrichting en uitbreiding waterberging 't Stepke incl omliggende natuurontwikkeling			
Natuurgrenspark De Grootte Heide			
Grenspark Kempen-Broek			
Zonnevelden			
Studies naar oplossingen verkeersstructuur Budel-Weert- Hmont irt vrachtverkeer			
Ruimte voor Ruimte woningen			
Herontwikkeling Nassau Dietz			
Herontwikkeling (agrarische) bedrijfspcelen			